

سامی عەوڵا

١٩١٠ - ١٩٨٥

کۆکردنەوە و پێشەکی و لێکۆڵینەوە و ساغ کردنەوەی

د. کەمال مەعروف

حکومەتی هەرێمی کوردستان
وەزارەتی رۆشنبیریی و لاوان
بەرێوەبەرێتیی گشتیی رۆژنامەنووسی و چاپ و بڵاوکردنەوە
بەرێوەبەرێتیی چاپ و بڵاوکردنەوەی سلێمانی

بەڕێوەبەرێتیی
چاپ و بڵاوکردنەوەی
سلێمانی

دیوانی سامی عەودالْ

کۆکردنەوە و پێشەکی و لێکۆڵینەوە و ساغکردنەوەی

د. کەمال مەعروف

٢٠١٠

سلێمانی

دیوانی سامی عەودالْ

- ئامادەکردنی: د. کەمال مەعروف
- بابەت: شیعر
- پیتچنی: نووسەر
- هەڵەچنی: عەتا مەحمود
- نەخشەسازیی بەرگ: نووسەر
- نەخشەسازیی ناوەوە: نەوروز جەمال
- سەرپەرشتیاری کتێب: کارزان عەبدوڵا
- زنجیرەی گشتی کتێب: (٧١١)
- تیراژ: (٧٥٠) دانە
- چاپ: چاپخانەی کارۆ
- نرخ: (٦٠٠٠) دینار
- ژمارەی سپاردنی (١٢١٦)ی ساڵی ٢٠١٠ی وەزارەتی رۆشنبیریی دراوەتێ.

بەڕێوەبەرێتی چاپ و بڵاوکردنەوەی سلێمانی
گردی ئەندازیاران - بەرامبەر کوردستانی نوێ
ژمارەی تەلەفۆن: ٣١٨٠٩٩٤

پێشەکی

ئەوی راستی بێ بیرۆکەی کۆکردنەوەی شیعرەکانی سامی عەودالّ بۆ حەفتاکان دەگەڕێتەوە، کەفێرخوازی زانکۆ بووم لە سالاّنی حەفتاکاندا، رۆژانە سەردانی دوکانی سامی عەودالّی شاعیرم دەکرد، دیارە دوکانەکەی شوێنی کۆبوونەوەی شاعیران و رۆشنبیرانی شارەکە بوو، کە لەلای سامی شاعیر دادەنیشتم یەکسەر شیعرە تازەکانی بۆ دەخوێندمەوە، منیش لەلای خۆمەوە تۆمارم دەکردن، زۆرجاریش دەسنووسەکانم لێ وەردەگرتن، لە مالّەوە دەمنووسینەوە، ئارەزووم دەکرد کە شیعرەکان بەچاپ بگەیەنم، بەلاّم بواری چاپەمەنی ئەوکات وەکو پێویست لەبار نەبوو کە بەدلّی خۆت هەموو شیعرەکان بە چاپ بگەیەنی، لە سالّی ١٩٧٦ کاتێ بەشێك لە شیعرەکانی رۆستەم حەویزم ئامادەکرد بۆ چاپ، سانسۆر بەشێکی زۆری شیعرەکانی قرتاندبوو، و خەتی سوری بەزۆر هێنا بوو لەگەلّ ئەوەشدا چونکە یەکەم بەرهەمم بوو بەچاپم گەیاند، هەرچەندە بەدلّی خۆم دەرنەچوو، بۆیە بڕیارمدا شیعرەکانی سامی عەودالّ دوابخەم تاکو دەرفەتێ هەلّدەکەوێ و بێ سانسۆر بتوانم هەمووی بخەمە روو، لەسەرەتای سالّی ٢٠٠٨دا جارێکی تر بەپرۆژەکەی سامی عەودالّدا چوومەوە، لەگەلّ هاورێی دێرینم ئازاد مەلا عەلی چووینە مالّی کوڕەکەی سامی عەودالّ کە لەگەڕەکی بایزغای دەژیا تاکو دەستنووسەکانی لێ وەربگرم، مەلا زاهیر کوڕی سامی عەودالّ زۆر بەخۆشحالّییەوە دەستنووسەکانی باوکی خستە بەردەستم، هەرچەندە وتی بەخوا چاپکردنی بەچاوی خۆم نابینم و دەمرم. قسەکەی مەلا زاهیر راست دەرچوو، چونکە نەخۆشی دلّی هەبوو، بۆیە لە ٢٠٠٩ کۆچی دوایی کرد، بەلاّم بەر لە کۆچکردنی رۆژێك لە فولکەی حاجی قادری کۆیی چاوم پێی کەوت هەوالّی ئەوەم پێ ڕاگەیاند کە هەموو شیعرەکان کۆمپیوتەر کراون و بەم زووانە چاپ دەکرێن، بەم هەوالّە وەکو گولّ گەشایەوە.

دەستنووسەکانی سامی عەودالّی شاعیرم چەند جارێك خوێندەوە و شیعرەکانم لەگەلّ دەستنووسەکانی لای خۆم بەراوردکردن، پاش ماندووبوونێکی زیاتر لە دووسالاّن، توانیم شیعرەکان تاڕادەیەکی باش ساغ بکەمەوە، شیعرەکانی ئەم دیوانە کە کۆکراونەتەوە هەموو شیعرەکانی شاعیری بەخۆ گرتوون، تەنیا هەندێ لە چوارین و شیعرە هزرییەکانی شاعیر نەبن، کە گولبژێرم کردوون، هەندێ شیعری لاواز و هەندێ دەستەواژە و وشەی دزێوم فەرامۆش

کردوون، کە بۆ بڵاوکردنەوە ناشێن. ساغکردنەوە و نووسینەوەی شیعرەکانی سامی عەودالْ کارێکی ئاسان نەبوو، چونکە خەتەکەی خالّە سامی زۆر کۆن‌و ناخۆش بوو، بەڵام دوای هەوڵ‌و کۆششێکی بێ وچان توانیم بگەمە ئەنجامێکی باش.

بەئەمانەتەوە دەمەوێ بە خوێنەران ڕابگەیەنم کە شیعرەکان بەهیچ شێوەیەك تەنانەت وشەیەکیش دەسکاری نەکراون، بەڵام ئەگەر هەستم کردبێ لە شوێنێك لەنگییەك هەبووبێ، ڕتووشێکی بچووکم بۆکردووە، بۆ ئەوەی خەوشی شیعرەکە نەمێنێ، بەڕاستی زۆرم بەلاوە سەیر بوو کە چەپکێ لە شیعرەکانی سامی عەودالّم خوێندەوە لە هەندێ شوێندا وشە و دەستەواژە و ڕستە یارییان پێ کراون، کە لەگەڵ دەستنووسەکانی شاعیردا یەکیان نەدەگرتەوە.

بەشێوەیەکی گشتی مورکی نیشتمان پەروەری بە شیعرەکانەوە دیارە، شاعیر ئازار و نەهامەتی میللەتەکەی، نەبوونی کیانی سیاسی، هۆکارەکانی خستۆتە ڕوو و شۆڕشگێڕانە چارەسەری برینەکانی کردوون، شاعیر لەو بڕوایەدایە کە داگیرکەران بەسانایی ملکەچی داوای ڕەوای نەتەوەکەی نابن تاکو خەباتێکی خوێناوی بەردەوام لە پێناوی ئازادیدا بەرپا نەکرێ، بەزمانێکی کوردی ساکار و سادە و بەکێشێکی خۆماڵی بابەتەکانی دەربڕیوون، لەکۆتاییدا ساغکردنەوە و کۆکردنەوەی شیعرەکانی سامی عەودالْ بۆ پەرەپێدانی مێژوو و ئەدەبی کوردی کارێکی گرنگ و پێویست بوو، بەهیوام کە توانیبێتم خزمەتێکی بچکۆلانە پێشکەش گەلەکەم بکەم و شیعرەکانی شاعیر لە فەوتان و لەناوچوون ڕزگاربکەم و خەرمانی ئەدەبی کوردیم پێ زەنگین و ڕەنگین کردبێ.

ژیان و بەسەرهاتی شاعیر

سامی عەودال:[١] ناوی حوسەینە، کوڕی بابە ڕەسوڵە، ساڵی ١٩١٠ لە شاری کۆیە هاتۆتە دنیاوە، سامی خۆشی دەڵێت:

لەنۆسـەت و نەی بـووم لـەداکی خـۆم
لـەناو شـاری کۆیـە بۆیـە خـەڵقی کـۆم
بـەڵام دانیـشتووی شـاری هـەولێرم
لەوێـدا دەژیـم لەسـەر ڕەنجـی خـۆم

لەناو خێزانێکی هەژار و فەقیر گەورە بووە، هەر لە تەمەنی چوارساڵیدا خراوەتە بەر خوێندن، لەلای مامی مەلا محیەدین لە تەکییەی خۆیان سیپارەی خوێندووە، وە هەر لە تەکییەی خۆیان لە لایەن مەلا ئەحمەد شنۆیی وانەی ئایینی خوێندووە، لە تەمەنی حەوت ساڵیدا باوکی کۆچی دوایی کردووە، دایکی کە ناوی گوڵێ بووە، بە هەتیووی بە ساوەر هاڕین و تەشی ڕێسان و کورەی حەمام سووتاندن بەخێوی کردووە.

سامی دەڵێت: هەرچەندە دایکم مێردی بە مامم خەلیفە نەجمەدین کردەوە، کە بەخێومان بکات، گوایە مامە و واریسە کە حەقی بەخێوکردنی لەسەرە، کەچی بەخۆی و کوڕێکی کە ناوی سەدرە، دایکی هەژارم ئەویشی بەملدا هات، کە بەخێویان بکاو بەخێویشی کردن، لە تەمەنی نۆ ساڵیدا لەبەر کەوش دروویان داناوە، بەشەو مامی مەلا محیەدین دەرسی پێ وتووە، کەمامیشی مرد بە ڕۆژ خەریکی کەوش دروویی بووە، بەشەویش لەلای مام حەمەدەمین حاجی کتابە فارسییەکانی خوێندووە، زۆر حەزی لە خوێندنەوەی شانامەکان بووە، پاش ئەوەی فێری

---

[١] سامی عەودال: شاعیر ئەم ناوەی لە(سامی) کوڕی نەریمان وەرگرتووە کەپاڵەوانێکی ئەفسانەیی کورد بووە، عەودال، لەقەبی بنەماڵەکەیەتی کە گوندی عەودالانی دروست کردووە، زۆر عەودالی ئاین بوونە.

کەوش درووبی دەبێ، کەوش درووبی بەسەر دەچێ، دەست بە قوڕکاری وکەتیەکردن دەکا لە ساڵی ١٩٣٥ بۆ کەتیە کردن لەگەڵ تۆفیق وردی شاعیر چونەتە ناوچەی سیکەنە وسەرخان کە دەکەوێتە نێوان سنووری عێراق و ئێران، شوێنێکی شاخاوی زۆر خۆش و سەرنج ڕاکێش بووە، شاعیر ئەم دیمەنە ڕەنگین و جوانە دەبینێ و کاردەکاتە سەر هەست و ئەندێشەی و دەڵێت:

بـــەبیرت نایـــێ ســـاڵی کـــەتیران
لەشـــاخی نێـــوان عێـــراق و ئێـــران
لـــەناو کۆچـــەری مـــەنگوڕ و ئـــاکۆ
هەنـــدێ جـــار لـــەناو مـــامش و پـــیران

لەهەمان ساڵدا بۆ کەتیەکردن چۆتە چیای هەڵگوش کە دەکەوێتە نێوان سنووری عێراق و تورکیا، بە دەیان کانی و کانیاوی سازگار و باغ و باغاتێکی یەکجار بەتام و بەلەزەتی هەیە. بۆیە شاعیر دەڵێت:-

چـــەند خۆشـــە لـــە هەڵگۆشـــی
دانیـــشی بـــەدڵ خۆشـــی
تەماشـــای شـــاخ و کـــانی
کابـــانی مـــەڕ دەدۆشـــی

پاشان خەریکی پینەدۆزی دەبێ، هەتا جەنگی دووەمی جیهانی، لەدواییدا لەتەقتەق چایخانەی داناوە، حاڵی زۆر خۆش بووە.

سامی دەڵێت: دایکم زۆر حەزی دەکرد کە هەر بخوێنم، بەشەو دەمخوێند لەلای مەلا عومەری سۆفی رەشید کەزاواشمان بوو لەکۆیەش هەر لەکنیم خوێندبوو، لەتەقتەقیش لەناوەڕاستی جەنگی هیتلەر مامۆستام مەلا عومەر وتی هەردەبێ بچین بۆ توتنەوانی منیش لەبەرئەوەی مامۆستام بوو دڵم نەشکاند بوومە توتنەوان، بەم شێوەیە لە ساڵی ١٩٤٤ لەگەڵ

مەلا عومەر سۆفی ڕەشید چوونەتە گوندی بازمۆس لەبیتوێنێ، بەم بۆنەیەوە ئەم هۆنراوەی داناوە، کە دەڵێت:

خـــــــۆمو بــــــــەخت و ناوچـــــــەوان
ســـــــاڵێ بوومـــــــــە توتنـــــــــەوان
بارمـــــــان کـــــــرد بـــــــۆ بیتوێنــــــێ
یـــــــاخوا کـــــــافر نـــــــەیبینێ

سامی لەبەر هەژاری و نەبوونی و نەهامەتی و کەساسی بە ناچاری ساڵی ١٩٥٠ کۆیە بەجێ دێڵێ و بەرە و هەولێر دەچێ، بۆیە دەڵێت:

مـــن فـــەقیر و دڵ حـــەزینم بـــۆ هـــەژاریم خـــەم دەخـــۆم
ڕووت و برســـی و دەردەدارم ســـاڵی جـــارێ خـــۆم دەشـــۆم

لەکۆتایی هۆنراوەکەیدا دەڵێت:-

هەژار و دەردەداری تاکەی دەنۆشی ســـامی
تۆ فەقیر و بێ مەکانی قەت مەڵێ من خەڵقی کۆم

ساڵی ١٩٧٢ جارێکی تر بەرەو شاری دێرینی کۆیە دەگەڕێتەوە و دەڵێت:-

بەهاری کۆچ ڕەنگینە چیا و سەحرای هەموو شینە
بەڕەیحان و بەنەسرینە هەژاری بۆچی غەمگینە
بەهاری بەزم و سەیرانە لەباغان خونچە خەندانە
لەوێ بولبول غەزەل خوانە کەسامی مات و حەیرانە

لەڕووی بابەتی شیعرییەوە:

ئەگەر سەیری سەرجەم شیعرەکانی شاعیر بکەین، دەبینین لەهەموو بابەتەکانی شیعرییدا هۆنراوەی هۆنیوەتەوە، لەشیعری دڵداری، کۆمەڵایەتی، سیاسی، بەرەنگاری، فەلسەفی، ئاینی، پەند و ئامۆژگاری، باخچەیەکی بەپیتزی شیعری بۆ بەجێهێشتووین کە خەرمانی شیعری کلاسیکی کوردی و نوێخوازی زەنگین و ڕەنگین کردووە، خشتێکی خستۆتە سەر قەڵای ئەدەبیاتی کوردی، لە شیعرەکانیدا ئاستی جیاواز بەدی دەکرێن، شاعیر هەنگاو بەهەنگاو بەرەو پێش چووە، توانیویەتی دەنگ و ڕەنگی خۆی وەکو شاعیرێك پێشان بدات:

١- شیعری دڵداری:

ئەوەی لە شیعرە دڵدارییەکانی سامی بەدەردەکەوێ، شاعیر هەروەکو شاعیرە کلاسیکییەکانی کوردی هەست و سۆزی خۆی دەربڕیوە بۆ پێشاندانی توانای شاعیرێتی خۆی، دیارە لەپاڵ ئەو هەست و سۆزەدا، شاعیر وەسفێکی قەشەنگی یارەکەی کردووە، جا ئەم وەسفکردنە لاسایی کردنەوەبێ، یاخود بەهۆی کاریگەری ئەدەبیاتی فارسی و عەرەبییەوە بێ لە بەرهەمەکانیدا ڕەنگیان داونەتەوە. شاعیر لەهەرەتی لاوێتیدا هەستی بێگەردی خۆی بەرامبەر کیژێ دەربڕیوە، شاعیر سەودا و ئەڤینی شۆخێ بووە، بەجۆرە گوزارشتی لێ کردووە.

ببینی وەسفی ناتانی عەجائیب نەوجەوانێکە
کەمەر شل پەنجە شمشاد و چ شۆخ و سینەپانێکە
کەداوی عەنبەری خاوی دەشێوێنێ نەسیمی دەم
وەکو جەیشی فەرەنگ و ڕۆم لەڕووی یارا هەڕانێکە

سامی عەودالّ لەشیعری دلّداریدا، بەشێوەیەك بەیارەكەی هەلّـداوە، كەهەسـت وسـۆزی هەموو خاوەن دلّێك دەخورپێنێ:

كراسـەكەی كتانـە سـوخمە لەسـەر مـەمانی
چـاو ڕەشـی بـرۆ كەمانـە عەباكـەی توركمـانی
شـەمالّ پێـچەی هەلّـداوە كـەزی لـەملان ئـالاوە
دلّـم بـۆ تـۆ نـەماوە بـۆ حـالّی مـن نـازانی

• شاعیر سكالای دلّی بریندای خۆی بەرامبەر یارە بێ وەفا و بێ ڕەحمەكەی دەردەبڕێ، كـە چەند لەگەلّی بێ وەفایە هەرجارێك ئاوڕێكی لێ ناداتەوە:

هـــەتا كـــەی ڕوومـــان تـــێ ناكـــا
بـــێ دینـــە ڕەحمـــم پـــێ ناكـــا
لـــەزار و شـــینی لـــەمیلاوە
جـــارێكی ڕوومـــان تـــێ ناكـــا

٢- شیعری سیاسی:

بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی كورد بەدرێـژایی مێـژوو لەهەلّـچوون و داچـوون دابـووە، ڕووداو كارەساتە مێژووییەكان كاری زۆریان كردۆتە سەر هەست و نەستی شاعیرانی كورد، شاعیرانی كوردیش بێ دەنگ نەبوونە بەلّكو هەلّوێستیان بەرامبەر وەرگرتووە، بەشیعر نـاڕەزایی خۆیـان خستۆتەڕوو، ڕۆلّێكی كاریگەریان بینیوە لەئاراستەكردنی لاوان و شۆڕشـگێران بـۆ خـەبات و تێكۆشان و بەرگریكردن لەخاك و نەتەوەدا، گیانی بەرەنگاری و هزری شۆڕشـگێرییان لـەدلّ و دەروونـی خـەلّكی كوردسـتان بەرقـەرار كـردووە، شـیعرە سیاسـییەكانی سـامی عـەودالّ بەزمانێكی ڕوون و ئاشكرا نووسراون، خەلّكی بەئاسانی لێیـان تێـدەگات، هەسـت بـەئێش و ئازارەكانیان دەكەن، لەم شیعرە سیاسیانەدا شاعیر زیاتر بایەخ بەلایەنی هزری دەدات، چـونكە

زیاتر مەبەستی هۆشیارکردنەوە و ئاگادارکردنەوەیە لە بارودۆخی سیاسی کوردستان، بۆیە لەهۆنراوەی (نەورۆز)دا دەڵێت:-

سەربلندکە ئەی لاوی کورد چاو هەڵێنە بیرکەوە
میللەتی دیل و هەژاری ڕو لەگریان ژیرکەوە
پێی لەکۆتی بەندیخانە و هێشی ناو زنجیرکەوە
کوردە ئیمڕۆ ڕۆژی شادیت موژدەبێ ڕۆژی نەوە
هەستە ئالأی شێر نیشانی زەردوسورت هەڵکەوە

شاعیر داوا لەکیژانی کوردستان دەکات کە ڕێگای خەباتی سیاسی و تێکۆشان بگرنە بەر، تاکو بەمافەکانیان شاد دەبن:

بە چاوی تیژ و بە دڵی پاکت
بە تێکۆشان و بیری ڕۆناکت
سەرت بڵند کە ئەی کچی زانا
بنۆڕە شاخ و سامانی خاکت

ڕاستگۆیی و هەڵوێستی جوامێرانەی لە شیعرە سیاسیەکانی بەدەردەکەون کەزۆر بوێرانە داکۆکی لەمافی ڕەوای گەلەکەی بەتایبەتی چینی چەوساوەکان دەکات و داوایان لێ دەکات کە یەکگرتووبن. دەڵێت:

جەژنەیە جەژنی گشتی کارگەران
لەناو کارخانە و دنیای هەندەران
وا یەکدی گرن یەك بیروبڕوا
لە جەرگەی گەل و جێگای کارگەران

٣- شیعری بەرەنگاری:

ئەم جۆرە شیعرە ڕۆڵی گرنگ دەگێڕێ لە بەرگریکردن لە خاك و نەتەوە کـە داگیرکـەران هەوڵی سڕینەوەی دەدەن، شاعیر زۆر بەتوندی بەرەنگاری ناحەزانی میللەتەکەی ڕادەوەستێ لـە مەرام و پیلانی داگیرکەران خەڵکی هۆشیار دەکاتەوە، کە دەیانـەوێ ڕەسـەنایەتی نەتەوەکـەی نەهێڵن و لەناویبەرن، بۆیـە دەبیـنین شـاعیر وەکـو دەنگێکـی شۆڕشـگێڕ و کۆڵنـەدەر دێتـە مەیدانەوە، هاواری لێ هەڵدەستێ، مژدەی ئازادی و سەرفیرازی ڕادەگەیەنێ، میللەتەکەی بەرەو خەباتی چەکداری دەوروژێنێ و هانیان دەدات کە درێژە بە خەبات بدەن تاکو سەرکەتوو دەبـن، بەتایبەتی لە هۆنراوەی (قەلبی من) کە بۆتە وێردی سەرزاری خەڵکی کوردستان:-

قـــەلبی مـــن گـــەر چەشـــنی لالـــە بێـــت و نـــەوتی تێبکـــەن
ئـــاگری دوژمـــن بێتـــە گیـــانم وەك چـــرا مـــن پێبکـــەن
شەقـشەقی کـەن گۆشـت و یەسـقان یـەك بەیـەك خێـی تـێ بکـەن
بـــێ تـــرس مـــن دێمـــە مەیـــدان حوکمـــە ئـــازادیم دەوێ
گـــەر نەســـوتێم و نـــەخنکێم چـــۆن هـــەژارم ســـەرکەوێ

شاعیر لە شیعرە شۆڕشـگێرییەکانیدا، هـەڵگری بیروبـڕوای پێـشکەوتنخوازییە، لەبـەر ڕۆشنایی ئەم بیروباوەڕەدا ڕێڕەوی خەبات و تێکۆشانی کورد دەستنیشان دەکات، شـاعیر بـڕوای تەواوی بە خەباتی چەکدارییە و بـە تاکـە ڕێگـای سـەرکەوتنی دەزانـێ، پێـی وایـە بـە بـێ خوێنڕشتن هەرگیز میللەتان بە ئاواتەکانیان ناگەن، دوژمنەکانیشیان وا بە ئاسانی داواکانیان جێبەجێناکەن.

هـــەر خـــوێن ڕەواجـــە ئـــازادی بکـــڕێ
مـــردن بـــۆ دوژمـــن کفـــنی بـــۆ بـــبڕێ
خوێنـــە خەنجـــەر و ورگـــی پـــێ بـــدڕێ
هـــەر خـــوێن و هێـــزە ژیـــانی جیهانـــێ

شاعیر بێ پەروا جەخت لەسەر خەباتی خوێناوی دەکاتەوە بە تاکە جەمسەری ئازادی و سەربەستی دەزانێ:

خوێنی سووری لاوی ژێرە بۆ شەهادەی مێژوونووس
بۆت دەنووسێ و دێتە دەفتەر خوێن و قەدر و قیمەتت
خوێنە شاعیر نامەکەت بابچێتە ناو ئەمن و ئومم
ببتە شاهید بۆ نیشانە، پایەداری شەوکەتت

شاعیر لەو بڕوایەدایە کە لە جیهانی سێیەمدا، ئاستەمە ئازادی و ئارامی نێوان گەلان بێتە ئاراوە، بەبێ خەبات و تێکۆشانی چەکداری، بۆیە دەڵێت:

هێمنایم دەوێ هێمنایم دەوێ
گەلێکمان نەدیت وە هاسەرکەوێ
دەست نەکاتەوە و زۆر ئازا نەبێ
دەبێ وەکو خاك لە بن پێ کەوێ

سامی وەکو شاعیرێکی چەپ، لەو بڕوایەدایە کە گەلە چەوساوەکان لەهەر شوێنێکی دنیا بن، برای یەکن خەبات و تێکۆشانیان زنجیرەیەکی نەپچڕاوە لە خەباتی هاوبەش سەرکەوتنی هەر لایەکیان، سەرکەوتنە بۆ ئەویتر، چونکە دوژمنیان هاوبەشە، بۆیە دەڵێت: -

ئێمە کە کوردین لەگەڵ براکان
هەژاری هیندی و ئەنگلۆ ئەمریکان
غایەمان یەکە و خەباتیش بە پێ
بەیەك عائیلە ئەدیترێن بە پێ

٤- شیعری نیشتیمانی:

خۆشەویستی خاك و نەتەوە، هەستێکە لـە بیروبـاوەڕێکی قـووڵی نەتەوەییـەوە سەرچـاوە دەگرێ، بۆیە ناتوانرێت نیشتمان و نەتەوە لێکتر جودا بکرێنـەوە، بـەڵکو تەواوکـەری یـەکترن کەواتە بیروباوەڕی نەتەوایەتی لەسـەرووی هـەموو شـتێکەوە دێـت، بـۆ جۆشـدانی سـەرجەم مرۆڤایەتی لە خۆشەویستی نیشتیماندا و قوربانیدان و وەلاوەنانی بەرژەوەندییەکان لەپێناویدا. هەموو میللەتانی دنیا خاوەنی خاك و زێدی خۆیانن و هەمیشە شانازی و بەرگری لێ دەکـەن، نەتەوەی کوردیش وەکو هەموو نەتەوەکانی تری سەر ڕووی زەمین خاوەنی خاك و زێدی خۆیەتی، بەڵام ناحەزانی کورد بە بەردەوامی لە پیلانگێڕاندان بۆئەوەی خاکەکەی پارچە پارچە بکـەن و نەتەوەکەشی لە هەموو مافێکی مرۆڤایەتی بێبەش بکەن تاکو بتوانن سامان و خێـر و بێـری ئەم وڵاتە ڕەنگینە بەتاڵان ببەن، بەڵام میللەتی کورد بە هیچ کلوجـێ لـە خـەبات و ڕاپـەڕین نەوەستاوە و ناوەستێ تاکو بە هەموو ئاواتەکانی شاد دەبێ و داگیرکەران لەکوردستانی ئازیزدا وەدەردەنێ.

خـاکی خۆشـی پـڕ لـە میـوەت بوویتـە گـەو خـوێن و دەمـار
گەوهـــەر و کبریـــت و نـــەوتی قسلوگێـــچی بـــێ ژمـــار
مەڕمـــــەڕ و بـــــەردی حــــەلانی وا لــــەبۆ بێگانەیـــــە
سـێوەرە و وێنجـەی شـلێر بـۆ ئەسـپی ئاغـای پێـچە خـوار

شیعری نیشتیمانی ڕۆڵی کاریگەر دەبینێ لەپێگەیاندن و پەروەردەکردنی مرۆڤی دڵسۆز بۆ خاك و نەتەوە هانیـان دەدا کە زێدەکەیان خۆش بوێ، تۆی ئەڤین و عیشقی نیشتیمان لـە دڵ و دەروونی لاوانی نەتەوەکەی دەچەسپێنێ:

ئـــەی خـــاکی کـــوردی خـــۆش و ڕۆنـــاکم
بـــۆ تـــۆ بـــسوتێم ئـــەمن بـــێ بـــاکم
چـــونکی تـــۆی خـــاکی بـــاب و بـــاپیران
چـــەنگێکە لـــە خـــۆت لاشـــەکەی داکـــم

٥- شیعری کۆمەلایەتی:

ئەو شیعرەیە کە دیاردە دزێوەکانی ناو کۆمەڵگای کوردەواری دەخاتە ڕوو، بەتایبەتی زوڵم و زۆرداری، نەخۆشی، هەژاری و نەهامەتی و بێداری، نەخوێندەواری، کێشەی ژنان، کێشەی نێوان جوتیار و دەرەبەگ، شاعیر نارەزایی خۆی بەرامبەر کەموکوڕییەکانی ناو کۆمەڵ دەردەبڕێ و زۆر هەوڵ و کۆشش دەکات، تاکو نەتەوەکەی هۆشیار بینەوە و هەوڵی چارەسەرکردنیان دەدات و ڕێگای زانست و زانیارییان بۆ دەستنیشان دەکات تاکو بەهۆیەوە بەسەر ئاستەنگەکاندا زاڵ بن.

یاخوا قەت نەژی نەخوێندەواری
عالەم دەخاتە برسیەتی و هاری
دەبنە دەروێش و یا سۆفی ملپان
جا حەملەی دەبەن بۆ سەر بێچاری

دیاردەی فرەژنی و توندوتیژی دژی ژنان دیاردەیەکی دێرینە و تاکو ئێستاش کۆمەڵگاکەمان پێوەی دەناڵێنێ، جا شاعیر ئەم دیاردە ناشیرینە دەخاتە پێش چاوان بەو هیوایەی کە لە دوارۆژێکی نزیکدا بنبڕبێ:

دامیان بە یەکێ حەوت ژنی هەیە
دائیم خەیاڵی سەرخۆشی هەیە
لەسەر حەوت ژنان من دەبم بە هەشت
بە زۆری کەیفی هەتیوی هەیە
خوا باوکم بگرێ دامی بە دینار
دامی بە یەکێك سەرخۆش و زۆردار

مرۆڤ لە ژیاندا دەبێ بە ئارەقی ناوچەوانی بژێوی ڕۆژانەی خۆی پەیدابکات، بەڵام بەداخەوە مرۆڤی بەدکار و دووڕوو، بەکاری ناڕەوایی نان پەیدادەکات کە کارێکی کۆمەڵایەتی یەکجار ناشیرینە.

بەسیە دوو ڕوەتی مامە دێوانە
بەخوا هاوارت هەر لەبۆ نانە
بڕۆ ناو قوڕێ عارەق بڕێژە
وادەبێ ژیان و ژیانی مەردانە

شاعیر بەتوندی ڕەخنە لە بارەی ناعەدالەتی کۆمەڵایەتییەوە دەگرێ کە هەندێ دەسەڵاتدار دەواڵ پێ لەسەر کۆمەڵگا دەژین ژیانێکی خەیاڵاوی هەندێکی تریش بەهەژاری و نەبوونی ژیان دەبەنە سەر کە نانیان بەدۆ راناگا.

هەندێ کەس برسی و بە بێ کڵاوە
لە برسان سیس و کاڵە دڕاوە،
هەندێکیش تەلار بۆی ڕازاوەتەوە
خواردنی مریشك گۆشت وپڵاوە
لە خەو هەڵدەستێ حەمام حازرە
هەژاریش نیتی پارەی باراشی.

٦- شیعری ئاینیی:

خاکی کوردستان پێش هاتنی ئیسلام جێگای ئاینزاکانی تر بووە وەکو (مەسیحی، یەهودی، یەزیدی، زەردەشتی...هتد) دوای بڵاوبوونەوەی ئیسلامیش کورد یەکێك بووە لەو میللەتانەی کە بۆتە موسڵمان و بەرگری لە ئاینی ئیسلام کردووە، بە دەیان زانای ناوداری ئاینیی لەناو کورددا هەڵکەتوون، بەشێکی زۆر لە شاعیرانی کورد پەروەردەی حوجرە و مزگەوتن پەیرەوی ئەم ئاینەیان کردووە، ئەم ئاینەش ڕۆڵی گرنگی گێڕاوە لە سەرهەڵدانی شیعری ئاینیدا، مەلا و زانا و شاعیرانی کورد خزمەتێکی بێپایانی ئەم ئاینەیان کردووە، پیرۆزی و باوەڕی ئەم ئاینەش لە دڵ و دەروونی شاعیرانی کورد ڕەنگی داونەتەوە، ئەمەش وای کردووە، کە بەشێك لە شاعیرانی کورد لە ڕێگای شیعرەکانیانەوە بانگەواز بۆ بڵاوکردنەوەی ئاینی ئیسلام بکەن و پیرۆزی ڕوکنەکانی ئاینی ئیسلامیان خستۆتە ڕوو، ئەدەبیاتی کوردی کە لە سەدەکانی ناوەڕاستەوە دەستپێکردووە، بە ئەدەبی ئاینیی و مەزهەبی خەریك بووە، جا شاعیری مەزهەبی و عەقیدەیی هەستی خۆی بەرامبەر بەو هێزەی کە باوەڕی پێیەتی دەربڕیوە:-

بلێ ئەو خوایەی پێویستە بوونی
یەکە و تەنیایە یەعنی بتوونی
هەر ئەو خوایەیە جێی نیاز و ئومێد
کەسی لێ نەبووە و کەسی لێ نابێت
بەهیچ کەس ناچێ بە دەستەڵاتە
کەس بەوی ناچێ صاحیب نەجاتە

سامی شاعیر زۆر بایەخی بە بابەتی ستایشکردن و پیاهەڵدان داوە، لە چەند هۆنراوەیەکدا ستایشی پێغەمبەری کردووە، هەستی خۆشەویستی خۆی بەرامبەر محەمەد (د.خ) دەربڕیوە:

نایەتە قەڵەم سەروەت و سامانی محەممەد
ناگوترێ بەدەم خەڵقەت و یارانی محەممەد
دڵە پەروانەی خورشیدی سەیدی سەروەر
سەد جار بەفیدای پەرچەم و موژگانی محەممەد

سامی عەوداڵ لەبەرئەوەی هەر لە منداڵیەوە دەخرێتە بەر خوێندنی حوجرەو مزگەوت بەهۆیەوە فێری خوێندن و نووسین دەبێ، رۆشنبیرییەکی ئایینی باشی لەلا پەیدا دەبێ و لە شیعرەکانیدا ڕەنگ دەدەنەوە و کاریگەری قورئان و حەدیسی زۆر پێوە دیارە.

حەزرەتی موحەمەدولئەمین دەفەرمووێ:

ئەوا حەدیسی قاتیل و مەقتوول
بۆی ئیسپات کردین خوێنرێژی مەسئوول
لەوەختێك دا بوو کە فەرمووی تەواو
کاتێکمان زانی کە هاتە پێش چاو
یاخوا هەر نەژی ئینسانی نەزان
بەو پێغەمبەرەی بۆ ئایینی ئیمان

٧- شیعری فەلسەفی:

تێرامان و بیرکردنەوەیەکی قووڵە لە ژیان و گەردوون، لە بوون و نەبوون، فەلسەفە رۆڵێکی گرنگ دەبینێ بە بێ بوونی بۆچوونی فەلسەفیانە لە ژیان و لە واقیعدا هیچ شارستانیەتێك بەرەو هەڵکشان ناچێ، بیری فەلسەفی لەناو شیعر و شاعیرانی کورد دیارە هەر لە بابەتاهیری هەمەدانییەوە تاکو شاعیرانی ئیمڕۆ بەدی دەکرێن، شاعیران و ئەدیبان بیانەوێ و نەیانەوێ، بیری فەلسەفی لە بەرهەمەکانیاندا ڕەنگ دەدەنەوە و هەموو شیعرێك جۆرێك لە پەیامی هەڵگرتووە کە لە بیروبۆچوونی فەلسەفییانە بێ بەش نییە، کەواتە شیعری فەلسەفی هەوڵدان و نزیکبوونەوەیە لە راستی ژیان و دەوروبەردا.

مرۆڤ لە ژیانیدا دەبێ نەهێڵێ فرسەتی لەکیس بچێ، چونکە کە شتێك رۆیشت تازە بەکەس ناگەڕێتەوە...

مردی کە مرد تێ پەڕی بە تۆ زیندی نابتەوە
بیروبڕوای زانیاری بە کەس مەحف نابتەوە
وەکو خاکە بۆ گوڵدان زانا دەیزانی بێ شك
ژینی سوڵتانی سەرە کە کورد پێی دەڵێ مێشك

ڕەزیلی ڕەوشتێکی زۆر دزێوە، ئەوانەی ئالۆچاغن لەناو کۆمەڵدا هەمیشە چاوبرسین و دڵیان نایەتماڵی خۆیان بخۆن، بۆیە لە کوردیدا دەڵێن ماڵی نەخۆری بۆ چەکمە سۆری:

پول پەرست نەبێ پول خڕنابتەوە
چاو بەخۆڵ نەبێ قەت پڕنابتەوە
خاك لسوورك دەدا هەندێ دومبەلان
قۆرت پڕ نابتەوە نەرمی کەندەلان

ئەوکەسانەی کە درۆ دەکەن، زمانیان کورتە خەڵك باوەڕیان پێ ناکەن و لەنێو خەڵکدا سوك و ڕیسوان.

ئینسانی درۆزن زمانی کورتە
سەقیل و چاوتەنگ و بە پرتە پرتە
هەتا زەنگین بێ دەڵێ هەژارم
وەك مریشکی کورك بە قرتە قرتە

٨- شیعری بۆنەکان:

سامی عەودالڵ شیعرێکی زۆری بۆ بۆنەکان گوتووە وەکو یازدەی ئازار، نەورۆز، یەکی ئایار، جەژنی کرێکارانی جیهان، حیلفی پۆتسدامی ١٩٢٥ بەریتانی، شیعری بۆ پێشەوا قازی محەمەدو بارزانی نەمر گوتووە، شیعری بۆ ژنانی تێکۆشەری وەکو قەدەم خێر و خانزاد و فاتیمە و دەرسیم گوتووە، شیعری بۆ یەکێتی قوتابیان هۆنیوەتەوە و داوایان لێ دەکات کە یەکگرن.

بە بۆنەی لەناوچوونی هیتلەری فاشی شیعری نووسیوە...

لە شەڕی دووەمی جیهانیدا کە ئەڵمانیای نازی هێرشی بردە سەر وارشۆ و پایتەختەکەی داگیر کرد، شاعیر بەم بۆنەیەوە ئەم هۆنراوەی داناوە.

پارچە کوردێکی عێراقین بۆ خەبات هەروەك بەرق
تێدەکۆشین نێر و مێمان زدی فاشی بێ فەرق
هەروەکو ئازادی خواهو میللەتی ئەهلی شەرق
میللەتان هەرکەس لە لایێ وا دەڕۆن بۆ پێشەوە
ڕەوڕەوەی مێژوو بە هێزی نازی ناوەستێتەوە

نەورۆز کە جەژنێکی نەتەوایەتی گەلی کوردە، بەڵکەیە کە باوک و باپیرانمان لە دێر زەمانەوە زوڵم زۆرداریان قبوڵ نەکردووە، کاوەی ئاسنگەر کە رەمزی تێکۆشەری کوردە توانیویەتی زوحاکی زۆردار تەفروتونا بکات و ئاگری ئازادی و سەربەستی هەڵبکات.

کوردە ئیمڕۆ رۆژی شادیت مـوژدەبێ رۆژی نەوە
هەستە ئالای شێر نیشانی زەرد و سوورت هەلکەوە
ئەو زوحاکەی کاوە کوشتی تێپەڕی ئێستا بەخۆت
کۆت و زنجیری لە بیر و هۆش و دەست و پێ کەوە

شیعری نوێ:

ئەوگۆڕانکاریە سیاسی و رۆشنبیری و کۆمەڵایەتی و فەلسەفیانەی کە لە سەدەی نۆزدەهەمدا بەتایبەتی لە ئینگلتەرا و ئەڵمانیا و فەرەنسا ڕوویدا، رێگاخۆشکەر بوون بۆ لە دایکبوونی رێبازی نوێی ئەدەبی، ئەو بزووتنەوەی کە لە ئەورووپا سەری هەڵدا، تورکیاشی گرتەوە، شاعیرانی کوردیش بەشێکیان لە ئەستەمبوڵ دەژیان بەتایبەتی حاجی قادری کۆیی و پیرەمێرد، توانیان لەگەڵ ئەو رووداو و گۆڕانکاریانە بژین و سوودی لێ وەربگرن، جا ئەو گۆڕانکارییەی کە بەسەر ئەدەبی تورکیدا هات شاعیرانی کوردی باشووریش لەرێگای زمانی تورکییەوە توانیان شیعری کوردی لەنێوان ساڵانی ١٩٢٠-١٩٣٠دا تازە بکەنەوە لەوانە شێخ نوری و گۆران و چەندانی دیکە بوون، بزووتنەوەی شیعری لە شاری کۆیەدا بۆ سەدەی نۆزدەهەم دەگەڕێتەوە، کە کۆیە سەنتەرێکی رووناکبیری و ئەدەبی بووە لەلایەك جەمسەرێکی بازرگانی نێوان عێراق و دراوسێکانی بووە، لەلایەکی ترەوە مەڵبەندێکی زانست و رۆشنبیری بەپێزی ناوچەکە بووە، کە لە هەموو شارەکانی تری کوردستانەوە هاتوونەتە حوجرە و مزگەوتەکانی ئەم شارە خنجیلانە بۆ فێربوون و خۆپێگەیاندن لەوانە: نالی، شێخ رەزا، کەیفی، فایق، ئاهی، صافی، سانی و چەندانی تر، بۆیە شتێکی ئاسایی بووە، کە بەدەیان کەڵە شاعیرو زانا و مەلا و سیاسەتمەداری بەتوانا و لێهاتووی تێدا هەڵکەوێ، کە هەریەکەیان ناوبانگیان لە مێژوودا بە درەوشاوەیی تۆمارکراون و رۆڵی بەرچاویان لەپێشخستن و پەرەپێدانی رۆشنبیری و ئەدەبی و هونەری و سیاسیدا بینیوە، وەك حاجی قادری کۆیی کە هەوێن و مەشخەڵی رێگای کوردایەتی بوو.

بانگەوازی دەوڵەتی نەتەوەیی کوردی ڕادەگەیەنێ شاعیرانی تری وەکو ئەختەر و قاصید و کەیفی و حەزینە و نیهانی و مەنفی و حوسێنی و مەلای گەورە و خادیم، رۆڵی گرنگیان لە وریاکردنەوە و پەرەپێدانی هونەری و ئەدەبی لە شارەکەدا گێڕاوە.

لە پاش جەنگی دووەمی جیهانیدا کە بە نەمانی فاشی کۆتایی هات، نرکە و هاوار و راپەڕین هەموو لایەکی کوردستانی گرتەوە، بڵاوبوونەوەی بیری پێشکەوتنخوازی لەپێناو ئازادی و سەربەستیدا، ئەم ڕووداو و کارەساتانە لەلای شاعیرانی کۆیە بەتایبەتی لە شیعرەکانی (دڵدار)دا ڕەنگییان داونەتەوە، دڵدار وەکو شاعیرێکی داهێنەر و هەڵکەوتوو، رۆڵی گرنگی بینی لە تازەکردنەوەی شیعری کوردیدا، لەتەك دڵداری شاعیردا شاعیرانی تریش

وەکو دلزار، وردی، عوسمان مستەفا خۆشناو، عاصی، سامی، عەودال، ڕۆستەم حەویزی، عەونی، زەکی هەناری، جۆبار و دلاوەر و چەندانی تر توانیان ڕووداوەکانی سەردەم لە هۆنراوەکانیاندا بخەنە ڕوو، دوای ئەمانەش نەوەیەکی چاوکراوەی تر هاتنە مەیدانەکەوە کە توانیان بابەتی نوێتر و تازەتر بخەنە سەر خەرمانی ئەدەبی، لەوانە قوبادی جەلی زادە، فاضل شەورۆ، ئازاد دلزار، نەزەند بەگی خانی، قوباد بەهرەوەر، بەهرە موفتی و چەندانی تر.

فۆڕمی شیعری

١- کێشی شیعر:

لاسایی کردنەوە و پەیڕەوکردنی ڕێوشوێنی شیعری کلاسیکی عەرەبی و فارسی لە غەزەل و قەسیدەکانی شیعری کلاسیکی کوردیدا دەبینرێن، شاعیرانی کورد کێشی عەرووزیان بەکار بردووە، بەتایبەتی کێشی هەزەج و ڕەمەل بەپێی سروشتی زمانەکەیان دەستکاریان کردووە کە لەگەڵ خاسیەتی زمانەکەیان بگونجێ، هەرچەندە زانستی عەرووز لە مزگەوتەکانی کوردستان خوێندراوە، بەڵام مەرج نەبووە کە هەموو شاعیرێ بیزانێ.

هەندێ لە شاعیران ئاگاداری دەستوور و بنەماکانی ئەم زانستە نەبوونە، بەڵام بەشێکی تر ئاگایان لێبووە، بەشێك لە غەزەلەکانی سامی عەودالْ بەر کێشی عەرزوو دەکەون، چەند جارێك لە سامی عەودالم پرسیوە لەبارەی کێشی عەرووزەوە، گوتوویەتی: هیچ شتێ لە بارەی عەرووزەوە نازانم و شیعر لەسەر بنەمای پەنجە دادەنێم، بەڵام لەبەرئەوەی سامی بە شیعری شاعیرانی کلاسیکی کوردی بەتایبەتی نالی و سالم و کوردی و ئەدەب کاریگەر بووە، شیعری شاعیرانی ناوبراویشی تەخمیس کردوون، بۆیە بەهۆی ئەم کاریگەرییەوە هەندێ لە کێشەکانی عەرووز بەتایبەتی کێشی هەزەج و ڕەمەل هاتوونەتە ناو شیعرەکانی شاعیرەوە، دیارە ئەو شیعرانەش هەر بەکێشی خۆماڵی دەپێورێن.

د. مەعروف خەزنەدار لەکتێبی (کێش و قافیە)دا دەڵێ: ئەو کێشانەی بەخۆماڵیان داناون لەشیعری کوردیدا کێشانیان بەهیجا ڕووداوێکی ئایدۆلۆژییە، ئەگینا گەر بمانەوێ بە عەرووز بیانکێشین دەکێشرێن.

د. ئیحسان فوئادیش لە گۆڤاری کۆلیجی ئەدەبیاتدا دەڵێ: بەشێك لە ڕەخنەگر و نووسەرانی ئەدەبەکەمان مەیل و ئارەزووی تایبەتیان هەیە بۆ فەرامۆشکردنی کێشی عەرووز و پشتگوێخستنی لە پاش قۆناغی گوێزانەوە (١٩٣٠-١٩٤٥)وە دانانی سنوورێکی جیاکەرەوە و بنبڕ لە نێوان سەردەمی بەکارهێنانی عەرووز و کێشی خۆماڵی پەنجە، لەگەڵ ئەوەشدا چەند کێشێکی عەرووز لەلایەن دەستەیەك لە شاعیرانی نوێخوازی پاش کۆتایی جەنگی دووەمی جیهانییەوە بەکارهاتوون.

د. عزالدین مستەفا رەسول لەکتێبی (شیعری کوردی و ژیانی شاعیرانی)دا، لەو بڕوایەدایە کە عەرووزی عەرەبی کتومت لە کوردیدا نییە، دیارە کە عەرووز هاتۆتە ناو زمانی کوردییەوە، دەستکاری کراوە، بەگوێرەی تایبەتمەندی زمانی کوردییەوە.

مامۆستا علاءالدین سجادی لە کتێبی (نرخ شناسی)دا دەڵێ: هەردوو کێشی عەرووز و خۆماڵی تێکەڵ بەیەك دەبن و بە تەرازووی یەکتر دەکێشرێن، پاشان دەڵێ: گوایە هۆنراوە دوورکەوتۆتەوە لە عەرووز. بەڵێ دوور کەوتۆتەوە، بەڵام ناتوانرێ بوترێ لێی بێ بەشە وەکو ناشتوانرێ ئەو هۆنراوانە کە لەسەر عەرووز دەرۆن بێبەشن لە ژمارەی پەنجە.

بەپێی قسەکانی (د. عەزیز گەردی)ش، ئەگەر شیعری کلاسیکی تەفعیلەکانی لە دێڕی یەکەوە تاکو دوا دێڕ وەکو یەك نەبن، ئەوا کێشی عەرووز نییە بەڵکو کێشی خۆماڵییە بەپێی ئەزموونی خۆم کە لەگەڵ بەشێك لە شاعیرانی کۆیە قسەم کردووە، بەتایبەتی لەگەڵ رۆستەم حەویزی، جۆبار، سامی عەوداڵ، عەرووز لە شیعری کوردیدا بوونی نییە، ئەگەر شیعرێکی کلاسیکی کوردی بەر عەرووزیش بکەوێ، ئەوا هەر کێشی خۆماڵییە، چونکە تەفعیلەکانی لەسەرەوە تاکو خوارەوە وەکو یەك نییە.

لێرەدا نموونەیەك لە کێشی هەزەج دەخەینە روو:

پەرێشانم	بەزوڵفی تۆ	بەباڵای ئەو	نەمامی تۆ
ب - - -	ب- - - -	ب - - -	ب - - -
مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن
کە کوژرام	پەریزادە	لەسەر رووی خۆت	عەباڵادە
ب- - -	ب- - -	ب- - -	ب- - -
مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن

نموونەیەك لە کێشی ڕەمەڵ

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلان × ٢

غەم بخۆم بۆ   دڵ کەڕۆیی   کەوتە کێوان   بێ مەکان

-ب- -   -ب- -   -ب- -   -ب-

فاعلاتن   فاعلاتن   فاعلاتن   فاعلان

یانەسف بۆ   خونچەکێشم   بویتە ئاخ بۆ   بولبولان

-ب- -   -ب- -   -ب- -   -ب-

فاعلاتن   فاعلاتن   فاعلاتن   فاعلان

کێشی شیعرەکانی سامی، کێشی خۆماڵین بە زۆری دە بڕگەیین.

دووگەل یەك بگرن پێکەوە خەبات

بۆ سەربەخۆیی   یەکێتی وڵات

١ ٢ ٣ ٤ ٥   ١ ٢ ٣ ٤ ٥

خونچە گوڵی   نێو بەهاری

زوڵفت بەچین   دێتەخوارێ

١ ٢ ٣ ٤   ١ ٢ ٣ ٤

کێشەکانی شیعری سامی هەمووی کێشی خۆماڵین، بڕگەکانیش بەم شێوەیە: ٧، ٨، ١٠، ١١، ١٢، ١٤، ١٥، ١٦، بڕگەیینە.

٢- سەروا:

ئەو دەنگانەیە کە دەکەوێتە کۆتایی دێڕە شیعرەکەوە، ئەگەر دوا وشەکانی لە ڕووی ماناوە دووبارە ببنەوە ئەوا پاشڕەوی پێ دەڵێن، وشەکانی پێش ئەوە دەبن بە سەروا.

جۆرەکانی سەروا کە سامی عەودالّی شاعیر بەکاری هێناون ئەمانەن:

أ- سەروای مەسنەوی (جووت سەروا) ئەوەیە کە دوو نیو دێڕەکە یەك سەروای هەبێ..

AA, BB, CC

خەباتی هاوبەشی کورد و عەرەبی A
پێکەوە بیکەین کارمان چادەبی A
پێکەوە هەستین لەبۆ خوێن ڕژان B
ژەهرە بۆ ژینی ڕەجعیو خوێن مژان B

ب- سەروای یەکگرتوو: ئەوەیە کە شیعرەکە لە سەرەوە تاکو دوابەیت بەیەك سەروا دێتە خوارەوە.

سەر بڵند کە بیرکەوە بیر بۆ یەکێتی میللەتت A
نیشتمانی وەك بەهەشتی پارە پارە و لەتلەتت A
والە دەستی دوژمنانە، تێکۆشن ڕۆژ و شەوێ B
چاو هەڵێنە و بپسێنە کۆتو زنجیر و پەتت A

٣-چوارینە:

یەکێکە لەو هونەرانەی کە لە ئـەدەبیاتی رۆژهـەڵات و رۆژئـاوادا بـەکاردێت ئەوەنـدە هەیـە شێوازی قاڵبەکەی دەگۆڕێ، لە کوردیدا بەزۆری قاڵبەکانی ئەمانەن:

AABA, AABB, AAAB, AAAA

بێچوە شێری کورد ملیۆن هەزارە   A
لاوی خەباتکەر مەرد و بەکارە   A
مردن پاشەرۆژ لەبۆ زۆردارە   A
چی بێ سەربڕین بمرێ مردارە   A

***

کە من بێ بەش بم لەو خاك و بەرە   A
چ رۆم زەوتی کا چ ئینگلتەرە   A
بەمن چی خونچەی باغ و باغاتی   B
چی لێ بکەم هەوای فێنك و تەڕە   A

٤- پێنج خشتەکی:

هونەرێکە لە ئەدەبیاتی رۆژهەڵات و رۆژئـاوادا بـەکارهاتووە، بـەڵام قاڵبـەکانیان جـوداوازن، ئەوەیە کە شاعیر شیعرێکی شاعیرێك وەردەگرێ، هەردوو نیوە دێڕی شاعیرەکە سێ نیوە دێـڕی خۆی دەخاتە سەری، بەمەرجێ هەمان کێش و سەروای شیعرەکەی هەبێ کە تەخمیسی دەکات، جاری وا هەیە شاعیر شیعری خۆی تەخمیس دەکات.

شیعری فوئادی جەلی زادە پێنج خشتەکی سامی عەودال.

قـــەڵای (غەمـــدان)و کوێـــستان‌و هـــەواری نـــەو بـــەهار هیـــچە
ئەگـــەر خـــارای فەرەیـــدوون بـــێ لـــە ئـــاڵتوونیش دەوار هیـــچە
تـــــەڵاو گەوهـــــەر و دوڕی جیهــــان بـــــابێ بـــــەبار هیـــــچە
((کـــەتۆم یـــار بـــی عـــەزیزی مـــن هـــەزار و یـــەك نـــەیار هیـــچە
لـــە راســـت زەبـــری تفـــەنگێکا ڕمـــاحی بـــێ ژمـــار هیـــچە))

٥- تـــاك:

هونەرێکە لە ئەدەبیاتی رۆژهەڵات و رۆژئاوادا دەبینرێ، لە ئەدەبی یۆنانیدا یـانیس ریتـسۆس هونەری تاکە شیعری نووسیوە لە شیعری کوردیدا مەولەوی و نالی و شێخ نوری و چەندانی تر پەیڕەوی ئەم هونەرەیان کردووە، شاعیرە نوێخوازەکانیش عەباس عەبدوڵڵا یوسف تاکە شیعری هەیە.

تاکە شیعر ئەوەیە کە شاعیر لە تاکە دێڕێکدا ئەوەی مەبەستیەتی دەیخاتە ڕوو.

سامی شاعیر دەڵێت:

* صاحبی هادی، جەللادی عادی
فیسقو فەسادی دەبێتە شادی
* ئەگەر بەمن ڕازینە
مایەی خۆشی ژینە
*دەزانی ژیانی ئینسانی
نەزانی بزانی ڕەزانی

٦- هونەری ڕەوانبێژی:

شاعیر پەنا دەباتە بەر هونەری ڕەوانبێــژی بۆئــەوەی بابەتەکـە بــەهێز و تۆکمــە و جــوان بکات، لێرەدا سامی شاعیر ئاماژە بە پەندی کوردی دەکات کە دەڵێ:

"ئەگەر هاوین و گەر زستانە
بەشی کەچەڵ هەر دوو نانە"
بەبێ لێف و بێ سێبەرم
لە گەرمێن و لە کوێستانە

* * *

شاعیر ئاماژە بە پەندێکی تری پێشونان دەکات و دەڵێ:

"نە پێڵاوی تەنگ نە خانەی بە جەنگ
نە هاوڕێ لەگەڵ خوار و خێچو لەنگ"
نە ئەشعاری خۆت بدە پیاوی کەر
نە چوون لەبۆ لای گەورەکی دەبەنگ

سامی ئاماژە بە ئایەتێك دەکات و دەڵێ:

لیس للانسان الا ما سعی
کەینێکە مەنجەڵ هاتیتە قیچان
لەلایەن من و لەلایەن هیچیان
نیشان چی نەبێ چۆن دێتە خیچان

٧- زمانی شیعری:

بەدەیان وشەی عەرەبی و فارسی لەلای شاعیرانی کورد دەبینرێن، هەندێ لەو وشانە پەیوەندییان بەزانستی ئاینەوە هەیە وەکو فیقه و ئوسولّی دین و مەنتیق و فەلەك کە بەشێوەی وەرگرتن و تێهەلکێش و جوانناسییەوە بەکارهێنراون، بۆیە دەبینین ئەو شیعرانەی کە موناجات و پاڕانەوەی تێدایە هەمووی کاریگەرە بە ئاینی ئیسلام و قورئان و فەرموودەکانی پێغەمبەری تێدا بەدی دەکرێ، جا لە شیعرە ئاین و دڵدارییەکانی شاعیردا وشە و دەستەواژەی عەرەبی دەبینرێن، بەلّام لە شیعرەکانی کۆمەلّایەتی و فەلسەفی و سیاسیەکانیدا وشەی پەتی بەکار بردوون و بەشێوازێکی زۆر ساکار و سادە دایڕشتوون تا بە زووترین کات پەیام و مەبەستی خۆیان بپێکن.

لە شیعرە سیاسیەکاندا، شاعیر هەولّی داوە کە بەزمانێکی یەکجار ئاسان میللەتەکەی هۆشیار بکاتەوە و ڕێگا چارەشی بۆ دەستنیشان کردوون، بەلای شاعیرەوە ڕێگای بەرەنگاری و شۆڕشگێڕی تاکە ڕێگایە بۆ بەدەستهێنانی ئازادی و سەربەخۆیی.

سیاسی

(١)

سرود

دو گەل یەکبگرن پێکەوە خەبات
بۆ سەربەخۆیی و یەکێتی وڵات
سەرکەوتن بێ شك هاتەکایەوە
رۆژی ئازادی و دەستکەوتی وڵات
دەستکەوت و هەڵات رۆژی ئازادی
بۆ ژینی گەلان بۆ خۆشی و شادی
بۆ ژین تێکۆشین لەو نیشتمانە
وەکو بەهەشتە دوور لە فەسادی
هەینێ دەبینن وەك باغی سەبا
گوڵی خوێناوی دەژێتن بە با
کەوا سوور بووە بەخوێنی لاوان
مێشك لەق دەکا دەژێنێ و دەبا
لە بروسکەی گەردون سام دەچێتە دڵان
با خۆشەن دەکا بە درەخت و گوڵان
پێشمەرگەی شەهید گیانی دێتەوە
بۆ جەژنی نەورۆز لەگەڵ بولبولان

(٢)

سرود

کورد مافی وەرگرت لە یازدەی ئازار
شایی و سەیرانە لە باغ و گوڵزار
درەخت و کانی گشتی ژیاوە
گوڵوکی شاخان دەژێ بە باوە
ئەو باغ و شاخ و ئەو دۆڵ و دەشتە
وەك باغی یەزدان دەڵێ ی بەهەشتە
ئاوی هەڵ دەکوڵێ لە شاخان دەڕژێ
بەسەر گولوکان دەڕوا و دەپڕژێ
دەپرژێتە سەر خونچەی گوڵانە
بولبول دەخوێنێ لەو کوردوستانە
دەڵێ جەژنە هات لە مانگی ئازار
ئاوی جۆبار و کانیلە و رووبار
دەرژێ دێتە خوار دەڵێ ی کەوسەرە
بەسەر خاکی وەك دووڕ و گەوهەرە
وا رازایتەوە هەروەکو سەبای
درەختی دەژێ دەپشکوێ بە بای
خۆشی و شادی بەخشی مۆژدەی ئازار
ئاوی ئازادی لقی دێتە خوار
بۆ سەر پێشمەرگە و بۆ سەر ئەو لانە
سەر لاشەی پاکی خوێن رژاوانە
پشکوت دەمی دا گوڵی خوێناوی

دەڵێ هەرماوە پێشمەرگە و ناوی
کچی وەك حۆری لاوانی غیلمان
کوردستان بوویتە بەهەشتی یەزدان
(سامی) بروسکە و تریشقەی بەهار
دەبتە چراخان لەناو بەرد و دار

شوکرانە

سەت شوکور خوێنی لاوان وەستاوە
ڕۆلانی میدیا و مستەفا و کاوە
بەیداغی کوردان دەژێ بە باوە
شایی و سەیرانە لەناو گوڵزارە
جەژنەیە جەژنی شادی و ئازارە
کورد قەت نەترسا لە گوللەی گەرم
لەرێ ی ئازادی و ژینی هوننەرم
خوێنی دەرێژم سەرچاو و سەرم
شایی و سەیران لەو گوڵ و گوڵزارە
جەژنەیە جەژنی یانزەی ئازارە
نابێ رۆژبێ لە کورد و کوردوستان
بە شادی گەل و دراوسێ و دۆستان
وا ماڤ گەلمان هاتە ناو دەستان
جەژنەیە جەژنی یانزەی ئازارە
شایی و سەیران لەو گوڵ و گوڵزارە

کورد مافی وەرگرت لە یانزەی ئازار
رووخا پیلانی دوژمن و زۆردار
تاساوە مێشك بڕوای ئیستعمار
جەژنەیە جەژنی یانزەی ئازارە
شایی و سەیران لەو گوڵ و گولزارە
جەژنەی پێشمەرگە و جەژنی لاوانە
ئیمڕۆ کە بەهەشت خاکی کوردانە
لە دەشت و شاخان کەیف و سەیرانە
جەژنەیە جەژنی یانزەی ئازارە
شایی و گۆوەند وا لەنا و گوڵزارە
سامی لاوی کورد ئەو پێشمەرگانە
وا دەنگی داوە لە هەندەرانە
ئیمڕۆ کە رۆژی مێرو مەردانە
جەژنەیە جەژنی یانزەی ئازارە
شایی و گۆوەند وا لەناو گوڵزارە

ئەی لاو

هەستە تێکۆشە چاوت هەڵبێنە
لە ڕێی ئازادی خوێنت بڕژێنە
مەڕۆ ئازاد بە دەست بوەشێنە
نیشتمانی حورگەلێکی ئازاد
بە خوێن دەخولقێ دوژمن کا بەرباد
بینتەوە مێژوو ڕۆڵەی کەیقوباد
هەر خوێن ڕەواجە ئازادی بکڕێ
مردن بۆ دوژمن کفنی بۆ ببڕێ
خوێنە خەنجەر و ورگی پێ بدڕێ
هەر خوێن و هێزە ژیانی جیهانی
بۆ هێمنی گەل و خۆشی و ژیانی
بۆ دانەوێڵە و بۆ نان و خوانی
ژیانی هاوبەش دێنێتە کایە
لۆرتان دەکاتە خاوەن سەرمایە
بەترسنۆ دەڵێن دانی خودایە
هەستە بەبێ سام هەرچی قەومابێ
بەخوا قەوماوە هەر دەبێ وابێ
بێ خوێن ڕژاندن مێژوو چانابێ

برایی

خەباتی هاوبەش کورد و عارەبی
پێکەوە بیکەین کارمان چادەبی
پێکەوە هەستین لەبۆ خوێن رژان
ژەهرە بۆ ژینی رەجعیو خوێن مژان
هەستە تێکۆشە لاوی نەوجەوان
چاوی لەتۆیە گەل و نیشتمان
وردبەوە بۆچی خاکت لەتلەتە
بۆ لاوت لەبەند زنجیر و پەتە
بەخوێنی تۆ یە ئازادی وڵات
دوژمن پشتی دا وەك رێوی هەڵات
چەندە بەکەڵکە خەباتی هاوبەش
دوژمن دەکاتن بێ بەش و ڕوو ڕەش
چەندە بە سامە خەباتی خوێنین
لەبۆ ئازادی خوێنی بڕژێنین

دووباره سوپاس

سەت شوکر کۆماری کورد واهاتە کایە و هاتەکار
هاتە کوێستانی ژیانی کەوتە ناو کەیفی بەهار
دایە بەر شەق بەند و دیلی هەروەکو گۆڕایفراند
خێوەتی خارای بەرز کرد سینگ و ئەستون دە و دەوار
دەنگی کوردستانی رەنگین هەروەکو هەورێ بە رۆژ
هاتە بەرچاوی گەلان وا نەخش و دانانی هەوار
لەو بەهاری سەربەخۆیی خونچە هات دەمکاتەوە
عادەتە ئاوی لەدەم بێ خوێن لە زاری دێتە خوار
ئەو خوێنەی وەك رژاندی لاوی سەربازانی کورد
وەك لە شاخی نیشتمان و خاك و دۆڵ و بەرد و دار
وا گولوکی سور بووە بۆنی هەناسەی با دەبا
بۆ جیهانی سەربەخۆیی و دوژمنانی شەرمەزار
ناحەزی سەرشۆڕ و ڕووڕەش دۆڵچی زۆرنا لێدەدا
وا لە مێژوو ناپەسەند و زەرد و سیسو لێو بەبار
(سامی) گیان بەخشی گەلی کورد دەنگی رادیۆی هەندەران
دەیکەنە تەسجیلی مێژووی مەکتەبە و کۆشك و تەلار

بەرای من

کوردوستان بە شەڕ چوو بۆ ناو شادی
ژیانی ئازادیو خۆشی و مرادی
ژینی هاوبەشی و لێک دی ئەمین بوون
نەڕژانی خوێنی ئادەمیزادی
بڕژێ لەجێی خۆی گەر هاتوو ڕژا
ببیتە بە ئاوی داری ئازادی
قەت نابێ بە قسە و بە خۆپێشاندان
بە قسەی خەیاڵی ناو باخچەی نادی
(سامی) پێ ناوێ هیچ لازم ناکا
ئەوانە دەمرن بەبێ مرادی

هێمنیت چۆن دەوێ

هێمنایم دەوێ هێمنایم دەوێ
گەلێک مان نەدیت وەها سەرکەوێ
دەست نەکاتەوە و زۆر ئازا نەبێ
دەبێ وەکو خاک لەبن پێ کەوێ
وەکو قالۆچە نەجوولێتەوە
لەبن پێ ی کەران بتولێتەوە
مافی خۆی نەوێ بڵێ هێمنم
مستەحەقی بێو با بڕزێتەوە

گەلێك لە ژین دا لە رژانی خوێنێ
مەردانە و سەخی خوێنی بڕژێنێ
وەکو شێری نەڕ ڕو بەڕوی دوژمن
دەست بکاتەوە و دەست بووەشێنێ
ماف وەردەگیرێ هەر بە خوێن رژان
خوێنی بڕژێنێ لە گۆشەی مەیدان
(سامێکی) نەکا لە گوللەی گەرم
لە فرۆکە و شەستیر لە تۆپی زەمان

نەورۆز

جەژنە ئەمڕۆ جەژنی کورد و رۆژی شادی و رۆژی نەو
ماف وەرگرت هاتە کایە هاتە دەست و هاتە دەو
لاوی کورد گشتی لە مەیدان راپەڕی هەستا لە خەو
خائینی ئیمڕۆ بە گشتی رووڕەشن وا مل کەچن
چی دەکەن ئەوجا لە خۆیان قوڕبەسەر بۆکێ دەچن
ئاوژیاوە گشت لە باغان خاك و گوڵ خونچە و هەوای
لاوی کورد وەك بێچووە شێران لەشکر و هەم پێشەوای
مستەفایە خۆشەویستی سەروەر و گشتی گەدای
داری ئازادی بەریدا وا بە گوللە و خوێنی گەش
گوڵ لە باغان وا دەمی دا لاوی کوردان هاتە بەش
کێوەچوون کا دوژمنانی خوار و وخێچوو دڵبەخەش
گوڵ بەخوێنی وا پشکوی هەر بەخوێنی لاوەکان

باغ و دەشت و دیمەکاری سومبولی ناو شاخەکان
خوێنی پێشمەرگەی لە دەم دێ هی جەرگ سووتاوەکان
ئیمڕۆ ڕۆژی تازەیە نەورۆزی کورد واهاتەوە
دەرگەیی شادی لە میللەت هەر بە خوێنێ کاتەوە
بەیداغی کوردی شێر نیشانی کۆنی خۆی هەڵکاتەوە
خائینی ئیمڕۆ بەگشتی ڕووڕەشن وا ملکەچن
چی دەکەن ئەوجا لە خۆیان قوڕبەسەر بۆ کێ دەچن

گوڵاڵە سوورە

ئەی گوڵە سوورەی بە خوێنی لاوان
ئاوت خواردەوە لەناو گوڵاوان
کەوا پڕ بوو بوو لە خوێنی کوردان
کوردی چەك هەڵگر هەروەکو مەردان
خوێن بوو بە ئاوات پێشمەرگەی ئاودێر
لە پێچە پێچوو لە کەند و هەڵدێر
شین بووی دەمەت دا لەناو دێمەکار
بۆ ڕێی ئازادی و کوردی بەختیار
نەترسان لە تۆپ لە شریقەی بڕنەو
لەناو سەنگەران بە ڕۆژ و بە شەو
ئەوا شنەی بای بۆ خۆشی و شادی
دەژێنێ داری میوەی ئازادی
دوژمنی کوردان لە کۆڕی خەبات

وەك شێر نەڕاندی وەك ڕێوی هەڵات
ئەوا دانیشتووی ئەرز و سەماوات
دەڵێن کورد دەبێ بگاتە ئاوات
نیزیکە کۆمار ئەوا دێتە کار
لەناو کوردوستان پایتەخت و هەوار
ئەوجا بە کوردی بە دەنگی مەردی
دەیکەین بە جەژنە لە دار و بەردی
خائین دەبایە بمردابان نەك
بۆ حیزی حیزان ببن بە دۆشەك
بەیداغی کوردان هەر دەژێ بە سام
دوژمنی سەرشۆڕ چی دەدا وەرام

دەلال

. شۆڕشگێری کورد دەلالی ناودار
کچێکی مەردی کوردی بەرخوردار
تێکۆشەرێك بوو لە خاکی تر کەش
لە سێدارە درا لە ژین بوو بێ بەش
هەڵیان ئاوسی بە کەزیەکانی
قوربانی گەل بوو ماوە نیشانی
خنکا بە زولف و کەزیەکەی خاوی
بۆ گەل ناسینی دەلالە ناوی
خنکا شۆڕشگێڕ کچی ناو دەلال

گـــەل یـــادی دەكـــا لـــە مێـــژوو بـــە ســـاڵ
بـــە كەزیـــەكانی وەك ئاوریـــشمی خـــاو
گیانیـــدا یـــەزدان دڵیـــری بـــە نـــاو
بـــەڵام نـــامرێ نـــاوی هـــەرماوە
ئـــەوی بـــشمینێ بـــاقی هـــەر نـــاوە
لـــە ژێـــر چـــاودێری پیتـــۆری دەرســـیم
نـــوری دانـــەر بـــوو لـــە مێـــژوو پرســـیم
ئـــەو ناودارانـــە بـــەرز و گـــرانن
لـــە مێـــژووی كـــوردان خـــاوەن نیـــشانن
پیتـــۆری گـــەورەش لـــە بەندیخانـــە
گیـــانی دا یـــەزدان خـــاوەن نیـــشانە
لـــەرێ ی دانـــانی كـــورد و كوردســـتان
بـــۆ خنكانـــدنی بـــە گـــورجی هەســـتان
دەلال و نـــوری خۆبـــە و جـــاخی رۆن
لـــەناو كوردوســـتان خـــاوەن خـــاك و تـــۆن
بۆیـــێ هـــەزاران لـــە لاوانـــی كـــورد
لـــە رێ ی هـــەزاران لـــە لاوانـــی كـــورد
لـــە رێ ی نیـــشتمان لـــە بەندیـــدا مـــرد
لـــە دەنگـــی دەلال هەســـتاون لـــە خـــەو
قوربـــانی دەدەن بـــە رۆژ و بـــە شـــەو
لـــە رێگـــای گـــەل و كوردوســـتانی خـــۆش
خـــەیاڵی خـــاوە دوژمـــنی بـــێ هـــۆش
لـــە رێ ی فاتیمـــە و دەلال و نـــوری
خـــوێنی دەرژێـــنن بـــەبێ قـــسوری
وەكـــو خـــانزاد و شـــایە قـــەدەم خێـــر
قـــازی پێـــشەوا شـــێری بەچـــكەی شـــێر
هـــەروەك شـــای بابـــان وەك پاشـــای كـــۆرە
شـــاهی رابـــردی چـــەند بڵـــێ ی زۆرە

بڕۆ بپرسە لە کوردی تۆران
فاتیمەی دلێر بۆ دەور گۆران
چ کاری دەکرد لەبۆ قەومی خۆی
بۆ نیشتمانی حوڕ و سەربەخۆی
دوژمن هەر دەمرێ لە سامی کوردان
ڕێ ی لێ گیراوە ماوە سەرگەردان

بەخوا باوکەکەم

هەر گەلێک گەورەی دینار پەرست بێ
دەبێ وەک حەیوان هەر گوێ لە مست بێ
لە دەست بێگانان هەر بۆ سەربڕین
یا وەکو مەیمون هەر بۆ هەڵپەڕین
هەموو کات شێت و هەر دڵ پڕقینن
بەوان بێ کۆربن یەکدی نەبینن
یا لە پەنایان وەکو پیسپیسۆک
یا لە دەرکان بن هەروەکو کسۆک
دژۆنو گوڕی بە زۆری پیسک
ئاهی لێبدەن بۆ شێوێک نیسک
سوک و چروکو ناشیرینو بێ سام
لەلای بێگانان سارد و سوڕ بێ تام

گوێ لەمست

هەنـــــدێ کـــــات دوژمـــــن دەیکاتـــــە بـــــاوەش
زۆرنـــــای بـــــۆ لێـــــدا هـــــەر وەکـــــو چـــــاوەش
یـــــاخۆ هـــــەروەکو کـــــەری لابـــــاران
هـــــەر رۆژێ یـــــەکێك بیبـــــا بـــــۆ داران
داری پـــــێ بـــــێنێ هـــــەر بـــــە نـــــەقیزە
چـــــونکی نامـــــەرد و سەرشـــــۆڕ و حیـــــزە
(ســـــامی) پێویـــــستە بـــــیری خاتـــــەوە
لـــــە خـــــەو هـــــەڵ بـــــستێ و چـــــاوی کاتـــــەوە

مێژوو دەزانێ

میللـــەتی کـــوردی میللەتـــە هـــەر لـــە دەوری کۆنـــەوە
ســـەر بڵنـــد خـــاوەن خـــەبات و عـــیلم و مێـــژووی رۆنـــەوە
وا درەخـــتی شـــاخی کـــوردان گـــەردونی شـــین کـــردووە
شـــەوقی شـــینی دایتـــە دەریـــای ئەتڵـــەس و ژاپۆنـــەوە
وێنـــەیی خونـــچەی لـــە شـــاخان کەوتـــە نـــەینۆکی زەمـــان
خـــوێنی پێـــشمەرگەی رژاوی هاتـــە چـــاوی جۆنـــەوە
وا لـــەزاری شـــەرق و غەربـــە کەوتـــە نـــاو بـــیری ئـــەمن
تـــا ئۆمـــەم نـــاوی بهـــێنێ باســـی کـــا بـــەو بۆنـــەوە
ئاشـــودانی ســـەربەخۆیی ئـــاوی خوێنـــە هـــەر بـــە خـــوێن

چــۆن دەبــێ بەنــد بــێ لــە جێگــا و فــایلی نایلۆنــەوە
(ســامی) زۆرە هێــزی گــەلمان لــەرزی گرتــووە دوژمــن
ئێمە پـــۆلا ئــەو بـەخــۆ بەو خەنــجەری فــافۆنەوە

مدیر تەحریر و شێخ

شــیعر و عــیلم و ئــەدەبییات بــێ کــەس و بــێ چــارەیە
ئیمــڕۆ نرخــی ئــادەمیزاد هێــز و کورســی و پارەیــە
وا لــە دنیــا ئــەو لــە کــارە مەنــسەبوو تــاجی هەیــە
ئــەو لـــەجێی علــم و نیــزام و سیاســەتو ئیدارەیــە
بــێ بەشــی لــەو ســێ شــتانە و وادەژێ لــەو عەســرەدا
شــێت و هــاری بوویتــە میــوەی بەرهــەمی ئــەو کارەیــە
وا بـــە(ســـام)و وا بـــە برســـی مردنـــت زۆر چـــاترە
یـــا هـــەژار یـــو یـــا لەبەنـــدی یـــا پـــەتوو ســێدارەیە

پێشەوا

ئــەی دلێــری شــێری کــاتو خــوێن گــری خــوێنی رەگــەز
دەســت کــەوە هەســتە بەمــەردی لاوی پێــشمەرگەی نەبــەز
مـــــوژدەبێ بـــــا خـــــوێنی تۆیـــــە مایـــــەیی ئازادییـــــە
ئــەو خوێنــەیی وەك رژاوە بــۆ حــەقی نــەك بــۆ غــەرەز
وا لــــە شــــاخان دا ڕژاوە گیایــــەکان دەی خواتــــەوە
بــــۆ ئــــاوی زاری خونــــچان کــــاتی دێ دەم کاتــــەوە

بولبـــولی وا نائومێـــده خـــوێن لـــە زاری دێتـــە خـــوار
تـــاکو بەیـــداغی بـــەرزکا و بـــۆ گـــەلی هەڵکاتـــەوە
مـافی خـۆی نووسـی بـە خـوێن بـۆ کـوردی مـەردی خـۆش زمـان
بـانگ دەکـا ئـەی شـاخەوان و بێـچوە شـێری نیـشتمان
دوژمنـــت وەك شـێر نەڕانـدنی ئێـستا وەك ڕێـوی هـەڵات
هاتـە ژێـر پێـی خـوێن ڕژاوان کەوتـە گـۆڕێ تێـك شـکان
بـانگ دەکـا بـۆ یەکـدی بـوونی خاکـە کـەی باڵاکـەتان
ببنـــە شـــورەیی ئاســـن و ئەرزەکـــەی واڵا کـــەتان
تـا بڵـێن(سـامی) نـەما خـۆ لاوی کـوردی سـەربڵند
وەرنـــە ســـایەی ســـەربەخۆیی ســـێبەری ئاڵاکـــەتان

بێ مردن نابێ

مــن خۆشـی ژیـنم نـاوێ یـا سـێدارە و گۆڕسـتان
یـان سـەربەخۆیی بـۆ گـەل کۆمـارێکی کوردوسـتان
نیـــشتمانێکی حـــوڕ و میللـــەتێکی ســـەربەخۆ
بـە خـوێنی ئـەو لاوانـەی بـە خـوێن ڕژانـدن هەسـتان
بـــە گیـــانی ئـــەو لاوانـــەی لـــە ســـێدارە دراون
لـــەناو کـــۆت و زنجـــیر و بەنـــدی بێگانـــان مـــاون
مێـــژوو ناویـــان دەنووســـێ لـــەهاتی پاشـــەڕۆژی
گـاز دەکـا ئـەی شـەهیدان ئێـستا زیندونـە و مـاون
بـە خـوێنی ئـەو لاوانـەی خـوێنی سـوریان ڕژاوە
بـۆ مـافی میللـەتی کـورد لـە سـێداران دراوە

گیانی وا پاسەوانە و خوێن بۆ داری ئازادی
داری ئازادی روان لە بنجی خوی ژیاوە
سەت شوکر باس دەکرێ لەناو ئێزگەی هەندەران
دڵی دوژمن دەژێنێ بەکرێگیرا و نۆکەران
لە ترسی پێشمەرگەی کورد وەکو مامز رادەکەن
دنیای لێ کردن بە بەند(سامی) خاوەن هونەران

بۆ مافی گەل

هەردەبێ لەگەڵ ئادەمیزادی
نیشتمان پەروەر داری ئازادی
بە خوێن ئاو بدەین بەربدا بۆ گەل
بە شایی و گۆوەند لە باغی شادی
رۆڵەی میدیا و نەوەی کەی قوباد
هەڵپەرکێ بکا لە باغی مراد
ئەو باغەی داری بەخوێن ئاودرا
شین بوو بەری دا بۆ کوردی ئازاد
نابێ بخۆین و تێر بنوێن شەوێ
یا دەبێ بمرین یا مافمان دەوێ
دەست هەڵناگرین لەتمان بکەن
هەر دەبێ گەلی کوردان سەرکەوێ
بە خوێنی دلان سپی کاتەوە
دەرمان و ژەهری لێک دی کاتەوە
دەرمان فرۆشیو فەحسی بە دینار

له بیری مەرگم کەم بکاتەوە
وەك داكی دڵ سۆز نەك بە دیناری
بنۆڕتە نەخۆش برسیو هەژاری
دڵی با هەرکات لەلای دینار بێ
(سامێکی) نەکا لە دەردەداری

ئێ بۆ وایە

هەندێ کەس برسیو بە بێ کڵاوە
لە برسان سیس و کاڵە دڕاوە
هەندێکیش تەلار بۆی ڕازایتەوە
خواردنی مریشك و گۆشت و پڵاوە
یان هەنگوین و شیر دەژی بە باشی
لەسەر قالیچە و لە قەسری کاشی
لە خەو هەڵدەستی حەمام حازرە
هەژاریش نیتی پارەی باراشی
لەسەر حەسیرێ گوشێکی دڕاو
بێ کونجە خانی نە نان و نە ئاو
(سامی) لێ دەکەن وەکو ئیزرائیل
کاتی قوڕ شێلان کە چووە ناو قوڕاو

بەغدا

لەکاتی خۆی دا چەند شادمان بووی
لە مێژووی ژیان قورس و گران بووی
ئێستاش هەروەها ناوداری مێژووی
پایتەختی شاهی نەوشیرەوان بووی
شاهیدت هەیە بڕوا پێکراو
لە مافی کوردان زۆربێ گومان بووی
لەناو راستی دا وەك خۆت مایەوە
مەرد و خاوەنی شەرتو پەیمان بووی
خەلقانی جیهان باشت ئەناسن
جێگای بە(سامی) شاهی کوردان بووی

بۆ سەیرە

هەزاران روتو وابێ نانی جۆن
ئەوا پێخواس و بێ ئاو بێ دۆن
یەك کەس تەلار و لە باغی گوشاد
دینار دادەکا دەجار بە ملیۆن
هەندێك هەنگوین و برنج و مریشك
هەندێ ساوار و توریش نیە بیخۆن
سەتان بێ فلس و بێ بەرگو ڕووتن
بەگیش گەنم و برنج دادەکا بە تۆن

هەزار بێ کفن و جێ گۆڕی نییە
بێ چرا و حەسیر لەژین دا خەڕۆن
من بەخۆم پیرم بڕوام تازەیە
تۆ لاوی تازەی بیر و بڕوا کۆن
هەندێ وا لەبۆ جگارەی دەمرن
هەندێك بە بێ (سام) عارەقی دەخۆن

دەمم مەکەوە

قسەی بن بەڕێ بێتە سەر بەڕێ
بەخوا هەر گورگی لە پێستی مەڕێ
لە خەلقی وابێ قوتبی مەداری
زارم مەکەوە ئەوجا لێم گەڕێ
دەڵێی من زێرم کەچی پاقری
بۆ لاشەی هەزار ژەهر و ئاگری
لە قسان دەرمانو کەچی هەر ئیسقای
میقرۆبی مەرگی لاشە داگری

ئایدیۆلۆجی

هەر کوردێ خاوەن نیاز و مەبەست بێ
نیشتمان پەروەر یادی رەگەز بێ
دەبێ وەکو شێر مەرد و نەبەز بێ
ئەوجا بیرکەوە چاوت هەڵێنە
دەمت ببەستە دەست بوەشێنە
هی مافت دەخوا گیانی دەربێنە
داری ئازادی بە خوێن رواوە
بە خوێنی لاوان ئاوی دراوە
بۆ ماف ستاندن هەر خوێن رژاوە
داری ئازادی واخوێنی دەوێ
بۆ گەل بەربدا ماف دەست کەوێ
نابێ خەیاڵ و بە داڵغەی شەوێ
مەترسە مردن بۆ ژین بچێژە
خوێنی دوژمنت وەك سەگ برێژە
لاشەی بۆگەنی لە خاك بنێژە
هەستە رۆڵەکەم کۆرپەکەی ژیرم
رۆڵەی شیرینی برواکە و بیرم
تۆ لاوی تازەی منیش وا پیرم
ئەوا هات کاتی دانانی کۆمار
لەگەڵ سەرۆکی بەرزی بەرخوردار
سوپاسی بکەن بە ملیۆن هەزار
مەڵێن گەلی کورد(سامی) نەماوە
شەری کوردوستان وا دەنگی داوە
دوژمن پشتی دا جەرگی بڕاوە.

قوربان

ئەریّ توخوا سەرمایەدار هەتا کەینیّ کۆشك و تەلار
بیّ لە خونچە قەسری کاشیت بیّ لە مەڕو دوکانی شار
بیّ لە ڕەزی خۆخ و تریّ بیّ لەهەرمیّو سێوو هەنار
بیّ لە برنج و هەنگوینی ڕاو بیّ لە چۆمی بیّو ئەسپیندار
بیّ لە باویو سماقی سۆر لە هەنجیری ناو دیمەکار
سەت گوند و پاوانت هەیە وا لە ژمارەی برسیو هەژار
چی لیّ دەکەی بۆ کیّ ی دەبەی کانی(سامی)پەروەردگار

سامی بلێ

ئەمن جەللادی حزبی نازیمە
بە مردن بۆ ژین لە شانازیمە
خوێنمژ لەلای من نابتە قۆندەرە
هەزاری دەستی ئینتیهازیمە
لەتلەتم بکەن لە شۆڕشی گەل
هەینیّ جەژنەمە و زۆر پیّ ڕازیمە
چەکی پێشمەرگە و ئالای سەربەستی
بۆ چاوی دوژمن چەنگی بازیمە
نەك وەك بیّ ڕوەکان لەبۆ گریڤن
لەبۆ دینار و لوقمە قازیمە
وەك شێری برسیی بیّ لانو دەم بەش
لە هێرش بردن لە بیّ وازیمە

نابەزم هەتا رۆژێکم مابێ
دەمرم لەبۆ ژین لە داخوازیمە
(سامی) لە دەستی گەلی کوردانە
هەردەم خەباتی سەفەر سازیمە

ئەرێ

بەختە کەچەکەی رۆڵانی کاوە
بۆ دەرنەکەوت و لە گەردون ماوە
بۆ نەهاتە خوار لە شەریقەی شەستیر
بزانێ خوێنی چەند لێی رژاوە
خوێنی لاوی کورد ئەوا دێتە خوار
لە شاخ و داخان وەك کانی ئاوە
من گازتان دەکەم لاوانی سەرباز
چرای کوردوستان وا هەڵگیرساوە
بە خوێنی ئێوە ئەوا دەسوتێ
شەوقی دا فەلەك عەرشی خوداوە
بۆیێ گولیکو گڵ و بەردی کورد
دەڵێی بارانی خوێنە رژاوە
خوێن و خەباتی پێشمەرگەی وڵات
لە گەشتی جیهان وادەنگی داوە
کەواتە بێ (سام)ئیتر گۆمەدەن
هەرچی قەومابێ ئەوا قەوماوە

نیشتمان

خوێنی پێشمەرگان هۆی رزگارتە
دەڕژێ بۆ گەل و ڕێگای چارتە
واشەو هێشك چین رۆژان وەك پڵەنگ
لەناو ڕووبار و بەردو دارتە
بە خوێنی لاوان گوڵ خونچەی دەدا
پێ نوس بولبولی ناو گوڵزارتە
قەت بنی نایێ هەتا بی نووسی
نووسەری دڵسۆز دەردەدارتە
باسی تۆ لە ناو لێ نووسی جیهان
جێ ی نابێتەوە لە هاوارتە
بەڵام مۆژدەبێ پێشمەرگەکانت
مەکۆی لە شاخ و مێرخوزارتە
وا بەیەك رەنگی سەرۆك بارزانی
پێشەوای گەلە و لەناو غارتە
ئەوا سەرۆکو خەبات کەرو لاو
چوست و بە(سامی) کاروبارتە

باس و گلەیی

ئەی وەتەن تۆ چی لەبۆ من خۆشو شادی چیت هەیە
باغی پڕ گوڵ دەنگی بولبول سازی فیردەوسیت هەیە
هەندێ ئەرزی نێرگزین و سومبول و هەم یاسەمین
باسی ناکرێ گوڵ لەکێوان خاوو نەسرینت هەیە
سێوەرە و وێنجەی شلێر و حاجیلە و رەیحانی دەشت
مەندیلانە و نەوعی هێرۆ بۆنی بەیبوونت هەیە
روونی سپیان گەنمی یەك تۆ برنجی عەنبەر زۆرە خۆ
مێوژ و دۆشاوت بە زۆری ڕاوی هەنگوینت هەیە
خۆخ و هنار و ناسکە هەرمێ هەم هەڵوژە هەم گەلاز
باغی پڕ مێوە و تەعامو سێوی نەخشینت هەیە
سێبەری گوێز و چنار و ئاوی کانی و شەنگەبیت
جا بەمن چی تۆ پەنیر و ئاوی بەفرینت هەیە
ئاوی گڕاوی کۆرەکانیت توکی سەرمی هەڵوەراند
هێشتا نالێم ئەی وەتەن تۆ سوچو تاوانت هەیە
تیپی کارگەر ئاشی ئازادی نەگێرێ گەر بەخوێن
بێ سەروپا هەر دەناڵێ خاکی غەمگینت هەیە
(سام) و هێزی کارگەرانە بوویتە کۆمۆنەی فەڕەنگ
قارەکان هەرپێنج دەڵێن تۆ نەجمەیی خوێنت هەیە

بمری نەفرەفە

بۆ یەکدی کوشتن بە ڕۆژ و بە شەو
بە خەنجەران و شمشێر و بڕنەو
بۆ یەك دەخوێنن بۆ بەند و قەفەس
یەك ڕادەکێشن وەك خاسیەتی کەو
من و تۆ وا لە ناو کوردان
بۆیتە خوێن ڕێژی و دەست لێکتربەردان
پارچە پارچە بوون لەبۆ پاشکەوتن
بوون بە خەیاڵی ئەوا لە مەیدان
هەرچەند یەکەم بوون لەبۆ ئازایی
بەڵام ناکۆکی و فەرقو جودایی
ژیانی ئەوەی خستە (سامەوە)
وا ئێوەی بردە ناو ناتەبایی

خوایە هەژاری نەزان

یا خودا هەروا بێ نانو ئاوبن
سوتاوی ڕۆژی لەبەر هەتاو بن
ئاگری هەژاری نەرمتان بکا
هەتا یەك دڵ و بیر و بڕوابن
تا هەژار نەبن خەباتی ناکەن
دەبێ سەر شۆڕ و هەر شل و خاوبن

بۆیێ دوعاتان لێ دەکەم ئەمن
چونکە نامەوێ لە بەند و داوبن
هەژاری نەبێ لە کارگەی دڵتان
دەبێ دڵ وەکو شووشەی شکاوبن
(سامی) بۆ ئێوە و ئێوەی خۆش دەوێ
پێ ی خۆشە هەموو هەروەکو (ماو)بن

لەلای من وایە

لەسەر یەك بڕوا خەباتی گەلان
دەبێتە چابونی قاراتی جیهان
خەبات بوو بەیەك نیشانە وغاییە
چیە ئیسرائیل و ئەنگلۆئەمریکان
هەرچەند لە مێژووش پاشەرۆژ دەبێ
کە بێتە کایە بۆ گشتی ئینسان
خۆ ئیحتیکارات دەبێ بڕوخێ
بلێ رووخاوە و هەردەبێ وێران
بەلاّم پێویستی سەرشانی گەلە
خەباتی بۆ بکا بۆی بێتە مەیدان
تایبەتی چینی هەژار و برسی
بووینە خۆراکی لۆرتی وەك گورگان
هەرچەند گوتی تیان شوعەرا و ئەدیب
(سامی) گوتیەوە و واخستیە سەرشان

ناخ

بۆ لاوێکی نەبەردم یەک رەنگ و دڵ بێ گەردم
گەل پەرست وەک بارزانی لە شاخ و دار و بەردم
خوێن و گۆشتی رەگەز بێ خۆڕاگر و نەبەزبێ
بۆ کوردان بێ مەبەست بێ چوست و چالاک و مەردم
دڵ خۆش و ژیرکاتەوە دەرکەی مێشک کاتەوە
بۆ گەلی بیرکاتەوە، بۆئالای سۆرو زەردم
نەڵێن کورد بێ کەس ماوە دەست و ئەژنۆ داماوە
وەکو شێر ڕاوەستاوە لاوەکانی هاودەردم
دەم بەستی و دەست کاتەوە وەک (سامی) هەستکاتەوە
بیر کەوتو وڕاست کاتەوە لە رێگەی مافو قەردم

هاواری نیشتمان

دەنگێ دێت و وا دەڵێ وەرن لە هاواری من
گەر نەمگەنێ بە زوویی بەخوا دەرچوو کاری من
وەرن ئازادی بکەن، دیلە رزگاری بکەن
رەحمێ بە حاڵی بکەن تێنییە گوڵزاری من
ئەوی مێژوو دەڕوێنێ ئاوی بدا بە خوێنێ
ئەگینا با نەیدوێنێ ئەو دڵی بێماری من
رۆڵە دەیبینم بەخوا ئاوی بەفرینم دەڕوا
بۆ بێگانە و ئەو دەیخوا میوەیی گوڵزاری من

هەرچەند زێڕ و گەوهەرە پڕ لە مسك و عەنبەرە
فێنك و پڕ سێبەرە خاكو بەردوداری من
هەرچەند لە تۆم نۆرییە هیچم لەبۆ تۆ نییە
بۆ دوژمنت رۆییە جۆگەوو جوباری من
كێ هەیە چاری بكا بیگاتێ و یاری بكا
بێ تۆ تیماری بكا قەلبی برین داری من
ئەی لاوانی بەكاری بۆ خۆت وەرە خەمخواری
زوو بینێژن خوێنخواری لەحەوشو دیواری من
كێ خاكی خۆی خوشدەوێ نەنوێ بە رۆژ و شەوێ
گیانی شیرینی نەوێ ببتە عەلەم داری من
(سامی) پیری كوردانە مەردێكی مێژوو زانە
وەك مستەفای بارزانە ناو دڵ و ئەفكاری مَن

دەبینێ داخۆ

وا چرای مێژووی ژیان هات وا لە قاران هەڵكرا
مردنی زۆردار و خوێنمژ هاتە كایە و حەلكرا
وا ملی پەیوەندی فاشی هەر بە خوێنی پەلكرا
نابێ خوێنی لاوی مێژوو لەو پەلەی بڕژێتەوە
وەك چرای یەزدان لە ئەفلاك چۆن بەخۆی دەكوژێتەوە
مۆری حوڕ و سەربەخۆیی وا لە مێشك و ناو دڵان
هەڵقە ناونووسرا بە خوێنی سوری گشتی رای گەلان
كەوتە گەڵ كاروانی مێژووی میللەتانی وەك مەلان
دەفرێ بۆ كوێستانی ژین و ژینەوەی پڕ شادمان

چــینەکانی ژیـــن لـــە تـــەنگیو ئـــاوەدان بـــوی نیـــشتمان
(ســـامی) کـــانی دوژمـــنی گـــەل رۆژی گـــۆڕی خـــوێن ڕژان
دێنـــــە مەیـــــدان بـــــۆ ژیـــــانی چـــــینەکانی مێـــــژووزان
چـەنگ بـە خـوێن وەك شـێری برسـی دەستەدەسـتە لاوەکـان
دێـــن دەڵـــێن ئـــازادە میللـــەت شـــێر لـــە ســـەگ نارەوتـــەوە
جـــادەون بـــە دوژمـــنی گـــەل هـــەر بـــەخوو پـــێ ڕەوتـــەوە

نیشتمان گیانەکەم

هەرچـــــەند ڕەنگـــــین و پـــــڕ لـــــە ســـــامانی
بـــــە نـــــانو دان و میـــــوە و حـــــەیوانی
بـــــەڵام چـــــی لـــــێ کـــــەم کـــــەرەت بـــــۆ ئاغـــــا
هـــــەر شـــــاخەوانی دۆبـــــۆ شـــــوانی
شـــــوان و گـــــاوانی هـــــەر لـــــە شـــــەوێنان
هێـــــوێنی کابـــــان رۆژ و شـــــەوانی
گـــــوڵ و گـــــوڵ خونـــــچە و گەنەمـــــە و وێنجـــــە
بەرهـــــەمی زۆری نەوبـــــەهارانی
هـــــەژاران بـــــێ بـــــەش بـــــۆ زۆردارانـــــە
دڵ ئـــــارامی نـــــاو مێـــــر خـــــوزارانی
بـــــەبا دەنۆشـــــین لەگـــــەڵ چـــــاوبازان
خونـــــچە چـــــنینی دەم ڕوبـــــارانی
ئـــــەی شـــــوانی بـــــە (ســـــام) ڕۆڵـــــەی شەوشـــــاخان
گـــــورگی کـــــۆزی خـــــۆت بـــــۆ پـــــێ نـــــازانی

گەر نامانناسی

ئێمه کوردین، دڵ بێ گەردین
بۆ ماف گەل، چوست و مەردین
خوێن دەرژێنین زۆر بەتینین
ڕۆڵەی شاخو دار و بەردین
ئێستا لاوین زۆر بەناوین
فیداکاری زۆربەتاوین
پەروەردەینە یەك پارچەینە
یەك دڵ و بیر و هاودەردین
ڕۆڵەی شاخین زۆر پڕداغین
خوێن ڕژێنی وانەی یاخین
لەژێر ئاڵای بەرز و باڵای
ناوونیشان سۆر و زەردین
خۆ کارگەرین، جەنگاوەرین
چوست و چالاکو تێك دەرین
سەرمایەدار، پیاوی زۆردار
بەهێزی تۆ خۆ نەمردین
خاوەن کۆتی مردی خۆتی
وڵاتی مەت بەبێ قیمەت
بەرد لەبۆ خۆت هێشتا لەبۆت
نەوتی خاوت هەموو بەردین
(سامی) ماوە، ڕۆڵەی کاوە
خوێنی لاوان زۆر ڕژاوە
ڕێ ی خوێناوی لەبۆ ناوی
چرای ژینی بۆ پێ کردین

قازی محەمەد لەکاتی لەسێدارەدانی دا وتی

راستی لە ئامانج وەرە پێش لاوە
مەترسە گەلت نامرێ ماوە
لەرێی ژینەوەی هەند خوێن ڕژاوە
گوڵی کوردستان دەمی پێداوە
لە چارلا خەبات دەکرێ و لەکارە
لانی شێرانە ئەو بەرد ودارە
نامرێ لەژین هەر بەرقەرارە
مەترسێ لە شێر لەپای قەنارە
باری گرانی ژیان هەڵبگرە
قەدری میللەتت بەگیان ڕابگرە
بە ئاگری خەبات جیهان دابگرە
با سەرت بېڕن بە پاکی بمرە

بۆ چاوت پڕ نابتەوە

دەوجا بەسەرمایەدار
هەتا کەینێ زێڕ و دۆلار
تا بۆتیشت وابوو بەزێڕ
هەتاکەی زێڕ و زەوی و زار
بەسیە موڵك و خۆتۆخوانی
ببیە یەزدانی ئینسانی
بیبە خاوەنی جەهەننەم
یا بەهەشتی گوڵ و گوڵزار

هەتا کەینێ ببیە زەنگین
لە ژمارەی کوردی غەمگین
ببیە خاوەن جۆگە و جۆبار
شانشین و کۆشك تەلار
ئەوجا بەسە شەرمت هەبێ
بەخوا رۆژەك دەبێ
لاشەت دەرزێو دەتلێتەوە
دەبتە خاك و چینی دیوار
هەتاکەینێ سامێ ناکەی
بەخوا بڕوا ناکەی
بازرگانی پێ ڕەوانی
لە یەزدان و لە دین بێ زار

نایانناسی

تۆ دەچیە لای ئەوانەی شعور مردەی دینارن
بێ دین و بێ مەبدەئو لە هەژاران بێزارن
لەمەوپێش تێکۆشەر و خەباتکەربوون خەیاڵی
ئێستاکە خەت زیانە چونکی خاوەنی کارن
زۆڕنای بێ ڕێ و هەژاری بۆ وانە بۆ لێ دەدەی
دوژمنی دین و دونیای ئەدەبیات و ئەشعارن
ئەوانە هەر عاشقی زەویوزار و حەدیقەی
رازاوەی وەك بوکانی ناو کۆشك و ناو تەلارن
ئیستعمار دوژمنیانە بە قسە و خەیاڵی نادی

خـــوێن مـــژیش هـــەر خۆیـــانن بـــە خۆیـــان ئیـــستعمارن
ئـــەڵلا ئـــەڵلا خەیاڵـــە فـــڕ و فێـــل لـــە هـــەژاران
سیاســـەت بوویتـــە سیاســـەت سیاســـی وا گەلـــەك زۆردارن
(ســـامی) هەرچـــەند هـــەژاری بمـــرە گەلـــەك باشـــترە
نـــەك منـــەتی ئەوانـــەی وەك دوژمنـــی هـــەژارن

بانگ

كـــوردە ئیمـــڕۆ ڕۆژی شـــادیت مـــوژدەبێ ڕۆژی نـــەوە
هەســـتە ئـــاڵای شـــێر نیـــشانی زەرد و ســـورت هەڵكـــەوە
ئـــەو زوحاكـــەی كـــاوە كوشـــتی تێپـــەڕی ئێـــستا بـــەخۆت
كـــۆت و زنجـــیری لـــە بـــیرو هـــۆش و دەســـت و پێكـــەوە
ئـــەو چـــرایەی كـــەیقوبادی زابولیـــت پـــێ ی كردبـــوو
جەیـــشی یۆنـــانی كوژانـــدی هەســـتە زووبـــەپێی كـــەوە
بـــۆ خـــەبات و ناوونیـــشان چـــوویە ناوئـــەمن و ئومـــەم
بـــۆ پلـــەی ژینـــت لـــە مێـــژوو دەم ببەســـتە و دەســـت كـــەوە
بـــەو خوێنـــەی كـــورد ڕژانـــدی و دەیڕژێنـــێ بـــێ تـــرس
چـــونكە مـــاڤ لابـــە خـــوێن و تـــۆپ و لولـــەی بڕنـــەوە
لانكـــی حـــاجی دەژێ وا قـــانع و كـــەی پێـــشەوات
پێـــت ئـــەڵێن ڕێ ی گـــەل ژیـــانی دەركـــە هەســـتە وێ كـــەوە
ڕاپـــەڕە ئـــەی لاوی زانـــا(ســـامی) تاكـــەی نیـــشتەجێت
وا لـــە لانـــوێر ومێـــشك گـــەردەن و ناوجێتـــەوە

بڕوابکە

ئەمن کوردێکم لە کوردی فەقیر
بە بیر و مێشك لە کۆت و زنجیر
لە بەندی زۆردار لاشە لە ئازار
لەڕێی لاوانی لە کوردانی ژێر
لە ڕێی ئەوانەی لە ڕێگەی خەبات
خوێنیان ڕژاوە لە جەرگەی وڵات
ئەوا بیستراون بە خاوەنی ماف
لەناو ئومەم و ڕۆژئاوا و هەڵات
هەر لەو کوردانەی بەخوێن ڕژاندن
لە بەندیخانان زنجیر پساندن
لە شاخان هێرش هەروەك پڵنگان
مەردانە و بێ سام بۆ حەق ستاندن

ئەمن

بەچکە کوردێکم لە کوردی عێراق
وەك مار پێچ دەخۆم کوشتومی مەراق
لەتاوی وەتەن قەومییەتی خۆم
حیلفی پۆت سدام بە خوێنی دەشۆم
باخچە و بەراوی وەك گوڵزارەکەی
جوتیار و ڕەنجبەر زەوی و زارەکەی
کە ڕۆژ لێی دەدا لەو ئەرزی ڕەنگین

لە میوەی تەڕی و گوڵی یاسەمین
مەدحی پێ ناوێ خولاسەی کەلام
بڵێن جەنەتە وەك داروسەلام
کە هاتیتە بەر بەرەنجی هەژار
زەوتیان کرد بەخوێن خوێنمژ و زۆردار
ئەو خائینانەی دڵ پیس و غەددار
دەیکەن بەپار و لوقمەی ئیستعمار
ئازادی دەکەین هەر بەخوێنی گەش
سەری خائینان دەنێینە ناو هەش
ئەوا ئازاد خوا غەمی دەنۆشن
بۆ تۆ ئەی وەتەن گەلێ بەجۆشن
ترسییان نییە لە گوللە باران
لەسەر ئەساسە ڕێگای هەژاران
ئێمە کە کوردین لەگەڵ براکان
هەژاری هیندی و ئەنگلۆئەمریکان
غایەمان یەکە و خەباتیش بەپێ
بەیەك عائیلە ئەدیترێن بەبێ
شکو گومانتان وەهابێ وەهان
ڕەوڕەوەی مێژوو دەڕوا بێ وچان
هەتا قۆناغی بێ تەبەقاتە
لەوێ حەل دەبێ جێگای وەفاتە
قوناغی پێنجە غایەی(سامی)یە
لەگشتی ئەزرا پڕ ئارامی یە

ئایار

جەژنەیە جەژنی گشتی کارگەران
لەناو کارخانە و دنیای هەندەران
وایەکدی گرن یەك بیر و بڕوا
لە جەرگەی گەل و جێگای کارگەران
هاوار و شیعار دەژێ لە ئاسمان
بە نرکەی تۆپیش لەناو سەنگەران
گرمەی قومبولان وا بەدەنگی ماف
دەنگ دەداتەوە و خاوەن هوننەران
ئەی دەنە مێژوو مەکتەبەی ئومەم
چاپی ئازادی و مەرد و نووسەران
لە ڕێی مەبدەئو ژینێکی وەك یەك
بۆ بێ کاری گەل خانەی بێ دەران
بەزمی ئایارە چینی ڕەنج خوراو
لە مەیدان بۆ ژین هەربە خەنجەران
سەرکەوت هێزی چینی خوێنمژراو
لەسەر فاشیست و بڕوای نۆکەران
دەبێ سەرکەوێ هێزی وا بە(سام)
بە پشتی خودا و گشت پێغەمبەران

ئاوی کانی سوربوین

ئاوی کانیان و خوێنی لاوی کورد
تێکەڵ بوو بە تۆپ لاشەی لەتلەت کرد
ئەو لاوانەی وا لەرێی نیشتمان
قوربانی دەدا و گیانی بوویتە پرد
ئەو کوردانەی وەك چاویان هەڵدێنن
سەخین بەخوێنی خونیان دەرژێنن
بۆ ژینی مێژووی کورد و کوردوستان
لەشکری دوژمن وەك شێر دەشکێنن
(سامێ)کی ناکەن لە فرۆکە و تفەنگ
لە نیوەی شەوان هەروەکو پڵەنگ
هێرش دەبەن بۆ دوژمنی سەرشۆڕ
جەژنەیە لایان چوونە ئاگری جەنگ

کاسلم چۆنە

هێمنی عالەمی بەژیان چابوونە
نەك ژین بەو ڕەنگەی دەکەس هەبوونە
هەژاریش برسی بێ کارمایتەوە
ئەوا ڕەش و ڕووت زەرد و زەبوونە
ئەو سولحە شەڕە بیری لۆرتانە
قسەیەکی قۆڕ و بێ سەروقونە
شەڕێ بۆ ژیان سەت قات چاترە

لەو هێمنی کەوا لە ژمارەی خوونە
لەبۆ خوێنمژی فاشست و عادی
وەك مۆشیدەیان هەر بەناو جونە
دەنا هەر لەوۆرتی ئەنگلۆ ئەمریکان
ئەو لۆرتانەی وەك لەرێ دەرچوونە
ئەو سولحەیە وەك عەمری ئیسرائیل
درێژ دەکا و گشتی تەهدید و جوونە
سلمیشیان دەوێ خوون دەمژن بێ (سام)
لە قسە و گفتوگۆ درۆزن و دووڕوونە

گیانە بۆ بەقسەم ناکەی

سەربەرزکەن چاو هەڵێنن بەخوا مافتان نادەنێ
وابە سستی و دەم دەمانێ ڕێگە دوورە و نایگەنێ
ئەو کەسە ڕاستە دەڵێ حەق مەردە بێ ترس و نەبەز
وەك لە ڕێگای نیشتماندا گیانی شیرن دادەنێ
ڕۆژ و شەو دایم خەریکی ڕێز و چینی میللەتە
کفنی خوێنین کاتە بەرخۆ و بەرگی دیلی داکەنێ
وەك پڵنگی شاخی کوردان دوژمنی کورد ڕاودەنێ
چەنگی پۆلایی لە جەرگی خوێن مژ و پاشادەنێ
هەروەکو کاوەی دلێر و ڕۆستەمی مازەندەران
تاجی زێڕی خوێن مژان و تەختی زوڵمی ڕاقەنێ
(سامی) وەك سامی نەریمان شادلێری سەر زەمین
خوێن دەڕێژێ سەربەخۆبێ خوێن نەبێ گوێ ی نادەنێ

کچێك بە لاوێك دەڵێ:

ئەگەر لاوێکی وشیار و ژیری
سەرنجێك بدە چینی فەقیری
کوردی بەجێ ماو هەژار و لەتلەت
کوژرا و دەکوژرێن بەبێ زەمیری
لە بەندیخانەی بیگاناندا وا
دەناڵن وا لەناو کۆت و زنجیری
زۆردار و خوێن مژ دەبا پێکەوە
بۆ چارەسەرمان بەڕاو تەگبیری
پیر و زاناکان بدۆزینەوە
چی تر نەکوژرێن بە تفەنگ و شیری
دوژمنی برسی بەدانی کوردان
مێشکت بکەوە بۆ چ وابێ بیری
بەدیلی مەحتی خاڵ و ئەگریجان
شەرمە لە بۆتۆ چونکە ئەسیری
ئەمن کچێکم پۆلایی لەڕێی
ئازادی میللەت نەك وەك هەویری
شل و شاو وەك تۆ لاوێکی بێ (سام)
لە بەندو داوان وەکو نێچیری

کیژم

بە چاوی تیژ و بەدڵی پاکت
بە تێکۆشان و بیری ڕووناکت
سەرت بڵند کە ئەی کچی زانا
بنۆڕە شاخ و سامانی خاکت
ئەو خاکەی کەوا کەلێی خوڵقاوە
ئارەزوی باب و لاشەکەی داکت
دوژمن دەسوڕێ وا لە پشکنین
مێشك خۆرانی پۆڵەی زوحاکت
بۆ ڕاکێشانی هەست و بڕوا و بیر
لە کانگەی نەوت و دانو خۆراکت
لەگەڵ لاوانی کەوا ناترسێن
ئازادی خواهی مەردو چالاکت
هەستە تێکۆشە ئەی کچی ژیری
میدیا و پاشای ناودار و تاکت
(سامت) لە دڵی دوژمن هەر ماوە
میراتی لاوی مەرد و بێ باکت

به خوا باوکم

خوێن مژ و خوێنڕێژ خەیاڵیان خاوە
بناغەی زوڵمی کامەیان ماوە
قەسری ڕاخشتاغ یەکەم قەسر بوو
ئێستا وەك ئاشی ئاو لێبڕاوە
هیتلەر و گۆسینگ فرۆکە و رۆمێل
پەیمانی شەڕیشی داسووتاوە
وەك گەنجی قارون هەرەمی رەییان
بۆ سیاسەت کردن ئاساری ماوە
هەروەك هەلاکۆ تاتار و رۆمی
خانەی سەلجوقی تەپی و ڕماوە
وەکو قومبلەی زەڕڕەی ئەمریکا
لەیابانی دا و دەنگی دەداوە
گەلانی هەستان تابمرن بۆ ژین
ئەستون دەیچەماند خایمەی هەڵداوە
ئەوا بەخوێن و بەقوربانی دان
بۆماف ستاندن پەیمانی داوە
دەڵێن یا مردن یا ژین سەربەخۆ
هەر لە رۆژهەلات هەتا رۆژ ئاوە
ئێستا لە(سامی) هێزی ئازادی
قەلەق ماو دەستی لەئەژنۆناوە

لە کچێکی مەردو ژیر

مامۆستی مەمکم لەگەڵ کورد پێیم دەگۆ خۆدور بەدور
نرخەکانیم پێ بڵێ تۆ دێمە پێشی بێ قسور
ئەو وەرامی چی دەداوە بەو لەپی شیرینی خۆی
دەیگۆ بەسیە گێژ و وێژی وانەزانی شێتو شور
ئەو مەمەم واپڕ لەشیری کۆرپەیی کوردان دەکەم
ببتە لاوێکی نەبەز بۆم تا بڕێژی خوێنی سوور
بۆ گەلی ئازاد و خاکی هەروەکو کوردی دلێر
بێ خەو و خۆڕاگر مەردبێ چووست و چالاك و جەسور
شەرمە بۆ تۆ هەر لە باسی زوڵفی خاو و دوو مەمی
یان خەباتی پڕ درۆ بۆم لێدەدەی زۆڕنا و بلوور
خۆم ئەوەی بەهرامی گۆڕم شاهو شاهی دینەوەر
حیلەوان و هەربە هێنو شاری مەرگە و شارەزوور
من کچێکی مەردی خاکی پڕ لەژین و ژینەوەی
(سامی) عەودالم بە پەیمان خەنجەری جەرگی غرور

براگیان

به بسکی شۆڕ و پرچی تێك ئاڵاو
ناگاته کاروان کوردی بەجێماو
بۆ مێژووی گەلان کارگەی زەنگینی
لە کشتوکالی ووشك بووی بێ ئاو
ناچێته ناو خاکی بەرەو شین بوونی
بە بارانەوە رووبەرووی هەتاو
کارگەمان نەبێ و تازەنگین نەبین
پێشکەوتن نابێ و نابیینین بە چاو
هەژاری بێ کەس بێ کارمایتەوە
تێر نابێ گەلی برسی و لێقەوماو
ئەوانی دەچن بۆ ناو ئەستێران
بێ بسکو سادەن وا بێ پرچی خاو
راستی پێشکەوتن کارگە و پارەیە
لەگەڵ یەکێتی و زانینی تەواو
چاو لەبێ گانا و بۆ کیمیا و فیزیا
بەرەو رۆناکی هەنگاوبەهەنگاو
بڕۆن چاترە بەرای زاناکان
نەك بەکارێکی بێ قازانج خوڵقاو
قەراری(سامی) وا هاتە نامەی
پێش چاوی گەلی مافو رەنج خوراو

جەناب

بەسیە خەیالات بەرگی ئازادی
لەبەر خۆت بکە بۆ رۆژی شادی
شادی هونەرە بۆ هونەرمەندان
نەك خەیالاتی بۆشی ناو نادی
مەی و خەیالات دەبێتە بەندو
دیلی بێگانان برسی و بێ زادی
دەستی خوێنمژ و خۆپەرستانی
پەناوپێچانی لەبۆ فەسادی
ناو گەلی کورد و دەلالی کردن
بۆ دینار پەرست لەبۆ هیمدادی
ژیان و ژینەوەی زۆرداری بەخۆ
بێ(سام) بمینێن هەر بە کەسادی

لەگەڵ ئێوەمە

ئەی لاوی مەردی سەربەرز و دڵخۆش
لە لوتکەی شاخی کۆسرەت و هەڵگۆش
وەك کانی خوێنت ئەوا دێتە خوار
روو لەگوڵزار و باخ و مێرغوزار
بۆ ئاوی داری حور و ئازادی
بۆ گەل بەربدا بڕژی بە شادی

خوێنی ڕژاوتان ڕوو لە باغانی
بۆ گوڵ شین بوون و بۆ شەبەقدانی
ڕوو لە جۆباران ئاودێری خوێنن
دەبێ لە مێژوو ناوتان بخوێنن
وا خوێنتان ڕژاند بۆ ژین بە مەردی
خوێن بوو بە شاهید پێشمەرگەی کوردی
کوردوستان بۆیێ(سامی) هەرماوە
بێ ژمارە خوێنی لاوی ڕژاوە

ئەمن

هەرچەند کچێکم وا دەڵێم بەدەو
لە مێژووی ژین دا خاوەنی پێڕەو
شەرمی ئینسانی‌و ڕێ ی عیلم و خەبات
هەتا میللەتم هەستێنم لە خەو
لەرێی ئەو گەلەی پارەپارە بووی
حازری بکەم بە خەسیەت و خووی
وەك قەدەم خێر و فاتیمە و دەرسیم
مافی خۆم دەوێ و کەمتر نیم لەجوی
سەربەرز و دڵپاك هەروەك خانزادی
باتاس و هەریر لەرێی ئازادی
شاهی خاوەر و پاشای روانتوس
دەرچوون لە دیلی بۆ ژینی شادی

کچێکی سەربەرز و پڕشەرتو پەیمان
عاشقی گەل و خاکی نیشتمان
وەك شێخ سەعیدی بێ سام لە مردن
سێدارەی فاشی و سووتان و خنکان

دیسان

کچێکی تازەمە بیر و دڵپاکم
بۆ پارێزی گەل ولاتو خاکم
وا لە خەباتم هەر بەبێ وەستان
لە کوردی مەردی چوست و چالاکم
گڕی خەبات و سۆزی نیشتمان
بۆم هەڵگیرساوە و دەرون ڕۆناکم
کۆرپە نیشتمان کچو ئامۆزام
لاشەی مامەکان باوان و داکم
کیژی ئەو خاکەم بەچکەی شێرانم
پەروەردەی دەستی داکی زۆرچاکم
گیان و ژینمە گۆڕمە کە مردم
جل و بەرگمە خوان و خۆراکم
بڕوا بەهێزم نەبەز و ئازاد
لە کوشتن بێ (سام) بێ ترس و باکم

بۆ بوونی یەکێتی قوتابیان

ســـــوپاس ســـــەت ســــوپاس بــــۆ ئــــەو خودایـــــەی
خـــــوێن بــــوو قوتـــــابی تــــۆی هێنــــا کایــــەی
یەکـــــــدی گـــــــرتن و ژیــــــــان و ژینـــــــەوەی
بـــــــڕوای یــــــەکێتی و زنــــــدی بوونــــــەوەی
لــــــە بــــــۆ خوێنــــــــدن و ڕێ ی ئــــــــاوەدانی
پێـــــــشکەوتنی کــــــورد مێــــــژووی ئینــــــسانی
هــــــەر عــــــیلم و خوێنــــــدن پــــــەیامتان دەبــــــات
بــــــۆ هــــــەبوەکانی کــــــەون و کائینــــــات
خوێنــــــدن یــــــەکگرتن ئــــــەی ڕۆڵــــــەی شــــــێران
دەتــــان بــــا بــــۆ مــــانگ بــــۆ نــــاو ئەســــتێران
یــــــەکگرنین بۆیــــــێ پــــــەرش و مــــــل کەچــــــن
دەنــــــا کــــــەمترنین لەوانــــــەی دەچــــــن
ڕۆلانــــــی شــــــێرن هــــــەر یەکــــــدی گــــــربن
تــــا هــــــەر لــــــەژین دا زانــــــا و نــــــەمربن
بخــــــوێنن لــــــە ڕێ ی ئــــــازادیوو ڕزگــــــار
بــــن بــــە مــــــەرگی زوڵــــــم و ئیــــــستعمار
پــــــەنجا ســــــاڵە وا چــــــاوەڕێتانە
لــــــە ڕێ ی یــــــەکگرتن لــــــە بنپێتانــــــە
ئاوتــــــە خــــــوازە ســــــامی لێقــــــەوماو
یــــــەك بوونتــــــان بــــــبێ و ببینــــــێ بەچــــــاو

ئازاری دووەم

یانزەی ئازارە، یانزەیی ئازار
چونە نەورۆز و گوڵ زاری بەهار
ئومێدەوارین خوێن نەڕژێتەوە
ببێ بە مەرگی خوێنمژ و زۆردار
گوڵوکی باغان بە خوێن شین دەبوو
ئاوی خونچان بوو لەناو لالەزار
بەفر و خوێنی سور سوخمەی قەندیل بوو
گوێچك کەربووبوون لە ناڵەی ڕووبار
لەباتی باران ئاگر دەباری
لە کانی شاخان خوێن دەهاتە خوار
گەل فرۆش بێ(سام) بچتە گۆڕ نەوەك
کوردوستان بدەن بە زێر و دینار

ڕۆلانم

خوێندنە میللەت ببینێ و چارە بۆ بێ چارەکان
دیل و سەرگەردان خەلاسکا زوو لەسەر سێدارەکان
خیرەت و مەردی ببەخشێ و پایەداری لاوی کورد
کۆشکی خوێن مژ بێنتە ژان و زوڵمەتی زۆردارەکان
جەهلە سەرچاوەی نەزانی و زیدی میللەت پەروەران
چوونە بەرگی خۆفرۆشی و پیاوی لۆرتی هەندەران
خوێندنە بڕوا لە مێشك و ناو دڵان جێگیر دەکا

چـەك لەشـان بـۆ مـاف كـورد و چـونە شـاخ و سـەنگەران
عیلمـە گیـانی ئـادەمیزاد سـولحی رۆژئـاوا و هـەلات
چارەسـەر بـۆ چـینی برسـی و ئـاوەدانی نـاو ولات
زەرپە بـۆ ژیـانی گـەلان و نـان و دانـی میللـەتان
جەهلـە وەك شـێران نەرانـدی و پاشـی وەك رێـوی هـەلات
(سـامی) بەسـیە چـاو هەڵێنـە دوژمنـت وەك گـورگی هـار
وا لـە كـۆزی كـوردی مـەردت هاتـە بـاغ و مێرخـوزار
تـۆ هەتاكـەی وا لـە خـەودای بـیر و هۆشـت وون دەكـەی
شـەرمە بـۆ تـۆ گـەر ئـەدیبی خامـە بێنـە دەسـت و كـار

نێوەی نەبەز

بـە خـوێنی ئێـوە گـوڵی ئـازادی
شـین بـوو دەمـی دا بـۆ مـوژدەی شـادی
سوپاسـتان دەكـا بـە لاشـە و بـەزار
خـوێنی پێشمەرگەی لـە دەم دێتـە خـوار
چـونكی بەوخوێنـە ئـاوی دراوە
هـەر بۆیـێ خـوێنی لـەدەم تكـاوە
دەیكـا بـە باغـات شـاخ و دێمـەكار
ئـەو خوێنـەی رژا لـەناو بـەرد و دار
ئـەو پێشمەرگانەی كـە قـەت نابـەزێ
وەك كـوردی خـائین قـەت دانابـەزێ
ئـەوەی لـە شـاخان مـەردە و مایتـەوە
لەئـەمن و ئومـەم دەنگـی دایتـەوە

هەرچـــــەند لــــــە دەشـــــتێ پێـــــشمەرگەی ولأت
ناســــــران لەلایـــــــەن رۆژئـــــاوا و هـــــــەڵات
پێـــــشمەرگە خـــــۆی و لاشـــــەو و نــــاوی
بووینـــــــە ئـــــاوی دەم گـــــولّی خوێنـــــاوی
زۆر بـــــە(ســــام)تــــرن لـــــە لەشـــــکری ســــور
بووینـــــــــە جـــــــــەللادی زۆردار و غـــــــــرور

گیانی پاکت

ئـــەی شـــەهیدی شـــاخی کـــوردان گیـــانی پاکـــت هاتـــەوە
خـــوێنی لاشـــەی خـــۆی ببـــینی کرفـــە کـــرق کاتـــەوە
بـــۆ نـــەمامی داری ئـــازاد بلّقـــە بلّقـــی خـــوێن دەکـــا
فاتیمـــە نـــوری و قـــەدەم خێـــر پێـــشەوا مـــەحمود نەبـــەز
دیّ چـــرای وەك رۆژی روونـــاك دەربخـــا و پـــێ کاتـــەوە
هـــەروەکو ئـــالأی بـــە ئەشـــعار حـــاجی باســـی لێـــدەکا
وای تەمایـــە بـــی چـــەقێنیّ بـــۆ گـــەلی هەڵکاتـــەوە
ئـــەو دلّـــەی ڕەنجـــاوی لاوان وون بـــوە و بیبینتـــەوە
بێتـــە کـــاروانی خـــەبات و تـــا دلّـــی ژێرکاتـــەوە
شـێت و کـەر هـیچ و نـەفامن ئـەو کەسـانەی وەك بـەفێلّ
کـورد دەشـێلیّو بـیر و بـڕوای لاوەکـان لێـك کاتـەوە
پاشـــەرۆژی بـــابو داکـــی چـــاو بەفرمێـــسك بلّـــێن
چـاکە شـاعیر بیرنەچـیّ قـەت سـامی هەربیرکاتـەوە

کچە کوردێکی مهاباد

کچە کوردێکی خەڵقی مەهابات
کوڕە کوردێکم بەبێ پەنابات
هەرچەند ناتانم بێم بۆ دیدەنیت
لێم عاجز مەبە دڵم ئەوا هات
ئەگەر جەزیری و ئەگەر بۆتانی
گەر کوردی ئێران ئەگەر تۆرانی
منیش کوردێکم ڕۆڵەی کوردانم
وەك تۆ لە شین و دەرد و هیجرانی
وەك مەم لەبۆ زین لە جەزیر و بۆتان
هەروەك پەروانە حازر بۆ سوتان
لەگەڵ لەیلایێ لە شاخی کوردان
هەر دەناڵێنم هەتاکو فەوتان
سامی کە کوردە ڕۆڵەی خۆتانە
بەڕۆژ و شەوێ هەر لە هیجرانە
دەڵێ ی فەرهادە لەتاوی شیرین
وا لەناو شیوەن دڵ پەرێشانە

بۆ نیشتمان خەبات کەن

ســــەربڵندکە بیرکـــــەوە بــــیر بـــــۆ یـــــەکێتی میللــــــەتت
نیـــــــشتمانی وەك بەهەشــــــتی پارەپـــــارە و لەتلـــــــەتت
وا لـــــــە دەســــــتی دوژمنانــــــە تێبکۆشـــــن رۆژ و شـــــەو
چـــاو هەڵێنـــــە و ببپـــسێنە کـــوت و زنجـــیر و پـــــەتت
رۆژی خەباتــــــــە خـــــــەباتت چـــــاوەڕێتە نیــــــشتمان
کـەینێ هەڵدەســتی و لـەبۆی دێــی کـانی هێـرش و هەڵمـەتت
خـــوێنی ســـوری لاوی ژێـــرە بـــۆ شـــەهادەی مێـــژوونووس
بـــۆت ئەنۆســـێ و دێتـــە دەفتـــەر خـــوێن و قـــەدر و قیمـــەتت
خوێنـــە شـــاعر نامەکـــەت بـــا بـــچتە نـــاو ئـــەمن و ئومـــەم
ببتـــــە شـــــاهید بـــــۆ نیـــــشانە پایـــــەداری شـــــەوکەتت
عـــیلم و خوێنـــە هێـــزی گـــەلت پاشـــی یاریـــدەی خـــودا
بەســـیە نووســـتن و دەســـت کـــەوە بێتـــە جـــەولان غیرەتـــت
چـــەند هـــەزار ســـاڵە لـــەژێر دەســـت مایـــەوە و قـــەت نـــامری
کـــەی قەڵـــەم تـــانی بنووســـێ ســـەربڵندی و عیزەتـــت
هەڵکـــە ئـــاڵای زەرد و ســـووری شێرنیـــشانی قەومەکـــەت
(ســـامی) زۆرە بێتـــە دەفتـــەر خـــوانی نـــاز و نیعمـــەتت

شوان

بزانم چت کرد تۆڵە شوانی
لە چولو بەنو لە شاخەوانی

لەژێر نرکەی تۆپ فرۆکەی سۆخۆ
لەگەڵ لاوی کورد لەخوێن رژانی

مافی گەلی کورد نیشتمانەکەی
تابژێتەوە وەکو گولیکەکانی

شین بو بەخوێنی بەهار لەزاری
گولان دێتە خوار تا ببتە کانی

ئاودا ئەودارەی کە پێی دەگوترێ
داری ئازادی لەبۆ ژیانی

هەرچەند شوانی وا لە شاخانی
چەند پەیامم نارد وەرامی کانی

سامو هەر سامی بەهەشتی کوردان
من بەرخەوانو بەخۆت شوانی

ئەوا دەبینی

ئەی گوڵە سورەی بەهار لە دەمدان
لەباغی ئاوی خوێنی پێشمەرگان
لەو دەمی هەنگت کە دێتە خوارێ
دەرژێتە سەرخاك دێنەوە سەردان
سەردانی جەرگی دایکەکان دەکەن
دڵۆپەی ئاو دێ لەزاری خونچان
کاتێ ڕژاوە بە ئاگری ناپاڵ
کردیتیە خاڵ خاڵ بەفرەکەی کوێستان
بووە بەئاوی گوڵی بەهاران
بۆ رازانەوەی خاکی کوردستان
تا لە پاشەرۆژ بڵێن لاوی کورد
خوێنی رژاوە لەرێی نیشتمان
هەموو بەهاران کە دەرژێتەوە
خاکی ئازادی بە(سام)و سامان

لاوی کورد

بڕۆ بۆ شاخی لەگەڵ وەی زانان
سەرۆك بارزانی داینان بەدانان
ڕۆڵە مەترسە لە بەندیخانان
کۆت و زنجیری دەستی بێگانان
سێدارەی مەرگ لەبۆ ژینی گەل
جێی شانازییە چوونە گۆڕخانان
لاشەت بچێتەوە باوەشی داك و
نیشتمانەکەت تامێژوو زانان
بڵێن لاوی کورد لەو کوردستانە
لەبۆ ئازادی پیر و جوانان
خوێنی ڕژاوە داوا لە لاوان
لە خوێن ڕژاوی خانەوێرانان
لەو بابانەی وەك جەرگی سوتاوە
لەداکی مەردی کوڕ بێ تاوانان
ڕۆڵەی لە شاخان خوێنی ڕژاوە
هەتا کورد بێتە بیر و زمانان
کلیلی دەرکەی زۆرداری بێ شك
بەخوێن دەبتەوە هەمووزەمانان
سامی بنووسە بەپێنووسی خۆت
ڕۆڵەی کارگەر و شوان و گاوانان

بێچووە کورد

بێچووە کوردێکی خاکی کوردانم
دایم مەلول و چاو لەگریانم
لەو خاکی واخۆش باغاتی رەنگین
بەبێ جێگامە و بێ دەرەتانم
حەسرەتە و مەندم هەر وەکو بولبول
بێ خەو لە ئاهو ناڵەی خونچانم
وەك گوڵی بەیبون زەرد و زەبونم
دائم نەخۆش و دڵپەرێشانم
خەم وەکو زنجیر لە دەست و پامە
وەك باری گران کەوتە سەرشانم
نائومێد نابم دنیا دەورانە
بەڵکو دەبزوێ چەرخی زەمانم
من وەکو مەجنون لەبۆ لەیلایێ
هەتاکو مردن هەر چاوەڕوانم
ئەگەر مردم بمنێژن لە بێوران
چونکی پەروەردەی دار و بەردانم
سامی خەیاڵات بەس بکە جانە
من وەکو شێر و رەقیب جەیرانم

مژدە لە کوردان

مژدە لە کوردان لە قەوم لە خوێش
تالی بچێژن شیرینی دێتە پێش
قەولی خودایە پێم باوەڕ بکە
بۆ باوەڕ ناکەی ئەی بابە دەروێش
وەك لەداری ڕەق خوێن پەیدا دەبێ
عاشق و مەعشوق پێك دی شاد دەبێ
کە تاڵ شیرین بێ و دار ببێ بە خوێن
شێتە ئەو کەسی لە بڕوا نەبێ
هەر کەسێکی هات لەبۆ سەر زەمین
با لەبۆ خۆشی بۆ زیللەت بچین
بۆ شەخسی بالاّ دو زیللەت هەیە
سامی سەری ساغ مەنێ سەر سەرین

وڵات

نیشتمان

خـاکی خۆشـی پـڕ لـە میـوەت بوویتـە گـەوخوێن و دەمـار
گەوهـــەرو کبریـــت و نـــەوتی قسلوگێـــچی بـــێ ژمـــار
مەڕمـــــەڕ و بـــــەردی حــــەلانی وا لــــەبۆ بێگانەیـــــە
سـێوەرە و وێنجـەی شـلێر و بـۆ ئەسـپی ئاغـای پێـچەخوار
بـــێ لـــە ئـــاوی کیلەشـــین و کێـــوی هەڵگوشـــی بەهەشـــت
بـــەفری قەنـــدیلی لـــەکانی و وا لـــە شـــاخان دێتـــە خـــوار
دیمـــــەنی ڕووبـــــار و کـــــانی هاشەهاشـــــی ڕۆژ و شـــــەو
دەچـنە چـۆباران لـە هـەر لا ڕو لـە کـانی و مێـر خـوزار
هـەر وەکـو ڕووبـاری باڵـەك چـۆمی کـەلۆێی پـڕ لـە ژیـن
دەبێتـە کـشمیش گـوێز و بـاوی خۆخـو هـەنجیر و هـەنار
بـــێ لـــەمازی و دارەبـــەن بـــۆ داو دەرمـــان و بـــرین
بـۆ وەرەم گیاکـانی خـاوی بێتـە بـیر و دەسـت و کـار
ســـەعلەب و سرێـــشوکەتیرە جـــاترە و ئەســـپۆن لـــەبۆ
مردنـــی دووپـــشك و مـــار و دڵ گوشـــادی شـــێت و هـــار
لاوەکـــــانی وەك نـــــەمامی ئەرخـــــەوان و شـــــەنگەبین
کیـــژەکانی شـــۆخ و شـــەنگ و دڵ ڕفـــێنی چـــاو خومـــار
هەنـــدە جـــوانێکی بەســـامن ڕێـــك و پێـــك و هاوتەمـــەن
ڕۆژ بـــە ڕوویـــان عاشـــقێکە وا دەســـوتێ بـــێ قـــەرار

کوردستان

وا شاخ و داخ و بەرد و دارەکەت
چەموو چیمەن و زەوی و زارەکەت
کانی و کانیاوی ناو جۆبارەکەت
هەموو ژیاوە گوڵی پشکوتن
سەمەن پێکەنی خونچە ئەنگوتن
گوڵی دەمی دا هاتە هەژانێ
کەوتە ئازاری مەشکە هەژانێ
فرمێسکە کانی کەوتە ڕژانێ
بەسەر نێرگز جار لە کەند و شاخان
بە گوڵی ئەستێران بوو بە چراخان
گوڵێکی سێوی خونچەی هەناری
شەنگە بی شلی پایەی چناری
بنۆرنە خۆشی کاتی بەهاری
بێ شك و گومان دار (المأوايه)
بەهەشتی نەمرود باغی سەبایە
سەبەینەی فێنك لە دەشت و لانی
بروسکەی گەردوون کاتی شەوانی
کزەی شەماڵ و ڕێژنەی بارانی
مەلەك دێنە خوار لەبۆ کوردستان
بۆ تیماری دڵ هەناسەی خونچان
لەقیژەی قوڵنگ لە بروسکەی بەهار
لە دەنگی قاز و بولبولی گوڵزار
لە کزەی شەماڵ و لە هەژانی دار

بــــــێ شــــــك تیمـــــار و دڵ دەســــــێتەوە
بـــــە مـــــەرگ و لاشـــــان خــــوێن دەرژێتـــــەوە
ئـــــاوی دەپـــــرژێ بەســـــەر خونـــــچەی گــــوڵ
خونـــــــچەی دەم دەدا بــــــۆ ئـــــــارامی دڵ
لـــــە شــــەو تـــــا بـــــەیان چــــریکەی بولبـــــول
دەڵــــــێ خونـــــــچەکەت بـــــادەم کاتـــــــەوە
کـــــــاتی دەم دەدا خــــــــەو دەیباتـــــــــەوە
بــــۆ(ســــامی) شـــــەهێن هاشـــــەی بــــازەوە
نـــــــــــەعرەتی دەدا لـــــــــــــەدەم ڕازەوە
نـــــەك بـــــۆ خـــــوێن ڕژان هــــــەر بـــــەنازەوە
دەڵــــــێ کوردســــــتان لــــــە بـــــۆ ئازادیــــــت
مــــــنم قوربــــــانی بــــــۆ خۆشـــــی و شـــــادیت

سروشتی کوردستان

بـــــزانن بــــاغی ئـــــیرەم خـــــاکی خۆشـــــی کوردانــــــە
خـــاو و گیابەنـــد و نەســــرین نەخـــشی شـــاخ و کێوانــــە
بـــەگڵ و بـــــەردی نەخـــشینە بـــە گــــوڵزاری ڕەنگینــــە
بـــە کۆســــرەت و ســــەفین و شـــاخی هەیبـــەت ســـوڵتانە
هەنــــدێ ئـــــەرزی قرمـــــزە چـــــیمەنی پـــــڕ نێرگــــزە
لــــەو باغانــــەی پـــــڕ خونــــچەی چــــریکەی بولبولانــــە
هێــــرۆ سەوســــەن و ســــەمبول بــــۆ گوشــــاد نــــابی ئــــەی دڵ

لەناو بەیبونە و کنێر لەو درەختە شوخانە
ئەو ئەرز و کێو و دەشتە دەڵێی باغی بەهەشتە
دەرمانی دەردی وەرەم سەرچاوەی جوگەکانە
خاکی واخۆش و رەنگین باغی پڕ سێوی نەخشین
کیژەکانی حۆریە غیلمانی میرەکانە
ئەی حۆریی و غیلمانی ئاودێری باغەکانی
توخوا سامی بنێژن خۆ هەژاری خۆتانە

نیشتمانمان

وا زستان رۆیی بەفری لە شاخان
بەعەردی داچوو شل بوو لە داخان
بوون بەسەر چاوە لەناو مێرخوزار
بۆ ئاوی خوخ و شەنگەبی و هەنار
سەرماباری کرد رۆیی بە ئاخان
بە گوڵ ئەستێران بوو بە چراخان
سەوسەن و بەیبوون رازیانەی شلێر
سەریان تێکناوە حاجیلە و کنێر
هەڵوژە پشکوت گەلاز و باوی
سومبول و نیسان گوڵی خوێناوی
دلان خۆش دەکا هەڵقولینی ئاو
مێشك وا دەژێ لەبەر بۆنی خاو
هەواری مەنگوڕ کوێستانی بڵباس

پر لە ترشۆكە و گیارەشە و رێواس
قالۆری درك و شنگ و جاترە
لە دەرمانی گشت حەكیم چاترە
گوڵی رەنگاورەنگ خونچەی یاسەمەن
داری دیدەوان بۆنی دارەبەن
كوزەلەی ناسك لەدەم رووباران
لە گشتی ئاو و گۆشە و كەناران
وا شیلان پشكوت خونچەی بەڵاڵوك
تارایان پۆشی و دەژان وەكو بوك
بای بەهاریش هات هاتنە خوار پەنگر
ماستی مەرە كور هاتە دەر كەنگر
كوارگ و دومەڵان لەخاك هاتە دەر
ئەوا گۆوەند لە شار و لە دەر
بەهاری وا خۆش لەو گوڵستانە
لەلای(سامی) هەر چلەی زستانە

بەهاری کۆیە

بــەهاری کــۆ چ ڕەنگینــە چــیاو ســەحرای هــەموو شــینە
بــە ڕەیحــان و بــە نەســرینە هــەژاری بۆچــی غەمگینــە
بــە باخــچە و بــاغ و گــوڵزارە بــە کــانی و ئــاوی جۆبــارە
بــە گــوڵزار و گــوڵی ســونبول چــریکە و دەنگــی دێ بولبــول
گــوڵی باغــان دەژێ چــل چــل فیــدای بــێ ســەد قــەڵای بابــل
بــە باخــچە و بــاغ و گــوڵزارە بــەکانی و ئــاوی جۆبــارە
بــــەهاری کــــۆ کــــەڕازاوە ببیــــنن وا لــــە پــــێش چــــاوە
کــە دێ هــاژەی چــەم و ئــاوە ســەبا وەك وی نەخــەملاوە
بــە باخــچە و بــاغ و گــوڵزارە بــە کــانی ئــاوی جۆبــارە
بــەهاری بــەزم و ســەیرانە لــە باغــان خونــچە خەندانــە
لــەوێ بولبــول غــەزەل خوانــە کــە ســامی مــات و حەیرانــە
بــە باخــچە و بــاغ و گــوڵزارە بــە کــانی و ئــاوی جۆبــارە

خاکی کوردستان

وەخـــتێ خــاکی کوردســـتان بـــەرگی ســـەوز دەپۆشـــێ
خـــاو و گیابەنـــد و کنێـــر داروبـــەرد دادەپۆشـــێ
فەســلی ســونبل و نێرگــز وەخــتی ســوربوونی گــوڵان
لـــەو خـــاکی وا رەنگـــاورەنگ دێ چـــریکەی بولبـــولان
بولبـــول لـــەناو باغـــانی بەخۆشـــی و کـــەیف و شـــادی
دەچـــریکێنێ بـــەبێ غـــەم، دەڵـــێ بمـــرێ فەســـادی
نەســـیم چـــلان دەژێـــنێ بولبـــول بـــە کـــەیف و خۆشـــی
رەیحـــانی دەشـــت و چـــیا ئـــاوی خونـــچان دەنۆشـــی
بـــالایی بـــی و چـــنار بـــە گـــولێکی ســـێو و هـــەنار
بـــێ شـــك دەرمـــانی ســـیلە ئـــاوی کـــانی و مێرغـــوزار
لـــە باغـــاتی تێکـــەڵاو گـــوڵ وەکـــو بـــەفر و خوێنـــە
دڵیـــان لەســـەر دەنیـــشێ، خـــۆش و مێـــشك هەژێنـــە
ســـامی تـــۆ کوردســـتانی لـــەو خـــاکی خـــۆش و گوشـــاد
بۆچـــی دایـــم عـــاجزی جـــارێ نـــاتبینم بەشـــاد

خاکی کوردان

ئاگری لە دڵی بەرداوم ڕۆژی کەیف و سەیرانێ
محاڵە بکوژێتەوە بە دڵۆپەکەی بارانێ
سێو لە باغان نەخشاوە باغەکانی واساوا
نازەنین و سیساوە شەقڵاوە و لە هیرانێ
سور و سپی خەملاوە، دڵم لەلا نەماوە
کەسک و سور تێک ئاڵاوە لەناو خاکی سۆرانێ
باغەکانی نەخشاوە چیاکان گیابەند و خاوە
لەو بەینە دڵ هات و چۆ دایم دەکا جەولانێ
نەسیم هەناسەی دێنێ خونچەی گوڵان دەژێنێ
ئەو گوڵانەی ڕەنگاوڕەنگ دێنە دەر لە نیسانێ
بەهار فەسڵی گوڵانە چریکەی بولبولانە
عەشقی خاکی کوردانە با عالەم پێی بزانێ
بەهاری وا ڕازاوە سونبولی داو بەداوە
خونچەی سەریان تێک ناوە بێ لە هێرۆ ڕەیحانێ
ئەی لاوانی ئەییوبی عەشقی خاکی کورد تۆ بی
دڵسۆزیت بێ یەعقوبی بۆ یوسفی کەنعانی
خاکت زەردو بێمارە، بێ سەبر و بێ قەرارە
حەپسی دەستی تاتارە، نەگیرا لە مەیدانێ
خۆ(سامی) ئەو شیعرانە هەر بۆ خاکی کوردانە
شاعیر لەتو پەتی کەن مەیلی وەتەن دانانێ

مەحتی بەغدا

ئارامی دڵان دڵگیر و دڵشاد
بەهەشتە عالەم پێ ی دەڵێن بەغداد
ون بو لەپێش چاو باغ و بەهەشتی
ماضی مەشهور بو بە باغی شەداد
هەر ئەو باغە بو ئێستا بەغدادیە
بەبێ زێدەو کەم باغی سەبایە
ئی بڕوا ناکا عەقلی خەفیفە
خۆیەتی ئیرم و ناوی گۆڕاییە
مەکان و جێگای ئارامی دڵان
مانگی چاردە بوو ڕووناکی ئاسمان
پاریس و تاران شاری ئەستەمبۆل
وەك دێمە کارە بۆ ئێمە لوبنان
وا کەیفی دەکا قەمەر بۆ دیجلە
دڵ لە تەماشای هەر وەکو تیفلە
خۆشیم نەدیوە غەیری ئەو دەمە
دڵ سامی نەما دەرگەی غەم قفلە

عێراق

ئەرزێکمان هەیە پێ ی دەڵێن عێراق
پارچە ئەرزێکە خۆ لە عالەم تاق
ئەرزێکی واسیع شەرقێتی ئێران
سوریا غەربێتی شیمالی توران
جنوبی کوێتە خەلیجی بەسرە
پارچە ئەرزی مە لەو بەینە سەترە
لە حالی حازر چاردە لیوایە
بەڵام عاسمەی شاری بەغدایە
جێ ی کوردو عەرەب جێ ی دوو قەومانە
ئیدی کەشی هەن کەمن ئەوانە
بەپێی گوتنی ئینسانی واعی
چەند هەزار کیلۆ مەترە پانایی
دەڵێن چارسەت و پەنجا و چار هەزار
پێنج سەتی کەمە گەربێتە ئەژمار
روحی ئینسانی لە ئەرزی مەیە
بێ لە بچوکان دو نەهری هەیە
یەکیان دجلەیە و یەکیان فوراتە
ئاوی وان وەکو ئاوی حەیاتە
پڕ عەجائیبە لە ئاساری کۆن
خەزنەی تەبیعی تێدایە بە طۆن
قوتری شیمالی بەجنوب دەبەستی
لە ناحیەی تاریخ موهیمە دەستی
بە بەحری نەوتە پڕی لە کیمیا
ئێمە موحتاج نین بە دووڕپی دەریا
کورد و عەرەب زۆر لەو خاکە دایە

ئێستا هەموویان وەکو برایە
ئەرمەن و تورك و فورس و ئاشوری
عەرەب و کوردی تێدا بەزۆری
بەمیوەجات و تەعامی تەمیس
نیعمەتی زۆرە بەچەشنی ڕەخیس
بەئاوی ساف و پڕ غەنیمەتە
نیسبەتی خاکی زێڕبێ قیمەتە
پڕ لە گەنم و جۆ لە خورما و ترێ
هەنار و هەنجیر بە ئاوی بەفرێ
بەرون و هەنگین برنج و میوەجات
پایز زۆر رەنگین لەبۆ تەعامات
قارەی ئەمریکا و دووەم ئەوڕوپا
سێ ئوسترالیا و چوارەم ئەفریقا
ئاسیا پێنجەمین هەر پێنجی ئەوان
بە گۆڕینەوە ناکەین لەگەڵیان
لەو خاکە زۆرە بەدرێژ و پانی
ئەمن بۆ نیمە یەك هۆدە خانی
لەو ئەرزە خۆشە حاڵی بزانە
سامی موحتاجی یەك لوقمەنانە

شاری کۆیە

ئـــەو شـــارە کـــە کۆیـــە بـــە باغـــاتو بـــە بـــەراوە
جـــائیز نییـــە باســـی لـــە تـــەرەف ســـازی هـــەواوە
بـــە ڕەیحـــان و گوڵەســـەمەن و ســـونبل و بـــەیبوون
ئـــاوێکی تـــەبیعی هەیـــە دایـــم لـــە ســـەماوە
لـــە بـــاغ و چـــەمەنی خونـــچە دەژیـــن بـــە نەســـیمی
لـــە چـــڵی گـــوڵی بولبـــولی خوشـــخوان لـــە ســـەداوە
ســـەحرایی کـــە ڕەنگـــین و بـــەهاری وەکـــو بووکـــە
لـــە کـــە کـــۆنی بنـــۆڕە هـــەتا شـــاخی ســـەراوە
وەنەوشـــو کنێـــر و ســـونبول و حاجیلـــە و نیـــسان
نێرگـــز و هێـــرۆ گـــوڵزاری دەژی کـــە بـــەباوە
هـــەر کۆیـــە لـــە ئـــەرزا کـــە دەڵـــێن ئیرەمـــی عـــاد
ئینکـــاری نییـــە هەرکەســـێ بیبینـــی تـــەواوە
ســـاکنی مـــەرد و دڵ گـــیرە گـــەر نێـــرە ئەگـــەر مـــێ
حاتەمـــە هـــەر کـــەس لـــە جیهـــەت بەخـــشش و ســـەخاوە
ئـــەو شـــارە تـــەمامی کـــە گـــوتم ســـائیل و زەنگـــین
بـــێ نـــاوی نییـــە هـــەر کەســـە نـــاودار و بـــەناوە
ســـامیان لـــە دڵا زۆرە لـــە مەیـــدانی شـــەجاعەت
تاقـــەت نییـــە چـــی دیکـــە بڵـــێم چـــەندی کـــەماوە

کۆمەڵایەتی

ئەخلاقی پیاوی کچکە دیارە بەقەد خۆیەتی
پیاوێکی زل غەلەت کا عالەمی رۆ رۆیەتی
مەلێن ئەم بابی دزە ئەولادی دەبێ دزبێ
کردیتتان بەشایەعە گیا لە بنچی خۆیەتی
گەلێ پیاوچاکانمان دی کوڕی وەك جاشی کەرە
هەتا چاوەشیشمان دیت چاکە و زانین تۆیەتی
رێگای عەدل دیارە ئینسانی پێدا دەڕوا
کەر مەسیری نازانی بەلام دەردە جۆیەتی
چەندی سامی باسی کرد قیمەتی هۆشەی نەبوو
تۆشی خستە بن ئەرز و ئەمەش وەرد و شۆیەتی

* * *

مانگ و رۆژ وادەبینن چەرخەچی تولی زەمان
فەصلی چار ئابو ئاگر هاتوچوی ئەستێرەکان
ئاخری کەی دێ زەمانە چی بڵێ ی فیکری نەزان
هاتوو چوون چەرخی گەردوون تا بەکەی دەخولێتەوە
کۆن و نوێ چۆنە یارەب کەی دەبێ بڕێتەوە
وەك بە وردی نۆڕیمە حەزرەتی شێخی مەزن
خستمە خانەی شەریعەت گورگە لە پێستی بزن
وسکتیان لێ کردیە وەکیلی دینی فاخیر
بەخۆشیان وا دەبینن بەزۆری جەردە و دزن
تەسبیحی دانە دانە و دەنکی گەورە و تاکو جوت
وەکو قشپلی وشتر بۆ دۆشینی روت و قوت
خۆجاهیلیش نازانن سامی حاڵی پەشێوە
دەیبینی حەزرەتی شێخ ورچە لە پێستی گاجوت

* * *

ئەوا پیربوویم کەلکم براوە
لە عومری گەنجی پشتم چەماوە
دڵ دابین نابێ بێ ناوچەوانیم
غەیری بێ بەختی چیم لە چی ماوە
خۆشی دنیاییم نە کەم بو نە زۆر
غەیری خەم نۆشین لە قەومی خۆ خۆر
با بۆ خۆم ڕاکەم نەك سەگێ بمخوا
دەچم بۆ خۆشی و لە خەم دەچمە ژوور
لە سامی جەهل ئەمن چانابم
بچم میوانی کەللەیی شابم
ئەو لە هاتووچوون من لە هاتووچوون
حوکمی نەماوە من بە گەدابم

* * *

حاڵی هەروایە ئەو دنیای دوونی
مازی و موستەقبەل بوونی و نەبوونی
بە غەیری ئەمە چی تر شك نابەم
هەردوك زیللەتن بوونی زەبوونی
تا دەوڵەمەندبی تەمەعکار دەبی
دەرحەق بە عالم گورگی هار دەبی
هەرچەند فەقیر بی فەقیری زانا
بۆ تۆ واباشە کە بێ چار دەبی
لە بێ چاریتە شوکری خوادەکەی
بەزەختی نەبوو ئیشی چا دەکەی

ئەگەر زەنگین بێ سامت نامێنێ
خودا عالیمە تۆش بڕوا دەکەی

* * *

شتێك نەزانی بڵێ ی دەزانم
دەبیە کەرێکی فەوقی کەرانم
بێ وەی بارت کەن خۆت دەچیە بن بار
کەر کەی گوتیتی شێری مەیدانم
کەسێك زانایە شتێك نەزانێ
دەبێ بە زانا بڵێ ی نازانم
کەواتە سامی هەر زانین باشە
وابۆت مەعلوم بوو لەناو دوانم

* * *

لەپاشی شرك جەهل و نەخوێندن
دەمانخاتە ژێر نینۆکی مردن
قسەی پێغەمبەر بەجێ نەهێنین
بێ درۆ نەیکەین فیعلەن بە کردن
کارمان کراوە بە هیلاك دەچین
بخۆین و بنوین ئێمە لەبۆ چین
دەبێ بۆ عیلم جدی حەولدەین
گەر لە مەشریق بێ یا مەغریب زەمین
لە ئاینی مە ئەمری پێکراوە
کولی حەقیقەت بێتە پێش چاوە

پێ لە حەق نەنێن پێی کافر دەبین
ئەدی بۆ ئیسلام وا بەجێ ماوە
عیلم ڕێ نادا دەمم ببەستم
گەر بمخنکێنن دەبێ پێ ی هەستم
بەڵکو شاد ئەبم بە موژدەی قورئان
لە سامی عیلم بێ هۆش و مەستم

* * *

قسەی موختەسەر پێت بڵێم مامە
هەزار قال و قیل یەکیان تەمامە
تۆ قەولی درۆ بەچی دەزانی
ڕاستی یەکێکە ئەویش سەلامە
با من بۆت بکەم باسی قسەی ڕاست
ئەمر بەچاکی قەولی خودامە
لەتال و سوری ترش و تیژ دەبی
کەلامی شیرین قازانجی عامە
مەخلوق بەزۆری لە خواری پسان
دائم پڕ چەتە و ڕێگەی بەسامە

* * *

لای فەقیری و بێ نان و بەرگ
بەلای گەورەتر دەبین بۆ مەرگ
ژین بۆ مردنە مردن بۆ ژینە
دێتەوە جێ ی خۆی یەسقان و جەرگ

هــــەر لــــە خـــوا بکـــە ســــامو مناجـــات
هــــەر خـــوا دەتـــوانێ خەلاســـت بکـــات
شــــێخیش وەکـــو تـــۆ خـــۆی لـــێ قەزایـــە
بـــچتە جەهەننـــەم تـــۆ بـــۆ کـــوێ ببـــات

* * *

تەماشـــایەکی ئـــەرزی بکـــە هـــەی کاکـــە مـــەلا
هەنـــدێ بـــووە بـــە مزگـــەوت، هەنـــدێ بـــوە بـــە خـــەلا
هەنـــدێ بـــووە بـــە درك و هەنـــدێ بـــوە بـــە لـــووڕك
هەنـــدێ بـــووە بـــە ســـومبولێ هەنـــدێ نێرگـــزی شـــەهلا
عاقـــل ئەمەیـــە لـــەم کـــارە بزانـــی بـــەزانین
قـــودرەتی بنـــایی قەدیمـــە حـــاکمی عـــەدلا
بزانـــە کـــە زانـــابی بـــەزانینی حەقیقـــەت
جـــێ ی ســـامە بترســـی جبـــل و وەقتێکـــی کـــەڕەملا

* * *

خـــودا چـــیم لێقـــەوماوە بـــۆ بـــەختی مـــن دامـــاوە
وەکـــو پیرێکـــی ســـەد ساڵی بـــە گـــەنجیم پـــشت چـــەماوە
چـــەمیوم میـــسلی گۆچـــان کەوتمـــە نـــاو دەرد و غـــەمان
وەك داری دێمـــە کـــاری لـــە چـــیا و چـــۆلا ڕواوە
لـــە چـــار فەســـلان ســـووتاوم نـــەماوە قـــوتی چـــاوم
زســـتان لـــە بـــەفر و بـــاران هـــاوین لەبـــەر هـــەتاوە
بـــەهاوین لەبـــەر هـــەتاو وەکـــو تـــەیری پەلـــشکاو
لـــەتاوی هیجـــری یـــارە خـــواردن و خـــەوم نـــەماوە

لەتاوی دەردی یارم نەخۆش و دەردەدارم
هەر دەم عاجز و مەلول فرمێسکم وا لە چاوە
ئەویارە قەد عەرعەرە سەروە یا سنەوبەرە
زوڵفی چین چین دێتە خوار کە یەك یەکو بەداوە
داو بەداو دێتە خوارە وەك خونچەی نێو بەهارە
دەمی ڕووی دادەپۆشێ دەمێ پەرشو بڵاوە
دەڵێن سامی کوژراوە تیری موژەی لێدراوە
قاتیلی من بناسن پەنجەی سوری خوێناوە

* * *

بێ کەس و تەنیامە و هەژار و بێ دەرەتانم
بەفیدای سەگی دەرگەتە دڵ ڕوحی ڕەوانم
بیبا کە ئیتر سەگی دەرگەیی حەزرەتی لۆلاك
هەرچەندی کەوا سەرزەنشتی پیرو جەوانم
نامەوێ بە یەقین نەبەهەشت و نە جەهەنەم
هەر هەندە دەڵێم ئۆمەتی تۆمە بە زوبانم
گریەی لەدڵم ئاتەشی عیشقە بەحەقیقەت
عەشقی سیفەتو دیدەنی ئەو فاصل و شانم
ئەی دڵە چاکی ئەمەیە ئەمری بخەیە مل
زانیمە کە بێ زار و گوناهکار و نەزانم

* * *

یـــەك نوقتـــە هەیـــە کـــە ئـــەڵێم بـــە نەســـیحەت
بنـــــوارە بـــــە مێـــــشك زۆر چـــــاکو بـــــە دیقـــــەت
دیقـــــەت کـــــە بـــــەوردی زۆر وردە لـــــەلای مـــــن
خـــۆش و شـــیرین و جـــوان و زۆر بـــە تەبیعـــەت
یـــەك بڵـــێ کـــافری سەرشـــۆڕ مەکـــە بـــێ دەنـــگ
پرســـێکە بـــە عـــیلم و چـــاوێکی شـــەریعەت
ئـــاخۆ چ دەڵـــێ ی چـــۆن رێـــی داوە کـــە جاهیـــل
ببێتـــە قوتـــب و بـــەوەلی و پـــیری تەریقـــەت
عادلـــــە ســـــامی خوداوەنـــــدی تـــــەعالا
جنـــسێتی نـــادا نـــە بـــەفیل و نـــە بەقیمـــەت

* * *

کاکـە گیـان گـەرمێ نـەبێ تـۆ چـوزانی کـوڕ نێـرە
کـوڕ نێـر و کیـژ مـێ نـەبێ ئـەرز بۆچـی زەنـوێرە
لەبـەر خەراپـەی نـەبێ کـەس لـە چـاکەی نـازانێ
بـە برسـی بـوون نـەبێتن نـازانی حـاجی تێـرە
خـوا لـە هـیچ کـەس ناترسـێ کـە چـاکترین حاکمـە
ئـەمری بەچـاکەی کـرد و خـەلقی کـرد شـەڕ و خێـرە
بـرام خـواردن و خواردنـەوە ئیمتیحـانی ئینـسانە
ئـەوانی قوڕئـان نـەزان سـەد برسـی و یـەکی تێـرە
کۆرپـەی سـاوا پیرنـەبێ کـانی حورمـەتی گـەنجی
بەواسـیتە خورشـیدە شـەوقی مـانگ و ئەسـتێرە
فـەقیر حـەبیبی خوایـە ئـەما فـیری ئازایـە
سـامی کـە سـادی و نـەبوون دەبیـنن چـەند بـێ خێـرە

* * *

مــــن فـــــەقیر و دڵ حــــەزینم بــــۆ هــــەژاریم خەمــــدەخۆم
ڕووت و برســــی و دەردەدارم ســــاڵی جــاریٚ خــۆم دەشــۆم
صــــابونم گلـــــە حـــــەمامم دەچـــــمە نــــاو مزگەوتـــــەوە
هــەر بــەنینۆك پــارە پــارە و شەقــشەقم كــرد قــەلبی خــۆم
خـــــۆم بــــــسوتێنم بەســــــوتان بــــا بــــسوتێم چــــاترە
لــەو ژیانــەی وابــە تــەنگی حەســرەتی یــەك نانــە جــۆم
رایــــەخم ئــــەرزو ســــەرینە پێخــــەف و چــــەترم ســـــەما
بــیٚ رێـــو و جــیٚ و دڵ حــەزین‌و بــیٚ دەرودیوانــە خــۆم
رۆژ و شــەو دەرد و فــیراق و دەســت لەســەر دەســتی بــەتاڵ
خـــۆ ئـــەرز زۆر و فەراحـــە مـــن لـــەكۆییٚ بـــۆ نـــەڕۆم
پـــڕ دڵـــم دەرد و مەراقـــە ئـــەو مەراقـــە و پـــیٚ بڵـــێم
لــێم گــەڕێن توخــوا ڕەفیقــان كوشــتەیی حــاجی ســەگۆم
غـــەدری مامـــــە زاڵمــــەكانم داخــــی وان ســــەرباریيە
زوڵمــی وا كــەی ئــەو تەریقــەی بــۆ دەدەی هــەی مــامی خــۆم
هـــەژاری و دەردەداری تاكـــەی دەنۆشــــی ســــامی یــــە
تــۆ فــەقیر و بــیٚ مــەكانی قــەت مــەڵیٚ مــن خــەڵقی كــۆم
كاســــبێكی فـــەقیر و بــــیٚ تـــەكلیف و گـــەدا خــــۆم
كـــەر قـــوڕ و بـــارم ســـوكە كـــەنانی دیـــنی نـــاخۆم
مــامم بـــەخۆ بەتەكیـــە بەجوببــــە و بــــە ملـــی پــــان
مـــن بـــەخۆم و دەســـتگا بـــە چـــەند پـــەڕێكی دیـــوان
چـــۆن ســـامی لـــەمن دەكـــا ئـــەو قـــوتبی عەبـــدالانی
مــن لــە زانــین مــەحروم بــووم ئــەو پێــشكەوت بەنــەزانی

* * *

زەمان هەر زەمان ئینسان دەگۆڕێ
زانا هەر وەخت کەلێ ی دەنۆڕێ
دەیبینی ئینسان کە خۆی خەراپە
چاکەش گەوهەرە و کەلێ ی دەدوڕێ
زانین بۆ ئینسان خۆی رازاندەوە
لقی گوشادی وا هەستاندەوە
جەهل واپیربوو کەلکی بڕاوە
فیکری شاعیری وا حەساندەوە
ئەوا بەینێکە سامم لێ دەکا
هێزی نەماوە و پشتم تێ دەکا
پێم ناڕەزایە و پێی ناڕازیمە
ئەوا پێ ی دەکەم، ئەویش پێم دەکا

* * *

ئیرادەی وابوو لە ڕۆژی ئەزەل
من لەغەم نۆشین سپی کەم سەد قەل
بە دیتنی ئینسان ئینسانی تەمبەل
کە شکوڵ لەملی کا بۆ نان و بەصەل
تەسبیح چەپ و ڕاست بەرماڵی بە کۆڵ
تەمبەڵ و بەدخو بێ کار و زەغەل
کەوڵی لەبەرکا هەر وەکو بزن
چاوی پڕ کل کا ڕەش وەك پشتی قەل
بە شێت و تەمبەڵ مەڵێن وەلینە
هەتتا کردیتتان بە زەڕب ولمەسەل

بەسیە نەزانی و ئەو کارەساتە
مەبنە میرات گر بۆ گورگ و چەقەل
ئەم سیفەتانە سامیان لێ دەکرێ
ڕێگای ئینسانی پێی دەبێ بەدەل

* * *

نە ئەهلی کۆنە ئەربیلیم بەبێ جێگام و بێ خانەم
نە بۆ ساکینی ئەرزێکی دڵی بێ چار و پەروانەم
گەهێ وەحشی گەهێ بەخشین گەهێ پڕدین گەهێ لادین
گەهێ خازین و گەهشازین گەهێ مەجنونی دێوانەم
گەهێ سەرخۆش گەهێ خامۆش گەهێ بێ هۆش گەهێ پڕ جۆش
گەهێ سوڵتان گەهێ عامیل گەهێ کوژراوی موژگانەم
گەهی کوردو گەهێ تورك‌و گەهێ ئیعرابی سەحرامە
گەهێ ئەنگلۆ گەهێ روسو کەزدی جان بنی جانەم
گەهێ قاتیل گەهێ عادیل گەهێ عامیل گەهێ تیفلم
گەهێ بێ کەس کە کەوتومە لەموستەشفائی لوقمانەم
گەهێ ئیسکاف گەهێ پڕلاف گەهێ دەروێش لەزاری خوێش
گەهێ ڕاوچی گەهێ پینەچیو لەپێش کەلبی سحابانەم
گەهێ زندی گەهێ مردی گەهی خەوتو و گەهێ وشیار
گەهێ پڕ ئیش لە هیجرەت دا گەهێ ئازادی مەیدانەم
گەهێ واعیز گەهێ باریز گەهێ سالار گەهێ تاتار
وەکیلی تەختی بەلقیس و بیلاتی شاسولەیمانەم
گەهێ زەنگین گەهێ سائیل گەهێ فریادی مەم بۆبەم
کە غەفلەت کەللەیی بەردام لە سامی ژین هەراسانەم

* * *

کەس نەبوو وەك من بەخت سیابێ
دڵی خۆم نەدیت دەمێکی شابێ
لە عەمری دوریم هەردەم لە شیوەن
دەبێ هەر شیوەن بە من ڕەوابێ
خودا بەختی من چی لێ قەوماوە
لەناو بۆتەی غەم دڵم تاواوە
یا کفن و تابوت مەرگی بەهاسان
یا خەلاسم کەی لەوبەلاو داوە
نەمرم یا نەژیم ئەی من بۆچیمە
لە سێبەری غەم کۆڕ و چەمیمە
نەژیم بەخۆشی نابێ بشمرم
قیامەتە یان ئاخر شەڕیمە
گوناهی دنیا و عەزابی ئاخر
عەزابی دنیام بۆ چییە ئاخر
لەپێشی بونم گوناهم نەبوو
ئاگری جەهەننەم هەربوە بۆ کافر
سامی مە یارەب خۆ موسڵمانم
هەرچەند بەسوچ و پڕ لە تاوانم
ئەتو خودایی و ئەمن عەبدێکم
بەسیە عەزابم و واپەشیمانم

* * *

عەیبی خۆیان نابینن بۆ عەیبی خۆیان كوێرن
خەراپ تەرینی ئیسنانن هیچو پووچ و گەلۆرن
ئینسان یان لا حەیوانە چونكی وەك گورگی هارن
لە ئینسانی شۆراون كاكە گیان پارە زۆرن
دینیان فلس و دینارە ئیمان وەك تۆزی دەشتی
لە ئیمانی خالینە وەكو داری كلۆرن
لەبێ رەحمی، دەترسێ و فەقیر (سامی) لێدەكا
كەلكی دینی ناگرن لەگەڵ یەكدیش خۆخۆرن

* * *

ئیتر تۆم ناوێ ئەی چەرخی گەردوون
تازە بۆ چیمە بونی سەر و قون
تاهەبوم نەبوی كەبوی من نیمە
بەس عەكسی بكە نەك ببیە مەیمون
ئەتۆ هەر قابیل بەدرۆزنەكانی
ئەتۆش وەك وانی دوو قوز و دوو قون
جا یەخەم بەردە من لێ ی راهاتم
قۆناغ هەردووە هەبون و نەبون
دنیا هەر وایە وەك ئێمە دیتمان
هەندێك دەهاتن هەندێكی دەچوون
ئەمن تۆم ناوێ منت بۆچییە
مەمخە گێچەڵ و ناو داوی خاتون
لە سامی وانەی كە باسمان كردن
ئەڕۆن كە رۆیین چون بێ سەر و شون

* * *

بـــــــەعزێ ئینـــــــسان وەهانـــــــە
جـــــا ئـــــــەعمالیان بزانـــــــە
جارێـــــــك دڵیـــــــان نالـــــــەرزی
چـــــــەند ئازانـــــــە بـــــــۆ دزی
بـــــــەعزێك مـــــــەجبوری ژنـــــــە
بـــــــاری گرانـــــــی گونـــــــە
یـــــــا عاشـــــــقی نێربـــــــازە
بـــــــۆ قونـــــــدانیش هـــــــەر ســـــــازە
تـــــــۆ ئەچـــــــێنی شـــــــین نـــــــەبێ
هیـــــــچی نییـــــــە قـــــــین نـــــــەبێ
دەســـــــت كـــــــورت و زمـــــــانی درێـــــــژە
بـــــــۆ چـــــــاكی گێـــــــژ و وێـــــــژە
لـــــــەخوا نـــــــەترس و بـــــــێ ســـــــام
دەشـــــــڵێ مـــــــن وەلـــــــی خـــــــودام

* * *

ئۆبـــــــاڵم بـــــــەملت یـــــــارەبی مامـــــــە
ئـــــــەوا پۆشـــــــیتت جوبـــــــە و عەمامـــــــە
ئـــــــەمن دەناســـــــم خـــــــەڵقی نازانـــــــێ
لەخـــــــەڵقی وابـــــــی مرشـــــــیدی شـــــــامە
لەتەكیـــــــەت زیكـــــــر و گرمـــــــەی دەفانـــــــە
موریـــــــدی زۆرت قەصـــــــابە كانـــــــە
دیـــــــارە تـــــــۆ ئاگـــــــات لـــــــە موریـــــــدان نییـــــــە
وازیـــــــان لـــــــێ هێنـــــــای چـــــــون بـــــــۆ مەیخانـــــــە

ئەتۆی ئەولای محەمەد عەبدال
شەڕت وەك كێو خێرت بە مسقال
پیاوی خوایی مان وەك جەنابت بێ
سامی چی بڵێ زیادە قیل و قال

* * *

پابەندی خەمان کەمەندی کردم
خەیاڵاتیش هات زوو فکری بردم
کەس لێم ناپرسی بۆ فیکرم وون بوو
چەرخی زەمانە توشی چی کردم
پێم خستە خانە و ئاو زنگی حدود
ناڵەباری هات توشی چی کردم
وای بۆ هاو زانای ناڵەباری زان
بۆم بێتە ڕێگا ناچاری کردم
سامی گرتوە هیچ نەشێواوە
ئەگەر هیچ نەبووم ئەی بۆ چی مردم

* * *

ڕەنجە گەر گەنجی هەبێتن باقیش هەر بۆش و بەتاڵ
کامی باشە لێ ی بنۆڕن دزیەتی یاخو حەلاڵ
بویتە سەرمایە و قەڵاتی تا ببینن و بڵێن
غایەتان من بپرسم بیکەمە شیعر و سوئال
چی بوو وا ئینسان بگۆڕێ لوغەت و بەرگی جودا
دەوڵەت و چەفیە و تەوالێت قاپوت و فێس و عەگال

ئادەم و نووح و موحەممەد هەر لە عیسا تا خەلیل
ئادەمن ئەمما رەسوڵن وەکو رەسوڵی زولجەلال

* * *

ئینسانی فیکری مێژوو پێش دەخا
بۆ ژین و خۆشی قووەت رێك دەخا
دەیهێنێتە ناو چەنگ بۆ ئاسن فڕین
رۆژ ئاواو هەڵات بەحەق رێك دەخا
هەر فیکرو عیلمە ئاسن لە ئاسمان
دەکاتە تەیر و لە دەوری جیهان
هاتوچۆ دەکا وا دەخولێتەوە
لەبۆ پێویستی ژینی بۆ ئینسان
ئینسانی فیکری گوناهکارنییە
عالیمی زەڕڕەی خەتاکار نییە
بۆ خۆشی تاریخ مێشك مادییە
نەك بۆ خوێنڕژان چونکی کار نییە
کاکە خوێنڕژان کاری شەیتانە
رێگای حەسوود و جاهیلەکانە
جەهل ئاگرە عیلم وەك ئاوە
سامی جەهالەت مردنی ئینسانە

* * *

دەبێ بۆ عیلم جدی هەوڵدەین
گەر لە مەشریق بێ یا مەغریب زەمین
لە ئاینی مە ئەمری پێکراوە
کولی حەقیقەت بێتە پێش چاوە
پێ لەحەق نەنێن پێی کافر دەبین
ئەدی بۆ ئیسلام وا بەجێ ماوە
عیلم ڕێ نادا دەمم ببەستم
گەر بمخنکێنیت دەبێ پێ ی هەستم
بەڵکو شاد ئەبم بەموژدەی قوڕان
لە سامی عیلم بێ هۆش و هەستم

* * *

لەداخی چیمە چت نووسی قەڵەم
حەکیمی نەزان کەی زانی ئەلەم
یادەڵێن عاشق بەدەردی یارە
بۆی دەناڵێ وا دەردەدارە
نازانن زانیم حاڵی خۆم و کوڕ
قاپم تەڕ ناکا ئاوی لێژ و خوڕ
ئەگەر بەسامە هەر ئاوی مەندە
جێ ی قوڕاویلە مات و بێ دەنگە

* * *

یەك یەهودی و یەك نەصارا یەك ئەڵێ من موسڵمانم
دەزانی من كە دوڕونیم لەدوڕوویی پەشیمانم
وەكو ڕووی ڕەش كەپۆشراوە لەژێر پەردەی نەزانین دا
بەپۆشینێكی پۆشراوە بزر نابێ بەویجدانم
لە ڕۆژێكی ئەكەین ڕۆ ڕۆ بە ئەو ڕۆژە دەڵێن حەشرا
لەبۆ دڵ ڕەش نییە كێشان كە وەزنیكا لەمیزانم

* * *

بەس فیكری بێ جێ بكە بۆ وا خەیاڵت خاوە
دنیای بێ شەرتو بەقا لەبۆ هیچ كەس نەماوە
چەند عالم و پیاوچاكان ئێستا سەرینی خۆڵە
ئەو ئەزری وا دەیبینی ملیارەهای قوت داوە
هەزار صاحب تەخت و تاج سەری خۆیان بەرز كرد
كە ئێستا بوین بە خۆڵ هەر هێسكیشیان نەماوە
هەتاكەی وا كەم عەقلی لێم بوی بە حاجی نێرگز
وەكو دینار پەرستان ئاگات لەخوا بڕاوە
نەینۆك بینە پێش چاوت بەڵكو خۆت ئەبینی
وەكو پیرە گورگی هار پشتت كوڕ و چەماوە
نەفسن قەناعەت ناكا بۆیێ ماڵت خەرابوو
وەك پیرێژنە جولەكە شەرمو حەیات ڕژاوە
بڵێ دنیا دەبینم وەك پەشتەماڵی حەمام
وەختێك حەیات ئەپۆشی وەختێك پێوەی نەماوە
سامی فیكرت بێتە سەر قەبولی ئەوەل ڕۆژە
هەر كەس ئیختیار خۆیەتی ڕۆژی قالو بەلاوە

* * *

پەهلەوانێکم ئەمما پەهلەوان
توشی هیچ نابم خۆم و ناوچەوان
پەهلەوانێکم ناترسم لە شەو
لەناو دۆشەگا پرخ و هۆڕی خەو
بۆ شەڕ خەیاڵی هەر من دلێرم
لەلێ نەقەومان بەشێر دەوێرم
کاتی رۆژهەڵات لە خەو هەڵدەستم
هەتا چەشتەنگاو خەیاڵی و مەستم
پاشی قاوەڵتی دەچم بۆ بازاڕ
جارێک نانۆڕمە هەتیوو هەژار
لە سواری تەماح عەجیب سوارێکم
بۆ ئادەمیزاد وەك ڕەشمارێکم
بۆ خۆهەڵکێشان هەروەکو بولبول
خیانەت ئەکەم لەسایەی قشپل
لەپێشی عالەم دایم لە زیکرم
خواناسی قەلبی نایەتە فیکرم
تەسبیحاتی نوێژ بەرۆژ شەوێ
بۆ مەخسودی وەی دنیام دەستکەوێ
بەزار و زمان کاکە گیان دەکەم
ئینسان بەبێ دەنگ توشی زیان دەکەم
تاکو بمەدەن ریگە و مەیدانی
منم فیتنەچی لەپێش نەزانی
هی پێی نەوێرم هەر نەفسی خۆمە
جارێکی بۆ خۆم ناکەم لۆمە
دائم حەولە دەم لەبۆ تاریکی

بۆچی ناترسم سالّی جارێکی
دەنۆڕمە ئینسان زۆر بەبچوکی
لەدەستی خۆمە گران و سوکی
ئەوجا بزانن ئەمن چەند ئازام
لەبۆ ئیش تێك دان چەندە شارەزام
جاریّ بۆ زانین گوێم نەدا قورئان
تا رەحمم پێکا خوای عەزیم و شان
لەو خوایە گەورە سامێکی ناکەم
چی بخوێنمەوە ئەعمالی چاکەم

* * *

ئەگەر بەحەق ڕەزانە ئەوی گوتمان بزانە
ژنە پشتی ئینسانە، معاونی ئینسانە
سەبری دلّی ئینسانە بەهەشتێکی ئینسانە
رەفیقی رۆژو شەوە هەم وەزیری ئینسانە
یەکەم گەنجی دنیایە حەکیمێکی ئینسانە
سەروەتی دنیا ژنە هەم قوەتی ئینسانە
بونیەی دەولەت و ئەولاد حەقیقەتی ئینسانە
حۆری دنیا هەر ژنە حۆری عەینی ئینسانە
کە شەوکەتی ئینسانە هەم سەروەتی ئینسانە
خەزنەداری ئینسانە پێستی بەری ئینسانە
ئەو رووناکی ئینسانە چرای دەستی ئینسانە
بۆ ئەو ژن و پیاوانە دەژین بە شادمانە
هەرژین ئەو کەسانە بەحالّی یەك ڕەزانە
ناخۆشی بیّ لەوانە کاری جەهل و شەیتانە

مێژوو دەکا وێرانە کە قاتیلی ئینسانە
جەهەنەمی ئینسانە وێران کەری ئینسانە
چەند بەسام و گرانە هەرچی وابێ بێ نانە
لەبۆ گەنج و لاوانە بە هەشت خۆشی ئینسانە

* * *

ئەو مل پانەی مل ئەستور نازانم بەچی دەخورێ
وا بەهەشتی دەفرۆشێ جەهەننەمی پێ دەکڕێ
ئەو جاهیلەی نەزانە عالەمی لا حەیوانە
نالێ بەهەشت بۆ وەیە کەوا لەڕێ ی قورئانە
خۆسامی ئەو قسانەی لەلا پوش و بەتارە
ئەو قال و قیلەی لەلا قال و قیلی دینارە

* * *

خۆم و بەخت و ناوچەوان
ساڵی بوومە توتنەوان
بارم کرد بۆ بیتوێنێ
یا خوا کافر نەی بینێ
هەڵمانەدا خێوەتی گوش
چوینە ژێری وەکی قوش
لەناو خۆشی و ناو هەوەس
چوینە ناو مێش و مەگەس
لەلایەك دوپشکو مار
وەك سە دەیدا پەلامار

لەلایەك مێش و تەپۆ
بۆقیش گۆرانی دەگۆ
لەلایەك زیرەی مشك
ئاوی زۆر بوو ووشك
زگ بە میسلی هەمانە
ئەپەنما بەبێ نانە
بۆڵەبوڵی مام کوخا
چابو خوا وای کرد روخا
عێلی شیلانە و ئاکۆ
لێکیان دەدا بەبرنۆ
پژدەر و کۆچی بڵباس
دزی شەویش خوانەناس
پرمە و هۆڕی گامێشان
ئینسان دێتە روح کێشان
هەزار کچی نازەنین
رۆیشتن بەبێ یاسین
جا زەڕەی نێرەکەران
لەجێی دەنگی ئەسمەهان
دەفەردەمان توتن کرد
نازانم کێ بۆ خۆی برد
پاییز هاتین لەبۆ ماڵ
هەبو چارکەندوی بەتاڵ
خۆ سێ مانگەی زستانێ
هەر توتنەوان دەیزانێ
چوم لەبۆ لای تو جاری
دەیگۆ هێشتا قەرزاری

گوتم ئەی مامە توجار
هەر بمدەیێ پێنج دینار
گوتی هیچ ڕامەوەستە
دەمی خۆشت ببەستە
بەخۆتۆ بەبێلی ڕەق
ئەتۆ دەکەی داوای حەق
ئەوجا بەدرێژی زستان
هاوارمان کرد لەبرسان
داخی کۆخای سێ مانگی
زۆرە و قەت نابڕێ دەنگی
ئەوا باسی کرد سامی
چەند ئەشعاری تەمامی

* * *

شاعیر دەزانی بۆ هاوار دەکا
شین و گریان و واوەیلا دەکا
کوللی شاعیرێ کە ئەهلی نارە
یەعنی بەدەردێك ئەو گرفتارە
مەعنا وانییە خەڵقی ئاگرە
دیارە لەزانین کەمێك قادرە
دەنۆڕتە ئیشان ورد و بەدیقەت
لەدڵی دا هەیە سامی حەقیقەت

* * *

ئەوانـــــەی دەچـــــن لـــــەبۆ نـــــاو قەمـــــەر
دەشـــــرێژن خـــــوێنی بـــــە ملیـــــۆن بەشـــــەر
وکـــــو ســـــەی هـــــارن دورن لـــــە عیرفـــــان
عـــــیلم بـــــۆ دێتـــــە کایـــــە بـــــۆ خەتـــــەر
عـــــیلم مـــــەرگ بـــــێ جـــــەهل چـــــاترە
مـــــن جـــــەهلم دەوێ مـــــەڵێن کـــــافرە
قـــــور ناگرمـــــەوە بـــــەخوێنی ئینـــــسان
ســـــامی بـــــۆ ســـــەلام خـــــوداش قـــــادرە

* * *

فکـــــری حـــــەیوانی هـــــەر لەنۆشـــــینە
روو ڕەش عـــــادەتی خـــــۆ داپۆشـــــینە
پۆشـــــین و نۆشـــــین چـــــونکی سەرخۆشـــــین
هـــــەنگێ لـــــە خۆشـــــین وەکـــــو بـــــێ هۆشـــــین
هەنـــــدێکی خـــــۆش و هەنـــــدێ ناخۆشـــــە
هەنـــــدێ بـــــەهۆش و هەنـــــدێکی بۆشـــــە
هەنـــــدێ عـــــاجز و سیـــــسولاوازە
هەنـــــدێك عاشـــــقی زوڵـــــف و ئـــــاوازە
(ســـــامی) دەڵـــــێن ئەوانـــــەن نـــــەزان
کـــــە خۆشـــــی نـــــاوێ بـــــۆ هـــــەموو ئینـــــسان

* * *

وەی بۆ مردنی خۆم و رەئسی لەچاوم
چاکە بگرییم تاخوێن دێ لە دو چاوم
لە پێشە و کەدەبینین حاڵەتی مردن
گوناهکار و نەزان و جەرگی بڕاوم
بێ حەمدوسەنامە زاهیر و بە باطین
کە ئومێدم هەیە بەو فکری بڵاوم
بمگرێ ڕەحمەتی خوا ڕۆژی قیامەت
کە شەیتان دەیەوێ خۆمن نەپساوم
کەریم و غەفورە واخالقی عالەم
داوای لێدەکەم من هەرچەندە گلاوم
حەقە سامی کە غەمبارە بەهەموو دەم
ڕۆیی عەمری بەبازین مردنە ماوم

* * *

ئینسان برسی نەبیتن حاڵی برسیان نازانی
ئەگەر سوکی نەبیتن چون دەبیتن گرانی
ئەگەر خواری نەبیتن مەیلی ڕاستی چۆن دەکەی
بەخواری مەعلوم بووە ئەوەی ڕاستی دەزانی
گەر تاریکی نەبیتن لە ڕووناکی نازانی
بەناشیرنمان زانی پاکو تەمیسو جوانی
بەنەبوونی زانیمان بوون و نەبوونی چیە
تا هەبوونی هەبیتن بە نەبونیش ڕەزانی
ئەوەی دەڵێ قانیعم ئەمن بڕوای پێ ناکەم
گەنم و دەرەی بۆ دانێن بنۆڕنە هەڵبژرانی

وا سوندی دەخۆم بەخوا گەنم هەبێ جۆ ناخوا
ئەگەر گەنمی هەبێتن جۆ دەداتە حەیوانی
هەتا سامی بزانی لەبونی ئینتیحانی
تاکو بەدیاری بخا ڕێ ی قورئان و شەیتانی

* * *

ئەوەی دەپۆشی پێستی بزن و مەڕ
لەپاڵیان بکەن کچی شل و تەڕ
چاك دەیان ناسن گەر مونافیقن
وەکو نێرەکەر دێنە گفتو زەڕ
مەڵێن ئەمانە ئینسان و مێن
خۆ ئەگەر مێن و یاخود گەر نێرن
هیچ فەرقیان نییە لەگەڵ حەیوانات
وەك بتن وەرن هەڵیان پەسێرن
لەو ئەشعارانە سامی ڕاستی گۆ
لەمێژیو لە دڵ دەیکرد هاتوچۆ
وا بە دیاری خست ئەی فەرخە پۆشان
مننەتان نەبێ لەگەڵ شێخی خۆ

* * *

ئەڵێن جاهیل و بێ فکر و نەزان
ئەی بو کەرامەت فەخری ئینس و جان
ئەگەر ئەو نەیبێ گەلێ وحوشی
ئەمن نامەوێ حەتا بەپوشی

بوێته موشکیله حەزرەتی لۆلاك
بۆ لە کەرامەت نەیکرد ئیشتراك
هەندێکم بۆ بکە وەسفی کەڕامەت
خۆ تۆ نایزانی ئەی نا سەلامەت
لێکۆڵینەوەی زۆر بەپێ ویستی
دەزانی سامی هەربۆیێ ویستی
باسی لێ بکات کەڕامەت چییە
خو حەزرەتی شێخ هەر هیچی نییە

* * *

قانعەکانی وەختی بێ نان هەر لە زیکر و هاوەرە
گەر برنج یان دەست کەوێ هەر بێزدەکەن لەم ساوەرە
سەگ قەناعەت بۆ دەکاتن کلکی بۆ نان بادەدا
یا لە بۆ ئێسك کڕاندن یا لە بۆ لاشەی کەرە
شیوی بێ ئاگر ببینێ بۆ دەڵێی بۆی هاربووە
لێ دەبێتە باری ئاسن تەسبیحات و مێزەرە
گەر هەبوونی دەست کەوێ باری قەناعەت لێ دەخا
دەچێتە کاروانی تەکبور چی لەرۆژی مەحشەرە
حەوزی کەوسەر بۆ دەبێ بەماڵی تەکیە و شێخ و مێخ
تاکو بێ فرۆشن لەباتی سلق و یا خو گێزەرە
ئومییەك عیلمی نەبێ هەر ئەو کەخەڵقی لات ئەکا
ئوتلوبول عیلمە وەلەو کان فەرموودەی پێغەمبەرە
سامی فکری دا بەرەنج و هەر بەرەنجی خۆی بژی
نەشکرێ جەننەت بەعانە لەو بەخیل و بێ فەرە

* * *

هەزاران عادیو بەختی ناپلیۆن

رۆیشتن فەوتان حەتا بەملیۆن

ناوێکیان ماوە لەبۆ سیاسەت

یا لەبنەر زانین لەتاریخی کۆن

هیتلەر تێپەری دالاس و دیگۆل

ناچنە مەیدانی سەرکەوتن بەهۆل

هی پێش و رۆی هی پاشوش گەردی

ئەویش هەر دەڕوا پاك دەبین بەخۆل

پاك دەبین بەخۆڵ هەژار و مەللاك

گەر کەیخوسرەوبی خۆ ئەگەر زوحاك

قوتی هەر دەدا دەورانی گەردوون

بۆیێ کراوە هەر بکرێ بەخاك

بۆ زەجرکردن ناوێکیان ماوە

ئەرز وەکو شێر هەمووی قووت داوە

وازیان لێ ناینن عالەمی زانا

گڵی لاشەیان گۆزەی شکاوە

عیلمی وا بەرز و طوبي جالی نووس

زوڵمی وا گەورەی ئاسور تەقیانوس

کوبو چی دەکرد لە ئەسحابو لکاف

بۆ سامی کەری و خوایەتی عەبوس

* * *

چەندە ناخۆشە دەنگی کەریەتی
نەبنە شاهیدی بۆبێ قیمەتی
بۆنی پیسی دێ وەك چەشمەی ئەربیل
زانا وڕ دەکا بێ حەقیقەتی
مەخسودی خودا دەنگی کەر نییە
دەنگی نەزانی و لا ئەساسییە
مێشکی زانایان چاك دەهەژێنێ
چونکە کەریەتیش وەك شەیتانییە
لە سامی جەهل بۆ کوێ ڕابکەم
بۆ لای کێ بچم ئیشم چیا بکەم
جەهل بمرێنم لەبن پێ ی بنێم
بۆ خوا لەزانین تا خۆم شابکەم

* * *

پیس و حەسوودی وەك باری دڕکە
باری دوڕوانە خۆیان لێ کڕکە
با پێ ی مانەدوبن جەزای خۆیانە
بۆ کردەوەی وان بەرگێکی جوانە
بە ڕۆژ و بە شەو باپێی مانەدوبن
کێ زەرەر دەکا ئەوان دوڕوبن
ئاگری نەمیمی بابیان سوتێنێ
شەیتان ئیمانیان لەلەش دەربێنێ
دوڕو بەدائم سفرەی دڕاوە
لەڕێ ی خوار و خێچ لە قوڕخنکاوە

هەر لەبۆ خۆیان (سام) دەکەن لەخۆ

دەبا لە غەفڵەت بێنەوە سەرخۆ

* * *

هات و هاوار و تەسبیحی دانە

ئەگەر بۆ خوایە بۆ چیتە ئانە

هایو هۆی درۆ عالەم پێی زانی

نەزانی مل پان خوا گوێی گرانە

بەسیە دوڕوەتی مامە دێوانە

بەخوا هاوارت هەر لەبۆنانە

برۆ ناو قوڕێ عارەق بڕێژە

وادەبێ ژیان و ژیانی مەردانە

سامی لەداخ و دەردی نەزانان

هەروەختە بمرێ و ببتە نەزانە

* * *

کاروانی گەردون هەر هاتووچوونە

هەندێ وا دەبن و هەندێ لەچوونە

هەندێ وا دەمرن دەچنە گۆڕەوە

هەندێك لە خۆشی و بەزاوا بوونە

هەندێ رێك دەخەن وا قەسری رەنگین

هەندێ بۆ مەخسود تا ببنە زەنگین

دەچنە دەست و پێی مردی لە گۆڕان

کەوا بۆچی بو قووەت و لەمەتین

یاخوا قەت نەژی نەخوێندەواری
عالەم دەخاتە برسیەتی و هاری
ئەبنە دەروێش و یاسۆق ملپان
جا حەملەی دەبەن بۆ سەر بێ چاری
سامی ئازابە پشتت ببەستە
چونکی کافربون گەلێ بێ هەستە
قسەی غەزالی لەبیرکراوە
مەلانەی دیبوو یاخو لێ ی پەستە

* * *

شەڕ:

دەنگی شەڕێك دێ شەڕێکی عەجیب
شەر کەرێك دارە یەك ئەرزی غەریب
لێکدی هەستاون بەعزمی صەلیب
کامیان قاتیلە مقتول یانەسیب
شەرعی خۆیان برد بۆ حاکمی عادیل
کەوتنە محکەمەی مقتول و قاتیل
وا قسان دەکەن یەك حەق یەك باتیل
تابە دیاری خەن بێ فەزلو فازیل

دار:

ئەو ئەرزە گێژەی بۆ ناکەی بێ دەنگ
ئەمن دارێکم داری شۆخ و شەنگ
بەخشندەی بەرو سێوی پڕ بەچەنگ
منم دڵ خۆشی ئینسانی دڵ تەنگ
ئەمن دارێکی بەناو
سیبەرم هەیە بۆ پیاوی تەواو
ئینسان پارێزم لە گەرمی هەتاو
تۆ سێبەری من بۆ نایینیە پێش چاو
ئەمن دارێکی بە بەر
بۆ پیاوی گەورە کەسك و پڕسێبەر
کۆمەڵ بە کۆمەڵ خەڵقم دێتە سەر
تەعامی دەخوا و ئەوجا دەچێتە دەر
گوێی خۆت ڕاگرە گوێ بدە دەنگم
چاوت هەڵبڕە دارێکی شەنگم
پاش تەعام بەخشین یاریدەی جەنگم
لەپاشی حەیات بەرگی تفەنگم
ئاگات لێم هەبێ چاوم پێوەیە
تەعامی بەتام وا لە ڕێوەیە
کردەوەی سالیم هەر بۆ ئێوەیە
فەرموو ئەی حاکم ئەو دوو سێوەیە
ئەو ئەرزە گێژەی وابێ عەقل و کەر
لەداد گاهی تۆ بۆ ناچێتە دەر
تۆ بەو عەقلی خۆت ئەمنی پڕ هونەر
چۆن دەگۆڕیەوە بەو ئەرزی لەجەر

حاکم:

دەمت ببەستە ئەی داری غەددار
بۆ چیمە سێوی پڕ لە ژەهری مار
ئەتۆ زاڵمی و دیارە تۆی خوێن خوار
با قسان بکا ئەو ئەرزی هەژار
ئەی داری زۆر وەڕ دەمت شل نەبوو
فیشاڵەکانت هیچ کەڵکی نەبوو
سێو بەمن دانت حەپینی سەبو
بەر بەخشینی تۆ مایەی فیتنە بوو

ئەرز:

یاخوا هەر بژی حاکمی عەدلیکار
مەزلومی ئەرزیت دیت و زوڵمی دار
چەندی حاڵی من ناگوترێ بەزار
ڕەگی ببینە لەش چویتە خوار
دیارە ڕەگی وی لە جەرگی منە
سایەو بەری وی لە خوێنی منە
زوڵم لێدەکا دوژمنی منە
خواردن و خواردنەوەی لە قەلبی منە
هەر من داکیمە کردیتم بەدار
من بەری بدەم ڕەگی پێچ و خوار
هەنگی دەبینی عالەم بەیەک جار
لق و پەلکی شین دەبێ سەرەوخوار
وادای کوتاوە ڕەگی لە قەلبم

رای دەکێشیتن ئاوی لە قەلبم
کوردیتی بەسێو خوێنی لە قەلبم
وادەیدا بەتۆ من پێی فەشەلبم
بۆیە وادەکا یاریدەی بکەی
حەقی حەقداری ئەتۆ ون بکەی
ئەتۆش عادلی ئیشی چادەکەی
ئەی حاکم نابێ من مەغدور بکەی
سێوە سورەکەی خوێنی جەرگمە
پەلکە کەسکەکەی جل و بەرگمە
هەردەم خەریکی فەوتوو مەرگمە
خواردن و خواردنەوەی لەسەر ورگمە

حاکم:

ئەی داری زاڵم کەڵکت ناگرێ
ئەرز هەردەژێ بەتۆ نامرێ
ئەوا تۆوی بەردا کەس ڕات ناگرێ
تۆ موستەحەق بوی بۆ سەر ئاگرێ
حەقی ئەو ئەرزەی پێشان دا سامی
حاکم حوکمی دا تەمامی
دار بسوتێنن قازانجی عامی
بەچاو دەبینن ئەتۆ لەکامی

دار:

حاکم گوێ مەدە ئەرزی ڕەش و شین
ئیمانت هەبێ دەرنەچی لە دین
زۆرچاك بزانە من و تۆ هاوبەشین
هەردوك وەك یەكین هەردوك ڕوگەشین

* * *

سوێند بە ئاسمانی جیهان ڕازاوە بەئەستێران
دینی فەخری کائینات دینێکە دینی شێران
قون گێ و قوندەر و مێ باز مەڵێن دینی ئێمەیە
مەڵێن ئێمە ئیسلامین هیچ و پۆچ و گەلۆران
جەهل و ڕێی بۆشو باتیڵ لەبۆ دینار پەرستی
مژدەبێ (سامی) ڕۆیی سەر شۆڕ کردن وەك کۆران

* * *

بەشێ لەشاری کۆیێ تو لە شاری ئەردەبیل
تیجارەتی پێ دەکەن بە کەوسەر و سەل سەبیل
بەتەدریجی دەبینیت دوڕوەکانی ناودینی
عیلم و خولقی پێدەوێ لەگەڵ سەبرێکی جەمیل
دفاعیشە بەقوتبی بەرانبەر قەومی دەجال
ئێمە شەلین نەمرو دین لەرێی ئیبراهیم خەلیل
زۆر بە پێویستم زانی بۆیێ کردم بە ئەشعار
وا(سامی) نەفسی پیسم گرت بە برهان و دەلیل

* * *

گران خەلقی لا گرانە کەر خەلقی لەلا کەرە
گران هەردەم زۆر ئازایە کە صاحیبی هونەرە
کەر لەرێی فیسق و فەساد بۆ هیلاکی ئینسانی
عاقل بەچاکی بەخشین لە شەیتان لە سەنگەرە
عاقل تابیعی رەحمان دوژمنی شەیتانییە
کەر بەدائم حازر و بۆ شەیتانی بار بەرە
نەهی لە خراپەی بکەن ئەمریکی قورئانییە
چاکە کردن رەحمەتە هەر ئەو جێگای هونەرە
ئەمن(سامی) زۆر دەکەم لەبێ بەختی و کەریەتی
من خۆخۆری ناکەم و نەسیبی من ساوەرە

* * *

مادام لە قیامەت کەس بۆ کەس نەبێ
دەبێ لە دونیا تۆ چاکەت هەبێ
چاکەت بۆم نەبێ و خەراپەش بکەی
مامم بۆ چییە و خزمم بۆ هەبێ
هەزاران براو ئامۆزام هەبێ
چاکەی ویم ناوێ خەراپەی نەبێ
ئەو خزمی دوژمن ئەو پێی دەکوژرێ
هەزار خزمی وام قوربانی سەگ بێ

* * *

چی بەسەرم هات هەمووی زانی
ماوە موشکیلەی من و بەیانی
ئاخۆ بەیانی چیم بەسەر دێنێ
ئەگەر نەمردم چۆنم دەژێنێ
ژینی من دەژیەم رۆژی نەوعێکە
ئی لە فەوقی من فەرخە کەرێکە
یاری من دائم بۆ تۆ لێم زیزی
ئاش لە میز میزە ئاخر دەمیزی
چشتێکی دەڵێم عەجائیبی کە
گای دنیا هەڵگر چلۆن گاێکە
تەعەجب ئینسان بۆ سامێ دەکا
لە تاریکی دا بۆ چرای پێ دەکا

* * *

ئەگەر جەنابی شیخی عەرش و کورسی لێ دیارە
دەبایە بیزانیبا کەر دەبێتە تەییارە
بیانی دەفڕێ لە ئاسمان ئێمەش لە سواری کەری
بەرانکو کورتانی کەر قاچوو قولمان دامارە
دەلیل و دەفو رەبابۆك بۆ بارای نەگۆڕا
دەشبینین کاروانی کەر ئێستا لۆری و قیتارە
بە ئەمری خواو پێغەمبەر نەمانکرد خوێندەوارین
تا جەهل دەوری لێداین کیژ فرۆشین بە پارە
دین بە چاکی نازانین سامێکیش لەخوا بکەین
تاجەهل دەوری لێداین بوینە کەری لابارە

* * *

کەسێ وەکو من شێخی ببینێ
هەر کە ناسك دێ خۆی بۆ دەژێنێ
وەك نێری غروور خۆی رادەکێشێ
دەمێ هۆ دەکاو دەم دەمرقێنێ
هەینێ دەزانێ ئەو ئەعمالانە
لەبۆ خوا نییە بۆ نان و گانە
سامی لە شێخی خۆی بەخوا پاراست
گەر عیلمەت هەبێ دیتنی هاسانە

* * *

ئەی گوڵی زادە بۆ ڕووت شێواوە
بۆ بە ڕۆژ و شەو چاوت پڕ ئاوە
چاوی نێرگزیت بۆچی هەڵنایێ
بۆ باڵای شلت کوڕ و چەماوە
بۆ ڕەنگی سورت زەردە وەك لیمۆ
بۆ پەنجەی ناسك دەدەی لە ئەژنۆ
بۆ زوڵفی خاوت واتێك ئاڵاوە
وا بە غەمگینی دەکا هاتوچۆ
مەگری گولیزار ئەسبابی گریان
بۆمن باس بکە بیخەمە دیوان
تا لە پاشی مە نەبتە نەخۆشی
نەبتە جیازی کیژی کوردستان
دامیان بە یەکێ حەوت ژنی هەیە
دائیم خەیاڵی سەرخۆشی هەیە

لەسەر حەوت ژنان من دەبم بەهەشت
بەزۆری کەیفی هەتیوی هەیە
خوا باوکم بگرێ دامی بە دینار
دامی بەیەکێك سەرخۆش و زۆردار
بەغیری گریان هیچ چارم نییە
بڕۆ یەخەم بەردە بابکەم هاوار
کێ ئەو ژیانەی داناوە بە ژین
ئەو کارەساتەی بۆ دەکەن بە دین
ماڵتان وێران کا صاحیبی بێ دین
لەلاتان وایە ئێمە وەك کەرین
لەناو ئاینی گا پەرست نییە
ئەو کارەساتە مامۆستا چییە
زیندە چاڵمان کەن وەك بت پەرستان
بۆ دەمان کوژن بەو سەگ مەرگییە
دامیان بەیەکی کەری مل ئەستور
دێتە پێش چاوم لە نێزیك و دوور
وەك جانەوەرە صاحب دینارە
وەکو گامێشی چاو سوری غرور
بەسیە گولیزار با بچینەوە
لەو کارەساتەی بپێچینەوە
چەندی دەنۆڕم لەگشتی ئەدیان
لەناو دین نییە ژن گۆڕینەوە
دەچین دەپرسین لەو قالو قیلە
چونکە بیستومە مەلا وەکیلە
ئەگەر من نەڵێم گوناهکار دەبم
ئەو کارەساتە کاری بەخیلە

خۆ ئەگەر وابوو ئەو جا پێکەوە
دەچین بۆ ئاسمان با بڕێتەوە
خۆ خەلاس دەکەین لە چنگ دینبەران
سامی کچ و کوڕ با بسێتەوە

* * *

دونیا دەوران دەورانە دەوری خۆمان زانییە
بچۆ هێلکەم بۆ بکڕە زەردێنەی تێدا نییە
ئیمان بووە بە دینار سەترم بکەی یا سەتتار
خێر و خێرات بوو بە ڕیا هیچمان لەبۆ خوا نییە
بەلاّ چشتی ئەبینن بوویتە جێگای تەعەجوب
هەرچی دێتە گفتوگۆ وەك محامی و قازییە
زۆریش ئەڵێ وەلیمە بە تەسبیح و زیکری زۆر
بە وردیش لێ ی دەنۆڕین ئەعمالی شەیتانییە
دەڵێن بە قسەم بکە ئەمما بە ئەعمالم نا
چونکی خۆی خۆی دەناسێ ئیمانی تێدا نییە
چەندی عالمی بێ عەمەل وەك کەرە باری کتێب
لەسەر کەوتن بێشکە نەصر و مەیدانی نییە
خوا عالیمە بەباتن، بە زاهیریش دیارە
قەلبی بۆشە لە زانین بورهانی بێ سامییە،

* * *

عیلمە بەرزی و عیلمە ڕوحی میللەتە
عیلمە مایەی نەصرەت و هەم فرسەتە
عیلمە رادیۆ و کارەبا و تائیرات
عیلمە کار و پیشەسازی ڕەحمەتە
عیلمە کەشفی کرد تەمامی کائینات
عیلمە دەرمانی نەخۆشی و غەفلەتە
عیلمە جەوهەر بۆ بەشەر وا دەردەخات
عیلمە گەر میللەت بخاتە عیززەتە
عیلمە گەر میللەت لە زیللەت بەربدات
شاهیدە بۆ خاکی چەند پڕ قیمەتە
عیلمە خەراڤ و نەخۆشی چیا دەکات
عیلمە دایم پڕ لە گەنجی حیکمەتە
عیلمە تاریکی جەهل ڕووناك ئەكات
عیلمە بینای ئاوەدانی و شەوکەتە
عیلمە دووڕ دەرکا لە بەحری کائینات
عیلمە زەڕڕەی بێنتە کایەی تاقەتە
جەهلە گەر میللەت لە ئەرزی ڕووببات
ئەو نەخۆشی و باری دەرد و میحنەتە
(سامی) عیلمە قووەتی شێر کز دەکات
عیلمە سەرچاوە و خودانی غیرەتە

* * *

کەس چارەی نەکرد موشکیلەی مردن
کوڕ ژن دەخوازی و کچ بۆ شووکردن
زانا دەخواتن هەتاکو نەمرێ
نەزان هەر دەخوا لەبۆ گوکردن
بێ حیکمەت نییە نەشێو و هەوراز
خوا نەهی کردن لە گۆشتی بەراز
زانا هەر روحە، مانا ناخەوێ
مردو بێ باکە بیپچڕی بە گاز
تازەم زانیوە ترس شتێکە
یەك لەبۆ زۆران زۆر لە بۆ یێکە
(سامی) چی دەڵێ چی لێ دەزانێ
غەیری وەی بڵێ دنیا چەمێکە

* * *

وەتی لە دنیام خۆشیم نەدیوە
لەبەرئەوانەی بەرگی پۆشیوە
خۆی شاردیتەوە لەناو بەرگی دین
وا بزر بووە لەبێ هۆشیوە
ئەمن ناترسیم لەبێ دینەکان
ئەوڕۆ بێ دینن سوبەینێ جودان
چونکی دوڕونین لە بەرگی دینی
وەك ئەمین دارە نا ئەمینەکان
خوایە دوژمنی گشتی دوڕوەکان
پێشانمان دەدا بە حوکمی قورئان

دوڕوەکانی دین کۆمەڵی دەجال
ئیش دەکەن لەڕێی جانی بنی جان
گەر بەدین نەبم بێ دینیش ناکەم
هەر نەبێ جارێ سامی لەخوا کەم
هەرچەند خەراپم چاکەم خۆش دەوێ
کۆمەڵی دەجال بەحەق شاناکەم

* * *

من بە بێ بابو تۆ بەبێ داکی
یارێ پەیدا کەین وەک عەمەل چاکی
تا ڕەفیق بیتن بۆ من و بۆ تۆ
بۆ وەقت بڕوا وابەبێ باکی
لە شەودا ماتم خەو وەکو مەرگە
خۆ بەیان واهات ڕێی بە ڕۆناکی
شەو بە داپۆشەر صیحەتی ئینسان
ڕۆژ بە زندیبون خۆر بە خۆراکی
بۆ چییە ئاڵتون پەنجەرەی زیوین
مێشکی خۆت پڕکە یا بی کەی خاکی
حیکمەتە ترسو تۆ کە سامی کەی
ڕاست بڕۆ ڕاستی تۆ بە ئیدراکی

* * *

گرژ و بێ خولق و گەر عەسەبی بی
پێ ی مەڵێن ئینسان بۆ ئادەمی بی
کاری شەیتانە تورەو تەنگاوی
بانەتسوتێنێ موستەحەقی بی
ئەو عەسەبیانە لەرێ ی شەیتانت
بەوانە دەڵێن کەر ئەدیانی بی
بنۆرنە قورئان عەکسی قورئانت
هەبونی وانە و خێری وان چی بی
ئەمن چی بڵێم ناوی چیان لێنێم
کەسی نەترسێ جارێک(سامی)بی

* * *

دەلایە لایە کۆرپەکەم لایە
کۆرپەی شیرینم بۆ خەوی نایە
وا بەلای لایەی کۆرپەم دەنوێنم
لە لانکی ئازاد کۆرپەم دەژێنم
کۆرپەم دەنوێنم هەر بەلای لایە
دەڵێم دەبنەوە کورپەکەی دایە
دەیات بەڵام یات شەوی زۆرمایە
بەیانی کۆرپەم دەمی نەدایە
لەتاریکی شەو خەوی بێ هۆشی
نەک ترسنۆکی دڵی داپۆشی
دە رۆڵە بنوە خەو بتباتەوە
فرشتەی ئاسمان باگات کاتەوە
بەیان دەمی دا کۆرپەم دەردێنم

خەوی بێ هۆشی هەڵی دەستێنم
کورپەم لە دەستی جنۆکە و پەریان
خوا بتپارێزێ بۆ خۆی لە شەڕیان
خوایە لە دەستی و دەوی بێگانان
کورپەم پارێزی وەك وانەی زانان
لە ڕێی یەزدان و سامی گشتی وان
یەکی و تەبایی دەبتە پشتیوان

* * *

دەمەدەمانێ

کارگەر:

کارگەر دەڵێ دەوڵەمەند من دەست بەخەنجەرم
ڕۆژو شەو لە چۆڵانم لە چوار فەسەلان ڕەنجبەرم
بۆچی ئەمن هەژارم تۆ خاوەنی قەڵاتی
کەچی تۆ ترسنۆکی و منیش خاوەن هونەرم
ئەتۆ خۆ پێشاندەر و لاوی ناو کوچەکانی
هەر من پیادەی کاریمە بۆم هێناوە و دەیبەرم
پێویستی ژینی مێژووی خوری و ئاوریشمی خاوی
هەرچەندە بێ کەڵاشوبێ ڕانکوبێ چۆغەرم

دەوڵەمەند:

ئەی هەژاری بێ عەقل من هەڵبژاروی خوامە
هەرچی من گوتم بڵێ بەسەرچاو و سەرسەرم
خودا بەشی کردووە بۆ تۆ کەم و بۆ من زۆر
بەشی تۆ بەرهەتاوە من لەسایەی سێبەرم
دەبێ لەناو تەلار و لە باغو گوڵ چنین بم
تۆ ئاویم لەدەستی کەی ببیە کویلە و نۆکەرم
خوا ئێمەی هەڵبژارد و وازیشمان لێ ناهێنێ
خۆشەویستی یەزدان و پێڕەوی پێغەمبەرم
دەمت ببەستە بەسیە دینار پەرستی درۆزن
منم لەرێ ی یەزدان و لەڕێ ی ژین جەنگاوەرم

چـــاوی کـــۆرت بڵنـــد کـــه لـــه‌ناو خاکـــت ده‌نێـــژم
مـــنم نیـــشانه‌ی شه‌ســـتیر ســـارد ده‌کـــه‌م گوللـــه‌ی گـــه‌رم
لـــه‌ڕێ ی دیـــنی یـــه‌زادنی بـــۆ ژیـــنی لـــێ قـــه‌وماوان
جـــه‌رگت لـــه لـــه‌ش ده‌ردێـــنم نـــه‌ك ســـوجده‌ت لـــه‌بۆ بـــه‌رم
لـــه‌بۆ ژیـــنی هاوبـــه‌ش و نـــه‌مانی داگیرکـــه‌ران
لـــه(ســـامی)ئه‌شـــعاری خـــۆم بوویتـــه تـــاج و مێـــزه‌رم

* * *

لاشـــــه‌ی ئـــــه‌هالی مێـــــشك ســـــوڵتانه
دڵ ســـــه‌رۆك وه‌زیـــــر جـــــه‌رگ مه‌یدانـــــه
له‌شـــــکری خوێنـــــه گـــــه‌وره‌ی له‌شـــــکری
که‌ســـــبو نـــــان و دان دوده‌ســـــته‌کانه
ئـــــاگری زراوه کـــــه ده‌یکـــــوڵێنێ
ده‌ڵـــــێن میزدانـــــه ئـــــاگر ره‌وێـــــنێ
عـــــه‌نباری رســـــق مه‌عه‌بـــــده‌ی نـــــاوه
ددانـــــی ئاشـــــه زمـــــان ده‌دوێـــــنێ
کـــــه‌پو بـــــۆ بـــــۆنی چـــــاویش چـــــرایه
گـــــوێ بـــــۆ وه‌رگـــــرتن لـــــه ده‌رگه‌مایـــــه
رســـــق کـــــۆکردن بـــــۆ بارکردێنـــــێ
ده‌ســـــتکار وا چـــــیتی لاق بـــــۆ رێگایـــــه
زه‌کـــــه‌ر جوتیـــــاره ده‌زانـــــن له‌شـــــۆ
مـــــه‌نی شـــــتێکه ده‌کـــــرێتن بـــــه‌تۆ
وا پێـــــشانماندان وه‌ســـــتایه‌ك هه‌یـــــه
ئینـــــسان هـــــه‌روه‌ها نابـــــێ ســـــه‌ربه‌خۆ

لەو هاتوچونە هەستێکی دەکا
شتێك دەبینێ سامێکی دەکا
روحیش نازانین قسەی لێ بکەین
وەستایەك هەیە شت دوروست دەکا

* * *

قەرارم وایە قەراری تەمام
ئەوا باسم کرد سەحیحی کەلام
ئێ بروا نەکا خۆی بێ ئیمانە
یا جاهیلێکە هەر هیچ نەزانە
هیچ فەرقی نییە بەینی نێرومێ
بۆ زایەعی کەین لەخانەی شەرمێ
فەرقی هەرناوە یەك کوڕ و یەك کچ
ددان وەك ئاش و یاریدەیتی لچ
یاوەکو نوتق وە یاخوت زوبان
توخوا زکری کرد ناوی ئینس وجان
وەکو ئاگرت لەبۆ جۆشی ئاو
بۆخۆشی یەکدی و دڵسۆزی تەواو
ئەگەر مێ نەبێ نێریش بێ خێرە
میش هەروەهایە گەر نەبێ نێرە
ئەوا راستی گوت سامی نەترسا
کەس ڕازی نابێ بەئیشی تەرسا

* * *

کێ بەکەڵکم بێ خزمم هەرئەوە
ئامۆزا و برا و یاریدەم ئەوە
کێ رێم پێشاندا لە تاریکی شەو
ساحێب ویجدان و بەئیمان ئەوە
(سامی) بەسیەتی قسەی زیاد مەکە
باسی خزمان و بێگانە مەکە
کێ بەکەڵکت بێ دیارە برایە
ئیشت هەراشە واساوا مەکە

* * *

هەر یەکە شکلی نەقشی کێشاوە
جوان و ناشیرین هەر لەخوداوە
لەرۆژی ئەزەل جوانی تەقسیمە
بۆیێ بەزۆری بۆ هەژارماوە
خودا بەخشیتی بە خەڵقی تەمام
قورئانە نیزام ناردی لەبۆ عام
مەرگیش بەخشینە بۆ شاهو گەدا
شاش دەخاتە گۆڕ دەبینن بێ سام

* * *

گەر ئارەزوتە زانین بزانی
وەرە دیوانم ئەگەر نەزانی
پاکی بخوێنە بەلا بەوردی
پێشانت ئەدا سوکی گرانی
شێتن ئەوانەی خۆدەکەن گران
زۆر هیچ وپوچن بۆ خۆهەڵکێشان
جەهل دادەنێن بەعیلم و زانین
وەختێ دەبینن لەرێگا پسان
ئەوفکرەم کردیە خۆمن دەمێکە
هەرشتێك هەبێ دیارە شتێکە
بەسیە هەڵپەڕین لە هەوراز و لێژ
غەمی من و تۆ دیارە غەمێکە
یەکمان بەسام و یەکمان بێسامین
یەکمان تەمام و یەك ناتەمامین
والەبن باری سوکو گرانین
دوعا هەستانە خەڵاتی ئامین
بەم وەختە دەڵێن ئاخری زەمانی
ئینسانێکی باش لەبۆ ژیانی
سەری شۆڕبکا لەبەر ناکەسێك
فائیدەی کانی بونی ئینسانی
ئەو وەختی ناکەس گەورە ئینسانە
هەنگێ تێك دەچێ حاڵی جیهانە
قیمەتی ئینسان دەبێ بەکاغەز
بڵێن کەر تۆپی و شایی سەگانە

ئاینیی

خۆزگەم بە سەگی بەر قاپیەکەی ئەحمەدی موختار
دیدەیی رونم بەفیدای ئەو مەحرەمی ئەسرار
لەو پەندەیی کەلیمە لەو زارەیی دەزانی
رووم ناوەتە سەر خاکی دەرت میهتەری ڕزگار
کە بێ سەبر و قەرار و بریندار و لە زارم
قاقانی کەرەم حەلقەی تۆیە مەرهەمی دڵزار
بەخشی کەرەم و مەرحەمەتت بەحرە وەلاکین
هەرچەندی کە عاسیمە زوبان لارو گوناهکار
زوبان لارو گوناهکار لەناو زار و زەلیلم
هەر ناڵەو و زارە بەشم بەدبەخت و سیاچار
هاواری چلا چارم چییە ڕوحی ڕەوانم
سەبرم نییە دڵ تەنگە لەناو جەوری ڕیاکار
سامی کە لەلامان کە دەنورێتە وەکیلان
وێنەی نییە ئەسڵا کە دەبینی لە دەروشار

* * *

تەنیا یاریدە لەتۆ دەخوازین
لەناو بیابان لە چنینی مازین
وامازی چنی کون هەر لە پاشۆلین
لەبەر شێخو مێخ بەخوا ناپارزین
بەهاواری خوا و غەوس و نورەدین
بەقەولی قورئان ئایەی نەسەتەعین
هاواری وانە شەرکی ئەکبەرە
بەقەولی سەحیح بالێ ی بنۆڕین

جاریٚ ناترسین سامێکی ناکەین
عابید و مەعبود لێک جودا ناکەین
هاواری بت و ئەی غەیری خودا
هەر دوك وەك یەکن دەبیٚ بڕواکەین

* * *

لە کێمان بۆ هات لە غەیری ئێران
ببتە دوڕێگە دەبتە ڕێی شەیتان
هی ئێوە دەیکەن کانی لە قورئان
سوجدە بۆ خودایە یا شێخی ملپان
دەمەت ببەستە بۆ سامیٚ ناکەی
دەبم بە خائین وەنیە توخوا کەی
عەجائیب مەلا بۆ مەنع ناکەن
خۆیان وانەکەن خەلقیش واناکەن

* * *

هەندێك سەرخۆشن بە عارەق نۆشین
ئێمەش بیٚ شەڕاب بەخەم سەرخۆشین
غەم لەکیٚ دەخۆین بەدینی بەدرۆ
لە بەعزیٚ عابید بە خۆ داپۆشین
یەعنی مونافق خواش خۆشی ناوێن
تیری فەسادی لە تاریك داوێن
لێیان بترسێن لەو نەمیمانە
پیس و گڵاون لە بەرگی خاوێن

* * *

فەزڵی بەعزێکان لەسەر بەعزێکان
حەقیقەت هەیە بە ئایەی قورئان
نەمان زانیوە هەتاکو ئێستا
ئی صاحب فەزڵن بەڕزق دەرهێنان
کەی خوا فەرموویتی فەزڵ دینارە
یا زێڕ و زیوە یا زۆری پارە
قەوڵی جاهیلە یا خائینی دین
هەر ئەوە بێ سام ئەو ڕێیا کارە

* * *

ئەی ئەو کەسانەی چاوتان دەبینی
بۆچی بەوردی نانۆڕنە دینی
خۆ شرکی ئەصغەر دنیای داگیر کرد
ئەوا فرۆشا بەهەشت بەشینی
هەرچەند بەشینی بەهەشت فرۆشاوە
بەبێ عیش نابێ خۆنە دیتراوە
نۆبەتی من بێ وا دەستم پێ کرد
غەیری جەهەننەم چ جێ نەماوە
بابێن لێم بکڕن بەهەشت فرۆشان
پێیان دەفرۆشم بەدوو قرۆشان
بەخیلی ناکەم لە سامی خودا
هەرکەس دێ با بێ غەیری بەهۆشان

* * *

ئەمـــــــه قەولێکـــــــه لـــــــه قــــــەولی ئیلاهـــــــ
نوێــــــژ مــــــەنعت ئـــــەکا لــــــەکردنی گونـــــاه
یـــــــەعنی نوێژکــــــەران ئەگـــــــەر راســــــت ئەکــــــەن
ئـــــــەو نوێژکەرانـــــــه گونـــــــاهی ناکـــــــەن
گونـــــــاهی بکـــــــەن لـــــــه نوێــــــژ کــــــەزابن
دەبــــــێ نوێــــــژ کــــــەران لــــــه گونــــــاه جــــــودابن
ڕێ ی چــــــاك پێــــــشاندان ئیختیــــــاری خوایـــــــه
صــــــــاحبی ڕەحمـــــــەو ڕێگــــــای دانایـــــــه
یاریــــــشمان دەدا لــــــەبۆ ڕێگــــــای راســــــت
بـــــا ئێمــــــەش بــــــڕۆین لــــــه ئـــــــەم ڕێگایـــــــه
بەغــــــەیری ڕێگـــــــای غـــــــەزەب لێکــــــــراو
غـــــــەیری ئـــــــەوانی ڕێ لـــــــێ گۆڕایـــــــه
بـــــــۆ ڕۆژی یــــــــەقین وا تونــــــــد و بەســــــام
کـــــــەس بـــــــۆ کـــــــەس نـــــــابێ ڕۆژی جەزایـــــــه

* * *

هـــــەر تـــــەریقی قورئانـــــه ڕێـــــی ڕاســـــتی ئـــــادەمیزاد
بـــــا بەچـــــاکی بیـــــزانین ئیـــــشی پێکـــــەین یـــــا عیبـــــاد
ڕێگـــــایی ئینـــــسانییه ئیختیـــــارێکی خودایـــــه
لادانـــــی شـــــەیتانییه دەبـــــێ بەفیـــــسق و فەســـــاد
لـــــەڕێگای شـــــەڕ و شـــــەیتان دەبنـــــه نـــــەمیم قاتـــــل
فـــــەوتانتان بـــــێ شـــــك دەبـــــێ وەك فـــــەوتانی قـــــەومی عـــــاد
دەبنـــــه فـــــەقیر و حەســـــود دەمـــــرن وەکـــــو قـــــەومی ســـــەموود
تـــــا بـــــشمێنین لـــــەدنیا دڵتـــــان هـــــیچ نـــــابێ گوشـــــاد

سامی خواو بونی ئیمان بۆیێ باشە نەی نیشان
نابتە وەخت بەبادان لە مێژووی ئادەمیزاد

* * *

لەناو مەلائیك ئەجینە و ئادەم
فەیلەسوفی کە تاکە لە عالەم
بێ لە نەبیەتیو سەخاو ڕەشادەت
لە گەشتی ڕاستی هەر ئەوە خاتەم
هەموو حەقیقەی گوتو خەتمی کرد
بیست و سێ ساڵان تێری خەونەکرد
لەڕێ ی تەعالا بۆ ئادەمیزاد
(سامی) لە هیچ کەس غەیری خوا نەکرد

* * *

ئەو ڕۆژە ڕاستەو دەبێ حاڵی من دەبێ چی بێ
بۆ ڕۆژی نەفسی نەفسی ئەعمالی چاکەم نەبوو
وەکو ئەوانی دەڵێن سەد خۆزیا کە نەبووباین
لەگەڵ جەهل و گوناهان لە یەکێکی بوین بەدو
دەڵێن ئیمڕۆ ناسبەی ئیختیاری دەکەین تۆبەی
هەنگێ سامی لێ دەکەین کە دێتە سایەی کەپو

* * *

بۆ تۆم هێناوە هاوار یا واحید و یا سەتتار
چاوم لە رەحمی تۆیە منی فەقیر و هەژار
بمپارێزی لە شەیتان لە ئینسانی شێتوهار
لە بێ دین و ویجدانی نەماوە سەبروقەرار
خواپەرستی بزر بو دینیش بووە بەدینار
عارەق نۆشین بویتە باو پەیکارمان بویتە قومار
پیاو چاکانی ئیمڕۆکە زۆری بوینە ڕیاکار
پێویستە سامێ بکەین لە ڕۆژی جەزا و ئازار

* * *

لە ما فەوقی تەبیعەتدا نەبێ یاری بەهۆش و گۆش
لەبێ هۆشی تەبیعەت چۆن دەبێ هۆشو خرۆش و جۆش
بەرو بەحرو مەهوو خورشید و کەوکەب وا بەبێ ئەژمار
جیهان سابیت ببیتو کێو بچەسپێنی وەکو بزمار
لەبێ هۆشی سەرم سوڕما تەعەجوب چۆن دەبێ ئینسان
وەکو سەی هار هجوم بێنێ لە بۆ ئەمرو نەهی قورئان
هجوم نابا وەکو قورئان هجومی برد لەبۆ شەدداد
کەوا چی کرد بە نەمرود و بە فیرعەون و بە قەومی عاد
کەسێ دوشمن بێ بۆ قورئان کە دۆستێکە لەبۆ زاڵم
نەوەك ئیسلام بڵێ حەقە دەڵێن حەتتا قەشە و مالم
وەکو خورشیدە قورئانیش دڵی موئمین دەکا روناك
وەکو بەرقە لەبۆ کافر خەلاتیش بۆ نەبێ لەولاك
نەزانیش بێ دەزانیتن بەشەرهاتو ببێ بالق
کەوا ئەزرو مەهو خورشیدکە قەت نابێ بەبێ خالق

بکــــه رەحمـــیٚ بـــه عەبـــدی خـــۆت کــــه دامـــاوه بەسەرســـامی
خــــەریك مــــاوه دەبــــیٚ قورئـــان خەلاســــیکا بــــه نیزامــــی

* * *

بینـــــایی ئـــــەزەل ســــــنعەتی وادیـــــاره لـــــەپێش چـــــاو
ئینکـــــاری ئەکـــــەن و حــــــەماقی زۆر کــــــەرو بــــیٚ چـــــاو
مــــــالیکی موڵکــــــه قــــــادر و قــــــەییوم و وەهــــــەم تــــــاك
خــــــالقی ئــــــەزر و ســــــەماوات و حــــــەزرەتی لــــــولاك
خــــــاڵقی بینــــــەر و بینــــــرا و چــــــی هــــــەبیٚ لــــــه زەرِرات
باتــــــل نییــــــه خــــــۆ بــــــەینی ئــــــەرز و ســــــەبعه ســــــەماوات
لاحەولــــــــه وەلا قووەتــــــــه ماشــــــــائەڵلا ســــــــوبحان
خــــــالقی ئینــــــسان و ئەجنــــــه و لەعنــــــەتی شــــــەیتان
ســــنعەتی ئینــــسان خــــەلقی دەمــــیٚ مێیــــه و دەمــــیٚ نێــــر
خــــەڵقی کــــرد دورێگــــه لــــەبۆی یــــەك شــــەره یــــەکی خێــــر
رێگــــای جەهــــەنم وەك شــــەرە پــــرِ لــــه گــــوڵ و رەیحــــان
قۆنــــاغی جەحیمــــه بەمــــەوجی ئــــاگر و بورکــــان
قۆنــــاغی نــــەعیمی چ بــــه ســــامه کــــه بەدرِکــــه
پیادەیــــه موئــــەمن کــــه دەچــــیٚ کەوســــەری فرِکــــه

* * *

مــــوژدەت لــــیٚ بــــیٚ یائامینــــه حــــەملت موحەمــــەد ئەمینــــه
حــــەملت حەبیبوڵلایــــه کــــه پێغەمبــــەری ئاخرینــــه
حــــەملت ئەحمــــەدی موختــــاره جــــەللادی قــــەومی کوفــــاره
قاســــیدی رەبــــی جــــەبباره ئــــەخی جــــەبریلی ئەمینــــه

خەڵات ئەکرێتن قورئانە ناسیحی گشتی ئەدیانە
قاتلی قەیسەری رۆمە ناوی تەهاو و یاسینە
قاتلی ئاگری ئیرانە صاحیبی شیر و مەیدانە
هەم شەقی تاقی کیسرایە خودای مەعین و زامینە
سەددی ئەنبیا و سەروەرە شەفیعی رۆژی مەحشەرە
موسەمبول و بێ سێبەرە صاحب ئومەتی رەنگینە
چارپەلی زاڵم پەل دەکا موشریك لە مەیدان شەق دەکا
لەرێی خودا خەزا دەکا دەکا رەجمی شەیاتینە
دەکاتن رەجمی شەیتانی لەناو ئەجنە و ئینسانی
موژدەی نەسرەتی پێداوە خودای رەبولعالەمینە
موحەمەد و لموستەفایە کە قازی هەر دوك سەرایە
صاحبی حەوزی کەوسەرە تاجی سەخاو و بەخشینە
دەبوغزێنێ زاڵم و دورو دەحوبێنێ بێ کەسورو
سامی لەزیللەت دەردێنێ بچتە زیارەت بۆ مەدینە

* * *

چەندی واعیزبو بۆجانی بنی جانی
باری تەکەبور کەوتە سەرشانی
تەکبر وای کرد لە خوا یاخی بی
تەوقی عەزازیل بێتە ملانی
وەحشی نەزانی بڵێ ی دەزانم
مەعنا جاهیل و هەردەم نەزانی
خەلقت لا گەورە لە گەورەییتە
دیارە کە چاکی و بۆ خۆت گرانی

لــــه كـــــەمی خۆتـــــه خـــــەڵقت لا كـــــەم بـــــی
لــــه خراپـــــی خۆتـــــه لــــــه كـــــەس ڕەزانـــــی
زەمـــــان و خولقـــــت گـــــەر خــــۆش بــــێ ســــامی
دیـــــــــاره بەســــــــــەبرو خـــــــــاوەن مەیـــــــــدانی

* * *

لـــــه قورئــــانی كـــــەریما ئایـــــەتێكت پـــــێ فـــــەرموویـن
ئێمـــــەش لـــــه بـــــەحری گونـــــاه چـــارپەل شـــكاو و نووســـتوین
لـــــەپاش ئـــــەو هـــــەمو چـــاكەت شـــوكری نیعمـــەتت ناكـــەین
لامـــان داوه لـــــەڕێ ی راســـت لــــه قـــسەی شـــەیتانی عـــەدوین
یـــــادەلیلی بـــــێ كەســـــان یـــــا وەهـــــاب و یـــــا رەحـــــیم
گوناهكـــــار و ڕووڕەشـــــم خـــــۆت ئـــــەزانی مـــــن كەچـــیم
كەســـــێ بەدبـــــەخت نـــــەبێ چـــــۆن لـــــەتۆ غافـــــل دەبـــــی
هەرچـــــەند ئـــــادەمیزاده نابتـــــه ئینـــــسانی حـــــەلیم
ئەگـــــەر لـــــەڕێ لابـــــدەی ســـــامێكی لـــــەخوا نەكـــــەی
لەگـــــەڵ ئۆمـــــەتی ئیـــــسلام ئیحـــــسان و چـــاكەی نەكـــــەی
بلێـــــی ئـــــەمن ئیـــــسلامم بـــــه فیـــــشاڵ و درۆی زۆر
چـــــەندی منـــــت فریـــــب دا بـــــڕوا بـــــەخۆت چـــــۆن دەكـــــەی

* * *

شـــــرك زولمـــــی عەزیمـــــه خەتـــــەر مـــــاڵی یەتیمـــــه
گـــــەر بخـــــۆی مـــــاڵی یـــــەتیم جێگـــــای خۆشـــــت جەحیمـــــه
ئـــــەدی بـــــەخۆم بلـــــێم چـــــی ئـــــەعمالی چـــاكەم نـــــەبوو
لـــــەڕۆژی حەشـــــرا ئـــــەمن ڕووت و دەســـــتم لەزیمـــــه

چ شـــك نابـــەم غـــەیری وەی كـــەوا ئێـــستا پێـــو دەڵـــێم
ئینـــشائەڵڵا موشـــریك نـــیم لـــەو بوختانـــەی بەریمـــە
ســـامی لـــە صـــانیع دەكـــەم بەخێوكـــەری ئینـــسانە
وابـــەزوبان مـــن گـــوتم ئـــەو عـــەللام و عەلیمـــە

* * *

لـــە ســـنعەتی ئـــەرزت و ئینـــسانی نـــەو جـــەوانت
چـــاتر حەكـــەمی بـــە نـــەزەر ئـــەمرو بـــەیانت
چـــاتر حەكـــەمی بـــە نـــەزەر ئایـــەتی قورئـــان
دەعـــوەتی ســـەردینت كردیـــە ئیـــنس و ئەگـــەر جـــان
یـــاڕەب ئـــەمن عەبـــد و ئـــەتۆش قـــادر و خـــەللاق
راحـــیم و ڕەحمـــان و رەحـــیم ڕازیـــق و رەززاق
ئیلاهـــی بكـــە ڕەحمـــێ بـــەو ســـامی وا گوناهكـــار
وا كـــە ســـەر ســـوڕما كەوتیتـــە ئەزیـــەت و ئـــازار

* * *

ئایەتـــە قەلـــەم ســـەروەت و ســـامانی محەمـــەد
نـــاگوترێ بـــەدەم خەلقـــەتو یـــارانی محەمـــەد
دڵـــە پەروانـــەیی خورشـــیدی ســـەییدی ســـەروەر
ســـەد جـــار بـــە فیـــدای پەرچـــەم و و موژگـــانی محەمـــەد
ســـەگی دەرگـــەی ئـــەو كەســـە بەســـەگ بەندەیـــە دایـــم
لـــە دەرو خـــاكو قـــەدەم و هـــەیوانی محەمـــەد
كـــەوتبی وەك عاشـــقی یـــار مەشـــهورە زولیخـــا
ئـــەو یوســـف و تـــۆش جـــاهی زەنەخـــدانی محەمـــەد

خورشـــید و فـــەلك قەمـــەر و حـــەوت کەوکـــەبی ســـەییار
ئـــاخێتی بـــۆ هـــەوری ســـەری ســـەیوانی محەمـــەد
یـــاقوت و زومـــرود و گەوهـــەر و لوئلوئـــو مـــەرجان
شـــەرمەندەنە بـــۆ دیـــدەنی دونـــدانی محەمـــەد
ئیبلیـــسی کـــە دەڵـــێن وەلـــەدی جـــانی بـــنی جـــان
بـــێ ســـام و قـــەدر مـــاوە لـــەپڕ ژانـــی محەمـــەد

* * *

لـــەو دەقیقـــەی هاتـــە دنیـــا حـــەزرەتی فەخرولعـــەرەب
ئاتەشـــی خـــاکی ئـــیران و تـــاقی کیـــسرا ئەلعەجـــەب
نـــار کـــوژاوە تـــاق شـــەقی بـــرد کەوتـــە نرکـــە و تێـــك شـــکان
ئـــەمیرانی تـــورك و ئـــیران و عیراقـــی پـــاك پـــسان
کۆردەزانـــێ ئیـــشی ئـــەوها نـــابێ وەڵـــلا بـــێ ســـەمەر
هـەر خـودای عەرشـی عـەزیم بـو پێـی گـوتی شـەق کـەی قەمـەر
پێـــی گـــوتی هەســـتە و رەســـوڵی بیـــدە مـــژدەی جەننـــەتان
فـــەخری ئینـــسان و ئەجنـــە و تـــاجی رەئـــسی حیکمـــەتان
بـــۆ چـــەندی تـــۆ بـــوو وەك فیلـــە خـــالقی عەرشـــی عـــەزیم
ســـاردی کـــرد ئـــاگر لـــەبۆوی ئـــەمما ســـاردێکی ســـەلیم
تۆبەســـەر ســـامی نـــەمابوی هاتـــە لای تـــۆ جبرەئیـــل
ئـــەمری ئەڵلایـــە کـــە فـــەرمووی بێمـــە لای تـــۆ بـــۆ دەلیـــل
تـــۆ بەسەرســـام نەتئـــەزانی چـــۆن بـــدەی مـــژدەی بـــەقا
پـــانزە رۆژان ئینتیـــزار بـــووی تـــاکو بـــۆت هـــات و زوحـــا
عالـــەمو ئـــادەم کـــەزانی تـــۆی حـــەبیبی خـــوای مـــەزن
هاتیـــە کیـــشانی مەســـحیو کەوتییـــە میزانـــی وەزن

هەر خودا بو تۆی بەقورسی خستە ئەرز و ناو دەما
پێی تەرازوت کەوتە ئەرز و رۆیی عیسا بۆ سەما
هەر خودا بو بۆ مەعینت بوی بە فخری ئینس و جان
نەسرەتیشی بۆ هەناردی تا سەرکەویٚ بۆ جیهان
بە ئومەت سامی قەبولکە ئەو فەقیری وا هەژار
روتوبیٚ ڕوکەوتە سەرخاك چاوی لێتە و ئینتیزار

* * *

وەسوەسەیی شەیتانی وەسوەسێکی زەعیفە
لەقەولی ڕەبولعیزەت وەرمان گرتووە خەفیفە
دوشمنی گەورەی ئینسان نەفسی خەبیس و پیسە
نەکەن بین بە کۆیلە و نۆکەری ئەو خەبیسە
وەسوەسەیی ئینسانی وەسوەسێکی گەورەیە
خۆ پارێز لەلای خودا ئەلحەق صاحیب بەهرەیە
نابیٚ هیچ لیٚ ی ئەمین بین کەم و زۆری موتلەقە
چونکی فیکری نەفسی پیس لەسەر فیتنە و ناحەقە
ئادەمیزادی شەیتان کاری چۆنەو چۆن دەکا
پیشەی دایمی وایە قسان دەینیت و دەبا
پێیان دەگوتریٚ نەمیم ئادەمیزادی دووڕو
یا خەریکی بوختانن یا کاری پیس و بەد خوو
لە سووڕەتی (قل اعوذ) ئیشارەتیان دەدرێتیٚ
ئەمر ی خوداش وەهایە نابیٚ گوێیان بدرێتیٚ
ئەوانەن بە شەیتانی کە ئیمان و دین بەرن
ئەگەر گوێیان نەدەینیٚ درۆزنی خۆ ون کەرن

ڕێ ی شەیتانی خۆش دەکەن تا لە فکرمان چێ ڕەحمان
ئەوا باشمان پیشان دان قیسمی ئینس و هەندێ جان
هەرچی سامێ بکاتن خۆیان لێ دەپارێزی
بەهەشت باوەشی گرتوە خۆی باوێتە ئامێزی

* * *

جەللادی بت و ئەصنام چەند سەفەر چوو لەبۆ شام
جاری ئاخیر گەڕاوە،کەوتە فیکر بۆ ئەنجام
حوببی خۆی دەگۆڕیەوە، لەگەڵ خەدیجەی تەمام
چو بۆ ئەشکەوتی حیرا، تاریی پێشاندا عەللام
بۆ خەلاسی ڕێی کوفر، نەکرێ لە بەیت ولحەرام
جوبریل هاتە خزمەتی کە قاسید بو بۆ کەلام
دەستی کرد بە تەبلیغات لەبۆ تەریقی ئیسلام
دەستی مەنعی درێژ کرد ناو عومەر کوڕی هوشام
سەبری گرت لەژێر عەزاب لە مانی سوجدە و قیام
ئینتیزاری وەحی بوو یا وەرگرتن بە ئیلهام
خودا نەصرەتت ئەدا لەسەر کوففاری نەفام
ئەڵلا فەرمووی وەسجدو سوجدەی ببەن بەبێ سام

* * *

بڵێ ئەو خوایەی پێویستە بوونی
یەکەو تەنیایە یەعنی بتوونی
هەر ئەو خوایەیە جێ ی نیازو ئومێد
کەسی لێ نەبووە و کەسی لێ نابێد

بەهیچ کەس ناچێ بە دەستەڵاتە
کەس بەوی ناچێ صاحب نەجاتە
بۆ کوللی کارێ هەر بەخۆیەتی
رەجای موحەممەد عەفوی خۆیەتی

* * *

بێ حەسیرو بێ بالین لەبۆ لەیلا بناڵین
چ عەقلێکە مال وێران برسی جەمێ ساوارین
بەسیە جەهل هەتاکەی یادی مردن بۆ ناکەی
یا بەحەق بڕوا ناکەی خۆت ئیسلاحی دنیاکەی
بۆ خۆت فیکری خودا کەی مەیلی داری بەقاکەی
روو وەرگێرە بۆ چاکەی
دنیا هەر بۆ تۆ نابێ هەتاکەی واڕیسوابی
دەرد بێ دەرمان چانابێ بۆچی ئیشت ساوابی
موستەحەقی عەزابی وەختە خورشید ئاوابی
ناکەی چارەی چراکەی
جا رووبکە پەشیمانی لەناو بەرگی ئینسانی
بەکردەوەی جوانی لەسەر ئەمری قورئانی
سامی ئەگەر نازانی بۆ خۆت وەرە مەیدانی
عیلم لەدەست و پاکەی

حەزرەتی محەمەد ئەمین دەفەرمویٚ:

ئـــــــەوا حەدیـــــــــسی قاتیـــــــــل و مــــــــــەقتوول
بــــــۆی ئیـــــــسپات کــــــردین خوێنڕیـــــــژی مەســــــئوول
لــــــــەوەختێك دا بـــــــوو کـــــــە فـــــــەرمووی تــــــەواو
کاتێکمــــــــان زانـــــــی کـــــــە هاتـــــــە پـــــــێش چــــــاو
یــــــــاخوا هــــــــەر نـــــــــەژی ئینـــــــــسانی نـــــــەزان
بـــــــەو پێغەمبـــــــــەرەی بـــــــۆ نـــــــاینی ئیمـــــــان
شـــــــکلی پیـــــــاو کـــــــوژی لەچـــــــاوی کـــــــوژراو
حـــــــــەزرەت دیتـــــــــیتی وەك ســـــــــێبەر و تـــــــاو
ئـــــــــەوەی دەکـــــــــوژرێ و ئـــــــــەوی کـــــــــوژراوە
لێیـــــــــان نۆڕیـــــــــوە هـــــــــەمووی تـــــــــەواوە
بۆیـــــــــە فـــــــــەرموویتی تـــــــــاکو پیـــــــــاو کـــــــــوژان
ڕێگایـــــــــان نـــــــــەدەین لـــــــــەبۆ خـــــــــوێن ڕژان
دەبـــــــــێ لـــــــــە گوناهکـــــــــار رومـــــــــان وەرگێـــــــــرین
ئـــــــــەمری پـــــــــێ کـــــــــراوە و ئـــــــــەمرێکی زێـــــــــرین
ئێمـــــــــەش لـــــــــە گوناهکـــــــــار خـــــــــۆ نێزیـــــــــك دەکـــــــــەین
بـــــــــۆ ڕێـــــــــی خـــــــــوار و خـــــــــێچ وەك عەبـــــــــدو لەلـــــــــەین
بـــــــــە ئێمـــــــــە دەڵـــــــــێن ئیـــــــــسلامی بـــــــــەناو
شـــــــــاهیدی دەدەیـــــــــن بـــــــــە نـــــــــان و دۆشـــــــــاو
هەرچـــــــــی کـــــــــە گوتیـــــــــان هـــــــــەر دەڵـــــــــێن وایـــــــــە
ئینـــــــــسانیش وابـــــــــێ وەك کـــــــــەر و گایـــــــــە
ئینـــــــــسانی نـــــــــەزان هـــــــــەرگیز چـــــــــانابێ
مەگـــــــــەر نـــــــــەزانی لابـــــــــەرین چـــــــــابێ
خـــــــــۆ شـــــــــێخی گـــــــــەورە و مورشـــــــــیدی شـــــــــامی
جـــــــــەهلی دانـــــــــاوە بـــــــــەرێگای ســـــــــامی

* * *

شەهـــــسواری دو جیهـــــان و شەهـــــسواری مەحـــــشەری

ئەلحەقـــە تـــۆی بـــۆ حەقیقـــەت هـــەم رەسـوڵ و بەنـــدەری

ئـــەمری ئـــەڵلاهات لـــەبۆ تـــۆ جەیـــشی مـــەئمن حـــازره

تـــۆ بـــڕۆ بـــۆ ســـەر یـــەهودی وەك رەئیـــسی غەیبـــەری

وەك لەبـــەرقی ئـــەووەڵ کـــردی ئیـــشارەیی فـــەتحی رۆم

جـــا نەزەرکـــەن چـــاکی ئومـــەت دەردی حـــاڵی قەیـــسەری

پاشـــی قەیـــسەر شـــاهی میـــسر و تـــاقی کیـــسرا و بەهمـــەنت

پـــاکی رۆیـــی گـــشتی فـــەوتا کامەخفـــەر و مینبـــەری

شـــیری تـــۆ بـــو لـــەپرووی زوڵمـــا هەڵکـــشاوی دەم بـــەخوێن

غالـــب واپاشـــا کەبەخـــشیت بـــو بـــەماڵی حەیـــدەری

نەبیـــەتی بـــۆ گـــەورەیی موســـاو و عیـــسایی مریـــەم

ئـــەمما موحەمـــەد گـــەورەی کـــرد نەبیـــەتی و پێغەمبـــەری

کـــەس نـــەماوە لەســـەر دینـــت ئـــەی رەئیـــسی مـــوڵکی دیـــن

لەوعەســـەرەدا مـــاوە بێکـــەس کـــا رەئـــیس و ســـەروەری

بمـــدەریێ مەخـــسەد لـــەدنیا یـــا غـــەنی یـــو یـــا ســـەخی

ببیـــنم جـــا هـــەم نەتیجـــەی بـــیر و خـــوانی جەوهـــەری

منحـــی ئـــەرزە دیـــنی ئیـــسلام دانـــە دوڕڕی گەوهـــەرە

دیـــنی ئەڵلایـــە بـــە ئیـــسپات میـــسلی دانـــەی گەوهـــەری

بـــیێ کەســـێکم مـــن هـــەژارو ڕو لەکێکـــەم غـــەیری تـــۆ

ئینتیـــزارم تـــا بفـــەرمووی بێمـــە خـــاکی عەنبـــەری

کـــە ســـامی دڵ حەزینـــە غـــەرقی دەریـــای ئەشـــکی خوێنـــە

گوناهکـــارو رو لەشـــینە تـــۆی رەئـــیس و میهتـــەری

* * *

من غەمم هەرگیز غەماوی کارو پیشەم هەر غەمە
بۆ هەژاریم دڵ بەتاوم غەیری زوڵف و پێچەمە
من غەمم خوارد و غەمیش خوێنی جگەرمی خواردەوە
تاکو سەد ساڵی بنووسم قەد خەلاس نابی و کەمە
عالمێکە دەرس ئەلێ پێم تاکو مردن فەقێم
شەو کە داهات گڕ ئەسێنێ و تا سەحەر دێ لالەمە
من لەناو کۆتی فەقیری و دوشمنانیش پێم دەلێن
تۆڕەش و ڕووت و نەزانی دین و دنیا من هەمە
سەروەتی خواریت لەبۆ خۆت ڕوسپی ناوزگ ڕەشی
فلس و دینار دینی تۆیە دین و دنیا من هەمە
حەزرەت دەفەرموێ ئەمانەن چاکترینی ئومەتم
دەژین بەرەنجی شان و پیل ئەو کەنێزیکن لەمە
سامی زیندانی غەمانم یارەسوڵ والله دەخیل
تۆ پەریشانیم دەزانی بۆچی فیکرم دەمدەمە

* * *

ئەو ئەرزە کە فاخیرە خۆمولکێکی خودایە
فەرشی بەشەرە مەعدەنی پڕ چەتری سەمایە
سەییدی ئینس و جنن و مەلائیك کە لەوێ یە
کەعبە و جەبەل و قودسە وەهەم تووری سینایە
صانعی ئەڵڵا یادی بکە هەر نەبێ جار جار
هەرچی کە ئەکەن حیفزە هەتا ڕۆژی جەزایە
بێ سودە گرین و جەزەع وەڵڵاهی بەقورئان
ئەو نەفسی بەدە ڕۆیی بڵێن کاری کرایە

وێرانه ئەرز بە نزولی ئایەتی زیلزال

هاواره بەحاڵی منی وەك نیمه بە قایه

بەسیه لە بوغز و حەسەد و شك دوری ڕیایه

ئینعام و کەرەم مەرحەمەت و ڕەحمی لەلایه

مەخسودی کەسەتره دەیەوێ رویی لەسەتتار

خۆی سەتری ئەوێ چونکی بەبێ حەمدو سەنایه

زیللەتی میللەت لابەره وەك یوسفی کەنعان

بێ چارەیه ئینسان لە کەری ڕووی لەهەوایه

دەردەکەوێ مەخسەدی خوایە یا خو زەعامەت

دەفتەری ئەعمالی دەدەنێ و ڕۆژی جەزایه

موژدەیی حەشره بەشەر کە یەکەم خەبەرینه

چ توندوتیژه بەبین ئەو ڕۆژه هەرایه

وەره پێش بەخۆت و دیوانت سامییه ناوت

شیعر و کەلامت حازر و مەوجوده کەمایه

* * *

شاهانی زیکرکردنی مەعلومە لە قورئان

لەبۆ خاتریی حەزرەتی لۆلاکە بە بورهان

بەدکاری نەکەین بۆچی لە نەمیمی چەقینه

خانەیی نەم مامی ببینن وا دەبێ وێران

وای بە تەجەببور ڕوو لەدەری داری بەقابون

بەهمەن و تەیمور و بەختەکی و قەیسەری تۆران

مەعلومە لە شەیتانه کە هەرچی عەسەبی بی

لە غەلغەلە خالی دەبێ هەینێکی لە ئیمان

نەممامی ببینن لەدڵی ڕوونی بۆخاری

ئیـــسپاتی نـــەمیمی کـــە دەکـــاو کومـــەلی مـــەروان
حەســـــەناتت دەبینــــە لــــەبۆم پـــێم بلـــیێ کـــانی
بـــۆ رۆژی کـــەوا خـــێر و شـــەڕت وەزنـــە بـــە میـــزان
داوا مەکــــە میزانــــە لەســــەر دیـــــنی عـــــەزیمی
دڵـــی مـــوئمین عەرشـــی خودایـــە و دوورە لـــە شـــەیتان
ڕەحیمـــو رەحمـــان و ســـەخی جـــەننات و نەعیمـــە
بـــۆ ئـــەوە بەخـــشینی لـــە جەننـــەت حـــوری و وغیلمـــان
بـــۆ خـــۆت ڕووبکـــە ئـــەڵلا عـــەقل و هۆشـــت بێتـــە ســـەر
خـــوا پەرســـتی تـــۆ بـــەدڵ ڕێ مـــەگۆڕە ئـــەی جـــەوان
تـــۆ مـــەگریێ ســـامییە ڕێـــی نەدامـــەت تۆبەیـــە
زۆر واســـیعە مەرحەمـــەتی ئـــەو قـــادری مـــەننان
وەرە کاروانـــەی گەردونـــە کـــە ڕێگـــای مـــەش پـــڕی خونـــە
لـــەڕێی مـــاوم بـــەتاریکی وەفـــات بـــێ کـــاتی دەیجونـــە
دەلـــیلم بـــە کـــە هـــاوڕێتم کـــە ڕێ پـــڕ هـــەرس و مەیمونـــە
دەبـــا بگـــرین تـــەریقی ڕاســـت ســـیلاحی شـــەرتی دەرچـــوونە
ئـــەوی فەوتالـــە ڕێـــی خـــوارە کـــەڕێی ئیبلیـــسی مەلعونـــە
لـــەڕێ ی ڕاســـتا بـــزر نـــابین لـــەخواری بـــێ ســـەرو شـــوونە
دە ســـامی تـــۆش لـــەڕێی مـــەولا بـــڕۆ چـــونکی گـــەش و ڕونـــە

* * *

فـــەرموو بـــۆ خزمـــەت ئیلاهـــت ئـــەنبییائی نامـــدار
دەعـــوەتی بـــو لای تـــەعالا وا ئـــەخی تـــۆ هاتـــە خـــوار
بـــۆ ڕەفیقـــت تـــاکو قـــودس و ئاسمـــان و ســـیپڕەتی
وا لـــەوێ وەســـتا بەیـــەك دەم تاقـــەتی نـــابی چ جـــار

هەر لەبۆ تۆیە کە میعراج وەسفی بۆ یار و سەحاب
دەخۆت بفەرموو یا موحەمەد بۆ سەحاب و چاریار
شاهیدی تۆیە کە صدیق صاحبی نەسری عەزیم
خودا مەعین و شاهیدیشت ئەو رەفیقی یار غار
یاری ئاخر توندوتیژ و دوشمنی شرك و زوڵم
ناو عومەر جەللادی زاڵم عادیل و هەم عەدلی کار
یاری سێیەم بەحری عیسمەت صاحبی فەیز و کەرەم
جەمعی قورئان و شەهیدی بەهرەیە ئەو بەهرەدار
چارەمینی شێری ئەڵڵا خوێن رژێنی قەومی زاڵ
دەرگەیی عیلم و کەرامەت غالب و دولدر سوار
سام و ناوی تۆ تەمامی ئەرز و ئاسمان پڕ دەکا
دوشمنی خۆت و سەحابت پاك لە ئەرزی دەچنە خوار

* * *

گەر زانای خۆمەگۆڕە سنعەتی خوا بنۆڕە
دەسکاری خوا دیارە بەڕو بەحرو جۆبارە
نەباتات و حەیوانە عیلم و فیکر و ئینسانە
تام و دین و بیستنە دان و ویستن و نەویستنە
مانگ و رۆژ و ئەستێرە بزانن چەند بەخێرە
عالمی سیڕ و عەلەنە ئاگاداری بەدەنە
بارانی دەبارێنێ گیا لە ئەرزی دەردێنێ
دەردێنێ دانەوێڵە پێی بژی قەوم و قیلە
رسق دەدا بێ حساب لێ ی بکەین سام و حیجاب

* * *

عیبرەت کەن لە فیرعەونی لە ڕەییانو لە خەونی
چی کرد لەگەڵ رەییانی لەکیٚ یوسفی هانی
بەسوکی هات دەیزانی لەبۆ دەفعی گرانی
پێغەمبەری خودا بو گەورەی دین و دنیا بو
تاکو هات موسای کەلیم خۆی و موعجیزەی عەزیم
بەئەمری خودای بتون خنکا فیرعەونی مەلعون
بینای زوڵمی ببینە بناغەی سەرەکینە
لەو خوایە با بکەین سام کوشتی صاحبی ئەهرام

* * *

فەخری عالەم بو شەقی کرد قەمەر
زاڵمی دەکوشتن بەشیر و خەنجەر
فەخری عالەم بو چو لەبۆ میعراج
موژدەی پیٚ درا بو حەوزی کەوسەر
فەخری عالەم بو خەڵات کرا قورئان
پارچە پارچەی کرد سەییدی غەیبەر
فەخری عالەم بو سەیدی ئینس و جان
چەند صەلاتینی کە کردن بیٚ سەر
جەردە و زاڵمانی غەرقی خاك کردن
ئەو حەبیبی خوا صاحبی هونەر
گەر خۆشت ناویٚ ڕاستت پیٚ بڵێم
کانی فەرقی تۆ لەگەڵ سەگو کەر
لەسەرحەزرەت بیٚ سەلاتو سەلام
تا سامیش بێتە کۆمەڵی بەشەر

* * *

مەربوتە حەیاتم بە زەوی خاکی حیجازی
مانی بەستووە لێم چەرخی زەمان عەینی بەرازی
بەسەرهاتیە تالّی یو سوری یو و هەژاری
ئاتەشی دلّ هاتە ژان و ئەسلا نیە وازی
ئەبیەز و ئەرزی نەقشی حەجەر ئوستازی زیللە
خەللاقی صەمد و قادرە هەرچی دەخوازی
ئەو دلّی روو رەش و بیّ بەش و بیّ مار و بریندار
وا کەوتیتە پەرواز و مەگەر وایە میجازی
قیبلەی مەئامینە هەر کەس روی لیّ بیّ بە مەعلوم
ئاخیری بۆ رۆژی بەقا بەو خاکە دەنازی
بێت و بچی بۆ خاك و دەری حەزرەتی لۆلاك
تۆی ئومەتی فەخرولعەرەب و بیللاکە شازی
باری گوناهت لەمل و وا ڕۆچوویی لە ئەرزی
بخە باری گوناهان بەحەقیقەت وەك بازی
لە سامی هەژار ناگریّ ڕێو بچتە مەدینە
چونت ئەمەیە ئەللاّ بەکەرەم لێت بیّ ڕازی

* * *

گەلیّ مەخسودن باسی چەند قسان
غەیری ئەمەندە بۆم نەبوو ئیمکان
باسی لیّ بکەم باسی حەقیقەت
چۆنە عادەت و وەسفی تەبیعەت
گەر نەیجولێنی ئیرادەی خودات
کانی تاقەتی قووەتی زەڕات

بـــــێ وەی کەســــێك بــــێ چـــــۆن دەبــــێتن دان
تـــــا بـــــە داســــی تیــــژ نـــــەی درۆی ســـــەپان
عیلمێکــــــــــی بـــــــــەرزە چـــــــــاکەزانینی
مەحەکـــــە تـــــــەواو بــــــۆ خــــــوا ناســـــینی
هــــــــەینێ ئـــــــەزانن عیلمــــــی خودایـــــــە
ئــــــەو قـــــالو قیلــــە بـــــۆ چـــــی کرایـــــە
کـــــــە زانــــــابن لێکـــــــدی ڕەزانـــــــــە
هــــــەر خــــــوار و ڕاســــــتی لێکــــدی جودانــــە
ســــــامی جاهیلـــــــە عیلمـــــــان دەدۆشـــــــێ
هــــــــەتاکو نــــــــەمرێ بــــــۆیێ دەنۆشـــــــێ

* * *

بەســــــەد ئەنــــدێش و چـــــار عـــــالمی نـــــاودار
شــــــەرعیان ئــــــەدا کـــــرد پــــــێ بــــبن ڕزگـــــار
شــــــەرعیان ئـــــەدا کـــــرد بـــــەبێ خیانــــــەت
تەســـــلیم یـــــان کـــــردین لــــــە بـــــۆ قیامـــــەت
ســــــەد جـــــار یـــــاخودا ئـــــەتۆ ڕەحمـــــانی
پێیــــــان ببەخــــــشی جێـــــــو و مـــــــەکانی
بەهەشـــــتی بـــــــەرین جوگــــــەو وکـــــانی
ئــــــەتۆی بەخـــــشندە و صـــــاحب ئیمــــــانی
هەرچــــــی بزانــــــی پێویـــــسته بونـــــــت
لای کـــــــەرە ئــــــەوەی بڵــــــێ نــــــەبونت
هەرچــــــی بناســــــێ ئــــــەتۆ بـــــە واحیـــــد
دەدا شـــــاهیدی ئــــــەتۆی جــــــێ ی ئومێـــــد
گــــــەنجی نـــــابرێ پێـــــی دەڵـــــێن ئیمـــــان
ئـــــــەوەی کــــــەنیتی بـــــەد بەختــــــە و نــــــەزان

ئەمما ئەو سامی فەقیر و هەژار
هەر دەناڵێنێ بێ سەبر و قەرار

* * *

خالق بە شەڕ و خێری ئیختارت دا ئینسانی
رازیقی رزقی هەر تۆی صاحبی سفرە و خوانی
خالقی دڵی ئەگەر ئەبیەز بێ ئەگەر ئەسوەد
حەوت شوێنی زۆر بەقووەت ئەرزیش هەر لە دوانی
خەلقت کردوە ئادەم لەوی بۆ فەخری خاتەم
هاتە خوارێ دەماو دەم هەتا ئاخر زەمانی
هەبێ بەقەد دنکە جۆ گەر مێر و بێ گەر تەپۆ
تەعلیمی وەرگرت لەتۆ پێت گۆ کوللی زمانی
هەموویت خستە نەزەر هەرچی پێی بڵێن بەشەر
نیوەی کەوتە دەستی راست نیوەی کەوتە چەپانی
تۆ خالقی سیرەتی تۆ صاحبی قودرەتی
کە خالقی مردن و خالقی دو ژییانی
ئەو وەلی فەخری عالەم عیسایی ئیبنی مریەم
موسا و خەلیلی ڕەحمان مەجموعی بوینە سانی
سامییە بە زاهیری ئەوەی بیەوێ فاخیری
وەك فیرعەونی قاهیری بەچاو دیارە فەوتانی

* * *

کەســـــێ بەدبـــــەخت نـــــەبێ ئـــــەوەی بـــــەدرۆ نـــــازانێ
بــــڕوا دەکـــــەن دیـــــانو جـــــوچ جـــــایی موســـــڵمانێ
ئـــــەوی کـــــەبڕوا ناکـــــا بـــــێ بـــــاوڕی بـــــۆی بەســـــە
بـــا هـــــەر لـــــەلای بـــــەرزبێ فیکـــــری پـــــیس و ســـــەگانی
تاعـــــەت کـــــردن بـــــەپیری گـــــورگی چـــــار پـــــەل شـــــکاوی
جـــاریێ مـــــەیلی حـــــەق نەکـــــەی هـــــەتا گـــــەنج و جـــــەوانی
دنیـــــا مەزرەعـــــەی ئـــــاخر بەفـــــەرموودەی موحەمـــــەد
رۆژی خـــــۆی لێـــــت ئەپرســـــن بـــــەری کـــــردەوەت کـــــانی
ئـــــەمما ئـــــەوەی نـــــەزانن دوڕون و دوزوبـــــانن
هـــــەر خـــــەریکی بوختـــــانن ســـــوکیان کـــــەن پـــــاش گرانـــــی
بەغەیبـــــەت و نـــــەمیمی خـــــواردنی مـــــاڵی یـــــەتیمی
جـــــەهل دەوری لێـــــداون غـــــرق بـــــن لـــــە شـــــەیتانی
زێـــــدی ئایـــــەت و حـــــەدیس فیکـــــری ئینـــــسان دەگـــــۆڕن
بەشـــــەیتانی حەولـــــدەن عەکـــــسی ئـــــەمری قورئـــــانی
(ســـــامی) ئیـــــسلامە بـــــەڵام ئیـــــسلامێکی شـــــەرعی بـــــێن
رێگایـــــەکی زۆر بـــــەرزە عادیـــــل دای بـــــە ئینـــــسانی

* * *

جـــاریێ نـــــەبوو مـــــن ســـــەرکەمە بـــــالینی بـــــەبێ غـــــەم
هـــــەر وەکـــــو دۆزەخ گڵپـــــە دەدا ئـــــاهو هەناســـــەم
ناپرســـــی کـــــەوا ون بـــــووە بـــــۆ شـــــوعلەیی خورشـــــید
بۆخـــــاری دڵـــــی کەوتیتـــــە ســـــەر ڕوویـــــی هـــــەروەکو تـــــەم
ون بـــــووە رێگـــــایی فـــــەقیرە و وەنییـــــە بەلـــــەد بـــــێ
بـــــۆ خزمـــــەتی شـــــاهی مەدینـــــە و قـــــەترەیی زەم زەم

دڵ کەوتیتە سەرخاکی دەری حەزرەتی لۆلاك
قەلبی گوناهکار ماوە لە سەحرای وەسەتی رەم
سامی نییە قەلبی بە بێ دڵ ماوە لە سەحرا
بێ هۆشە کەزانینی نییە زۆر وئەگەر کەم

* * *

سەدایەك دێ لە یەسریبدا دەنگی دێتن مستەفا
وا دەفەرمووێ ئومەتم چو کەوتە ناو کەیف و سەفا
وازی هێناوە ئەمیری وا دەخۆن خەمر و شەڕاب
عامیلی کفری لەزارە وا لەتاو دەرد و جەفا
دەنگی کفر و زوڵم و شیرکە ئەرزی پڕ کرد وا تەمام
ئاسمانی هەر حەوت دەلەرزی تا دەگاتە مونتەها
شین دەکەن بو دینی ئەڵلا پاك نەباتاتی ئەرز
گشتی حەیوان و طیور و مانگ و رۆژو کەوکەبا
جەمعی تێکەڵ بوون بەجارێ زیدی یەلدی و ناڕەزا
کەوتە ناو دەریای گوناهان شاهو دەروێش و گەدا
من بەمردن زۆر ڕەزامە شینە ئەو عەسرە لەبۆم
خۆ وەکیلی نەبیە تێنیم پۆست نشینی وەك مەلا
ڕوکەنە سام و نەدامەت بەس لە ڕێ ی شیرکو زوڵم
نییەتی خۆتان مەگۆڕن تونده ئەو رۆژی جەزا

* * *

ئەوی بە گەنجی گوناهان دەکەن
وەختی کەپیر بوون تۆبەی لێدەکەن
بەچی دەزانن لەبۆ خودایە
یان لەبەر وەیتی کەلۆمەی نەکەبەن
چونکی دنیای خوارد ماوە قیامەت
بۆ حۆری و غیلمان دەباتن هەڵمەت
دنیای چ لێ کرد ئەویش والێ کا
بیخاتە خانەی بێ قەدر و قیمەت
بە قیمەت نییە و قیمەتیش نابێ
بەڵکو پێویستە لە ئەمری خوابێ
ئەوی دەیکرن پێیان ناکڕێ
ئەوی بێ سامن بۆ وانیش نابێ

* * *

وەسفی بە چاکی ئیختیاری خوایە
بۆ ئادەمیزاد دینی دانایە
دینی بۆ داناین تا لەسەری بڕۆین
ئەوی بێ دینە وەك گورگ وایە
هاوار بەحاڵی قەومانی بێ دین
دایم ماینەوە و لەسەر فەسادین
بەجێ دەمێنین لە کۆستانی ژین
خۆمان نازانین لەبۆ کێ دەچین
کەسمان نازانین قورئان چی دەڵێ
لەبەر نەزانی هەر دەڵێن بەڵێ

قورئان بۆیە هات ئۆمەت بیزانێ
خوا کەی گوتیتی کەس بەکەس نەڵێ
قەومی جاهیل و بێ دین و کذاب
لایان خۆش دەبێ ئارەق و شەڕاب
ئیمانمان هەبێ و دینی بزانین
وابێ سام نابین بێ شەرم و حجاب

* * *

میهتەری دنیا و قیامەت حەزرەتی فەخرولمولك
خۆت لە ئەحواڵم دەزانی کوڕە لێم چەرخی فەلەك
تاکو بێمە قاپیەکەی تۆ خۆڵ بەسەرم دابکەم
خۆم فیدای خاکی دەرت کەم سەد هەزار جاری بەلەك
تا لە دەریایی شەفاعەت قەترەیێکی وەرگرم
(سامی) گوناهان گرتمیتی زۆر گوناهکارم گەلەك

* * *

قەرزی حەننە و ئایەتی خەزایی
لە قورئان هەیە و هیچ بەحسی نابی
زەکاتو فیترە وەك زەربولمەسەل
لەگەنو لە جۆ حەتا لەکابی
لە دراویلەو حەیوان و دینار
چەند حەقی خوایەو پێداوە بڕیار
بەلام لەجێ ی خۆی جێ بەجێ نابی
بدرێ بە مسکین فەقیرو هەژار
جاری نانۆڕنە یەتیم و بێ کەس
ناوتان لێ ناون بەهیچ و ناکەس

هەتا لەرێ ی خوا پێیان نەخوێنن
تا دورکەونەوە لەکاری عەبەس
بەڵکو دەبونە عالیمی ناودار
صاحیبی ڕەئی بۆ قەولو قەرار
(سامی) بنووێنن بۆ دینی خودا
وەکو غەزالیو ئەو شێخی ناودار

* * *

تۆی سانعو سنعەتکار
تۆی خالقی راستو خوار
ئیشو کارت تەواوە
لە ئیشو کاری وشیار
ڕێ ی ئینسانیت پێشاندراین
قورئان پێ ی داوە بڕیار
تۆ سنعاتت ئینسانە
نایەتە بەیعو کڕیار
رازیقی ڕسقیشی تۆی
بۆ یاریدەی ئیشو کار
بەیاریدەی تۆ نەبێ
کەس شەقاو ناوێ یەك جار
هەر کەسێك تۆ بناسێ
صاحیبی دینەو ڕێ دار
(سامی) تۆ سەری حیکمەت
خێر دەبەخشی بە ملیار

* * *

وەسوەسەو و ناپاکی لەناو دڵت فڕێدە
خوا ڕاحیم‌ولعیبادە جێی نیازو ئومێدە
بە ڕازیقی بزانی میننەت لەکەس نەزانی
مادام خوا ڕسقت ئەدا بۆچی عەبدی ئینسانی
ئەو جا ڕیایی مەکە ڕیا شیرکی ئەصغەرە
ئەوەی ڕیایی دەکاتن مێشکی وەك مێشکی کەرە
هەر کەسێکی دوڕو بێ بەهەشت بۆ وی نابیتن
عەمری بکا بەچل ساڵ ئیتر ئیسلاح نابیتن
(سامی) لە قەلبان نەبێ دیارە ئیمانیان نییە
زیادە نەسیحەتی من نەسیحەتی بۆ چییە

* * *

فیکری لەبونت بکەی دەڵێی زیندو دەبمەوە
تۆزێ عەقڵت هەبیتن دیارە بێ سوڕ نیە ئەوە
بەژینی خۆت ئەزانی مردن خەلق کراوە
هەر خودایە جێی ئومێد هەموو ئیشی تەواوە
ئەحکامی ڕەبی جەلیل زاڵم دەکاتن ڕەزیل
چاکە کردن لەدنیا دەبتە ڕەفیق و دەلیل
حەتتا خۆت لا گەورە بێ بەخوا گچکە دەبیەوە
ئەمما وەختێك وەهایە هەر کە وشیار دەبیەوە
ڕۆژی ئاخر نەبیتن ژینی دنیا بێ کەلکە
عەقل و هۆشت هەبیتن ئەو شیعرانەم بۆ خەلکە
حەتتا خۆت ئیسلاح نەکەی نیسحەتی هیچ کەس مەکە
بەفەقیری ئینسانان هۆشت هەبێ حەزمەکە

بۆ خۆت ئەعمالت وابێ (سامیش) لەخوای خۆت بکە
هەتا لە دونیا دەڕۆی نەفرەت لە پیسیش بکە

* * *

حەق و حەقیقەت بینە پێش چاوت
حەپسی حەق مەکە لەناو هەناوت
بەملیار هەنە ئینسان و حەیوان
جارێك بنۆڕنە دەرونی کیوان
لەئەو وەل دەبێ ئینسان چبیتن
هیچ لاشەی نییە روحی هەبیتن
بەچی دەزانی زندی دەبیەوە
بیستم لەو کەسی کە سانع ئەوە
لای تۆ گرانە چونکی نەتدیوە
ئەو وەختی کە دێ هەر قوڕبپیوە
خودا بۆی ناردین چەند پێغەمبەران
رێیان پێشاندان ئەوان میهتەران
هەر کەسی هاتو حەق داپۆشی
ئاوی جەهەننەم دەبێ بنۆشی
(سامی) دەڵێتن خەلقی ئاگرە
دیارە ناحەقی لەلا چاترە

* * *

مەحتی ئەڵلاّ بە کوردیی

بێ نوستن‌و شوتنی مەتین‌و بێ مەکانی
قادرو هەم موقتەدیر خالق بەئینس‌و جانی
خالق بە جێی‌و کانی بێ جێی‌و بێ کانی
خالقی ئاب و ئاگر هەم کەرەم و ئیحسانی
قادرێکی قەدیمی کوللی شتێك ئەبینی
خالی نییە هیچ شتێك لە ئەرزو لە ئاسمانی
ئەحسەنتر لە مەخلوقە خەلقت کردییە بەجووتە
هەینێ حوسناو جەوانە لادا لە ڕێ ی شەیتانی
خالق بەڕۆژو شەوی ئینسان ئیحتاجە بەوی
زاڵم ئیختیاری شەوە ڕۆژە نووری ئیمانی
مەخلوقت هەر بەملیار بەکەس نایەتە ئەژمار
باسی یەکیان با بکەین کەپێی دەڵێن ئینسانی
سامیم لەبێ شکی دام، ئەصحابی ڕۆژی قیام
کە ڕازیمە یا خودام، بەدان‌و هەم نەدانی

* * *

لەلای نەزانان زانین بەلاّیە
چونکی نەزان‌و لەگوێی گادایە
هەزار حەدیسی تەرجەمەی سەحیح
بۆی بخوێنەوە دەڵێ زوڕنایە
وەك لاشەی تۆیی خۆی ناجولێنێ
گەر گوللەی لێدەی لای کاری خوایە

عـــــاليمی نارحـــــــەت گـــــــەر دەرزی لێـــــــدەی
ئـــــاخی دەکێـــــــشێ چـــــــونکی باگایـــــــە
تـــــا روحـــــــی هــــــەبێ بـــــۆ درنـــــــدەی پـــــیس
وەکـــــــو تیخـــــــی تیـــــــژ(ســـــــامی) هەرمایـــــــە

* * *

هـــــاوارە بـــــۆ وەکیلانـــــی، وێنـــــەی ئیـــــسلام بڵـــــێ کـــــانی
گوناهکـــــارین بـــــەو کارانـــــە خـــــەتاکارین لـــــە ئـــــەدیانی
ئەگـــــەر دیـــــن رێگـــــای قورئانـــــە چ هـــــاوار و دەف لێدانـــــە
لـــــەجێ ی عـــــیلم بـــــەرد بکـــــرۆژین کـــــەی لـــــەناو دیـــــنو ویجدانـــــە
قورئـــــان یـــــەك رێگـــــەو رزگـــــارە بـــــۆ تەریقـــــەت ئێـــــستا چـــــارە
تـــــازە دینـــــە بەغـــــەیری دیـــــن پـــــڕ لـــــە ســـــامولە ئـــــازارە

* * *

ئـــــەی خـــــودای بـــــالا، ئـــــەی خـــــوای بـــــێ مـــــەکان
ئـــــــەتۆی ڕازیقـــــــی ڕزقـــــــی ئیـــــــنس و جـــــــان
هـــــــەر ئـــــــەتۆ دەیـــــــدەی ڕزقـــــــی موورومـــــــار
ئـــــــەتۆی ئـــــــاودێری چـــــــۆڵو دێمـــــــەکار
ئـــــــەتۆی مـــــــالیکی کـــــــەونوکائینات
ئـــــــەتۆی مـــــــانیعی زوڵـــــــم و شـــــــەقاوات
ئـــــــەتۆی خـــــــاڵقی گەوهـــــــەر و کیمیـــــــا
ئـــــــەمر بەئـــــــەرزی دەرەز بەربـــــــەکیا
لێـــــــی پەیـــــــدا دەکـــــــەی گـــــــشتی رزقـــــــودان
کـــــــە بەنزینێکـــــــە بـــــــۆ تـــــــۆخمی ئینـــــــسان

یەعنی گەنم وجو قوتی ئینسان
ئیکرامی تۆیە بون و ژیانی
ڕەنگو دەمارو نەخش وپەلکی دار
تۆ دەی نەخشێنی ئەی پەروەردیگار
تۆ داتکوتاوە چیا وەکو بزمار
ئەرز نەلەرزی بێ سەبرو قەرار
هێسك و دمار و گەووپێست و خوێ،
صنعاتی تۆیە جوانو جێ بەجێن
تۆ صاحێب مولکی خوای بێ بابوداك
بەشەر بێ مولکە غەیری دوگەز خاك
بێ هۆش و گۆشە کەونوکائینات
ئەتۆ خالقی هەموو مەخلوقات

* * *

کەی قیامەتە کەینێ حەشردێ
ئەو ڕۆژەی حەشرە هەروەکو مەردێ
بێ کار مایتەوە بۆ ژین لەدنیا
سەری شۆڕ دەکا لەبۆ نامەردێ
من نەدەهاتم بۆ ئەو جیهانەی
کە بمزانیبا وەهام بەسەردێ
دە کەس خاوەنی ملیۆنەها دینار
مەردیش لەبرسان وا گیانی دەردێ
نابینی نامەرد بەمەردان دەڵێن
قیامەتیش هات سەت قەلو بەردێ

حەشریش بە(سامی) هەر وەك ئیمڕۆیە
کەس بۆ کەس نییەو هەرکەس بەدەردێ

* * *

مامۆستا فەرموو زەکاتی غەمان
بەکێ دەشێتن بەچەند تائیفان
کێ وەری دەگرێ ئیسنادەکی غەم
کەس لێ ی ناپرسێ من بەکێی بدەم
زەنگینی غەمیم من زۆرم هەیە
هەروا زۆر دەبێ ئەو خەزێنەیە
هەندێ بۆ باج و هەندێکی زەکات
باری گرانم کەمێ سوك دەکات
کە هیچم نەبێ هیچم ناچێتن
ئەو غەمە زۆرە بۆ لێ ی نەدرێتن
هەندێ زەکات و هەندێکی باجە
هەندێ بۆ وانەی کە پێی موحتاجە
هەندێ بۆ سەلەم هەندێ بۆ خێرات
بەشکو سوك دەبێ بارت سوك دەکات
ئینسان خۆ نابێ هەر بۆ خۆی بوێ
لە بۆ خۆش تو خەڵقیشت بوێ
هەندێ لە پاش خۆم بۆ خێرو خێرات
یا کەسێك دەبێ هەندێکی دەخوات
هەزار غەریب و سەد دەروێش دەبێ
کە هەموو شتی پێ جێ بەجێ دەبێ
هەندێ بۆ برنج و هەندێ بۆ ساوار

بڵێ چی حەزرەتی ئادەم لە سوچی وا لێرەم حەووا
وە یامریەم بەبێ بابی وا لەبۆ حەزرەتی عیسا
لە کەشتی نوح لەبۆ تۆفان بەئوستادی ئەخی جبریل
بەغەیری ئەهلی ناوکەشتی غەزەب هاتو هەموو فەوتا
غەمی یەعقوب خەوی یوسف زولێیخا دوبەسێ ڕەییان
لەمانی قەومی ئیسرائیل لە میسرا هەڵگری موسا
خەلیلو هیمەتی هاجر لەبۆ رۆڵەی کە ئیسماعیل
لەخەو دیبوی سەری ببرێ بەئەمرو هەم لەرێی مەولا
لەتەختو بەختی داوود و سلێمان و بیصاتی ئەو
لە سەبرو دەردی ئەیوبی لە کوشتن بۆبەشی یەحیا
لە کفروزوڵمەتی تەیمور لە زیللو عیزەتی جم جم
لە شەیتانی بەشی تەیمور ئەگەر کەیکا ئەگەر کیسرا
ئیتر(سام) نەخۆشی تۆ شیفاێتی وەسیەتی لوقمان
خەلاتی ئەحمەدی موختار شەفیعی ئومەتی ریسوا

* * *

ئینسان چۆن دەبی بێ ئاگاداری
گەر یەکێ نەبی هەستێ بەکاری
هەیکەلێك نابێ گەریەکێ نەیکا
بەشەر چۆن دەبی بەبێ وشیاری
گەریەکێ نەبی زاناو بەهۆش
ئینسان دروستبوون چۆن دەبێ لەبۆش
رۆن بۆ ئادەمی بەچەشنی کەرە
بێ هۆش چۆن دەبتە خالقی بەهۆش

* * *

بی مسل‌و مەکان رازیق‌و هەم تاك
چی کەیفی لێ بوو کوردی بەبێ باك
عەرشی عەزیم‌و رۆژی بەقوەت
بۆمایەو ژینی عالەمی سەرخاك
رازیق‌و سەخی هەردەم بەبەخشین
یا زوو یا کەم گشتی ئەنۆشین
هەریەك بەنەوعێ هەریەك بەرەنگێ
لە حەول‌و کاری مەشخولێتی ژین
هەریەکە شکلی نەقشی کێشاوە
جوان‌و ناشیرین هەر لە خوداوە
لەرۆژی ئەزەل جوانی تەقسیمە
بۆیێ بەزۆری بۆهەژار ماوە
خودا بەخشیتی بە خەلقی تەمام
قورئانە نیزام ناردی لەبۆ عام
مەرگیش بەخشینە بۆشاهو گەدا
شاش دەخاتە گۆڕ دەبینن بێ سام

* * *

هەروەکو ئەرزی خەڵق کرد، ئادەمو حەوا نەبوو
ئاینی موساوو هاڕون مریەمو عیسا نەبوو
بۆیی وایکرد ئینتحانی خۆیو ئەولادی بکا
خۆی نەناسی بۆ کە ئیبلیس عابیدی ریسوا نەبوو
جێ ی گوناهانیش لەئەرزە نابی جەنناتون نەعیم
ئەو دەمی جێگەی یەقینیان جەنەتولمەئوا نەبوو
واعیزی حەوت ئاسمان بۆ گشتی جبریل و مەلەك
حەتتا پێشانی نەدا خوا هیچ کەسێك زانا نەبوو
کێ گوناهکارە لە جننو رۆلەکانی ئادەمی
فەرقی عسیان و وەلی کا کەس لەوان باگا نەبوو
فەرقی ئیبلیسو سەحابی هاتە ناو چاوان عەلەن
زۆری ئینکارە لە ئەووەل هەنگی جێی بڕوا نەبوو
لەشکری زوڵمو حەقیقەت دەنگو رەنگێکی نەبوو
خۆ لەپێشی ئینتیحانا هیچی لێکدی جیا نەبوو
دەنگی خوارو رەنگی راست وا رەنگی کرد ئەمری خودا
سامیش بەزیللەت هاتە رێ ی راست خۆ لەپێشا چا نەبوو

* * *

دڵداریی

چریکەو دەنگی دێ بولبول نەسیم بۆنی گوڵان دێنێ
لە باغان خونچە خەندانە کە خونچە خۆی دەخەملێنێ

دڵیش هەر هات و هاوارە بە مۆژگانی برینداره
بەغەمزەو زوڵفی چین چینی کەوا عاشق دەسوتێنێ

بە لەنجەو زولفی داوداوی موژەو ئەبرۆو خەت و خاڵی
بریني کۆن و تازەیی من بەجارێکی بەسودێنێ

رەقیب رووی رەش بێ یارەبی، لە دووریی منی لەیلا
وەکو شەیتان دەم و لێوو زمانی خۆی دەجولێنێ

بە شەیتانی ئەوا (سامی) لەگەڵ لەیلا تەوەللا کرد
دەڵێی دێوە بەسەححاری کە بارانی دەبارێنێ

* * *

وا زوڵفی دەڕژێ لەو دەمی دێ بایی شەماڵ
خورشیدی روخی دێتە نەزەر ئەو خەت و خاڵ

پەرچەمی داوداو سوحبەت و جەولانە بەرەنگی
بەموژەش عاشق دەکوژێ لای وایە حەلاڵ

بالآیی بەرز چاوی لە خەوا کەمەری شل
کوشتومی بەخوێنی منە وا پەنجەیی ئاڵ

لە حەیاتا بە گرین و لە ئاهو هەناسەم
باشی بەشەری عاجزی کرد عالەمی باڵ

ئولفەتی عیشقی لەنەزەر من وەك چیە یاران
وەك بازە کە پەروازی دەکاو ڕاوی غەزاڵ

خاڵ و خەت و گەردەن زولف وبرۆیی کەمانی
کەمەر وسینەو دوو خونچەیی دەم بەمەلاڵ

نیـــسبەت بـــە حوســـن دەوڵـــەتی شـــا خوســـرەوی پـــەروێز
دەوڵـــــەت گـــــوڵی ژاڵـــــەو کـــــە حوســـــن لوئلـــــوئی لاڵا
ســـــامیش کـــــە هـــــەژارە بـــــۆ دڵـــــی ناخەیـــــە ئـــــارام
دەوڵـــــەت کـــــە حەرامـــــە بـــــەلا حوســـــنی کـــــە حـــــەلاڵا

* * *

پەرێـــــشانم بـــــەزوڵفی تـــــۆ بـــــە بـــــالای نەونـــــەمامی تـــــۆ
برینـــــدارم بـــــە ئەگریجـــــەو دوو چەشـــــمو هیلالـــــی تـــــۆ
کـــە کـــوژراوم پـــەریزادە لەســـەر ڕوی خـــۆت عـــەبا لادە
بـــە ئـــەبرۆ و غەمزەکـــەی چـــاوت کـــە کـــوژراوم نـــەزانی تـــۆ
بەســـــینەو تـــــەختی شـــــاهانت دەنـــــاڵێنم لـــــەداخانت
کەمەرشـــل ئـــاهو ناڵـــەم دێ لـــەبۆ خونـــچەی لـــەباغی تـــۆ
پەرێـــــشانو برینـــــدارم لـــــە نـــــاڵینو لـــــە هـــــاوارم
لـــە صـــەحرادا وەکـــو مـــەجنوون لـــە هیجرانـــی جـــەمالی تـــۆ
مەکـــەن مـــەنعم بـــە ریـــسوایی لـــەبۆ لەیلـــەی مەســـیحایی
ئـــەوا ئیـــسپاتە خـــوێنی مـــن لەپـــەنجانی خوێنـــاوی تـــۆ
ئـــەتۆ(ســـامی) لـــەبۆ لـــەیلت بـــەپاکی دا دڵو مـــەیلت
کـــە تـــۆ لـــەیلی منـــیش بەنـــدم لـــە زینـــدانو کەمەنـــدی تـــۆ

* * *

کەمـــەر شـــلو چـــاو جوانـــە، ڕو گـــوڵو پەرچـــەم ڕەیحانـــە
بۆتـــــۆ حـــــاڵم پەرێـــــشانە وەرە لام دەردم گرانـــــە
تـــۆ جـــارێ گـــەر بێـــی بـــەلامان نـــامینێ عـــاجزو ڕامـــان
زوو زانـــیم وەك پـــەلت بەســـتم دەم خنكـــێنی بـــەو زولفانـــە

زوڵفت تا تا چاوخوماری، دائم گوڵی ناو بەهاری
دڵی غەمگین لە تاوانت رۆژو شەو هەر لە جەولانە
عاشق لەبۆ ئاگردەگری مەگەر خودا بیدا سەبری
بۆیی بێ چار دەناڵێنێ وەك بولبولان نەغمە خوانە
پەنجە بە خوێنی چاوکاڵە لە سوی تۆ حاڵم بێ حاڵە
کوشتن لەکام دین حەڵاڵە چ قانون و چ ئەدیانە
دە(سامی)یە مەناڵێنە بەیان هات چاوت هەڵێنە
وەرە ناو باغی خەملاوە بچنین گوڵ و گوڵ خونچانە

* * *

لەمن وایە لەباغم چەند فەسیحە بەلاغم
لەگەڵ بولبولی خۆشخوان بۆ جەرگی داغبەداغم
دەکەین مەلحەمی شیفا بە یادی گوڵی شەوبۆ
عاشق فیکری لێوەکانە شێواوە دەماغم
لەو بەهەشت و سەبایە دڵ نەمرد و حەپس بوو
چونکی تفلی ساوایە وا خەوتەوەو تەپس بوو
لەپێش چاو یارانە بەهیچ کەس ناشرێتەوە
عیشق دەردی گرانە بەڵا وەختم عەبەس بوو
فەیزی تۆ ئاوی بەقامن نامرم موتڵەقا
تاجی کەی بو ئەلحەقا دڵی حەسودان تەقا
کەیف دەکەین لە باخان جەرگی ڕەقیب لە داخان
لە بۆمە بوە چراخان داری موحیبەت چەقا
ئەوجا وەختی شادییە ڕەبی جەلیل باقییە
بۆ لەزاری سامییە بولبول بۆ تۆ کافییە
هەر ئەو هاوڕێ ی زارییە وەك تۆ لە غەمبارییە
دائم موتریبە بۆ تۆ خونچە گوڵیش ساقییە

* * *

ئـــەی یارەکـــەی هـــەرزەگۆ بـــۆ دەمـــان کـــەی ڕەنجـــەڕۆ
بەعەکـــــسی عاشـــــقی ڕووت بـــۆ لای ڕەقیبـــان مـــەڕۆ
هەرچـــەندە دڵـــت بـــردم توشـــی ســـەد خـــەمت کـــردم
تاکـــەی بـــەبێ ڕەحمـــی وا دەم ســـووتێنی بـــە پـــشکۆ
ئـــەی شـــیرن دڵـــی فـــەرهاد هاتـــە لای تـــۆ بـــەئاوات
بـــەڵام دەرچـــوو لـــە دەســـتم کـــەوا دڵمـــدا بـــە تـــۆ
سوندوســـی لەبەردەکـــەی پەرچـــەمت تـــا تـــا دەکـــەی
ئێـــك جـــاری نـــەزەر دەکـــەی عاشـــق دەخەیتـــە ڕۆ ڕۆ
زاڵـــم ڕەحمـــم پـــێ ناکـــەی جـــارێکی ڕوم تێناکـــەی
یـــاخوا ئـــاهم بتگـــرێ بـــاری منـــت بـــە ئەســـتۆ
زاڵمـــی خـــون خـــۆری لادیـــن (ســـامیت) خـــستۆتە نـــاڵین
تـــیرت لـــە جـــەرگی داوم بـــە مـــژگانو بـــە ئـــەبرۆ

* * *

بـــە غـــەمزەو چـــاوی تـــۆ قوربـــان دڵـــم ئیمـــڕۆ پەرێـــشانە
بەخەنـــدەو ڕومـــەتی ئاڵـــت دڵـــم ئیمـــڕۆ پەرێـــشانە
کەمەنـــدی زوڵفـــی دولانـــە لـــەبۆ گـــەبرو موســـڵمانە
بـــە ئەگریجـــەی کـــە جەولانـــە دڵـــم ئیمـــڕۆ پەرێـــشانە
کـــە شـــێواو و پەرێـــشانە وەکـــو بولبـــول غەزەلخوانـــە
لـــەبۆ خونـــچەی لـــە باغانـــە دڵـــم ئیمـــڕۆ پەرێـــشانە
بـــە زنجـــیرو کەمەنـــدی تـــۆ کـــەبێ ڕەحـــمو فـــەڕەنگی تـــۆ
هەناســـەك دێ لـــە بـــاغی تـــۆ دڵـــم ئیمـــڕۆ پەرێـــشانە
بەســـەحاری دڵـــی بـــردم کـــە توشـــی ســـەد غـــەمی کـــردم
خـــەیاڵی دەمـــدەمی کـــردم دڵـــم ئیمـــڕۆ پەرێـــشانە

لە عیشقی تۆ کەمن گیرم لەداخی تۆ کەمن پیرم
لە زوێری تۆیە من زوێرم دڵم ئیمڕۆ پەرێشانە
بە باڵای نەونەمامی تۆ بەماهی نەو هیلالی تۆ
بە دونارنج لەباغی تۆ دڵم ئیمڕۆ پەرێشانە
گاهێ من میسلی سوڵتانم گاهی من مات و حەیرانم
بەدو دەستو گریبانم دڵم ئیمڕۆ پەرێشانە
بەئاین من موسڵمانم کە (سامی) مە لە کوردانم
وەکو نووسرا لە دیوانم دڵم ئیمڕۆ پەرێشانە

* * *

کەمەر شلی چاو جوانی خودانی باغی خونچانی
بەسیە بێ شەرتو پەیمانی، بۆ حاڵی بولبول نازانی
بەسەححاری مات و کزەکەس نازانێ چەند دڵدزە
بەو چاوانەی وەك نێرگزە دڵی بردم بە هاسانی
بە خەندەو لوتفی یارانە دڵ بردن لەلای هاسانە
دڵ دەرفێنێ وەك پەروانە دەڵێ لائیق بە سووتانە
رازیبی قامەت زیبایە مەڵێن دڵ بۆچی سووتایە
مادام لەیلەم لێم ڕەزایە بۆ موحتاجم بەلوقمانی
(سامی) بێ سوچو تاوانی، بۆچی حەپسی لەداوانی
لە حاڵی خۆت بۆ نازانی، لە ناڵینی، ڕەقیبانی

* * *

گــەر تــۆ یــاری وەفــاداری بــۆ خــۆت وەرە لــەهاواری
بۆتــۆ حــاڵی پەرێــشانە ئــەی گــوڵ خونــچەی نــەو بــەهاری
ئــەی گــوڵ خونــچەی نێــو بــەهارە دڵ هاتــە لات بــەبێ چــارە
لــەداوی زوڵفــان ئــاڵاوە دەمــێ قاقــاو دەم لــەزاری
روو قەمــەری چــاو غەزالــە، پەنجــە ســورەی پرووەمــەت ئاڵــە
بــۆ کوشــتنی خــەتو خــاڵ بــو پەرچــەمت بــۆ دێنــە یــاری
کــراس حــەریری ســوخمە ئــاڵم بکــا ڕەحمــێ مــن بــێ حــاڵم
مــژەی تیــژت وەکــو خەنجــەر لــە جــەرگی مــن کردیــە کــاری
مــنم بــێ کەســو ڕەنجــەرۆ دابنیــشم دەســتو ئــەژنۆ
چــی مــن کــردم هــەمووی ڕۆیــی بــۆ مــن مــاوە ڕەنــج خەســاری
نەســیم دێ نامــەم بــۆ دێــنێ دەڵــێ یــار دێــتن دەتبینــێ
خــەڵاتت بۆهــات لای لــەیلا، دەڵــێ ســامی بــۆ خــەمباری

* * *

تــا ســەحەرمان عیــشق و حوشــرەت دەســت لەســەر دوو خونــچەوە
نەغمــەخوانی بــو لەبــەینی دوو هــەزاری کــوردەوە
چــەندە خۆشــە ســوحبەتی پــاك بــێ لەبــەینی دووهــەزار
شــەرتو پــەیمانی ببەســتین هــەر بــەدائیم پێکــەوە
جــا نەســیم بــێو بێتــە جــەولان زوڵفــەکانی چــین بەچــین
پــێم دەڵــێ دەی هەســتە ئــەوجا ســێوی نەخــشین لێکــەوە
زۆرە بەخــشینت لــەلای مــن دیتنێکــی بــەو کەمــەت
ئــارامی گــرت بولبــولی دڵ بێــسەدا بــو خەوتــەوە
پــێم دەگــۆ مــن بولبــولێکم زۆر غــەریبی گــوڵ دەکــەم
ئــەوە دەڵــێ تــۆ مانیعــت کــا زۆر بــە خۆشــی و لوتفــەوە

چیمەنی باغ و هەڵاڵەو جوگەوو جۆبارەکەم
تۆ موخەییەر بووی لە وێدا خونچەوو گوڵ بچنەوە
کۆتریێ دێتن لەبۆ لام بەندی سوخمەی شل دەکا
چەندە شیرینە لەبۆ لام دێ بەکەیف و لەنجەوە
پێم دەڵێ (سامی) لەجەنەت تۆ بمێنی هەر لەلام
هەر منم دڵسۆزی تۆمە دێمە یاری غەمتەوە

* * *

ئەو باغە کە دیتم ئیرەمە یانە سەبا بوو
ئەو میحنەت و دەردی دڵەکەم گشتی فەنابوو
ئەرزی وەنەوشەو پەردەیی دیبا بوو بەئالی
باغو چەمەن و بولبولی خۆشخوان لەسەدا بوو
گوتم کرمی جنتە وا بۆمن ئەبەدیی بوو
شەیتانی ڕەقیب هات و لەوێ لێم بە بەڵابوو
نووسراوە لەدەفتەر کەببینم غەمی دنیا
شێت وکەرە ئەوکەس کە دەڵێ سوچی خودابوو
وەعدێکی وت دەعوەتە بۆ تۆ وەرە باغی
ئومێدی کەرەمم بو لەلات وەختی عەتابوو
هیجرانی منی دیوە لەلای لەیلە سەفایە
یا ڕەب چ بوو ئەو دڵە بۆ دوچاری جەفابوو
پێم گۆ سەنەمە ڕوحی ڕەوانم سوپەرت بێ
پێم پێکەنی یار عەتری هەناسەی کە بەبابوو
بینی لەملم زولفی سیاشیفتەمە بۆ یێ
ئەوتۆقە لەئەصلا کە بە دێوانە ڕەوابوو

هەر خۆت سەبەبی دڵ بەحەزینی کە دەناڵێ
سوچی شەوە واقاتیلی پەروانە چرابوو
(سامی) لە سەبرما کە بەمانی هونەری کرد
لەو سەبرە دەواهاتو کە قابیل بە شیفابوو

* * *

چ ناسك بەدەنە سینەیی وەك باغی بەهارە
ئەبرۆیی کەمانە دەمی تەنگو چاوی خومارە
بالآیی شلو گەردەنی بەللور زوڵفی پەرێشان
پەنجەی سورە بە خوێنی عاشقی بێ دەروچارە
وەك خەنجەری تێنو بێ بەخوێنی عاشقی شەیدا
خوێنی نەرێژی یاری غرور بێ سەبرو قەرارە
کەی بایی هەناسەم کەبچێ جەولانە لە زوڵفان
بە خەندە ئەڵێ هاتی ئەوا بۆ دیدەنی یارە
دە(سامی) بناڵە لەلام وەکو بولبولی خۆشخوان
بەتۆچی لەباغی کەوا گوڵ و خونچە بەبارە

* * *

ناڵەمە وا رۆژو شەوێ وەك بولبولی خۆشخوان
بۆ خونچەیە بولبولو من بۆ زوڵفی پەرێشان
کارم کە گریانە بگریم دەبا وەکو یەعقوب
بۆ من نییە ئەو دەردە کە کوشتیتی هەزاران
سەبرت هەبێ بنوارە کە سەبری هەبوو ئەیوب
ناڵەکی نەکرد جارێ لەژێر عەزیەتی کرمان

سەبرم نییە چونکی بە جەبر سەبری دڵی برد
خونا منی بیرکردووە ئەو چەرخەیی دەوران
نێرگز نیگەهو خاڵی حەبەشو لەهجەی ڕۆمی
بێ چارەمە مەم بەستەوە بەو زوڵفی پەرێشان
رەحمی بکە بەو(سامی) هەژارە ئەتۆ شاهی
بێ بەختە تاکەی نایەڵی تۆ بێتەوە سەردان

* * *

دەڵێن لەیلا نەماوە ڕووی کردە کام لا یاران
خۆشیم لەدڵ بڕاوە فرمێسکم دێ وەك باران
ئیمڕۆ چیم لێ قەوماوە سادڵ بو کوێ تۆراوە
بە ڕووی لەیلا سوتاوە کاری دەرچوو لەکاران
یا وەکو بولبولانە بەناڵەو نەغمەخوانە
کە عاشقی خونچانە ڕووی کردیتە جۆباران
لە تاوی زوڵفی چینە بەیان دێ بۆ گوڵ چینە
با سەمەنو نەسرینە دەیبا بۆ برینداران
هەزار عاشق کوژراوە هەر ناوی مەجنوون ماوە
یا قەلبی بێ دڵ ماوە لەتاوی چاو خوماران
بە ئومێدی گوڵ چینە هەردەم لەغەم نۆشینە
هەر بویێ جێ ی نۆشینە دائم لەناو گوڵزاران
هاتە لات دڵی (سامی) چونکی تۆ دڵ ئارامی
تیماری جەرگی زامی ئەفلاتونی بێ چاران

* * *

وەك ســەبی بــێ فیكــرو هۆشــم چــاو لــە دو دومــەم تــەوە
بــە ســبەداوی زوڵفــی تاتــا بــێ خــەتابم بەســتەوە
شــەو لــەناڵینی فیراقــت حــاڵی مــن هــەر شــیوەنە
وا ســەحەر هــات خــەو لــە چــاوت تابەكــەی ناڕەوتــەوە
نائومێــدی وەصــڵی خــۆتم گەربكــەی خــۆ دوڵبــەرە
زۆر بترســێتن لــەئاهم گــەنجی مــاهی نەوتــەوە
وەك هــەزاری وەك منــت كــردە نیــشانی تــیری خــۆت
بــەو جــەمالی شــیرن‌و هــەم تــاجی كــەی خوســرەوتەوە
هــەر لــە بۆیــێ دێتــە بەرچــاوم بــەدائم ڕووی قەمــەر
لامــە ئاهینــەی ئەرســتۆ قیــسمی جــامی جەمتــەوە
هــیچ نــەماوە ســەبرو تاقــەت بەنــدی ســوخمەت لابــەرە
كــەس نــەبینی دەردی عیــشقی‌و حەســرەتی پڕغەمتــەوە
مــەی كــوزە(ســامی) خــەتاێكا بیخــە لوتفومەرحەمــەت
بــۆ جــەزای گریــەی بــە قاقــا بێتــە نــاو فیردەوســەوە

* * *

كــەیارم دڵــی بــردم هــەینێم زانــی دوڵبــەرە
چــەنگی خــۆی لــەدڵی كــردم كردییــە عەبدونۆكــەرە
خــۆت بــەزاڵم دەنــوێنی بــەیادم دەمــسوتێنی
وا دێ بــالای دەژێــنێ بــەو قــەدی وەك عەرعــەرە
پەرچــەمی عــەینی شــەوە ڕووی وەكــی مــاهی نــەوە
چــاوی مەســتو پــڕ خــەوە مــژگانی وەك خەنجــەرە
بــە جــەللادیم دەدوێــنێ چــەنگی ســوورە لــەخوێنی
كوشــتنی تــۆم پــێ خۆشــە ئــەمما بــەدەردی ســەرە

جاریّ حالّم نازانیّ بیّ دینەی ڕەحمی کانی
نالّیّن بۆ لە گریانی بۆ کوشتن دەلّیّ وەرە
بۆ(سامی) لەخوا ناکەی ڕەحمی بەمنی شەیدا کەی
بۆ جاریّ ڕوم تیّناکەی دنیا پیّچی میّزەرە

* * *

ئەی عەزیزان ئاگریّکم لە ناو دلّدا هەیە
ئاتەشی عیشقی یارە گەرمو وا پڕ گلّپەیە
خەنجەری موژگانی تیژ جار بەجار ڕووم تیّدەکات
ڕووی لەمن کرد ئەزانم مەیلی جەللادی هەیە
دەمسوتیّنیّ لەباتی وەصلّی خۆیم پیّبدا
تفلەیەکی وا نەفام چۆنی پیّ بڕوا هەیە
ئەژدەری وا لەسەر شان نۆبەچی ڕۆژوشەوە
تابەیان پاسەوانی دەرگەیی ئەو باغەیە
جەیشی تەیمورم نییە بچمە جەنگی ڕۆمییان
ناکەسی ڕۆمو عەجەم مایەیی ئەو فیتنەیە
سەد کەرەت گەر بمکوژیّ هەرگیز ئەمیّنیّ (سامت)
دەنگی شیرین خوسرەوە ناوو دیوانی هەیە

* * *

بەسیەتی نالّین هاوارو زاری
وەرە ناوباغی وا گولّ دەباری
وا گولّبارینە نەسیمو بولبول
بە نەغمەی شادی وا دەکەن یاری

وە نەوشەو سەوسەن سونبول لە باغان
سەریان تێك ناوەو هاشەی جۆباری
مێشك دەژێنێو دڵان دەفڕێنی
لە هێشو ئازار لەناو غەمباری
بای غەم با بڕوا مژدە لەیاران
هەناسەی دێنێ لەبۆ رزگاری
هەتا ئێستاکە (سامی) نەزانین
بوو بوو بە بەڕەگی چارو ناچاری

* * *

منت کوشتووە بەدەردان هێشتا پێم بڕواناکەی
چەند بێ دینو بێ ڕەحمی جارێکی ڕووم تێ ناکەی
بەخوا بێ بەختی دەکەی، جارێکی ڕوم تێ ناکەی
یا خوا ئاهم بتگرێ وەك دڵی من خۆش ناکەی
بەبێ ترس پێم دەگۆ ڕوئاهینەی ئەرستۆ
کوشتمت بەبێ دینی ئێستا بۆ حاشا ناکەی
بۆچی لەخوا نەترسای بەخوێن ڕێژی من هەستای
بە قسەی مەرگەوەرت کرد ئەو بێ دینو بێ باکەی
بۆ قەزا سوپێرت بووم دایم چاوەدێرت بووم
کەشتی تۆفانت ڕۆیی تاکەینێ یادی ناکەی
غەیری ئاوی خونچەی گوڵ بۆ کەس ناخوێنێ بولبول
خونچەکەری یان لاری سامێکی لەخوا ناکەی

* * *

خـــوێن ڕژانـــــی یارەکـــــەی مـــــن پێکـــــەنین و خەندەیـــــە
ڕەنگـــــی خـــوێنی منـــی غـــەریب وا لـــــە دەســـــت و پەنجەیـــە
خـــەڵقی دەکـــوژرێ بەخەنجـــەر مـــن بـــە تومـمـــەی عیـــشقی یـــار
خـــوێن گروهـــەم خـــوێن ڕژێـــنم یـــار نـــەبێتن کـــێ هەیـــە
ســـــاحیرو عـــــەییاری یـــــار وەك میهتـــــەری بابانییـــــە
پەرچـــــەمی بـــــۆ گـــــرتنی دڵ داو بـــــەداو و حەڵقەیـــــە
تانەکەوتمـــــە داوی زوڵفـــــان و کەمەنـــــدی یارەکـــــەم
تـــەیری ســـــەحرا چـــۆن دەزانـــــی دانـــــەخاڵی کولمەیـــــە
ئافتـــابی ڕویـــی بپۆشـــــێ تـــەیری دڵ بـــۆ کـــوێ دەچـــێ
شـــەو لـــەبۆ مـــەجنوونی بـــێ کـــەس پـــڕ فیغـــان و فیتنەیـــە
جەیـــشی زوڵفـــانی لەســـەر ڕوو چـــین بەچـــین وا دێتـــە پـــێش
دەنگـــی ســـالاری مـــوژانی هاتـــە هـــات و هـــەی هەیـــە
چـــەند بـــە(ســـامە) دێتـــە تـــەدریب مەخـــسەدی ئەســـڵی چییە
لەشـــکری ڕۆم و فـــەڕەنگیت، بـــۆ هـــەزاری وەك مەیـــە

* * *

تـــۆ خـــوێنی مـــن وا دەڕژێـــنی، ئـــاهی مـــن چـــیت بەســـەر دێـــنێ
لـــەناڵینم عالـــەم ســـووتا بـــۆ جـــارێ تـــۆ ناترســـێنێ
بـــۆ جـــارێ لـــەخوا ناترســـێ حـــاڵی مـــنی فـــەقیر ناپرســـێ
نـــاڵێی بۆچـــی بـــەڕۆژو شـــەو، وەکـــو بولبـــول دەچـــریکێنێ
وا دوعـــام کـــرد بـــەجان و دڵ، یـــاخوا ئـــاهی منـــت بـــەمل
دەبـــێ حاڵـــت چ بـــێ ئـــاخۆ، ئـــاگری دڵ دەتـــسوتێنێ
هەرچـــەند(ســـامی) دەنـــاڵێنێ، دڵـــی بولبـــول گـــوڵ دەدوێـــنێ
ئـــەو مـــەی قـــەدەم ئیحـــسانی کـــرد، ســـەدبەزمی کەیخوســـرەو دێـــنێ

* * *

هەناسەی دەما زوڵفی لاداوی
نەسیم شاهیدە لەخەو داماوی
بەچاوی پڕ خوێن ئەوا ڕونیمە
خاڵی حەبەش ڕەنگ زوڵفی داو داوی
سنعاتی باری سەد ماشا ئەڵڵا
شەرعی ناتانی سەعدو بەیزاوی
لەم نەزافەتو ئیمانی کامیل
پێت خەلاس نابی هەتاکو ماوی
(سامی) گرانە بەو زەعیفی خۆت
بەخۆت شاهیدی ئەوا وەستاوی

* * *

بەعیسمەتو شۆخو شەنگو شیرنو یارانییە
سەد تەعەجوب ئەم نەزیفە تورکە یا ئیرانییە
وەسفی ئادابی بنووسی کەی دەتانیتن قەڵەم
عالیمە عادیل عەزیزە جارییە ڕۆمانییە
ئابی شەرحی ئاتەشی سەد عیشقی جەهلی کزئەکا
ئەو سوپا سالارە ئەلحەق دوژمنی سەححار نییە
بارە کەڵلا چەند فەسیحە مەدرەسێکی پیٚ گەیاند
عالمی ئەفغانە یاخود سەعدی ئەفتازانییە
عاقڵو حەسناوو سەبری تا بڵێم من هەرکەمە
پڕ کەمالو زۆر جەوانە خوڵقەتی ئینسانییە
شۆخو شەنگو شاهی خۆبانو بەویجدانی بەسە
پەنجەشم شادو بە شادی قامەتی بەیداغییە

هاتـــــه گفتوگــــــۆ لەگـــــەڵما نەمئـــــەزانی چـــــی بڵـــێم
ســــــوخمەیی كرمانــــــه جانــــــه گـــــەردەنی كاشـــــانییه
پێـــی گـــــوتم تـــــۆ دانیـــــشه دەرســـــی حلمـــت پـــیٚ بڵـــێم
پاشـــــی ناخۆشـــــی ببینـــــه چـــــەند خۆشــــــه (ســـــامییه)

* * *

بــــــالاٚ عەلـــــــەمی رۆمـــــــه لـــــــەپرووی ئـــــــەرزی چـــــەقاوه
ســـــالاری مـــــوژەی هـــــاتو لـــــەبۆ لەشـــــكری مـــــاوه
ئـــــــەی زاڵمـــــــه خوێنرێـــــــژی مەكـــــــه وا بـــــــەغروری
چـــــەند زاڵمـــــی وەك تـــــۆ لەئـــــەرزی هـــــاتو گـــــەڕاوه
وا هـــــــاتن‌و بیـــــــستمان كەدەســـــــووتان بەهەناســـــــان
بـــــۆ بـــــسوتیٚ ی بەهەناســـــەم ئـــــەو پەرچـــــەمه خـــــاوه
بیبینـــــــه گـــــــڕی ئاتەشـــــــی دڵ هـــــــەر وەكـــــــو تەنـــــــدوور
زائیـــــد ســـــەبەبی گـــــڕ لـــــه دڵـــــم زۆر كـــــەمی مـــــاوه
دەســـــتو قوڵـــــەنگ‌و ســـــۆز هونـــــەری شـــــیرنه فـــــەرهاد
وەك لالەیـــــه نـــــەوتی كـــــه نـــــەما شـــــەوقی كـــــوژاوه
پەروانـــــه كـــــه(ســـــامی) هـــــەبیٚ بـــــوو بـــــەو رۆحـــــی شـــــیرن
دێتـــــه گـــــڕی ئـــــاگری گـــــەرم‌و شـــــەوقی چـــــراوه

* * *

کەوتە زیندانی موحیبەت تازە دەرچوو بێتەوە
جا ئومێدی لێ قەتع کە جاری تر نایێتەوە
هەر ئەوا دێتن بەیەك غار زۆر بە توندی دڵ ببا
رای بکێشێتن بەزوڵفان حەبسو بیبەستێتەوە
چەندی جزیای خۆم بڵێم خۆ هەرکەمە ئەی شۆخەکەم
بەو زوبانەی چۆن دەوەستێ نابی خۆبیبڕێتەوە
زۆر بەبێ ڕەحمی ئەوەستێ یار لە تەختی خوێنڕژان
دێتە پێش موژگانی قاتل خوێنی لێ دەتکێتەوە
کێ دەتانی دەردی عیشقی چارەکاتن یارەکان
وەختێ خورشید پەرچەمی تای پاکی هەڵبستێتەوە
جا ئەبینی دەردو میحنەت ون ئەبێ و کاری ڕەقیب
هەر بە قاقاو ڕووبەڕووی یار قوفڵی دڵدەکرێتەوە
بمرە (سامی) هەر بە خەندە مردنیشت شادییە
بگری دوڕو بۆ نەمیمتماڵی باکۆربێتەوە

* * *

چەندی جزیام دەنێ ڕمزامە هەر عەزیزو یارمی
کەی گوتوومە لای کەسێکی باعیسی دڵرامی
چونکی سوڵتانی لەبەر دڵ گاهی ڕیزوان و دەمی
بۆ دڵی غەمگین و بێ کەس بولبولی گوڵزارمی
وەختی موژگانت لە جەرگم دا وەکو خەنجەر دەڵێم
مەرحەمی دەردی برین و حازری تیمارمی
گەر بەپەیمانی حەقیقەت کاری من بێتە نەزەر
میهتەری ڕێگای خەلاس و خازینی ڕزگارمی

کـــەینێ دڵ جۆشـــی غـــەریبی هاتـــە فیکـــری شـــیوەنت
قـــوتی روح ســـەبرم بـــەتۆ دێ خونـــچەیی جۆبـــارمی
بـــێ خەبـــەر مـــاوم لـــە دنیـــا هـــەر خـــەیالآت و غـــەمم
بویتـــە پیـــشەوبەندی میحنـــەت تـــۆ وەرامـــی کـــارمی
شـــیوەن و زاری کـــە(ســـامی) گرتـــووە هـــەرتۆ ســـەبەب
لەشـــکری تاتـــاری پەشمـــە چـــونکی تـــۆ ســـالارمی

* * *

وادەبیـــــنم شـــــۆخەکەم دێ بـــــچتە نـــــاو گـــــوڵزارەوە
شوشـــەکەی دڵ هەدییـــە بـــێ بـــۆ خونـــچەکەی دەســـت یـــارەوە
خونـــچەکەی وا چەرخەچـــی سەرچـــەرخی ڕوومـــەت کـــاریتی
حەپـــسی کـــردوە ئـــاوی خـــۆی لـــەو بولبـــولی بـــێ چـــارەوە
چـــونکی بولبـــول بـــۆی دەنـــاڵێ خۆشەویـــستە لای حـــەبیب
بـــا لەگـــەڵ بولبـــول بنـــاڵم هاوغـــەمی دڵـــزارەوە
مـــن لـــە هیجـــری دەردی یـــارو ئـــاهو ناڵـــەی بولبـــولیش
وانەســـیم دێ دەنگـــی دێـــنێ لـــەو چـــەم و جۆبـــارەوە
لـــێم ئـــەنۆڕێ جـــار بـــەجار بـــەو چـــاوی کـــاڵ و غەمزەکـــەی
بمکـــوژێ بـــەو زوڵفـــی تاتـــاو خەنجـــەری موژگانـــەوە
وای لـــەبۆ خـــۆی بـــەختی(ســـامی) کەوتـــە داوی زوڵفـــی یـــار
قـــسمەتی بـــو ڕۆژی ئـــەوەل بمـــرێ بـــەو پـــەیکارەوە

* * *

جار بە قاقای پێکەنینە دڵ گوشادو شادییە
گاهێ غەمناکو دەناڵم کارو پیشەم زارییە
گالەجەننەت پێکەوە وا ئاوی کەوسەر نۆشەکەین
گالەسەحرا کوڵ بەشانو کاری من ئیسکافییە
هەر گەڕیدەم گوند لەدوگوند باسی حاڵم ناکرێ
من لە دوی بۆیێ شەقیمە یاری ڕوح و جانییە
یاری تەنگانەم غەمامن یارەکی خەمخۆرمە
خەم لە جەرگم ئەی رەفیقان تازە دەرچوو کارییە
یاری دڵسۆز وا لە دومە پێم بدا هەدیەی مەرگ
بەرگی پاکە فاخیرە بۆ ئاخیرەت ئیجگارییە
دڵ دەسوتێت و دەلەرزێ دێتە پێش ڕۆژی بەسام
زەلزەلەی حەشرە لەپێشم فەرتەنەی دنیانییە

* * *

خۆشیم نەبوو چ جارێ لە تەڕەف خونچە بەندان
لەباتی دڵداتەوە وا بەستێتی بە زوڵفان
گرتی بە سحر ساحرو حکاکو مەکر باز
حەپسی ئەبەدی کردی لەناو سجنی زەنەخدان
کە میحنەتو دەردو کە سەرت نایێ بە نووسین
وەستا قەلەم و شکە لەبم پاشی قەڵەمدان
زۆر زەحمەتە ژینی وا لەناو بەحری موحەبەت
سەد مەرگی نەبێ ناژی ئەوی هاودەمی سەودان
ئەو پەرچەمە تاتایە نە شێوابوو وەکو دیم

سەرتاپای قەدی گرتبوو ئالۆزو پەرێشان
عالیمە ئەو یارە لەکۆ ی خوێندوە یارەبی
لەبلغارو فەڕەنگە وەیا ئۆغر بیتو ڕووان
عاشق ئەمەیە کە نەناڵێ و بمرێ بەبێ دەنگ
پەروانە سفت و جەژنە بێ لای حاڵەتی سوتان
بۆ یارانی موحیبەت و بۆ عاشقی شەیدا
کراوە بەعادەت و بومە هەر ببێ بەشەیتان
کە(سامی) دەڵێ عامە لە ئەرزا بەعومی
خەلقیش کە دەڵێن خاسە لەبۆ میللەتی کوردان
بۆ تۆ سووتاوم تۆش پێم بڕوا کە

* * *

بۆ تۆ سووتاوم تۆش پێم بڕوا کە
کوشتن بەجزیا وا لازم ناکا
بۆچی دەمکوژی بەقسەی ڕەقیبان
ڕەقیبی بێ دین حەزمان پێناکا
توخوا مەمکوژە بۆ کەیفی ناکەس
بەس بێ وەفا بە وەفات بێ چاکا
بەس لافو گەزاف لێدە لەسەرمان
چبکەی لەگەڵ مان دنیا ڕووناکا
بەم حوسنە لافم بەس لەسەر لێدە
وەك شیرن و فەرهاد جێی تۆش هەرخاکا
بەکوشتن هەستای بەخوا دەمکوژی
گەر بشمکوژی کەس مەنعت ناکا

کوشتن بێ لای تۆ من پێی ڕازیما
چونکی لەگەڵ یار دڵم زۆر پاکا
بەسیە عەکسی من پەرچەم تاتاکە
دوشمنی بێ دین بەس بە من شاکا
کەینێ پەروانە ترسا لە سووتان
عیشقی سووتانە(سامی) لێناکا
وەرنە بەزمی بولبولان عاشق بە خونچەی گوڵان
شەماڵ خونچان دەژێنێ لەبۆ ئارامی دڵان
ئارامی دڵو بولبول یار نەسیمو خونچەی گوڵ
(سامی) بێ جێو مەکانە چلا مەکانی بولبول

* * *

بەخورشیدی روخی لەیلا دڵی مەجنون کە سووتاوە
بەیانیکە لە نامەی خۆت ئەگەر سووتا ئەگەر ماوە
چ ناڵێکی غەریبی دێ لەڕووی شاخی دەماوەندا
لەبەر مانو نەمانی دڵ سەرم گێژو لە سوڕماوە
لە مەیدانی شەڕی مەغریب لەقەڵعەو دەرگەیی جابوول
لەسەر فیتنەیی بەد گۆ چ بەئوستادی بەجێماوە
تەلەسمی ئاتەشی مەغریب نەجەنگو مەعرەکەی شێرزاد
تەواناى قەتلی دڵ ناکا مەڵێن بێ دەنگە کوژراوە
لەهیندو میصرو چینو ڕۆم ئەگەر مابا لەنامەی تۆ
لەکیژی مریەمەت بو گوڵە گەل نەهەنگی خنکاوە
تەمامی جەیشی ئەسکەندەر لە ئەم کیژە ئومێدی چوو
گوتی یارەب چ کیژێکە لە حاڵیمە چ قەوماوە

نەمیمی فیتنەچیو دوورِو حەماقەت دەوری لێداوە

دەڵێ ی سالاری غەم نوشان نەهاتە ڕێ ی کە فەوتاوە

بەلا سامی موحیبێکە لە جەیش‌و قوەتی یەسریب

شتێکە نابێ فەوتانی کە دەنگی چاکی هەڵیداوە

* * *

وا لەغەریبی کاتی بەیانی

کەیفی شەماڵ‌و خونچە هەژانی

دڵ خۆش‌و دڵ تەنگ کەیف‌و پێکەنین

غەریب‌و بولبول لەناو هیجرانی

بولبول لە نەغمەو غەریب گریانە

شەماڵ سەرخۆشی لالە زارانی

بەشی بولبولان هەر ناڵەو زارە

بەشی منی غەمگین بێ جێو مەکانی

بەخوا لەیلەکەم حەواسم نەما

نەما تاقەت‌و خەو لەچاوانی

وا بولبول فڕی منی شت ڕەنجاند

بە فیتنەی رەقیب کاری شەیتانی

بولبول تەفرەقەو سامی دو بەلا

تاکو من نەڕۆم قەدرم نازانی

* * *

زستانی خەمان ڕۆیی ئەوا فەصلی بەهارە
خونچە دەمی کردەوە بۆنی عەتری لەزارە
خەوتووە بولبول ئاو لە دەمی خونچە نەماوە
بێ سڕ نییە وەك لە شەوان بێ سەبرو قەرارە
زیبای منو خونچە لەباغ پێکەوە لەخەندەن
گوڵ دەم لەدەمی وا لەسەرو گەردەنی یارە
کە هیجرانی منو بولبول قەد نایێ بەنووسین
بۆ خەلقی خەمێ بۆ منو بولبول بە هەزارە
بالآیی سەرو لەئیرەم وا والیە ڕووخسار
لەدەوری ڕومەتی خونچە دەڵێی قرمزی ئارە
دیتم کە نەمامی دەهەژێ خۆشی کەسەروە
دوو سێوی تەڕی وەك گوڵی ناو پەلکی هەنارە
حەسرەتی دووری خۆیەتی بوون لەزەتی کانی
لە عیشق دەکوژێتەوە ئەو بێ سینە بەتارە
وەك چاردەیی مانگە منو بولبول کە دەناڵین
ئیحتیاجی بە ئەنگوست نییە ئەو فیتنە دیارە
خونچە لەبۆ بولبولی شەیدا لارە زمانی
لەیلا کە لە(سامی) عاجزە چونکی هەژارە

* * *

خونچە گوڵی نێو بەهارێ زوڵف بەچین دێتە خوارێ
لەگەڵ من زۆر بێ وەفایە لەحاڵم ناپرسی جارێ
بە عزێ جاران بە سەرلێوێ دێ بەخەندە بمئاخێوێ
چەند ساحیربو بۆدڵ دزین ڕای دەکێشێ بەدو سێوێ
چەند ساحیرو دەم بابایە لەسەد جێ دانی دانایە
بە ئوستادی بۆ دڵ دزین زوڵفی پەخشانو تاتایە

بەدو دانی دڵی گەستم بە زوڵفانی توندی بەستم
چارم نەماوە بێ چارم باڵی بەستیمە چۆن هەستم
رێگەم نادا بێ ئیمکانم بۆ خۆم حاڵی خۆم نازانم
نەمزانی فیکری خەلاَتە یا لە رێزەی صەلیبانم
لەسەر بەختت ئەی گەردوونە رەقیب بێ دین و مەلعوونە
یانەسیب بوو بەختی رەشم دور لەناو دەریای جەیحوونە
بەینێکە من وا دەروێشم دڵ بە هێشی قەوم و خوێشم
مەڵێن دڵ بەستەی زوڵفانە بۆ لەیلا حەسرەت هەڵکێشم
وا خۆشی من هەر گریانە دور لەناو دەریای عومانە
(سامی) دەریایی موحببەت جاری ناری بێ ئیمکانە

* * *

بۆ وا بێ دینی وابێ ویجدانی
حاڵی منی فەقیر تاکەی نازانی
شەوتاکو سەحەر هەر دەناڵێنم
شەریکی بولبول خونچەی من کانی
لەدنیا خۆشیم تەناڵی و گریانە
چەرخی گەردون لێم پووی لەوێرانە
چەرخچی تاکەی من زاری بکەم
وەك بولبول لەبۆ خونچەی باغانە
تاکەی لەتاوان بەناڵەو هیجران
لەداخی لەیلەی بێ شەرت و پەیمان
(سامی) بناڵێ دەردی بێ دەرمان
بمینێ لەلای یاری بێ ویجدان

* * *

لەبۆ تۆ دڵ پەرێشانە، بەرۆژو شەو لە گریانە
لە عالەم وابێ ترساوە، کە شێتی دەستی پەریانە
لە وەهمی گەردەنی بەللور، سولیمانە دڵیش وەك موور
لەعەقڵی من گەڵی دوورە، لوتف کا چەرخی ئەورانە
ئەبا بەس بێ پەریزادە، بە پەنجە پەرچەمت لادە
بسوتێ دڵ بەرووخسارت کە تەیرێکی لە داوانە
ع حاجەت پرسی لوقمانی کە(سامی) کانی ئەرمانی
لە سینەی باغی لەیلایە دەڵێ ی باغی بەهارانە

* * *

شل کەمەرو قەد عەرعەرو سالاری گوڵانی
قامەت شل و موو سومبول و ئارامی دڵانی
عاشق بەچە گەردەن کەچە بۆ گەستەیی ئەژدەر
بێ نازە دەڵێن سازە بەدڵخوازی دەزانی
کە ئەژدەری تۆنامەیی بۆمن خەبەری بی
تەعزیمە کە ڕازیمە بڵێ بێتە ملانی
بۆنی کەرەمێکە حەرەمێکە لەدەمێکە
ئەو چاوە لەرێماوە کە وەستاوە بەدانی
ئەو زیللەتە پڕ عەزیەتەکەی فرسەتە فەرموو
قەدەمێکە، ئەلەمێکە کە دەرمانی دەزانی
کە من غەمبارتم، پڕ زارتم، غەمگینتم
وەختم دژە خۆت بمکوژە تۆ مەمدە بە مانی
(سامی) هەیە هەر بۆ مەیە ئەو نامەیە کەی دێ
ئەسەرێکی، خەبەرێکی بدە گەر بەختەتانی

* * *

بـــــالآی شـــــلی وا وەســـــتاوە زولفـــــی لەگـــــەردەن ئـــــالآوە
دەڵـــێن بـــۆ عاشـــقانی غـــەمگین چـــەتری بـــە پەرچـــەم هەڵـــداوە
عاشـــق ناچـــێ بـــۆ نـــاو ئـــاگر بـــە حوســـنی لـــەیلا ســـووتاوە
لـــە بـــاغی ســـینەی بەخەنـــدە لـــەیاران وابـــێ کـــوژراوە
نـــەکوژراوە نـــە ســـووتاوە بڵـــێن بـــەیاران هـــەر مـــاوە
لـــە ســـایەی زولفـــی داوداوە بـــە قاقـــا(ســـامی) وەســـتاوە

* * *

قـــەد شـــلە چـــاوی بـــازە چـــەند خومـــارو پـــڕ لـــە نـــازە
زوڵفـــی وەك لەشـــکر وەســـتاوە مـــژەی خوێنرێـــژ وا ســـەربازە
بەقـــسەی خـــەڵقی لـــێم بەقینـــە بـــۆ کوشـــتنم زۆر دڵخـــوازە
دڵ دەنـــاڵێ وەکـــو مـــەجنون ڕەقیـــب چـــەندەی لـــێ بـــەگازە
لـــە خۆشـــی و ژیـــنی لـــە دنیـــا چـــی عاشـــق بـــێ بـــێ نیـــازە
فیعلـــی ڕەقیـــب و بـــەرازە دەردی عیـــشق زۆر هـــەورازە
هـــەزاران عاشـــق کـــوژراون چـــۆن چـــاری مـــن دەکـــرێ تـــازە
بمکـــوژە(ســـامت) لـــێ ناکـــەم بـــۆ عاشـــق کوشـــتن چـــبازە

* * *

بـــە ڕۆژو بەشـــەو کـــارم گریانـــە وەکـــو مـــەجنونی بـــووم بـــە دێوانـــە
لـــە هیجـــری لـــەیلا وا لـــە غـــەریبی هـــەر دەنـــاڵێنم پیـــشەم گریانـــە
دڵ لـــەژینی خـــۆی وا هەراســـانە ئـــەو دەردی ســـەرە بۆچـــی ژیانـــە
لـــەداخی ڕەقیـــب جـــەرگم ســـووتاوە دەردی ڕەقیبـــان گـــەلێ گرانـــە

کەوتمە ناو زارو دەدری ڕەقیبان با هەر بنالْم لەگەڵ غەریبان

خۆشیم گرینە، گریانە خۆشیم لە دەردی دو ڕووی بێ دینو ئیمان

دایم لەزارم ئەوا لە شینم چەندی لە ئازار و چەندی غەمگینم

من لە عیشقی تۆ چەندی بنالْم هەنگین گۆشادو دەڵێم زەنگینم

(سامی) ڕەقیبان پەشمە لە لامان بۆمە نالْینە سەروەت و سامان

گەنجە گەدایی حوڕو سەربەخۆ بۆ ڕۆژی جەزاش ئێمە و خودامان

* * *

چوومە ناو باغان لە فەسڵی بەهار
کچێکم دەدی لەناو لالەزار
دەست لەباوەشی داری ئەرخەوان
دەمی لەقاقا، گریان جار بەجار
گوتم ئەی کچی تازە نازەنین
بۆ دەم دەگری، دەم لەپێکەنین
گوتی لێم گەڕێ ئەی پیری مەجنوون
مەیکولێنەوە ئەو دڵی غەمگین
ئەی خولق خۆشی کچی یارانی
بۆچی دەم خەندە و دەم لەگریانی
باسێکم بۆ بکە لە حاڵی زارت
تا پێک وە هەستین لەبۆ دەرمانی
ئەی شێت و شوری پیری هیچ نەزان
عیلاجی کانی دەردی بێ دەرمان
وازم لێبێنە با هەر بگرییم
عیلاجی ناکرێ بەغەیری گریان
فرۆشای بە پیرێک پشتی چەمیوە
روگرژ و ترشی چی وام نەدیوە

کەی دین وەهایە کچی نەو جەوان
بدریٚ بەپیریٚ کەوا ڕزیوە
ئەی کچی شلی تازە نەوجەوان
عادەتی پیسە و ماوە لە باوان
ئەلحەق دین نییە وا کردیان بەدین
کچیان بفرۆشن وەك کەرو حەیوان
تۆمەگری مەگری ئەی نەوبەهارە
گەلیٚ وەك من و تۆ وا گرفتارە
دەست کەن بەخەندە بەخۆبە(سامی)
ڕەقیب بۆ مردن وا ئینتیزارە

* * *

کراسەکەت کتان چینە بۆ تۆیە دلٚ واغەمگینە
هەتاکەی حەسرەت هەلٚ کێشم سەر بلٚندکە خوای ببینە
هەتا کەی حەسرەت زالٚمە وا دوری تۆ ئیقبالمە
کەی پرسیت بۆ دەنالٚێنی ڕۆژ و شەو گریان حالٚمە
رۆژ و شەو گریانە حالٚم وەکو مەجنوون بیٚ ئیقبالم
چاوەڕیٚ ی نامەی وەفاتم کەی بۆم دێنیٚ بای شەمالٚم
(سامی) نێزیکە هات بەیان، دەمرن ڕەقیب و لۆمەیان
فیکری غەمخواریت نەمینیٚ، ڕەقیب هەروانە بیٚ حەیان

* * *

شـــەماڵ وەرە بـــاغ ببینـــە بـــۆ گـــوڵ چـــنین یـــاران بینـــە
خونــچە ســوور بــووین لــە باغــان، ئێــستا کــاتی گــوڵ چــنینە
بــابێن بمبیـــنن لـــە شــیوەن، لەگـــەڵ بولبــولان لـــە چــیمەن
دەمـــێ قاقـــا دەم لـــەگریان، چەشـــنی مـــەجنوونم لـــە دیمـــەن
لـــە چـــیمەن لەگـــەڵ بولبـــولان، فیغانکـــەین بـــۆ خونـــچەی گـــوڵان
شـــەو تێپـــەڕی وا بەیانـــە، چـــاو لـــە ڕێگـــای کەمـــەر شـــلان
شـــینی بولبـــول لەگـــەڵ ســـامی نـــەیان مـــا ســـەبر و ئـــارامی
خونـــچە واهـــات دەم کاتـــەوە دوڵبـــەر هەتاکـــەی نـــەفامی

* * *

تەماشـــای پەرچـــەمی کـــەن دەم جوتـــو دەم بـــەداوە
وا نەســـیم دەیهـــەژێنێ دەڵـــێ ی ســـومبولی خـــاوە
تەماشـــای نـــازی چـــاوی جاربـــەجار بـــۆ نەزاکـــەت
دەڵـــێ ی خـــەو میـــوانێتی خـــەو لەچـــاوی دامـــاوە
بـــەنازی چـــاوەکانی دڵمـــــی خـــستە مـــەجنوونی
خـــودا دڵ بـــۆ کـــوێ ڕۆیـــی چـــی کـــرد چـــەرخی گـــەردوونی
بـــە فیکـــری (ســـامی) وایـــە لـــە پەنجەکـــەی خوێنـــاوی
بـــۆ کوشـــتن یـــادم دەکـــا بمکـــوژێ بـــەبێ شـــونی

* * *

دڵی بولبول دەناڵێنێ ئەتۆش خونچەی لە باغانی
لە هیجرانت هەتا ڕۆژ دێ مەحاڵە خەو لە چاوانی
سەحەر هات و دەڵێن ڕۆیی ڤیغان کەم با بە ناچاری
کە کوژراوم بە قاقایی و بە نوکی تیغی موژگانی
نەماوە حاڵەتی ژینم لە تاوی تۆ ئەوا ڕۆیی
لەمەوپێشا کە نەمدیبووی گوتم ئاخۆ بەویجدانی
دڵی بردم بە ڕاکێشان دەبا بۆ خۆم بناڵێنم
بە داوی زوڵفی بەستێتی لە ناوچاهی زەنەخدانی
قەمەر وون بوو گوتم یارەب چ سرێکە کەچی نوێریم
کە ئامینەی ڕوخی لەیلایە پۆشراوە بە موژگانی
بەخەندە پێی گوتم بەسیە هەتا کەینێ دەناڵێنی
ئیشارەی باخی سینەی کرد دەڵێ فەرموو بەپەنجانی
لەلایێ دولەبی تەڕ بوو لەلایێ گەردەنی بەلوور
بەخۆشی کەوتمە نۆشینی لەلای لەیلا بەمیوانی
وەکو تفڵێکی زۆر برسی کەوا مەستە لە شیری صاف
ئیتر کەوتم بەبێ دەنگی ئەما هێشو پەرێشانی
نە سامی غەفڵەتی لەیلانە هیجری ڤیتنەیی نەمام
ئومێدی هیچ نەما شەیتان نەما بازاڕی شەیتانی

* * *

لەداخی تۆ من مەجنونم شەو ناڵین و ڕۆژ زەبوونم
دەم لە باغان لەگەڵ بولبول لە باغی خونچە و بەیبوونم
لە بەرگی زار و دەروێشی بۆ نازی لەیلا ناکێشی
دەمێ دوری و دەم نێزیکم، ئەوەک لەیلەم دڵی بێشی

هەرچەندی یار بێ وەفایە ڕادەگرم نازی لەیلایە
چەندی دووربم لێی نێزیکم، دڵمی لەلابەجێمایە
زارو شینم بە با ڕۆیی بە بولبول چی خونچە بوویی
داخۆ کەینێ دەڵێن سامی لە دنیادا ئەویش ڕۆیی
سانعی ڕوویی مەولایە، چەندی وەسفی کەم هەر مایە
نەقاشی هەر خۆی دەیزانێ خەتی ئەبڕۆی کوکێشایە

* * *

حەسرەتی دوری فیراقت خۆم دەخۆم دڵخوازمە
سەوتی بولبول وا لە حەسرەت نەغمە و ئاوازمە
عودی خوسرە و جامی جەمشید جەیشی ئەسکەندەر تەمام
پاکی بۆ خۆشی لە کەیف و خەندەیی گوڵنازمە
جەنگی هیتلەر جەیشی یابان هەڵمەتی تورك‌و فەڕەنگ
هەر بەشی حەملەێکە بۆ من وەك مژەی سەربازمە
مولکی ئێران‌و فەرەنگ‌و میصرو ڕۆمم بۆ چییە
من کە کوشتەی زوڵفی چین‌و چاوەکەی پڕنازمە
چی بکەم چارم لەدەست چوو سەبری ئەییوبم نییە
بۆ نەمامی قەدی شۆخت وەك تەیر پەروازمە
بەعزێ جاران ڕوو لە خۆشی و کەیف‌و بەزمی شۆخەکەم
بەعزێ جاران وا لەبڕیە بۆ لەیل هەر گازمە
تاجی کەیکا جامی جەمشید بیری ئەفلاتون لەژین
غیرەتو چەنگی فەریدون عودو چەنگ‌و سازمە
هەر بە منداڵی کەسامیت وا بە عاشق خوێندووە
کێوی هیجرت تاکو مردن ڕێگەو و هەورازمە

* * *

غەم بخۆم بۆ دڵ کەرۆیی کەوتە چۆڵ و شاخەکان
یا ئەسەف بۆ خونچە کێشم بوویتە ئاخ بۆ بولبولان
یا لەبۆ مەجنوونی شەیدا کەوتە ژێر خاك ئاخ لە دڵ
واتێ گەیی لەیلە مردن پێشکەشی کرد ڕوح و گیان
حەسرەتی فەرهادو ڕۆ ڕۆکانی بێستون و قوڵەنگ
کا خوسرەوو بادەگێڕو کانی تەیری سەرچڵان
مەم لە زیندانی جودایی ئەو لەیادی دووری زین
پێی لەناو زینی ئەجل ناوا لەبۆنەبی خودان
من لەمەولا چی بکەم گەر نەبمە هاوڕێگەی فیراق
ئولفەتم ناڵینە ئێستا کە ئاشنایی میحنەتان
ناوی عیشقە هاتە مل من هی ڕەقیبی سەگ سیفەت
هیچ نییە غەیری خەرابی و باری لۆمەو لەعنەتان
ئاتەشی عیشقی زولیخا بو بە(سامی) یوسفی
چاوەکانی نێرگزینی چو لە داخ و حەسرەتان

* * *

لەو حوسنە ئەمن موستەحقی لوتف و زەکاتم
هەرچەندە کە دوورم بە دڵ و دیدە لەلاتم
کەس نییە وەك من خەدەم و سەرتیپی غەمی تۆ
تاکەینێ لەناو گێژو لەناو بەحری بەلأتم
فەرموتە بڵێن بێتەوە با بیکوژی جەللاد
لەببەیکە بڵێن حازرە واپێی بڵێ هاتم
بەئاتەشی تۆ گەرمە ئەشك پێی بشۆمەیتم
بدرو بەداوی پەرچەمی تا کفنی خەلأتم

بـــــەم وەســــــیەتە بمنێـــــژە بــــــەخۆت خوێنـــــدنی تـــــەلقین
گـــــوێی لێیـــــە شــــــەهید نـــــامرێ واتــــێ مەگــــــە مـــــاتم
تـــــاکو مەلـــــەك دێـــــن و دەپرســــــن کێیـــــە ئیلاهـــــت
بـــا تـــۆش خەبـــەرت بـــێ کــــە لـــــە رێ ی هـــــاتوو نـــــەهاتم
مەولایــــــە خــــــودام ئەحمـــــــەدە قاســـــید مـــــژە قاتیـــــل
قورئـــــــانی شــــــــەریفە دەلیـــــــل بابێتــــــــە نـــــــــەجاتم
هــــــەینێ کـــــە دەڵـــــێن رۆیــــــی ئەســـــف(ســـــامی) وەفـــــادار
کــــــەڵکی چــــــیە مـــــــەیلێکی نەکــــــەی تامــــــاوە حــــــەیاتم

* * *

لەشـــــکری زوڵفـــــت بەچـــــین چـــــین دێتـــــە ســـــەحرای ڕوومــــەتی
عاشــــــقی بــــــێ چـــــار بەســــــەبرە وەك دەکـــــاتن هیمــــــەتی
قیمـــــــەتی دوســـــــێوی نەخــــــشین عاشـــــــقی و دیوانەیـــــــا
قیمـــــــەتی بـــــــۆ دانــــــــە نـــــــاوە کـــــــانی باســـــــی قیمـــــــەتی
عاشـــــــقی کـــــــەی گەربـــــــەپاکی مەدرەســـــــەی دەردوخەمـــــــا
هـــــەر کەســـــێ کـــــوژرا بەمـــــژگان دەچـــــتە بـــــاغی جەنـــــەتی
هـــــەر کەســـــێکی گـــــوڵ نەچـــــێنێ ناچـــــتە بـــــاغی گـــــوڵ چـــــنێ
چـــــۆن دەبـــــێ تـــــۆ هـــــیچ نەنێـــــژی و نەچـــــیە ناڵـــــە و زەحمـــــەتی
(ســـــامی) بەســـــیە بـــــاری عیـــــشقی ئـــــاگرو ئـــــاو ناڵەیـــــا
هەرلـــــە مـــــەجنوون فێربـــــە تـــــۆ کەســـــبی عیـــــشق و عیبرەتـــــی

* * *

ئیسلامە حەقیقەت بە ئەسڵ شافیعی مەزهەب
زوڵفیشی بەپێچ پێچ و بە حەلقەن وەکو عەقرەب
دڵدارو دلارام کەشیرین شەکەرینە
خورشیدە ڕوخی زوڵفی سیا چەشمی دوکەوکەب
شل کەمەرو قەد عەرعەرە وەك سەروی سنەوبەر
وا هاتو زوڵف دێتە مل و دیدەنی غەبغەب
لەو ڕۆژە بوتیری لە جگەر دام و دڵی برد
ئەو دڵە ڕۆیی جاریٚ دەبیٚ بێتەوە یارەب
سامی دڵی هەڵگرت و کەئێستا لە غەریبی
ئەجەل لەسەرو گەردەنی هەر وا لە لەبی لەب

* * *

وا زوڵفی دەڕژیٚ لەو دەمی دیٚ بایی شەماڵ
خورشیدی ڕوخی دێتە نەزەر ئەو خەت و خاڵ
پەرچەمی داو داو سوحبەت و جەولانە بە ڕەنگی
بە موژەش عاشق دەکوژیٚ لای وایە حەلاڵ
بالایی بەرز چاوی لە خەوا کەمەری شل
کوشتومی بەخوێنی منە وا پەنجەیی ئاڵ
لە حەیاتا بەگریان و لە ئاهو هەناسەم
باشی بەشەری عاجزی کرد عالەمی باڵ
ئولفەتی عیشقی لە نەزەر من وەك چییە یاران
وەك بازەکە پەروازی دەکاو ڕاوی غەزالا
خاڵ و خەت و گەردەن زوڵف و برۆیی کەمانی
کەمەر و سینە و دو خونچەیی دەم بەهەلالا

نیسبەت بەحوسن دەوڵەتی شاخوسرەوی پەروێز
دەوڵەت گوڵی ژاڵە و کە حوسن لوئلوئی لالا
سامیش کە هەژارە بۆ دڵی ناخەیە ئارام
دەوڵەت کە حەرامە بەلا حوسنی کە حەلالا

* * *

تەبیب دەردم زۆر گرانە چاری ناکرێ بێ دەرمانە
خوێن لەچاوم ڕاناوەستێ لێی داوم تیغی موژگانە
برۆکەمان تیری موژگانە کەمەندی داوی زولفانە
لەسەر چی سامیت بەستاوە حەپسی دەکەی لەزیندانە
دووسەد ساڵ ببیە دێوانە لە بیابان و لەو کێوانە
بێ کەڵکە ئاگر پەرستی فیکری هەر لەسەر سوتانە

* * *

کەسێ ببینێ ئەو شۆخە وەکو ئاهو لە سەحرادا
کەوا چینی زوڵف پۆشی نقابی خوی لەسەر لادا
ئەڵێی مەجنوونی سوڵتانە بە پولی تەختی کەی کاوس
هەزار تاج و قەڵای بابل ببەخشی هیچ کەسەر نادا
لەناو باغان گوڵ و خونچەو لە چیمەن نێرگز و لالە
خەڵات و عەتری لەیلایە لەبۆ گوڵ هیچ هونەر نادا
تۆمەز بادی دڵی بولبول هەناسەو بۆنی خونچانە
نەزانە مسک و عەنبەر بۆی لەبۆ عاشقان بەبادا
لە گەردون زارو بەختی من ئاوا ون بوو بەبێ ناوی
بە فریادو شکستی دڵ کە کۆچم کرد لە دنیادا

عیـــشق دەردێکـــە بـــێ دەرمـــان چ چـــاری کـــا عـــەلی ســـینا
خـــەتای کـــا یوســـفی کـــەنعان لـــە ســـووتانی زولیخـــادا
ئەگـــەر عیـــشقە ئەگـــەر مەرگـــە ئـــیرادەی حـــەییی مەننانـــە
مـــەڵێن ســـامی عیـــشق بـــازە دڵـــی خـــۆی وا بـــە لـــەیلادا

* * *

وەرە یـــــارم وەرە یـــــارم بـــــە موژگانـــــت برینـــــدارم
وەرە بـــــرینم دەرمانکـــــە چـــــونکی فـــــەقیرو هـــــەژارم
وەرە ڕەحمـــێ کـــە بـــەحاڵم وەکـــو تـــەیرێکی بـــێ بـــاڵم
بـــێ بـــاڵو پەڕکـــە کەوتیمـــە بـــۆ خـــۆت وەرە بـــەهاوارم
تـــۆ خـــوا وەرە وەرە گیانـــە بـــۆ تـــۆ حـــاڵم پەرێـــشانە
بـــە ئەگریجـــەی داو بـــەداوت ئـــەوا شـــێتو گرفتـــارم
کەمەنـــدی داوی زوڵفـــی تـــۆم کـــوژراوی قەوســـی ئـــەبرۆتم
بـــەدایم ئـــاهو ناڵەمـــە پەرێـــشانم دەرچـــوو کـــارم

* * *

ئـــەو شـــۆخە دێ پەرچـــەم چـــینە بـــۆ بـــاغی دێ بـــۆ گـــوڵ چـــینە
دێ بـــۆ بـــاغی بـــۆ گـــوڵ چـــنین دەرحـــەق بـــەمن زۆر بـــێ دینـــە
دیـــنی کـــانێ بـــێ ئیمانـــە دەرحـــەق بـــەمن بـــێ ویجدانـــە
هەرچـــەند بـــەخۆی کـــە شـــیرینە لـــە کوشـــتنی مـــن بـــێ تاوانـــە
خـــەتای خۆمـــە لـــە نـــاڵینی لـــەتاو لـــەیلای پەرچـــەم چـــینی
لەگـــەڵ یـــاری هـــەرزەگۆ مـــن خەنـــدە دەگـــرم لـــەبۆ شـــینی

* * *

کارو پیشەم هەر گریانە
دەبابێ فەصلی خونچانە
وەك بولبولان دەنالێنم
چم قازانج کرد لەو هیجرانە
غەیری نالە و دەردی زاری
حەسرەت کێشانو هاواری
مازی چن بووم کون لە پاشۆڵ
چارۆك دڕاو بێ هەواری

* * *

بێ هەواریو حەسرەت کێشان
لە گوندو شار وەك دەروێشان
دەمهەژێنێ بای پەریزاد
شێتو شەیداو دڵ پەرێشان
وا وشك بوو خوێن لەچاوان
بۆ دەمکوژی بەبێ تاوان
بێ تاوانم خەتام کانی
بۆ دەمبەستی وا بە داوان
وا بەداوانم مەبەستە
گەردەمکوژی بۆ خۆت هەستە
مەمخەرە لۆمەی رەقیبان
حەکیمی بۆ دڵی خەستە
عەجائیب کەن(سامی) ماوە
باڵو پەریان وا کێشاوە

بە ئاگری شەیتانو دوڕوو
دڵ بە دۆزەخ نەسووتاوە

* * *

تۆی حەبیبم تۆی عەزیزی
چ قەوماوە بۆ لێم زیزی
بۆچی ڕووت لێم وەرگێڕاوە
خەتام کانی چ قەوماوە
بە قسەی بێ دینو حەسودان
بۆ دەمکوژی هەی بێ ویجدان
دەمخەیە گریەو ناڵینت
بەس بارانی خەم بارینت
مەمخەرە کێوان مەجنوونی
بەداخو هیجرو زەبوونی
مروەت کە دڵ پەرێشانە
تاکەی ئەو ناڵەو هیجرانە
لێمدەدەی مژەی سەربازت
گیرادەگری عیشوە و نازت
هەر منم نازت بکێشم
تۆ مورشید بەو من دەروێشم
بالاکەت دو سێوی دایە
دڵ وەك منداڵی ساوایە
وەك منداڵی دار نەدارە
کەس نەیبینێ ئەو ئازارە

بەینی لەیلاو بەینی دڵ
وەك بولبولە بۆ خونچەی گوڵ
سامی ناکا دڵ ڕاوەستێ
مەگەر بەداوان بی بەستێ

* * *

جارێ ناپرسی من بۆ زاریمە
سەبرم بڕاوەو لەبێ چاریمە
کەوا دەناڵم چاو پڕ گریانە
لەبۆ خونچەکەی نێوبەهاریمە
شێتو شەیدایی چاوی خوماریم
دڵ پەرێشانی لەنجەداریمە
یا باغی سینەو پەرچەمی خاوی
یا گریەی باغو لالە زاریمە
تا نامەی بۆم دێ چاو لە گریانم
هەر چاو لە ڕێگاو ئینتیزاریمە
تا جوابی لەیلەم دێ بە چالاکی
ئەوا چاوەڕێ ی بای شەماریمە
چاکە وەك مەجنوون ڕووبکەمە کێوان
(سامی) سەرخۆشی دوو هەناریمە

* * *

موحیبەت دەردێکی پیسە مەڵێن کارێکی هاسانە
ئەوەی عیشقی لە دڵدابێ بە ڕۆژ و شەو هەراسانە
بەدایم هەر دەناڵێنێ کە شێواوە وەکو مەجنون
بەشێتی تێ دەگەن عالەم دەڵێن شێتی ئەجیندانە
بەشاهیدبن کە من مردم نەشێتی دەستی جینانم
مەکەن پرسی بەشێخی شێت بڵێ وەهمێکی پەریانە
حساباتی من و مەجنوون وەکو بەیتی ئەسکەندەروان
دەگوترێ من لە بەحری غەم عەزیزیش وا لە کەنعانە
ئەوا عەتری هەناسەی دێ سەرم مەستە لە مەستی بۆ
دەڵێم عەتری لەبی یوسف وەیا خونچەی لە باغانە
شەهیدی ئاتەشی عیشقم لەرۆژی حەشردا یاران
لەمەئوا دادەنیشم من کەوا جێگای شەهیدانە
ئەسەف ناکەم لەبۆ کوشتن کە کوژراوم لەرێ ی عیشقا
نەکوژراوم بەتەنهایی کە کوژراوان هەزارانە
کە(سامی) چەند لە هیجرانە لەسەر تەختی سولەیمانە
کە کوشتەی تیری موژگانە لەژێر غەمزەی خەرامانە

* * *

وا سەدای بولبول لە باغان کاری ناڵەو شیوەنە
دڵ بەبێ غەم وا لە سینەی پاسەوانی گەردەنە
بەرگی دیبایە بەگوڵ ڕەنگ کەسکو سوری پۆشییە
لایەقی ڕاوی غەزالان یاری کەیف قۆشەنە
قسمەتی من بوو لە ئەووەل بچمە بێستونی دووەم
دڵ بەئازار و گرینی رۆژی ئەووەل دادەنە

بەرگی عاشقانە گرین‌و زاری شەرتێکە بەبون
جەمعی پەروانە بە سووتان وا لەدەوری لالەنە
وا هەزارانی وەکو من شێت‌و شەیدایی بتن
بێ سەبر ئێستا لە بێستون خاك بەسەر دیوانەنە
هیچ دەمێ سەبری نیە عاشق خۆ زەلیل‌و بێ مەکان
موتەهەم بووین بە مەجنوونی بێ دەروبێ خانەنە
چەند کەسان کوژران بەموژگان ڕۆیی بێ ناونیشان
زۆر کەسان ماون لە زیندان چاوەڕێ ی سێدارەنە
لۆمەیی وەحشونەزانان چونکی حەیوانن بڵێن
چی بکا عاشق حەقیتی قوڕبەسەر بێ چارەنە
مەڵێن عاشقن ئەوانەی پیسو دڵ پیسودەنین
دۆستی دنیانە بەبێ سام خۆ ئەوان بێگانەنە

* * *

لە هیجری تۆیە دڵم شێواوە
لە کەشتی وەفات وا بەجێ ماوە
ئەوا هیلاك بوو لە لافاوی غەم
لافاوی ناکەس دەوری لێداوە
زێدە لە عالەم هەر من هیلاکم
میراتی مەجنوون لەبۆ من ماوە
ئەوا پشت بە کۆڵ بێ جێ‌و بێ مەکان
ئەو چەرخە سپڵە بۆ چ نەگەڕاوە
ساتێکی یارم خۆ ڕووم تێ ناکا
دەڵێن بۆ کوشتن فەرمانی داوە

سەدجار بمکوژی کوردم هەر کوردم
چیم بەسەر تاج و تەختی کەیکاوە
سەد تاجی کەیکا و خوسرەوی رۆمی
فیدای پەرچەمی کوردێکی چیاوە
(سامی) کچی کورد سەد حۆری دێنێ
کوریان وەك خونچەی تازەی دەمداوە

* * *

لەتاوی لەیلا سینە بریانم
کەوتمە هیجرانو وا لە کێوانم
کەوتمە هیجرانو داخی مەجنوونی
بۆیێ وا غەرقی دەرد و غەمانم
کاروپیشەی من هەر بوویتە زاری
دەنالم هەروا چاو لە گریانم
هەزاری وەك من لەرێی کوژراوە
منیش لەرێگای جانی جانانم
من بۆ نەنالم بۆ پەری روخسار
لە نالە نالو وانەغمە خوانم
خەلاتی عاشقان بەرگی یارانە
واشکا سامی تیرە بارانم

* * *

چەند بەنازە کە دەڕوا شۆخ و شەنگ و شیرینە
بۆچی دەمکوژی هەروا ئەو دینەی تۆ چ دینە
کافریش رەحمی هەیە بۆچی تۆ رەحمێ ناکەی
لەلای من هەر ناڵەیە جارێ بڕوام پێ ناکەی
بۆ دەمکوژی بەدەردان ئەی یاری شۆخ و شەنگە
دڵم دێتن بۆ سەردان هەتا رەقیب بێ دەنگە
رەحمەت بێ من بێ چارم بەینێکە وەکو بولبول
وا لە نەغمەو هاوارم مەمکە مەنعی خونچەی گوڵ
بەهەشتی خوا پێ داوی قەدری وا لەلای منە
وەسفی عەنبەری خاوی نازانی ئەو دوژمنە
سامێکی بکە جانە وەسوەسەیی شەیتانە
کاری ئەو هەر تێك دانە حوریش هەر بۆ غیلمانە

* * *

کۆتری دەڕواو دەلەنگی حەلقەیی خڕخاڵەکەی
دڵ لە لەرزینە لە دەنگی شێتی گەر بڕوانەکەی
ڕۆینی هەروەهایە یا لەسەر من بۆ هەوایە
دەم بەخەندەو پرسەفایە یا ئەمن ڕیسوا دەکەی
دڵ لە زوڵفی ماهی رومە عالەم وا هاتە لۆمە
جا بەسە مەجنونی تۆمە بۆ ڕەقیبم شادەکەی
لە ئەشعارا ئەمن خۆ چەشنی فیردەوسی لەبۆ تۆ
بۆ لەقەوسەینی دوو ئەبرۆ سجنی شاکەیکا دەکەی
لە یاران سیفەت وایە کوشتن یان لاوەك خەزایە
عەجائب سامی بۆ مایە پەرچەمی لێ تا دەکەی

* * *

هەتا کەینێ بەوەصڵی تۆ بە بەد ناویوە ڕیسوابم
لەبەر ئیبلیسی بێ دینە لە مەئوا ڕێ نەبوو شابم
لە تاراجی خەت و خاڵت بەجێ ماوە دڵی غەمگین
لەبۆ ڕۆستەم نەبو ئیمکان ئیتر من چۆن بەکەیکابم
بەیانی وەسفی ڕوخساری لە چینی عەنبەری خاوی
خەلاسیم نابێ تا مردن بەنووسین بێ هەتا مابم
خەتای یاران نییە نالێن فیغانی بولبولان هەرگیز
قەراری دا بەناڵینی مەگەر وەختی گوڵان چابم
لە زیکرو فیکری مەولایە لە هەر ئەرزێ بێ هەر وایە
ئەگەر سوجدەی ببەم بۆ خوا لەناو بەیتی کەنیسابم
قەبولە گەر دڵم پاکە لە مزگەوتی دڵم ڕەش بی
عەبوسم بۆ تەریقی دین تەمەع پیسە لەنێودابم
عیشق دینە حەقیقەت بێ ئەوی نەیبێ وەکو حەیوان
لە پاوانی چروکی دا دەژی بمرم ئەگەر وابم
دەسا(سامی) ئەوی ژیرە دەزانێ تۆ کە هیلاکی
لەبۆ حەق نەك لەڕێ ی شەیتان بەریمە گەر بە جەم جابم

* * *

ئەوا دێتە گوێم ناڵەی غەریبی
دەبێ ئەو ناڵە ناڵینی چی بێ
دێ بە حەزینی وەك سەدای بولبول
مەگەر لە باغان ماران گەستی بێ
ئەو ناڵە چییە توخوا باغەوان
دێ لەناو پەلکو خونچەی ئەرخەوان

دەمێ دڵ تەنگە دەم بەدڵ خۆشی
وا دەناڵێنێ لە شەو تا بەیان
یا سەدای شینی کاکە مەجنوونە
لەتاوی لەیلاو چەرخی گەردوونە
وا دەناڵێنێ لەبۆ حاڵی خۆی
یا بۆ(سامی) یە کەوا زەبوونە

* * *

دڵم وا لەناو بەحری جەفایە
وا لەناو گێژومەوجی هەوایە
هەی خەڵقی مژەو بۆ زوڵفی تاتا
من چیم لە کەیفو بەزمو سەفایە
من لە پەروازم چیم لە زوڵفانە
لەتاو حاڵی خۆم دڵ پەرێشانە
لەهاتو چوونە وا لەجەولانە
بچتە سەر کێوی ڕووی هەمەلایە
کە عاسێ بووە لە فیکری عالەم
بۆ لەیلا نییە گریانو ناڵەم
ئەمن زەبوونی ئەو قیلو قالەم
زنجیری غەمی پەلی بەستایە
ئەشعاری سامی بۆ یاران نییە
بۆ خۆشیو بەزمی بەهاران نییە
لە ڕێ ی شەیتانی لە کاران نییە
عەمری بوو بەچل چی لە چمایە

* * *

دەرمانی دەردی دڵی غەمگینی
وەك پەلکو خونچەی گوڵ یاسەمینی
تۆ لەو عەسرە یوسفی جیهانی
تۆ عەترو مسکی دەمی خونچانی
ئەتۆ ئارامی بۆ دڵی زارم
بۆ وابێ ڕەحمی نایێ هاوارم
وابای بەیانی خۆنچان دەژێنێ
بۆ جارێ نەبوو بولبول هەستێنێ
چونکی لەگەڵ من هاوڕێی غەمانە
بۆیێ بێ بەشی ئاوی خونچانە
جا وەرە بولبول پێکەوە بناڵین
هەردوك چاوەڕێی بادی شەماڵین
تۆ نامەی خونچەو من خۆم دەیزانم
کەمێکی دەڵێم لەناو دیوانم
تۆ بۆ من بگریو من دەگریم بۆ تۆ
تۆ بڵێ خونچە گوڵ من دەڵێم شەوبۆ
لە باغو دیوان با حاڵی یەکدی
بکەین بە ئەشعار ناڵینو دەردی
بولبولو (سامی) تا برینداران
پیشە شینیمەو یادی هەزاران

* * *

بـــەو ئەگریجـــەی داو بـــەداوە بـــۆ تۆیـــە جـــەرگم ســـووتاوە
باوەڕکـــە حـــاڵم نـــەماوە عـــەقڵو هۆشـــم لـــێ شـــێواوە
وەخـــتێ دێ هەڵـــدینێ چـــاوان زوڵفـــی تاتـــاو دانـــەی داوان
لەدەســـتو پێـــی مـــنی بـــێ چـــار بـــە حەلقـــەو پـــێچ پـــێچ ئـــالاوە
کـــە ئـــالاوە لـــە گـــەردەنم کـــوژراوی دوچـــاوت مـــنم
زوڵفـــی خـــاوت بـــۆ جـــەللادی حەلقـــە حەلقـــەو داوبـــەداوە
لـــە حـــەپسو کەمەنـــدت تاکـــەی بـــۆ لای مـــن بـــۆ مـــەیل ناکـــەی
بزانـــی(ســـامی) کـــوژراوە لـــە زینـــدانو حەپـــسی مـــاوە

* * *

کەمـــەر شـــلی چـــاو خومـــارە زوڵفـــت چـــین چـــین دێتـــە خـــوارە
ئاگـــات لـــە دڵـــی مـــن نـــەماوە کـــە هاتـــە لات بـــەبێ چـــارە
ئـــارامی دڵ یـــاری خۆمـــە ڕۆمو عەجـــەم بمکـــەن لۆمـــە
ڕاناوەســـتێ دڵـــی مـــەجنون چـــونکی قـــەلبی برینـــدارە
بـــێ دیـــنی مـــژەت لێـــداوم کەمەنـــدی حەڵقـــەی داوداوم
یـــا وەرە دەردم دەرمـــان کـــە یـــازوو بمخـــە ســـەر ســـێدارە
بـــە (ســـامی) دەردت گرانـــە گەهجـــەللادیو گەهلوقمانـــە
گـــەهێ خەنـــدەو پێکەنینـــە گـــەهێ ســـالاری تاتـــارە

* * *

ئـــەی یارەکـــەی چـــاوجوانە لەخـــەو هەڵبـــستە بەیانـــە
نەســـیم هـــات مـــوژدەی پـــێ داوم مـــوژدەی خۆشـــیو شـــادمانە
بـــۆ خۆشـــیو بـــۆ شـــادمانی بـــۆ ژینێکـــی کامـــەرانی
دەســـت بکـــەین بەنەغمـــە خـــوانیو بـــچنین گـــوڵو گـــوڵ خونـــچانە

هـــەتا کـــەینێ خـــەم نوشـــینە دەســـت کـــەین بـــە بادەنۆشـــینە
وا ڕازاوە بـــــاغی پـــــڕ گــــــوڵ دێ چـــــریکەی بولبولانـــــە
تــــا کــــەینێ گریـــان و زاری بــــۆ(ســــامی) تاکـــەی لـــەباری
تاکـــــەینێ بـــۆ تـــۆ بنـــاڵی و ببتــــە مـــــەجنوونی دێوانــــە

* * *

زوڵـــــف تاتــــاو عەنبــــەرین بــــرۆ کــــەمانی چــــاو غــــەزال
ڕۆژو شــــــەوێ زاریمـــــــە پێمبــــــدە مــــــوژدەیی ویـــــصال
لەشـــکری زوڵفـــت بەچـــین چـــین وەك لەســـــەر ڕو دێتـــەخوار
جــا بـــە تعلــیم دێتـــە جـــولان وەخـــتێ دێـــتن بـــای شـــەماڵ
دومــــاری ڕەش پاســــــەوانی بــــاغی ســـــینەی ئـــــەو دەکـــــا
نــــەك کەســـێك بـــچنێ لـــــە بــــاغی خونـــچەکانی زەردو ئــــاڵ
ئـــەو ڕەقیبـــە وەك ســــەگی هـــار جـــاڕی داوە لـــە مـــن و یـــار
جـــاریێ ســــام ناکــــا لـــــە ئـــــەڵلا بـــۆی ڕەوان کــــاتن زەواڵ

* * *

وەرە حـــــەبیبی دولبـــــەری مــــەی خونـــچە گـــــولی مــــــە
یـــــەك جـــــار قەدەمێکـــــە خانـــــەیی خەســــــتە دڵـــــی مــــە
لـــــە عەکـــــسی ڕەقــــیبی حــــەولێتی وەك ســــەگی هــــارە
بــــاری غـــــەم و دەردوکەســــــــەری خـــــستە ملــــی مــــە
فـــــەرهادە کەســـــــــەبری هەیـــــە بــــــۆ مردنــــــی شــــــیرن
داوی بەکەمەنـــــد هاتـــــە ســـــەرو دەســــــت و پـــــەلی مــــە
عەجەلــــەی کـــــردو نەکـــــەی تـــــۆ هەڵبـــستی بـــــە ســــــەلیم
وەســــــیەتە بـــــەڵکو لــــەو دەمـــــی نایــــێ ئەجـــــەلی مــــە

دەورانییە دەوری هەیە بۆ هەر کەسە دەوری
ئەی بۆچی نەهات خەوتووە ئەو چەرخە شەلی مە
بۆ یاری نییە دەردی حەیاتە لە حەیاتم
خۆشی نەبوو جاریێ لە ئومێد و ئەمەلی مە
(سامی) هەیە ئەو شیعرە بەزانینی خەمی هات
چ شیرینو تەڕو دڵگرە ئەو غەزەلی مە

* * *

بەم دوو چاوە دڵ سووتاوە چاوەڕێی دوو قەترە ئاوە
قەترەیی لێو ئاوی دوو سێو با بنۆشی تاکو ماوە
حەپسی داوی زوڵفی خاوی بەندە تا خەو دێتە چاوی
لێت بوە یاغی نەچیە باغی مەنعی کردی تاکو ماوی
زوڵمە قوربان من پەرێشان پێشکەشت بێتن دڵو جان
من نەخۆشم غەم دەنۆشم تۆش لەبۆ من بییە لوقمان
وام ئەزانی یاری جانی هاتە لات دڵ زۆر بەسانی
شەوقەڵاتی بۆ بەراتی دەست لەسەر سینە و مەمانی
وەی کە سامی بێ ئارامی ناڵە ناڵی جەرگی زامی
تازە لەیلی زۆر بێ مەیلی دڵ بشکێنی زۆر نەفامی

* * *

ئارەزووم بوو بێمە لای یار ئەمما ئیمکانم نەبوو
نەم دەزانی دەردی عیشقی چونکی پەیکارم نەبوو
دانەیی خاڵت دڵی برد کەوتە ناو داوی زوڵف
چەندی ویستم لێ خەلاس بم ئەمما ڕزگارم نەبوو

وەختێ مەجنون بووم لە سەحرا فەرشی خۆڵ و بێ سەرین
وەك فەرەیدون بووم عەزیزان حەپس و زیندانم نەبوو
پێ ی گوتم ڕاکە لەدەستی ئەو ڕەقیبی سەگ سیفەت
دوورو نێزیکم ئەنوێری هیچ خیابانم نەبوو
ئەوکە زاناو من نەزان بووم کەوتمە هەجوی ناخودا
تەجروبەم ئەسلاً نەدیبوو فیکری تۆفانم نەبوو
چەندی ئەو سامی لەبەرنام من بەقاقای پێکەنین
قەلبی بێ مێشك بڵێ چی سووچوو تاوانم نەبوو

* * *

ئەی دڵی بێچار و مەجنوون بەسیە ئەو غەمبارییە
ئەو کەسی عاشق بەمیارە عەبدەکی کڕیارییە
سەد کەڕەت بێت و دەریکا حوبی نافرۆشێ بەکەس
بۆ کەسێکی بەیعی نایێ وەك شتی دزیارییە
کەڵکی کەس ناگرێ بە حەق بێ ڕاست بڵێن توبی خودا
ئەگەر سەحیح بێت بە بێ شك زەبری دەستی هارییە
یا لە(سامی) غەفلەتیتی یا لە خۆشی ڕوودەدا
چونکی سوڵتانە موحیبەت خاوەنی سەردارییە

* * *

ئەو باڵا شەو پەرچەمە خاوە
سینە بەللورەی زوڵف داو داوە
چاوی خومارى لە خەو داماوە
وەك خونچەی باخان وا دەمی داوە

بۆ لێم حەرامە بۆ یادی نەکەم
بەمن ڕەزایە بۆ شادی نەکەم
شادی حەرامە بۆ شادمانی
دڕنەی لێ بەستین وەك تفلّی ساوا
شەو تاکو بەیان ئارامی نییە
خو بە منو بەیار ڕییایی نییە
دڵی دەسوتێ بە خونچەو بولبول
یابە لەیلایەو شینی سامییە

* * *

بالآیی شلو قامەتی شیرینی وەکو بەیداغ
دەهەژێ شەنگو شلو بەهەوەس دێتە دەری باغ
لەو ڕۆژەوە کە ڕۆییوە دڵم بێ سەر و شوێنە
وا زیزە لەمن تۆراوە ئەوا بێ سەر و سۆراغ
خەلقی بەهەوەس دێنە بەهار و خۆمنی مەجنوون
من لە بەهارا خەستە دڵو نەمدیوە سەری ساغ
خۆم گوتمە دڵی خۆمو ئەترسێم من کە وەکو عاد
ئەو باغی ئیرەمی واسع و وا پڕ کەسەر و داغ
پەیکاری تۆ بەو کارە دەچێ وا بەسیەتی نالێن
لە ئەستوری پساوە ئەویش بەو سەروەتی پەرداغ
بێ تاقەتو پیری کێ وەکو من سامی نەماوە
چییە ئەو بەزمو هەرایە ئەی ئاخر شەڕی ئاڵچاغ

* * *

دایمـــــا مــــات ومـــــەلولم غـــــەم لــــــەدڵما باقییـــــە
نائومێـــــدم بـــۆ دەکــــەی تـــۆڕو لـــــە مـــــن کـــە ســـــاقییە
چـــاوەڕێی شوشـــەی شـــەڕاب و دەســـت و پەنجـــەی تـــۆ دەکـــەم
وەك شــــــەوە ڕۆژم لـــــــەتاوت بـــــــەزم وخۆشـــــیم تارییـــــە
بـــا لـــــە دووری تـــــۆ نـــــەناڵم بەســـــیە بـــــاری میحنـــــەتت
مــــن لــــە دەســـــتم هـــــیچ نەمایـــــە عیللـــــەتی ناچـــــارییە
مــــار لـــــە ســـــینەو گـــــەردەنی دا دەســـــتی بـــۆ بـــرد پێکـــەنی
وەك دەنۆرمـــــە دەســـــت و پەنجـــــەی کەزیەکـــــەی ڕەشمارییـــــە
لەســـــەر ئـــــەو دەردو هیجـــــرە تـــــۆ وەرە بـــــەو داخـــــە بمـــــرە
دەردی ڕەقیـــــب زۆر گرانــــــەو داخـــــــی وی ســـــــەربارییە
بمینــــــــێ ئـــــــەو غەمانـــــــە دەزانم دەردت گرانـــــــە
ئێـــستا جـــاریێ مەســـتە(ســـاقی) بـــەس بناڵـــە ســـامییە

* * *

ببـــــینی وەســـــفی ناتـــــانی عـــــەجائب نـــــەو جەوانێکـــــە
کەمـــــەر شـــــل پەنجـــــە شمـــــشال و چ شـــوخ و ســـینە پانێکـــە
کـــــە داوی عەنبـــــەری خـــــاوی دەشـــــێوێنێ نەســـــیمی دەم
وەکـــــو جەیـــــشی فـــــەڕەنگ و ڕۆم لـــــەڕووی یـــــارا هەژانێکـــــە
لـــــە تـــــاراجی خـــــەت و خـــــاڵی دەهـــــان و دولـــــەبی ئـــــاڵی
بەقیمـــــەت بـــــێ بـــــە هـــــەرزانی هـــــەزار گەوهـــــەر ددانێکـــــە
لەهـــــەرلا کوشـــــتنی عاشـــــق بـــــەبێ کـــــەس و فیغـــــانێتی
لـــــەلای معـــــشوق صـــــەلب بـــــاوە لـــــە یـــــاران خـــــوێن ڕژانێکـــــە
لـــــە قـــــانونی گـــــەلی دولبـــــەر جـــــەفای عاشـــــق کـــــە پێویـــــستە
بـــــەڵام عاشـــــق بـــــەبێ چـــــاری لـــــەتاوا نەغمـــــە خوانێکـــــە
پەرێـــــشانی قـــــەدی ڕەعنـــــا لـــــەبۆ عاشـــــق زولیخـــــایی

لەتولی وێنە وەك من بو منیش وەك وی زەمانێکە
لەتاوی تۆ هەتا مردن بنالێنم ئەگەر یارە
بەعومری دووری تاماوم لەلام هەروەختو دانێکە
چ دەردە محنەتی عیشقی نەکەی توش بی بەلاییکە
چ هەورازو بە پێچ پێچە چ بەرزو چۆن تەلانێکە
(بەساما) گەر نەبێ هوننەر محالە لێی خەلاسیت بێ
ئەجل هەردەم لە دەوریدا وەکو دانی سەپانێکە

* * *

زولفی چین و عەنبەرینی لە تولی نەو نەمامێتی
مژەی خوێن ڕێژی حازر بو لەژێر ئەمرو وەرامێتی
بۆ کوشتنی منی بێ کەس لەناو ماری کەمانیدا
دەمێکە دڵ لەناڵینە کەوا جەرگم لەزامێتی
دەڵێ ژینت محاڵە خۆخەلاس نابی لە دەستی من
لەگەڵ من وایە بێ دینەی ئەوە گوفت و کلامێتی
چ سەر بازێکو سالارە کەسێ نەیدیوە میسلی ئەو
هەزار شیرین کەنیزەیتی مەڵێن بۆ دڵ خولامێتی
گوتم یارەب چ سڕێکە کە جەولانی بەزوڵفان خست
دەڵێن بۆ لای غەریبان دێ زوڵف حەولی سەلامێتی
مەکەن مەنعی منی مەجنون هەزارانی وەکو ئێمە
ئەگەر شیرین و ئەگەر لەیلا زولیخا بۆ نەفامێتی
قەزایی صەلبی لەسەر من وا بە جارێ هوجومێتی
بە کوشتن حوکمی پێداوم لەبۆیێ دڵ لەسامێتی

* * *

دوو جاره له هیجرت سەنەمە خانە خەرابم
ئەو زیللەتە بۆچ بمکوژە بابەس لە جەفابم
دەرکردنی عاشق لە دەرت زۆر بەدە ئەی یار
لەبێ چارییە ڕازیمە لەبەر دەرگەی شابم
شاهێکی وەکو تۆ نەبێ من بۆچی بەبێ چار
سوڵتانی وەکو تۆ هەبێ من شەرتە گەدابم
ئەو هەر مونتەزیرە دڵ وەکو بولبولی خۆشخوان
بۆ خونچە لەناو باغی سەبا چاو لە جەوابم
گەر بمکوژی سەد جاری ئەگەر یاری وەفادار
ئەو میحنەتە خۆشە لەلام نابێ لێی جودابم
ئەو کەسی شەیدایە لە فیراق و غەمی لەیلا
بلێ من غەمو دەردو بە مجنوونی ڕەزابم
بەڵکە لەپاش مردنی من سامێکی لەخوا کا
یادێکی هەبێ پێرێکە وەك گەنج و شەبابم

* * *

دێوانەمە بۆ تۆ موودەیێکی درێژە
پەروانەیە دڵ بەڕوخت هەر وەکو گێژە
غەریبە دەناڵێنێ لە تاوانو هیجرت
لەسەر ئەم دەردەوە تۆ خوێنی مەرێژە
خوێنی دەرێژی بە سحرو بەو هەموو مەکرەت
غەریبە لە باغی نەزەڕت مەیتی بنێژە
کوژراوی موژەی تۆمە گەر بەو لبی شەکەر
کوشتەیی خۆت بە شەهیدی ناوی ببێژە

رازیمە بە زوڵمو لەسەر ئەو هەموو دەردە
پێم مەلێ ناڵەو کەسەری دووڕوویی بچێژە
کەینێ ئەزانی ناڵەو گریانی غەریبان
حازری بۆ کوشتن و زانیمە لەمێژە
دەبینی سامی لەچاوت سەبری نەماوە
بێ هۆشە هەورازی لەلا هەر وەکو لێژە

* * *

وەك دەبینی پەرچەمی بۆی دەنالی دڵ حەزین
وەك سپاهی بلغو ڕۆمە دێتە خواریێ چین
دێتە سەر ڕووی قەمەر وا دانە دانە زوڵفی خاو
ئێکی تر نابێ وەکو ئەو هاتبێ بۆ ڕووی زەمین
دێتە تەدریب خوێن ڕێژ ڕێزی کردوە داوبەداو
پێك دەڵێن بۆ خوێن ڕژانی خواکەی ئێمە ئەمین
هەر وەك تەیرێکی مالی دانە خۆری پەڕ شکاو
گەر لەبێ هۆشیم نەبێ بۆ دێمە فکری فڕین
تیژی کرد شیشی ئەبرۆی کەینێ حەزکاتن بەتاو
دێتە سەر سینە بەیادم بۆ تەماحی سەربڕین
نەمرێ(سامی) دەمینێ جۆشی نەمرینی بەئاو
زۆر دلێرە نەفسی بەدخو یا ئیلاهەلعالەمین

* * *

باڵایی شلو شۆخی وەکو سەروی ڕواوە
عیللەتی دێمی نەبێ خونچە پڕدەمی ئاوە
ئەو زوڵفی وەك عەمبەرو میسکو سەمەنی خاوە
سەرتاپا قەدی گرتوە چین چین و داو بەداوە
مەمخەرە زنجیری ئەلەمو سجنی زەنەخدان
فیکری چییە ئاخۆ دڵی وا بەستی بەداوە
ڕەحمت نییە بێ ڕەحمی لەگەڵ ئێمە عەزیزە
توخوا بمکوژە مەمخەرە نێو بەحری بەڵاوە
گەر جەننەتە گەر ئاگرە وا چاوی لەڕێتە
بۆ نامەیی من ماوە لەدەم بادی سەباوە
ئەی بولبولی غافل مەبە نێزیکە بەیانە
شەو تێپەڕی نێزیکە سەحەر وادەمی داوە
هەرچەندە کە سوڵتانی ئەمن ڕەهبەری تۆمە
ئەو عەرشی هەتە سابتی سەرشانی گەداوە
فخری مەکە بەو حوسنە وە گەر تۆ هەتە ئەی یار
ئەو گەنجی کەهەتە لە نەزر لوتفی خداوە
هەرچەندی کە کوژراوی موژەی تۆیە بەبێ سام
لەو زیللەتە دوورکەوتەوە خۆچابوو حەساوە

* * *

بەهارە فەصڵی گوڵانە دێ چریکەی بولبولانە
چڵی گوڵان دەهەژێنێ لەو درەخت و ناوباغانە
دێ چریکەو دەنگی بولبول دەناڵێنێ بۆ خونچەی گوڵ
منیش خەمخۆرو خەمناکم بۆ یار حاڵم پەریشانە

بۆ یارو وا حاڵم پەرێشان بە رۆژ و شەو ناڵەو گریان
بۆیێ دایم هەر لە زاریم یاری بێ شەرتو بێ پەیمانە
بەخوا یارم هەرزە گۆیە چ باکی شین و ڕۆ ڕۆیە
لەبێ رەحمی و بێ وەفایی هەر لەسەر فیکری جارانە
هێشتا لەیلەم پێ نازانێ بڵێ مەجنوونەکەم کانێ
خۆ جارێکی سامی ناکا لە چۆلو چیا و بیابانە

* * *

دڵم کەمەندی هەلقەی داوانە
چت کرد لەگەڵ من چەرخی زەمانە
وەك وەحشی تووشی بەرپیە خۆم یارەب
شێت بووم وەك مەجنوون بووم بە دێوانە
بۆ خۆم لە دنیا با هەربناڵم
لە حەسرەت لەیلا پیشەم گریانە
دووره حیکایەی یوسف زولیخا
مایەی خۆشی و سامی زیندانە

* * *

وا بەهارە لاوەکان گوڵ وا ئەرزی داپۆشی
تاڵی زستان و سەرمای داگرت بە گەرم و خۆشی
وەختی گەرم و خۆشییە بەفری زستان تاواوە
بە خونچەو گوڵی بەیبوون باغی کوردان ڕازاوە
سامی ڕوو لەخۆشییە گوڵ ئەرزی داپۆشییە
چریکە و دەنگی بولبول مژدەی فەرامۆشییە

* * *

دڵم چوو بۆ لای وا لە دەستیمە
بەداوی زوڵفان توندی بەستیمە
مژەی لێداوم وا مات و کاسم
من وام زانیبوو مارانگاستیمە
من شەراب ناخۆم بولەیلەی چاوکاڵ
فیکری بردیمە و ئەوا مەستیمە
دەمێکی مات و دەمێ غەمگینم
سامی ئاخر شەڕ ئەوا پەستیمە

* * *

بۆ هەژاری وەك منە یار پەرچەمی كردیتەوە
وا لەناو سجنی زەنەخدان دڵمی پێ بەستیتەوە
دڵ وەكو مەجنوونە یاران كاری زارو شیوەنە
وا كە تۆراوە بەبێ كەس كێ هەیە بیگرێتەوە
من لەبۆ باغی سەراسیم یارەكەم حازر نەبوو
چونكی وەعدەی دا بەیانبێ خونچەیی بچنێتەوە
هەستە بۆ باغی سەبا چین توخوا یاری نازەنین
من غەریبم تابەكەی تۆ دەمخەیە ژێر پێتەوە
رۆژێ تیلی چاوەكانت دا بە من وون بوو دڵم
(سامی) خستە سەر خەیاڵی لە فكری ناچێتەوە

* * *

ئەی ڕەقیبانی نەزانە بەسیە فیتنە و تۆبەكەن
چونكی بێ چارەن كە عاشق زوڵمە هێندەی لۆمەكەن
فیتنەیی سیڕی مەكەن ئەی كۆمەڵانی مەرگەوەڕ
وا مەكەن لەیلا برنجێ وزاهیدیش ڕۆرۆ مەكەن
قوتی روح عالەم دەزانی هەر كەسەوتی لەیلەیە
دانی فیتنەی بۆ فەسادی بۆ من لەیلا تۆمەكەن
ئیشی دیوانی هەتاكەی ئەی ڕەقیبی سەگ سیفەت
هێسك لەبەر حەیوان بەسیە جۆلەبەرسەگ ڕومەكەن
باری مەمتان لەمل ما هی من ومەجنونی فەقیر
بێ ئەدەب لۆمەی جەماعە و شاعیرانی كۆمەكەن
شاعیرانی بەرزو باڵا تاجی بۆ ئەشعارەكەن
(سامی) ئەشعاری درێغی حازری ئەستۆمەكەن

* * *

وا كە شێواوە قەدی من دەیهەژێنێ بای خەمان
داخو دەردی یارەكەم بو كەوتمە ناو لۆمەو دەمان
وا دەناڵێنم لە هیجری ڕۆژو شەو هاوارە كەم
دەچریكێنێ دڵ لەتاوی هەر لەچەشنی بولبولان
تەم بەری ڕۆژتی ئەواگرت ئاهی من یاری دەكا
دوكەڵ و داخی هەناوم دایدەپۆشێ ئاسمان
جارەكی وەك بەفرو زریان سەردەمی خوبزول هەوا
وەختێ بەیان دێتە خوارێ دەچتە گۆشەی باغەكان
دەبتە هاو فكری نەسیمو شین لەگەڵ بولبول دەكا
بای نەسیمو ئاخی دڵ بولبول لەدەوری خونچەكان
شیرینی ڕەنجا لەسامی فیكری كەیخوسرەو دەكا
وا لە شاخی كێلە شین دا دڵ لەتاوی بێ خودان

* * *

ئەو زوڵمە مەكە مەمخەرە زیندانی جودایی
خەتایە تەكەبڕ بەسە بۆ لاڤی هەوایی
عاشق دەكوژی بۆچی لەبۆ كەیفی ڕەقیبان
تاپێت بڵێ ئەو ناحەزی من یاری خەزایی
وەك سوڵتانی لەبەر دڵی ئەو عاشقی بێ چار
ڕازیمە بە سوڵتانی ئەتۆ من بەگەدایی
لەلای عاشقی بەرزو بڵندی تەختی مەحەبەت
پیرۆزو بالا مەرحەمەت و ڕو لە عەتایی
سوڵتان و گەدا لازمە سوڵتان و گەدابن
خۆشی ئەوەیە بیخەنە میزانی ڕزایی

لوتفت کە ببێ لەگەڵم شەداد و ئیرەم چین
هەر خۆشییە خۆشی لەبەینی سوڵح و تەبایی
سامی بەغەڵەت نەچووە ئەگەر شیعری ببینن
رازیمە کە ڕازی بوو لە بەینی خەوف و ڕجایی

* * *

فرقەتی دنیام لەوێبێ ماوە دەردی یارەکەم
گوللەیی ناحەز لەلایێ سینەکامیان چارەکەم
زیللەتی لەیلا گرانە زەحمەتەو چاری نییە
غەیری ناڵینی چ دەرمان چاری ئەو سەححارەکەم
ئێستا جاریێ باسی یارە دوبەلاٌ ماون گران
جێ بڕینی تیغی موژگان، بستەیی ڕەشمارەکەم
تاقەتی ڕۆستەم بەسیتە بەڵکە بێستون کون دەکا
هەر منم وا ئاخرم شەڕ سەبری ئەو سێ کارەکەم
عەزیەتی دنیا ئەوابو هەندێ زۆرو هەندێ کەم
میحنەتی لەیلا گرانە زەحمەتە ئیدارەکەم
سێ بەلاٌیە زۆر گرانی پاشی ئێوەش دێ ئەجەل
ئاخرین کارم ئەزانی چی دەبێ ئەشعارەکەم
شیوەنم دوورو درێژە تولی دا (سامی) نەما
وەك کەلاوەی قەیسەری ما داری ئەو سیدارەکەم

* * *

وەرە بۆ لامـــان جـــانە — بـەهـــارە فەسڵی گـــوڵانـە
لــــەشەو هەردەنـــــاڵێنی — بــۆ خـــەوتی کـــاتی بەیانـــە
ئـــەرز پـــڕ بـــوو لــــەناڵێن — دیٚ چریکـــــەی بولبولانـــە
لەخـــەو هەڵبـــستە (ســامی) — دەڵــێن هـــات ئـــاخر زەمانـــە

* * *

گەســــــتەیی دوور نــــــدانی عیــــشقە دڵ پەرێــــشانی مەکــــە
تاقــــەتی ســــجنی نـــــەماوە حەپـــسی زینــــدانی مەکــــە
بــــاری هیجـــرت زۆر گرانــــە مەیخـــە نـــاو زاری ڕەقیـــب
بیکـــوژە خـــوێنی حەلاڵـــە چـــیدی هــــەرزانی مەکــــە
نێزەیـــی موژگـــانی لێـــدە خـــوێن گـــری خـــۆتی بـــەلا
وا مـــــەهاجیری نـــــەناس و غـــــوربی شــــارانی مەکــــە
فەرخـــە کـــوڕ دایکـــت هەیـــە تـــۆ باغـــەوانی بـــاغی ســـێو
وا حەواڵـــەی دەشـــتودێم و جـــەهلی تورکـــانی مەکــــە
ئـــەو ســـیا وەحـــشە کـــە خـــوێنی لایـــەقی داری ســـەرە
بولبـــولی بـــاغی ســـەباتە مـــــەنعی خونـــچانی مەکــــە
بـــا نـــەناڵێنی لــــە داخـــان تاقـــەتی گریـــەی نـــەما
وا لەئەشـــکی ئـــاڵی خـــونین غـــەرقی تۆفـــانی مەکــــە
هـــەر ئـــەوەبوو شـــیوەنی تـــۆ شـــاخی بێـــستون کـــون دەکـــا
خۆیـــەتی کەشـــتی غـــەمانت توشـــی هیجرانـــی مەکــــە
تـــا فیکرمـــاوە لـــە جێگـــا بیخـــەرە بـــاغی ئـــیرەم
شـــێت و شـــەیدایی جنـــان و دەســـتی پـــەریانی مەکــــە
وەك وشـــکە شـــێخانی زەمـــان مەیخـــەرە نـــاو هەڵپـــەڕین
تـــەپڵ و تەســـبیحات بەلاشـــە یـــاری حـــەیوانی مەکــــە

بیکوژە سامت نەبێ بادەست لە یەخەت کاتەوە
یا کە ئازادی کەسی وا توشی لوقمانی مەکە

* * *

پەرچەمی تاتا لەسەر ڕوی حەڵقە حەڵقە دێتە خوار
لەو گوڵستانی تەبیعی خاوو خونچەو لالەزار
خۆی بەرەنگێکی دەڕژێنێ پەردەوو پێچەی نییە
خەندەیی دێ هەربە قاقا دەم دوێنێ جار بەجار
چۆن دەبێتن سەبری عاشق ڕوو بەڕوویی یارەکەی
بۆ وەکو بولبول نەناڵێ دڵ لە تاوی بێ قەرار
زۆر بەبێ شەرمو حەیا هات سیحری عیشقی خستە دەم
تادڵی بێ کەس ببەستێ ماری زوڵفی هاتەکار
پەنجەیی سوری لەخوێنی وەك دەبابۆ سینەکەی
بەندی سوخمەی کردەوە تابۆم بەدەرخا دوو هەنار
شل تەڕو ناسك لە ڕەنگی هەر وەکو خونچەی هەنار
تۆکە ناتانی بنۆڕیە سنعەتی پەروەردیگار
دڵ کەناتانی بگۆڕی تانەخەسمابێ لە لێو
خوا مەعین بێت و ڕەسولی یاریدەیی هەر چار یار
غەیری موحیبەت وەرامێکم نییە بۆ ماهی ڕو
هەر موحیبی یاری خۆمم خۆم کەناکەم شەرمەزار
عامیلێکم من فەقیر و زۆر هەژارو دەردەدار
وازەمین تەنگە لەلای من بێ کۆلانەو بێ هەوار

* * *

بەسە خورشیدی ڕوخسارت بەپەرچەم وا مەشێوێنە
ئەوا دێ ئەشکی خوێنینم وەکو سیروان و قەزوینە
کە شێواوە دڵی بولبول لەتاوی خونچەیی تۆیە
لەبەر لۆمەی ڕەقیبانم لەڕێ ی خوا ڕووت مەسوڕێنە
وەکو پەروانە بێ دەنگم کەسێ نازانێ حاڵی من
ئەگەر جارێ بکەی یادم هەزار جارم بسووتێنە
هەزاران عاشقی بێچار کە سووتاوە لە پێناوی
دڵیش پەروانەیی ڕووتە کە وون بوو بێ سەروو شوێنە
لەبەر دەرگا نەوەستا بۆم حەواڵەی کرد مژەی خوێنڕێژ
بە جووتێ هات لە جەرگی دام کە ئاگر هات لە جێی خوێنە
لە ئاوی ئاتەشی دڵ بو ئیتر وەستا گوتی یاڕەب
گوناهی ئەو هەژارانەم بەتۆبەی لێ بشۆرێنە

* * *

بۆ دڵ دزو بێ ڕەحمی بێ شەرم و بێ حیجابە
جەللادی منی بێ کەسی وا خانە خەرابە
زوڵفی وەکو دوپشکە لەسەر سەفحەیی کوڵمەی
بێ هۆشی ئەوە بۆچی دەڵێن مەستی شەڕابە
زوڵفانی وەکو ئەژدەری جەنگی لە قەدیدا
ئەی شیرینە مروەت کە لەگەڵ من بەبەقابە
موژگانی وەکو تیری لە جەرگی منی بێ کەس
گیرکردوە وا تیژە دەڵێی چەنگی قولابە
سامی کە کوژراوی مژەیی تۆیە بەڵا توش
خۆت زیللەتی بەدکاری بەسە هەڵگرە لابە

* * *

سـەد کـەڕەت حاشـا بکـەی لـێم هـەر بـەخۆت یـاری مـنی
خـوێن گـری مـن هـەر بـەخۆتی چـەندی خـوێن خـواری مـنی
تـیری موژگانـت لـە جەرگـە کـێ گـوتی بـۆ لێـی دەدەی
چـونکی لوقمـانم بـەخۆتی یـارو ئـەغیاری مـنی
ڕۆژو شـەو دڵ وا لەلاتـە کـەی گـوتم بـۆ کـوێ دەچـی
تـۆی تـەبیب و دەرد و دەرمـان چـەندی ئـازاری مـنی
هـەروەکو پەروانـە بـەدڵ عاشـقی ڕووی لالەتـە
چـۆن دەترسـێتن لـە سـوتان شـەمعی دیـوانی مـنی
چـینی زوڵفـانی دەژێـنێ چـەند بـە(سـامە) عاشـقان
جـار عـەزیزو جـارێ یوسـف جـارێ بـەدکاری مـنی

* * *

ئـــەی نازەنینـــەی زوڵـــف داوداوی
بـــۆچ مـــاتو مـــەلول عـــاجز دامـــاوی
پێـــچەت هـــەڵگرە پەنجـــەی خوێنـــاوی
بـــۆمن بەدەرخـــە بۆچـــی وا خـــاوی
ڕێگـــای سەربەســـتیو ســـەربەخۆت زانـــی
ئەگـــەر بابـــانیو ئەگـــەر بۆتـــانی
هەســـتە بیرکـــەوە بۆچـــی نـــازانی
لـــە کوێـــستانی ژیـــن وا بـــەجێ مـــاوی
بـــەفیکری پـــیرۆز بـــەهۆش و بـــەگۆش
بنـــۆرە خوشـــکان خـــاکی وا خـــامۆش
هـــەتاکو کـــەینێ بەپێـــچەو ســـەرپۆش
دەبیـــە جاریـــەی ژیـــنی بـــێ نـــاوی

بە غەمزەو نازو بەو دوو چاوانت
بنۆڕە بەیعو شەڕای خۆشکانت
شاخی وڵاتو لاوی کوردانت
ناڵەی بابانو چاوی پڕ ئاوی
ئەو خۆشکانەی وا شل هەستاوە
بە پیرەمێردی پزی فرۆشاوە
دڵ بریندارو جەرگ سووتاوە
خەوی نەماوە(سامی) لەتاوی

* * *

هەتاکەی پێم بڕواناکا
بێ دینە ڕەحم پێ ناکا
لە زارو شینی لەیلا وا
جارێکی ڕومان تێ ناکا
لەتاوی ئەبرۆی کەمانی
پەرچەمی تاو پەرێشانی
هەر دەناڵم بە ڕۆژو شەو
بێ دینەی هیچ بڕوا ناکا
پەرچەمی چینی هاتە پێش
منی کردە سۆفی و دەروێش
لۆمەی مەکەن بناڵێنی
سەبری ڕۆیی دڵی پڕ هێش
پێی ناوەستم دڵ دەخوازێ
بە عەییاری و مەکربازی

من رازیمە بە مجنوونی
هێشتا ئەتۆ پێی ناڕازی
دڵ نەما سەبرو ئارامی
خۆ لەمەیلا خۆت شارەزامی
هەرچەندی خۆت کە شیرینی
ناشیرینی بەبێ (سامی)

* * *

چاوەکانت مامزینە لێوی ئاڵت قرمزینە
سوخمە ئاڵی ڕوو بەخاڵی کارو پیشەت دڵ دزینە
دڵ دزێکی عاشقانی کەمەر باریک سینەپانی
چاوەکانی هەڵیاندێنی پڕ لە نازو نێرگزینە
هەتا کەینێ جەورو جەفا تاکەی بەوەعدەی بێ وەفا
سامی بناڵی و برژێ لەدووریت وا دڵ حەزینە

* * *

دڵ لە دەرگا پاسەوانە مەحرەمو غەمخوارتە
وا لەناو جەورو فیغان و عەزیەت و ئازارتە
قاعیدی جەنگی عەدوتە روح لە مەیدانی عەبەس
بێ ترس ئەو پێشەوایە شاهی ئەو سالارتە
جەیشی داو داوت پەرێشان دێتە تەدریب سەف
غالبی جەنگی هۆلاکو زوڵفەکەی تاتارتە
شیری ئەبرۆ تیری موژگان سێ منم تیغی عەدوت
چارەمین بۆ گەنجی حوسنت کەزیەکەی ڕەشمارتە

مەخسەدی حەربی سوپاهت چ بوچم زانی لەتۆ
جوملەیەکم لێ نەزانی کام هەدەف ئەشعارتە
عاجزی شەو چاو پڕی خەو بۆ تەبایی هەرمنم
رۆژ لەهاتن شەو لەچوون و زیللەت و یەلغارتە
رۆژی ئەووەل حاڵی خۆم زانی بەکوشتن لێم دەدەی
هێشتا ڕازیمە ئەمن خۆ چەندی کوشتن کارتە
تابەکەی سامی دەکەی تۆ ناچیە غاری مغریبی
فێری عیلمی جەڕبی تۆ چارە هەر ئەو چارتە

* * *

ئەو بالا شلەی پەرچەمە خاوە
سینە بەللورەی زوڵف داوداوە
عەتری هەناسەی ئەوا دەفرۆشی
وەك خونچەی باغان وا دەمی داوە
بۆ لێم حەرامە بۆ یادی نەکەم
بە من ڕەزاینە بۆ شادی نەکەم
شادی لەدەورم هەروەك زولیخا
درنەی لێ بەستیم وەك تفلی ساوە
ئەو خونچە سورەی من بۆنی نەکەم
لەناو شوشەی دڵ ئاودێری نەکەم
بۆچی هەبیتن بۆ ئاخ و حەسرەت
بۆچی وابێ سوود خەڵق کراوە
ماموستا وەرە بیدە وەرامی
خوا خەڵقی دەکا بۆ بەحەرامی

فتـــــــوایی دەدەی وا بـــــــەبێ ســــــــامی
لـــــــەخازین دەڵـــــــێ یـــــــا نەفـــــــەوتاوە

* * *

ســـــــەحرا ڕەنگینـــــە بەزمـــــە لـــــەیاران
خونـــــچە دەمیـــــدا لـــــەناو جۆبـــــاران
وا چـــــەتری هەڵـــــدا گـــــوڵی هـــــەناران
وەرنـــــە تەماشـــــای فەســـــڵی بـــــەهاران
بـــــچینە بـــــاغو نـــــاو لالـــــەزاران
دەمـــــێ بـــــۆ خۆشـــــیو گوشـــــادی دلان
لـــــەناو وەنەوشـــــەو گـــــوڵی ســـــومبولان
گـــــوێ لـــــە قاقاکـــــەین لای کەمەرشـــــلان
لـــــەیلایی ناڵـــــەو زاری بولبـــــولان
چـــــۆن دەچـــــریکێنن بـــــۆ برینـــــداران
دەردی گرانـــــە مـــــەڵێن هاســـــانە
دڵ دائـــــیم لـــــەژین هـــــەر هەراســـــانە
عیلاجـــــی نـــــاکرێ تابـــــە لوقمانـــــە
دەرمـــــانی بولبـــــول خونـــــچەی باغانـــــە
عاشـــــق هـــــەر دەمـــــرێ لـــــەداوی یـــــاران
ئـــــەوانی بەنـــــدن لەبـــــەختی کـــــونی
چـــــوینە ژێـــــر چـــــەنگی شـــــێری نـــــەبوونی
بەنـــــدو زنجـــــیرن لەبـــــەختی کـــــونی
وای داگیرکـــــردن چـــــەرخی گـــــەردوونی
پێیـــــان بگـــــوترێ غـــــەریبی شـــــاران

بازاری بکەین یا بەخامۆشی
لەباتی شەراب بەخەم سەرخۆشی
بەرگی نالینی تێك ڕابپۆشی
بێ بەشی خۆشی و بێ فەرامۆشی
هەر لەغەم نۆشی تیری سالاران
بۆیەك بڕێژین فرمێسکی چاوان
هەتاکو مردن بۆ زوڵف خاوان
دەبا بسووتێن بێ سووچو تاوان
مەجنونو بولبول ئەسیری داوان
(سامی غەریبو چینی هەژاران

* * *

بەو ئەگریجەی داو بەداوە بۆ تۆیە جەرگم سووتاوە
باوڕکە حاڵم نەماوە عەقڵو هۆشم لێ شێواوە
وەختی دێ هەڵدێنێ چاوان زوڵفی تاتاو دانەی داوان
لەدەستو پێ ی منی بێ چار بە حەڵقە و پێچ پێچ ئالاوە
کە ئالاوە لە گەردەنم کوژراوی دوو چاوت منم
زوڵفی خاوت بۆ جەللادی حەڵقە حەڵقەو داو بەداوە
لە حەپسو کەمەندت تاکەی بۆ لای من بۆ مەیل ناکەی
بزانی سامی کوژراوە لە زیندانو حەپسی ماوە

* * *

بـــــۆ فــــــریبی عاشـــــقان وجـــــەزبی دڵ وا مــــــاهیری
ڕەنگـــــە شـــــاگردیت بکـــــەن میهتــــەرو نەســــم‌و ســــامیری
چـــونکە هـــاو چـــەشمت لـــە ئیقلیمـــی مەلاحـــەت دا نییـــە
ســــاوەکو خوســـــرەو هەمیـــــشە لێـــدە کوســــی نــــادری
هـــــەروەکو ڕۆح و دڵـــــی دووری لـــــەپێش چــــاوم دەڵــــێ‌ی
لـــــەو دڵـــــەی پـــــڕ دەردو میحنــــــەت وا بــــــەدائم حـــــازری
گەربـــــە خەنجــــەر پـــــارە پـــــارەم کـــەی لـــەرێگا دامبنێـــی
دەســــت لــــەتۆ هـــــەڵناگرم هـــــەر تـــۆم لەخــــەڵقی چـــاتری
کـــــافریش ڕەحمــــی بەیەخــــسیرو زەلیلــــی خـــۆی دەکـــــا
ســــاوەرە ڕەحمــــی بـــــەحاڵم کـــــە ئەگەرچـــــی کــــافری
بـــەختی ئـــەو ئوســـتادە ســـووتێ دەرســـی ســـیحری پـــێ وتـــی
وا کــــەتۆی بەردایتـــــە گـــــژ عالـــــەم بەمــــەکرو ســــاحیری
کـــوردی لێـــت بـــێ ســـەد ئەمانـــە هـــەر کـــە ئێمەشـــەو جومعەیـــە
تـــــا ســــــبەینێ قـــــەت مەبـــــە غافـــــل لـــــە زیکـــــری قـــــادری

* * *

ئەگریجــــــــەیی داو داوە لەســــــــەر ڕوومـــــــــەتی ئـــــــاڵی
ناحـــــەق نییــــــە خـــــۆ دڵ بـــــە حـــــەزینی کـــــە بنـــــاڵی
هـــــەر کەســـــێ کـــــوژرا بەمـــــژەی ئـــــەو دڵبـــــەری زیبـــــا
هەرچـــــەندە کـــــە جـــــسمێکی هەیـــــە خـــــۆ بەبـــــەتاڵی
واوەکـــــو مەجنونـــــە لـــــە صـــــەحرایی گـــــەلی وەحـــــشی
لەنـــــەزەر ئـــــەو کەســـــی جاهیلـــــە خـــــزم‌و ئـــــەهالی
ئـــــەو کەســـــە پـــــێم دەڵـــــێ شـــــێت‌و نـــــەزان‌و چ وەحـــــشە
کـــــە پـــــڕ بەشـــــی فیـــــسقە بـــــەلابێ بـــــەش لـــــە حـــــەڵاڵی

بێ کەلکە لە بۆ دەردی عیشق عیلمی حەکیمان
بۆ عەلی سینا بێتە سەری و دوختەری جالّی
هەریارە لەلای کە بێ دەرمانی برینم
مەلحەم ئەوەیە دیتنی لەیلەو خەت و خالّی
شاپورە کە شیپوری لەلابێت و کە سامی
کانی خەمی سەد سالّی کە بکا بە ویصالّی

* * *

بالآیی شل و زولّفی پڕازت وامەژێنە
بەجز یا دلّی بێ کەس بەسەفا مەفڕێنە
کەوتیتە سەر خاکی دەری تۆ زولّمە دەریکەی
مەغروری مەکە تێپەری چاوێکی هەلّێنە
بەگڕی ئەو ئاتەشی دلّ ناترسێ بسوتێی
بێ عەدلییە زنجیری موحیبەت مەپسێنە
گەر کوشتنە سەبرم هەیە گەر زیللەتە دیسان
عەکس و سەگی دوڕونە ڕەقیبان مەدوێنە
رحمێ بکە بەو(سامی) دەنالّێنێ لەبۆ تۆ
بیکوژە یا لە کەمەندی زولّفانی دەرێنە

* * *

کراسەکەی کتانە سوخمە لەسەر مەمانی
چاو ڕەشی بڕۆ کەمانە عەباکەی تروکمانی
شەمالّ پێچەی هەلّداوە کەزی لەملان ئالآوە
دلّم بۆ تۆ نەماوە بۆ حالّی من نازانی

بـــەژنت دەڵێـــی بەیداغـــە مـــەمكت ســـێوی مەراغـــە
وا جـــەرگم داغ بەداغـــە بـــە ئەگریجـــەو موژگـــانی
تـــیری مـــژەم لێـــدەدا وەعـــدەی خۆشـــیم پـــێ دەدا
زوڵفـــەكانی لادەدا بەدەســـتو پەنجـــەكانی
نەمـــدیت لەشـــێخو ئاغـــە ڕومـــەتی وەك چـــراغە
گـــوڵی دەچـــنی لـــە باغـــە چـــوومە لای بـــەمیوانی
زوڵفـــی عەنبـــەری خـــاوە پەرچـــەمی داو بـــەداوە
دڵـــی مـــنی گلـــداوە بـــە ئـــەبرۆو چـــاوەكانی
مـــەڵێن باســـی زوڵفانـــە خـــۆ عاشـــقی دێوانـــە
بـــۆ خـــۆی چەشـــنی پەروانـــە دەكـــا مـــەیلی ســـوتانی
خـــۆ ئـــەو شـــەرتو پەیمانـــە لـــەناو خـــاكی كوردانـــە
دانـــدراوەو جوانـــە بـــاغیش بـــۆ باغـــەوانی
شـــەماڵ زوڵفـــان دەژێـــنێ ڕوومـــەت وك بـــەفرو خـــوێنی
وا دێ (ســـامی) بـــدوێنێ بەخۆشـــیو شـــادمانی

* * *

مەكـــەن مـــەنعم بـــە ڕیـــسوایی ڕەفیقـــانی وەفـــادارم
پەرێـــشانیم بەڕەنگێكـــە لـــەحاڵی خـــۆم كـــە بێـــزارم
لـــەبۆیێ مـــاتو غـــەمگینم نـــەماوە حاڵـــەتی ژیـــنم
محاڵـــە مـــن نـــەجاتم بـــێ مەكـــەن تـــەكبیر لـــە تیمـــارم
نـــە لوقمـــانو نەئـــەفلاتون عـــەلی ســـیناو ئەرستۆشـــا
بەلاشـــن بـــۆ بـــرینی مـــن بلـــێن یـــار بـــێ بـــەهاوارم
دەســـوتێ دڵ دەنـــاڵێنێ بەدووچـــاو خـــوێن دەبـــارێنێ
لـــەبۆیێ خـــوێن لەچـــاوم دێ بـــەموژگانی برینـــدارم

چ ڕیسواو چ بێ بەختم بزانن من بەچی کەفتم
قەزای دووڕو منی کوشتووە لەبۆیێ زەردو بێمارم
عەفوم کە توخودا لەیلا نەوەك بمرم بە مەجنونی
لەمن عاجز مەبە هەروا هەژارو دەم بە هاوارم
ئەگەر عاجز نەبی تۆ لێم هەزار بەزمی کەیکا وخوسرەو
لەلام پەشمە ئەگەر جارێ ئەتۆ پرسیت لە ئەحوارم
ئەترسم من لە زوڵفی تۆو موژەی تیژت وەکو خەنجەر
لە قەیسەر چۆن ئەترسم ئەتۆ یەك بی لە ئەنسارم

* * *

کراسەکەت کتانە هەرچەند کە چاوت جوانە
جارێ کە لوتفت بێتن ئەحواڵی من بزانە
وەك بولبولی لە باغان نەغمەخوانم لە داخان
لە دڵدا زۆر حەزینە وا تێمەگەن یارانە
بەعینوان چاوەکانی دێتە هەژان زوڵفانی
جا کە دەڕوا و دەلەنگێ چەندە لەبەر دڵانە
بەسیە گریان و زاری بە یارێکی خەمخواری
بۆ خۆت وەرە هاواری ئەو مەجنونی دیوانە
بێنە لەبۆم پیاڵە تەن سپی و دیدەکاڵە
بولبول دەچێتە ناو باغان بەخوا هەر بۆ خونچانە
سامی دەردی گرانە یاربێ شەرتو پەیمانە
بێ پەیمانی یار نەبێ بۆ لە دەشت و کێوانە

* * *

وەك كۆتری ناو ليمە كە دەڕوا بە گرانی
هەر عاشقی بێ چارەیە لەو دەردە بزانی
كە شەیدایە لە صەحراوو چیا وەكو مەجنون
بێ باكە ئیتر دەگەڕێ كا جێ و ومەكانی
مەكانی نییە هەرگیز كە لای یارە دڵی ئەو
رانـاگرێ شاهی عەجەمو ڕۆم بەسەپانی
وەك ویردو زیكر هەر غەمی لەیلایە لەزارم
كۆترو بولبولو خونچە ئەوابوون بە بەهانی
موژگانی وەكو تیری عەرەب پڕدەمی خوێنە
كافر نییە خۆ دڵو تۆش سالاری غەزانی
یار لوتفی بكاو مەرحەمەتو پەرچەمی لادا
ببینی خورشیدی روخی موحتاجی چرانی
ئەو گەردەنی بەللورو دەمی تەنگو لەبی ئاڵ
كەسینە ببینی لەفیكری باغی سەبانی
كێ بو سەبەبی ناڵەوو زاری منو مەجنون
پێ ی ناوێ بنوسی بەقەڵەم ناوو نیشانی
لایێ لەسەبر لایێ لە غەدر كە عەمر چوو
تێپەڕی سامی ئیتر چ بو عەمری جەوانی

* * *

لەسەر خورشیدی روخساری نیقابی زوڵفی لاداوە
لەبۆیێ موشتەری و سومبول خەجاڵەت مات و داماوە
چ بەزمێ بو ئەوێ رۆژێ وەکو یارم کە کۆچی کرد
وەکو یوسفی یەعقوبی کە دەفرۆشا زولێخاوە
لە عەسری ئەو نەبوو هەرگیز گوتم نابێت و نەمزانی
نەزان بووم یار کە ئیرسێتی لە یوسف ڕا لەبۆی ماوە
خەریك بووم من بەبێ فلس و لە بازاڕی کڕینی ئەو
لەبۆیێ دڵ پەرێشانە لە ڕێ ی خەوف و خەتەر ماوە
وەکو بولبول کە داماوە لەتاوی گوڵ دەناڵێنێ
کە وەی زانی مەیێ بۆ ئەو لەناو زاری قەدەح ماوە
بڵێن بولبول سەحەر ڕۆیی لەبەرچی مات و بێ دەنگی
بەشاهیدی نەسیمی دەم کەیار هێشتا لەخەوماوە
بزانن دڵ نەکوژراوە خەریك ماوە لەدولاوە
بەداوی تاکەمەندی کرد بەپەنجەی سور کە خوێناوە
دەڵێن (سامی) دەناڵێنێ کە کاری ئاهو ناڵینە
دەبا بۆ خۆی بناڵێنێ لەبۆ بەختی هەتا ماوە

* * *

میوانی باغەوانیم تاسەحەر پاسەوانی
لە هێواری تابەیان پاسەوانی خونچانی
پاسەوانی خونچەمە لە بەزمی شاکەیکەمە
سەردەمێ وەکو فەرهاد خۆم دەکەمە قوربانی
لەو بەهەشت و سەبایە لەو ئینعام و عەتایە
خەو لەچاوم نەمایە لە چریکەی بولبولانی

بەنەغمـــە دەلـــێ بولبـــول نـــەمما صـــەبرو تەحـــەممول
شـــەریکی بـــەختی ڕەشـــم مـــیرات گـــری هیجرانـــی
بولبـــول چـــاوت هەڵێنـــە وەك (ســـامی) خـــۆت مەمرێنـــە
تاکـــەی چـــاوت پـــڕ خـــەوە مردنـــە خـــەو گرانـــی

* * *

ئـــەی حەبیبـــە ئینتیـــزارم هەدیـــەیی تـــۆ بـــۆ نـــەهات
چـــاوەڕێ ی نامـــەی وەفـــاتم کـــەی نەســـیم دێ پـــێم دەدات
پـــێم کـــەرەم کـــەی باغـــەوانی بـــۆ ســـەبابێ دڵ بـــەتاو
ســـەد گـــوڵو خونـــچەت لـــەباغی دوی کـــە فـــەرزن بـــۆ زەکـــات
موســـــتەحەقی ئاتەشـــــی ڕوتم بـــــسوتێم بـــــێ گونـــــاه
لـــــەلایێ رووی تـــــۆ ببـــــینێ بـــــا بـــــسوتێ دڵ کـــــەهات
دڵ کـــە ڕەنجـــا کەوتـــە داوی دەردی عـــشقی بـــێ ســـەدا
تونـــدی بەســـتاوە بـــە داوان بـــۆ وعـــدەیی پـــڕ وەفـــات
زیللـــەتی ســـامی هـــەتا کـــەی یـــاری بـــێ شـــەرتو بـــەقا
ســـەدحەیف گـــشتی بەباچـــوو بـــا بگریـــەم بـــۆ حـــەیات

* * *

مـــن بەچەشـــنی بولبـــولان دەچـــریکێنم بـــۆ گـــولاز
لـــەبۆ گـــوڵو گـــوڵ خونـــچەی ئـــارامی دەردی دڵاز
ئـــارامی دەردی دڵـــم، تـــۆ گـــوڵو مـــن بولبـــولد
چـــاوەڕێ ی بـــای شـــەماڵم پـــێم بـــدا مـــژدەی بـــەیاز
پـــێم دا مـــژدەی بـــەیانی نۆشـــکەم ئـــاوی خونـــچانی
وەکـــو بولبـــولی سەرچـــل هـــەر چـــریکەو نەغمـــەخواز

دەچــــریکێنێ بــــۆ خونــــچەی بۆچــــیتی تـــاجی کەیکـــەی
(ســـامی) تـــۆش هــــەر بنالـــە لـــەبۆ زولفـــی پەرێـــشان

* * *

وەك دڵـــی منـــت ڕەنجـــەڕۆ کـــرد یـــاخوا کۆســـت کـــەوێ
نایـــەڵێ ســـاتێ ڕەحـــەتبم هـــەر دەڵـــێ یـــارم دەوێ
گـــا ئەســـوڕێم گـــا ئـــەگرییم کـــارو پیـــشەم زارییـــە
شـــەو کـــە داهـــات تـــا بـــەیانی خـــەو لەچـــاوم ناکـــەوێ
مـــن ئـــەگرییم‌و فیراقـــم حەســـرەتی مـــن ســـوتنه
بـــا بـــسوڕێ دڵ لـــەدەورت هەردەنیـــشێ هەڵکـــەوێ
گـــەر دەچـــم بـــۆ دیـــدەنی ئـــەو خونـــچە ســـورە ئەلعەجـــەب
ئـــەو ڕەقیبـــە چەشـــنی جـــنني دێ لـــەلامان وەرکـــەوێ
کەوتـــە زینـــدانی موحیبـــەت ئـــای ڕەفیقـــان دڵ بـــەتاو
زۆرگرانـــە دەردی عیـــشقی فەیلەســـوفە ســـەرکەوێ
ئـــەی عـــەزیزان دڵ بەخۆشـــی کەوتـــە پـــەرواز بـــۆ فـــڕین
بولبـــولێ بـــو زۆر بـــەئاواز نـــەم ئـــەزانی کەوتـــەوێ
تـــازە زانیوومـــە کـــە حەپـــسە حەپـــسی کـــردووە بـــۆ صـــەلب
ڕۆژی کوشـــتن تـــۆ مەنعکـــە نـــەك ڕەقیـــبم بێتـــەوێ
حالـــەتی ژیـــنم نـــەماوە دڵ لـــەبۆ دا ناکـــەوێ
وەی لـــەبێ بـــەختیم چ قـــەوما زیللـــەتم لاناکـــەوێ
شـــین‌و گریـــان‌و فیراقـــت پاشـــی ســـامی بۆچـــییە
بۆچـــی حەپـــست کـــرد لـــە زینـــدان نابـــێ جـــارێ دەرکـــەوێ

* * *

چاوت هه‌ڵێنه‌ له‌یله‌ی مه‌سیحه
ددانت گه‌وهه‌ر زمان فه‌سیحه
عاجز مه‌به‌ تۆ عاجز مه‌به‌ لێم
عاجزی پیسه‌ ئیشی قه‌بیحه
بالآت به‌رزو شل ئه‌برۆ که‌مانی
تازه‌م زانیوه‌ ناوت سه‌بیحه
مه‌زهه‌ب مه‌سیحی ئای چاو ئه‌ستێره
که‌وکه‌بی سه‌ییار عه‌ینی مه‌ریخه
هیچ عاجز نابم خونم حه‌ڵاڵه
ئه‌گریجه‌ی داوم هه‌سته‌ له‌ملی خه
به‌سیه‌ به‌جزیا مه‌کوژه‌ توخوا
هه‌سته‌ هه‌ڵی.... خه
سامی ده‌ناڵێ ده‌ردی گرانه
چونکی عیشقی تۆ له‌ دڵی سه‌حیحه

* * *

بۆ وابێ ڕه‌حمی زاڵم ده‌شکێنی په‌ڕو باڵم
په‌ڕو باڵم مه‌شکێنه سوتاوی دوچاوی کاڵم
به‌ناحه‌ق مه‌سوتێنه تفلم دڵم مه‌شکێنه
بۆ هه‌دیه‌ی بۆنی زوڵفت چاوه‌ڕێی بای شه‌ماڵم
نه‌ما سه‌برو ته‌حه‌مول ده‌ناڵێنم وه‌ك بولبول
زاریمه‌ وه‌کو یه‌عقوب عیشقی یوسف جه‌مالم
عه‌شقی یوسف جه‌مالی ئه‌گریجه‌و خه‌تو خالی
سامێکی له‌خوا ناکه‌ی هێنده‌ بۆ تۆ ده‌ناڵم

* * *

بولبولێکم من لە باغی پاسەوانی خونچەمە
ڕۆژو شەو کارم گرینە تا سەحەر دێ نالەمە

دو گولە بۆ کوشتنی من زەردو سورە ئەلعەجەب
خۆ ئەگەر بێ پێم بدا یارچی تەلەب کا هەر کەمە

سینە بەفرەی چاو خومارە ڕوو لەمن کە ڕووبەڕو
لادەپێچەو زەخمە جەرگم ئینتیزاری مەلحەمە

پێم ئەلێ تۆ بۆ دەنالی دەردو حالی خۆت بلێ
هەر بەخەندەو پێکەنین دێ لێم دەپرسێ دەم دەمە

بەسیە گریانو فیغانت نالە نالی تۆ چییە
ئاگادارم من لەحالت با بمێنێ ئەو غەمە

تا ڕەقیب و دوژمنانت پڕ لەچاویان خۆڵەکەم
شەو لەبۆ من وەك سوپێرە ڕۆژێ بزری پێچەمە

(سامیە) تۆ بۆ دەپرسی ئاینی خۆت پێ بلێم
پێ بزانە بەردی ئەسود جێ ی مەقامی سوجدەمە

* * *

چەشمو نیگەهو دوندانو لەبۆ خونچە بەتەنگی
وەکو داری سەرو دێتە هەژان قامەتی شەنگی

دەهەژێ وەك چڵی ئەم گوڵە وون بوبێ لەخونچان
قومری سیفەتو لەهجەیی شیرن وەك گوڵەڕەنگی

کەلەم لانی کەزی سوحبەتو جەولانە بەڕەنگی
حەڵقەوو پێچی دەدەن لە شکل ماری دەجەنگی

گەردەنو غەبغەب خاڵو خەتو ئەو زوڵفی پەرێشان
هەڵدەفڕێنی دڵم وەختە لەبۆی ببمە فەڕەنگی

که نەسیم دێ دەهەژێ گوڵ و بولبول کە دەناڵی
حەقە عاشقی بێچارە کە شەیدایە لە دەنگی
بە تاجی کەیوو فەیروزو هەزار مولکی فەرەیدون
لەشکری دێوو دلێرو پەری و میهتەرو زەنگی
جابولو رۆستەم خاوەرو کەیکا جەمشیدو جامی
فیدای خونجەیی دوو دوو کەنەسیم دێت و دەلەنگی
ئەتڵەسە عیشقی غەرواسە دڵم نازی بەبێ ئەو
لەو بەحری بە(دائیم) دەگەڕێ لێی بەنەهەنگی

* * *

مژەکانی وەکو تیرە لەناو قەوسی دو ئەبرۆ
لێی مەدە لەو خاکی غەریبی بێتەوەسەرخۆ
لایێ بەزنجیرو کەمەندی لایێ بەئاگر
زانیمە کە فەوتاوە دڵم بۆ چییە رۆ رۆ
پشکوتنی گوڵ تێ پەڕی لەو بولبولی خۆشخوان
سەت ئاخی بە دڵو ناڵەوو هاواری سەحەر بوو
رۆژێ کە وا بەرگی شەهیدیت هاوێتە ملی من
چەند کردم و نەمتانی کەوا نەیکەمە بەرخۆ
وەختێ تیرت لەجگەر دام وەك داری سەرو بووم
ئیمرۆ کە چەمیوەو گەردەنی هاتیتە ئەژنۆ
دەرمانی بکەو چارەیی دودەستی شکاوم
چارێکی نییە غەیری ئەمەی بیخەمە ئەستۆ
سامێکی نەما مەدرەسەیی عیشقی لەلای من
وەك ترسی شکا سەبەبی ئەو کەس نەبو هەرتۆ

* * *

ئەو دڵ دزەی شادزەنایەتە هاواری من
ئەو یاری چاو مامزە بویتە گریەو زاری من
عەزیەتم تاکەی ئەدا تیری مژەم لێ ئەدا
کەینێ وعدەی پێ ئەدا یارەکەی خەمخواری من
توخوا ڕزگارم بکە ڕەحمێ بەحاڵم بکە
وەرە تیماری بکە قەڵبی برینداری من
سەحەردێ بۆ گوڵ چنین گوڵی باغو یاسەمین
هەر بەقاقای پێکەنین دەیبا بۆ خونخواری من
دەم بەخەندەو یارانی بۆ حاڵی من نازانی
فرمێسکی لەچاوانی جۆگەوو جۆباری من
وا لە شاخان دێتە خوار لە حەسرەتو دەردی یار
توخوا یاری چاو خومار وامەکە دەرباری من
سوندوسی لەبەردەکا بۆ کوشتنی من وادەکا
موژدەی تیژم لێدەدا و ناشیکا تیماری من
سەن باغمەنە ئەی گویزال دوداغ ئاڵی دیدەکاڵ
سامی باغ موژدەی ویصاڵ ئاهە عەلەمداری من

* * *

بۆ زیارەت هاتمە لایی یارەکەی خەمخوارەکەم
دڵ بریندارە لەبۆ تۆ ڕۆژ و شەو هاوارەکەم
خەنجەری موژگانی تیژت وا لە جەرگم کارییە
مرحەمی دەردم بفەرموو سینەکەت ئاوارەکەم
چینی زولف و غەبغەبی تۆ گەر ببینی دڵ بەتاو
دێتە جەولان و هەژانی باری میحنەت بارەکەم

لـەب وەكـو خونـچەو دەمـى تـەنگ ڕەنگـى سـوری قرمـزی
داخەكـەم ئـەمنت لەدەسـت چـو تـا ڕەقیبـت پارەكـەم
پەرچـەم سـیاهی پەنجـە سـورە چـاوەكانت نێرگـزی
تـاكو مـردن هـەر لـەدوتۆ دائـم مایـە لغارەكـەم
وەخـت و بـێ وەخـتی لـە صـەحرا ڕەودەكـەی تۆمـامزی
روكـە لاشـەم تـاكو مـاوم جـارە هـەر ئـەم جارەكـەم
بـەختت بـسوتێ بـەئاهم بەسـیە سـیحرو دڵـدزی
بەسـیە یـادی ئـەو ڕەقیـب و زاڵمـی خوێنخوارەكـەم
بـێ خـەتا عاصـی دەبـی تـۆ بـۆ لـە(سـامی) عـاجزی
هـەر بەڕوخـسەت بێتـەوە بـا ئـەو دڵـی دزیارەكـەم

* * *

مەناڵێنـە توخـوا بولبـول وا هـاوڕێتن نەسـیم و چـڵ
بناڵێنـە لـەبۆ كەسـێ كـەلێك دی ڕەنجـاون دودڵ
كـەدودڵ لێكـدی ڕەنجـابێ بـەڕۆژو شـەو هـەردامابێ
كـەی دێتـە ڕیـزی تـەیرێكی بـچریكێنێ بـۆ خونـچەی گـوڵ
بـۆ سـامت گـرت و هـاوارە لـەو بـاغی خـۆش و گـوڵزارە
خـۆ نانـالێنی وەكـو مـن لـە تـاوی یـاری كەمـەر شـل

* * *

چـەند خۆشـە فەصـڵی بـەهار گـوڵ وا دڵان دەدوێـنێ
خونـچە بـچنین جـار بـەجار بولبـول دائـیم بخـوێنێ
لـەباغی ڕەیحـان و گـوڵ چـریكەو دەنگـی بولبـول
هەرچـی پێـك بـێنێ دو دڵ دەرگـەی كابـەی دەژێـنێ

جا بنۆشین دەم بەدەم نامینێ دەردو ئەلەم
تاجی کەیبیو جامی جەم یەختەتی لێدەدرێنێ
لەگەڵ یاری نازانین هەر بەقاقای پێکەنین
بکەین یادی گوڵ چنین غەم لەدڵان نامێنێ
جا نەسیم بێ جار بەجار بیهەژێنێ شەدەی لار
سەد صۆفی بێو تۆ بەکار بەخوا تۆبەی دەشکێنێ
تۆ یاری وەفاداری بەسیە ناڵینو زاری
بەخوا فەصلی بەهاری بۆ تۆیە گەر بمێنێ
کراس کتانی سوخمە ئاڵ برۆ کەمانی چاو غەزال
گەر بیبینی دێ شەماڵ پەرچەمان دەهەژێنێ
لەبەر لۆمەی ڕەقیبان ناگرێ قەدری غەریبان
ئەو بێ دینەی بێ ئیمان دڵیشمان لێ دەستێنێ
سامی هەژارو صەلیب دەخوێنێ وەك عەندەلیب
ماڵت وێران بێ ڕەقیب لەبەر تۆ نامدوێنێ

* * *

تۆ ئەگەر بێ حاڵو بێ حالێم نەپرسی لەیلەکەم
شێتو شەیدامە لەتاوان دەشتو سەحرا پەیدەکەم
گالە لەسەر کێوان ئەسوڕێم گالە فکری گوڵ چنین
گاهێ دەروێشم لەتاوان چارو ناچار حەیدەکەم
گاهێ دەبمە باغەوانو گاه لە فکری شیرنم
گاهێ سوڵتانم لە دڵدا گاهێ ئیسکاف دەکەم
گا لەباغی دائەنیشین مەی دەنۆشین دەم بەدەم
گاهێ تەنهامە لەبەرپیە ڕو لەدەشتی ڕەیدەکەم

گاهـــێ مـــەجنونم لـــەتاوان كـــارو پیـــشەم زارییـــە
گاهـــ خـــەریكم هـــەر بـــە قاقـــا مـــەیلی تـــاجی كەیدەكـــەم
عـــامیلێكم ڕوتو ناچـــار لۆمـــەكاریم بـــۆ دەكـــەی
دیـــلو یەخـــسیرم لـــەبۆیێ شـــینو دڵـــزاری دەكـــەم
پـــێم ئـــەڵێ یـــار وادەبیـــنم هـــەر كـــە دێوانـــەی لـــەبۆم
وا مەزانـــە پەردەیـــە بـــۆ دیـــتنی تـــۆ پێـــچكەم
ڕۆژی دێـــتو وا لەپێـــشە هـــەر كـــە ڕۆژی شـــادییە
وەك زولیخـــا بـــۆ عـــەزیزی مـــەنعی دو خونـــچەی دەكـــەم
مودەتێكـــە چـــاوەڕێم بـــۆ لـــوتفی زیبـــاو بـــۆ كـــەرەم
زۆر بـــەئاواتو حـــەزینی ســـەیری ئـــەو شـــۆخەی دەكـــەم
وا لـــە بـــەحری ســـوری خـــوێنین پـــێم ئـــەڵێ خـــۆ نـــاخودا
فەرتەنـــەی بـــەحری لەپێـــشە ســـامی غـــەرقی مەیدەكـــەم

* * *

عـــومرم ڕۆیـــی بـــەتاڵان هـــەر غـــەمخواریو گریانـــە
دائـــیم لەگـــەڵ یـــەك زیـــزین لەگـــەڵ چـــەرخی زەمانـــە
ڕۆژم وەك شـــەوە بـــێ هـــۆش شەویـــشم هـــەر ناڵینـــە
بـــە چەشـــنی هـــاوڕێی بولبـــول عەشـــقی خونـــچەی گوڵانـــە
لـــەدنیا هـــەر دەنـــاڵم لەحەســـرەت ڕوی لـــەیلایێ
ئێـــستا بـــەمن چـــی مـــەئوا پـــڕ لـــە حـــۆریو غیلمانـــە
خـــۆم دڵـــی خـــۆم دەداوە دڵ دەیگۆتـــۆ مـــەجنونی
بـــەهاری هیجـــران واهـــات غـــەم دێ لەســـەر غەمانـــە
وخـــتی ســـەر بڕینـــت هـــات خـــەڵاتت قوربانییـــە
رازیمـــە لـــەیلا بیلـــێ بـــەلا فیتنـــەی شـــەیتانە

عاشـــــق دەردی گرانــــــە ســــــامی لــــــەدڵ نــــــامینێ
چــــــەندی پــــیر بـــــێ ســــاوایە منـــــداڵی بەرمەکانـــــە

* * *

دڵ پرخەمـــــە غــــــەمباری ئـــــەوا بویتــــە بەشــــــی مــــــن
جــــارێ نــــەبو دڵ خۆشـــــی لــــەیاری حەبەشـــــی مــــن
لــــە زســـــتانو لـــــە پــــایز لـــــە هـــــاوین و بـــــەهارە
مـــژدەی نـــەبوو خـــۆ بـــا لەجیهـــەت خونـــچە گەشــــی مـــن
ئـــەو بەختـــە فـــڕی ڕوی لـــە چـــلا كـــرد و بزربـــوو
نایەتـــــەوە لام تــــازە ئـــیتر بەختـــــە ڕەشـــــی مــــن
كـــــردت بـــــە نیـــــشانو نیـــــشانی خەنجـــــەری موژگـــــان
كـــاری مەكـــــە بیزانــــی عــــەدوی دڵ بەخەشـــــی مــــن
ســــامیت بـــەزوڵم كوشـــتو كـــەوا بـــێ لـــە غــــەریبی
بــــارت لەملـــــە نەینێـــــژی بـــــەخۆت كەلەشـــــی مــــن

* * *

خۆشەویـــــــــست وغـــــــــەمڕەوێنم وا لــــــــەبۆ لاهاتـــــــــەوە
هاتـــە ســـەر خۆشـــی غـــەمم یـــا هـــاتو دڵ دەركاتـــەوە
هـــاتی دڵ دەركـــەی عـــەزیزم حـــەپسو زنجـــیری بكـــەی
یـــا لەســـێدارەی دەدەی بـــەو زوڵفەكـــەی تاتاتـــەوە
یـــا بەســـالاری مـــژانو زوڵفـــی وەك جەیـــشی فـــەڕەنگ
دێیـــە مەیـــدانی تەپۆیـــەك بـــەو هـــەمو ســـامانەوە
قـــسدی كوشـــتنی مـــن فـــەقیر بـــۆ دەكـــەی هـــەی خـــوێن ڕژێـــن
پاشـــی مـــن جـــا كـــێ هەیـــە تـــا بـــاغی ســـینەت كاتـــەوە

پاشی کوشتن وەسیەتت بێ قەبرو تابوتم بکەی
لای سەرینم ڕابوەستە بارەقیب بڕواتەوە
کافرەیی مەزهەب مەسیحی یا ئەنیسا بەسیەتی
ئاهی من هاتە ملی توو گەردەنی پاپاتەوە
کەی مەلائیك لێم دەپرسن سامی ئەعمالت چ بوو
من ئەڵێم لەیلا دەزانێ جوابی باداتەوە

* * *

غەمو تاڵیم زۆر لەمێژن، هەتا لەیلا دێ مەم نێژن
با لەیلا بۆ خۆی کفنم کا، قەبرم بەگوڵاوی داڕێژن
وەسیەت بێ بێتە سەرینم، با بۆ خۆی بیدا تەلقینم
بڵێن خۆی گوتی بیبینم، ئێوەو خودا وای پێ بێژن
کفنم بدروی بە زوڵفانی کۆربکا چاوی حەسودان
بە عاشقان بێنێ تابوتم هەتا فرمێسکان داڕێژن
بەڵکو عاشقانی غەمگینت حاڵی منی غەریب ببینن
تا بگریەن لەبۆ سامی خوێنی ڕەقیبان بڕێژن
خوێنی بەکر مەرگەوەری وەکو سەی پێمان دەوەڕێ
زین بۆ مەمو مەم بۆ زینە حەسود لارە کەڕو گێژن

* * *

کوشتمیتی وا بە موژگان چاوەکانو غەمزەکەی
چەند خۆی لێم دادەپۆشی دیارە ڕۆینو لەنجەکەی
خۆی بەسەد بەرگان بگۆڕێ هەر ئەزانم دولبەرە
چاك ئەزانم یاری خۆمو شۆخی کەیفو بەزمەکەی

دڵ کـــەرۆیی هاتـــەلای تـــۆ کەوتـــە نـــاو داوی زەنـــەخ
هاتـە پـێش چـاو بـاغی سـینەو شـل بـو بەنـدی سـوخمەکەی
بەسـیە بـێ رەحمـی هەتاکـەی زاڵمـەی عاشـق کـوژە
قـاتیلی خـوێن رێـژ بناسـن دیـارە دەسـتو پەنجەکـەی
پـێم ئـەگۆ مـن ئـەی دڵا چـت کـرد لـەهیجرو دەردی یـار
رەحمـی کـانی یـار لەگـەڵ تـۆ پـاکی رۆیـی پەنجەکـەی
دڵ دەڵـێ لاشـەی بـەتاڵی پـیری بـێ فیکـرو نـەزان
مـن لـەتۆی چـاتر ئـەزانم شـیرنی لوتـفو لەهجەکـەی
لەگـەڵ مـنی چـەندە خۆشـە کیـژە کـوردەی مـاهرو
ئـەو کـە (سـامی) هـەر لەدڵـدا نـابڕێ قـەت مەیلەکـەی

* * *

پیربـووم لـەهیجرت پـشتم چـەماوە
تاکـەی بنـاڵم هێـزم نـەماوە
تـۆ منـت کوشـتو یەخـەی کـێ بگـرم
بـۆ تـۆ شـەیدامە حـاڵم نـەماوە
بـۆ یـار دەنـاڵێو شـەیدای لەیلایـە
بـۆ بیبـەن بـۆ لای شـێخو مـەلاوە
پیربـووم لـەهیجرت پـشتم چـەماوە
تاکـەی بنـاڵم هێـزم نـەماوە
مـنم برینـداری تـیری موژگـانم
خـاڵو ئەگریجـەی چـین چـین وەسـتاوە
بـەو چـاوە جوانـەو ئـەبرۆی کـەمانی
بـەداوی زوڵفـان ئـەمنی بەسـتاوە

بابی لوقمانی دەردو برینم
بلێن برینی مۆژەی کولاوە
ئەشکی جۆباران وشکە بەهاوین
خوێن لە چاوی من بۆ نەوەستاوە
ڕۆژێ تەنها بو مەجنون لەسەحرا
لەیلەی خۆی دەدی کۆتری دەخولاوە
لەناو کنێرو سوسەن و سومبول
لەمنی دەپرسی دەیگۆ گەر ماوە
بڵێن بێتە لام سامی غەریبە
تا بەداخی من سەری نەناوە

* * *

بۆ لە حاڵی من جارێ نازانی
نالێی لەبۆ چی وا لەگریانی
چونکی لای تۆیە دەردو دەرمانی
ئەتۆ لەو وەختەی یوسفی جیهانی
عەتری هەناسەی دەمی خونچانی
بۆ بێ ئیمانی بۆ وا بێ دینی
تاکەی بنالم وا بەحەزینی
جارێکی نەبوو چاوی بمبینێ
وا بادی بەیان خونچان دەژێنێ
موتریب و ساقی و بولبول دەخوێنێ
عاجزت کردم تۆ لەو ژیانە
دائم پڕ حەسرەت دڵ هەراسانە

بــــــا لەگـــــــەڵ بولبـــــــول بـــــــچمە باغانـــــــە
چـــــــونکی لەگـــــــەڵ مـــــــن هـــــــاوڕێی خەمانـــــــە
ئـــــــەویش بـــــــێ بەشـــــــی ئـــــــاوی خونـــــــچانە
هـــــــەر دوك ئـــــــاواتی مـــــــژەی ویـــــــصاڵین
لـــــــە نـــــــاڵینی شـــــــەو گـــــــەلێ بـــــــێ حـــــــاڵین
ســـــــەرێکی خۆشمـــــــان نـــــــەکرد بـــــــەباڵین
جـــــــا وەرە بولبـــــــول پێکـــــــەوە بنـــــــاڵێن
هـــــــەردووك چـــــــاوەڕێی بـــــــایی شـــــــەمالێن
بـــــــۆ لـــــــەیلا نییـــــــە دڵ پەرێـــــــشانم
یـــــــا ئـــــــاهو ناڵـــــــەی لالـــــــە زارانم
عاشـــــــقی خـــــــاکو بـــــــاغی کـــــــوردانم
ئـــــــەوی لەدڵمـــــــە بـــــــۆ خـــــــۆم دەیـــــــزانم
نـــــــاوێرم بیڵـــــــێم لـــــــەناو دیـــــــوانم
تاکـــــــەی نـــــــاڵێن وچـــــــریکەو ڕۆ ڕۆ
تـــــــۆ خـــــــەوی شـــــــیرن مـــــــن دەســـــــت لەئـــــــەژنۆ
هەتاکـــــــەی عـــــــەقڵت نایـــــــە ســـــــەرخۆ
تـــــــۆ بـــــــۆ مـــــــن بگـــــــری مـــــــن دەگـــــــریم بـــــــۆ تـــــــۆ
تـــــــۆ بڵـــــــێ خونجـــــــەم ڕۆمـــــــن دەڵـــــــێم شـــــــەوبۆ
تـــــــۆ بەنـــــــدی داوی حەلقـــــــەو کەمەنـــــــدی
مـــــــن ئـــــــاخی ڕەقیـــــــب بوختـــــــان وپەنـــــــدی
لـــــــەبۆ کاکـــــــە سورچـــــــی بەهرەمەنـــــــدی
ئافـــــــەرین دوڕو پیـــــــاوێکی ڕەنـــــــدی
ئـــــــەی دەلالی بـــــــاش خونـــــــچەت بەچـــــــەندی
مـــــــەڵێن مەناڵـــــــە کـــــــە مـــــــن بـــــــێ چـــــــارم
غـــــــەریب وحـــــــەزین دڵ برینـــــــدارم
هـــــــەردەم حەســـــــرەتی بـــــــاغی بـــــــەهارم

کەینێ دێ ئارامێک بۆ دڵی زارم
دنیا عاجز بوو وا لەهاوارم
لە فەصلی خونچان وەختی بەهاران
لەناو شەنگەبی و ناو لالە زاران
ئاخرشەڕ زۆرن بەسەد هەزاران
سامی و بولبول گەلی هەژاران
بابێنە شین لەبۆ بێ چاران

* * *

ئیشێکی مەکە کەڵکی تۆ نەگرێ
بۆ یەکێك بمرە کە بۆ تۆ بمرێ
دوربە لەیاری بێ وەفا و پەیمان
قەدری وەی بگرە قەدری تۆ بگرێ
وا وەقتم رۆیی بەحەسرەت کێشان
هەردەم داخ لەدڵ ژینم پڕ هێشان
بە مەکرو سیحر دڵت ڕاکێشام
خستمتە فکری صۆفی و دەروێشان
مەخسودی ئەسڵیت هەر گەنجی دڵ بوو
منیش نەزان بوم خۆ فیکرم شل بوو
عاشق و دەروێش هەڵخەڵەتاون
بە سیحرو جادو زنجیر کراون
مرشیدو مەعشوق جەللادی فیکرن
عەشق و دەروێشان ڕێ لێ گۆڕاون
ئاخیری مەرگە وەعدە تەمامە
لوقمانی دەردم ڕەوانکە نامە

دەمرم ئاخ لەدڵ دەردم گرانە
لەداخی لەیلەو مردن بەسامە

* * *

بولبول و گوڵ وا ناڵینێتی
گوڵ بەدەم باوە پێکەنینێتی
ئارەزوی خونچە بادی سەبایە
لەدەستی کێ ماو کێ فیغانێتی
وا پڕ بووم لەدەست عەکسی دنیاوە
تازە خونچەی من وا دەمیداوە
باغەوان لەسەر ئەو خەرمانی گوڵ
خونچەی منی لەدەست بەقاڵ ناوە
باغەوان باغت بۆ وا ساوایە
لەو بەهاری خۆش خونچەت چنایە
ئینسانی موهمیل هیچوو بێ قانون
بەبێ سامی نوست باغی هەر وایە

* * *

وێرانە ماڵم وا بۆت ئەناڵم
خوا لێت هەڵنەگرێ شکاندت باڵم
فیکرت شێواندم دڵت شکاندم
لەمەکرو حیلەی دولێوی ئاڵم
تاکەی عەبدالم بۆشە خەیاڵم
بەسەردا مەرو ببتە پرد زاڵم

ســـــامی وا لـــــــەزار نـــــەی مــــــاوە قـــــەرار
هەتاکــــــەی بــــــێ ســــــود مــــــن وا بنـــــاڵم

* * *

بـــۆ دەمکـــوژی بـــێ تـــاوان توخـــوا مـــن گونـــاهم کـــا
یـــــاخوا ئـــــاهم بتگـــــرێ دڵــــی نـــــاو داوانم کـــــا
بەنـــــدی ســــوخمەی ڕەنگینـــــت بترازێنـــــە بـــــێ ئیمـــــان
تاکــــەی لـــــێم داگیردەکــــەی دو ســــێوی ســـــامانم کـــــا
گــــەردەن بــــەللوری ڕۆمـــــی بەســــیادی خوێنرێـــــژی کـــــە
کوشــــتت(ســـامی) بـــێ تـــاوان خـــوێنی ســـەر پـــەنجانم کـــا
وا دەنـــــاڵم وەك بولبـــــول بـــــۆ بـــــاغی ســــینەی ســــاوا
بەچـــریکەو هــــاوار دەڵـــێم خونـــچەی نـــاو باغـــانم کـــا
بێـــــچارم لەشــــــەو نـــــاڵین لاڵــــــم هـــــەر وەك دێوانـــــە
فرهــــادو مـــــەجنون کــــانی هــــاوڕێ ی لەشــــاخانمکــــا

* * *

بـەو پەیمانـەی یـەکبی دوو دڵ هـەم خونجـەت بـیو هـەم یـاری شـل
هــاتو هــاوار هــەر بۆیــارە هــەر خـــەیاڵ لەخونـــچەو بولبـــول
دیـــــدەنی گـــــەردەن بـــــەللوری چ لــــــەنێزیك چ لـــــەدووری
وێنـــەی ڕۆژو شـــەو لەلامـــە پەرچـــەمی نـــاو لێـــوی ســـوری
ســـامو قیمــــەتو ســـامانە هـــەر چـــاکە و جـــوانی ئینـــسانە
گــەر خـــاوەن چـــاکەو ئیمـــانی ســـانیع دەڵـــێ بەشـــەر جوانـــە

* * *

توخوا کەی یارم یارم هەرمن بۆ تۆ خەمخوارم
بۆ دەمکوژی بەدەردان تاکەی لەژێر ئازارم
بەیادی چاوی کاڵت بە زوڵف و لێوی ئاڵت
گیرۆدەو مەفتەلابوم بەداو ودانەی خاڵت
هەرمن نازت دەکێشم هەتاکەی وا دەروێشم
شێتو شەیدا لەشاخان بۆتۆ ئاخی بکێشم
جوان و دڵ ڕاکێشی دەرمانی دڵی بەهێشی
سامی بکوژی بەدەردان کێیە نازت بکێشی

* * *

رۆژو شەو کارم دەردو هیجرانە
وا وەکو مەجنون بووم بەدێوانە
لە هیجری لەیلا وا لە غەریبی
هەر دەناڵێنم پیشەم گریانە
دڵ لە ژینی خۆی وا هەراسانە
ئەو دەردی سەرە بۆچی ژیانە
لەداخی دورو جەرگم سووتاوە
دەردی ڕەقیبان گەلێ گرانە
کەوتمە ناو زارو دەردی ڕەقیبان
با هەر بناڵم لەگەڵ غەریبان
خۆشیم گریانە خۆشیم
لەدەردی دووری بێ دین و ئیمان
دایم لەزارم ئەوا لە شینم
چەند لە ئازارو چەندی غەمگینم

من لە عەشقی تۆ هەرچەند بنالم
هەنگی گوشادو (سامی) زەنگینم

* * *

دڵی بردم پەریزاد بەغەمزەی چاوەکانی
قەلبم وا بێ دڵ ماوە هەر دەڵێن دڵت کانی
کەس نازانێ ڕەنجاوە پەریزاد گلی داوە
بۆ گریەو شەوناڵینی گرتی بە پەنجەکانی
گرتی بۆ پاسەوانی بۆ ئاودێری شەوانی
خەو ناچێتە چاوانی لەسامی خونچەکانی

* * *

کچی ئاخ لەدڵ کوری ڕەنج خەسار
تووشی یەکدی بوون لەناو لالە زار
یەکتریان ناسی بەڕەنگو دیمەن
بە بەرگو بێن و گریان لە چیمەن
کچی دڵ بەخەم هاواری دەکرد
دەیگۆ ئەی مردن زو بەدەستو برد
بمبەوە لای خوا حاڵمنەماوە
بەزیلی ئاگر خوێنم زوخاوە
بەئاواتی خۆم داخوازی دەکەم
بەمردن بۆ ژین شانازی دەکەم
نامەوێ بژیم زەردو لێو بەبار
لەگەڵ پیرەمێرد بە زێڕ و دینار

لەگەڵ هاوتەمەن خۆشە نانی جۆ

نەك لەگەڵ پیرێك تەختی هۆلاكۆ

مەگری ئەی خوشك منیش لێ قەوماو

هەتیوی بێکەس هەتا بوومە لاو

بووم بەرەنجبەری پیرێژنی حەکاك

خاوەنی گوندو دوکانو مەللاك

بووم بە حەڵاڵی لەبەر هەژاری

نیزامی وایە سەرمایەداری

من ببمە عەبدو تۆببە عەبید

هەستە تێکۆشن بەس بدرێنە زید

هەستن تێکۆشن خۆشكو براکان

هەڵکەنین ڕیشەی فاشی بێ ئیمان

هەستە خەبات کە بگەین بە ئاوات

گریان بێ کەڵکە بۆ دەردی داوات

هەتا گرانو سامێ کت ماوە

ئاوت بێ زەویو زەویت بێ ئاوە

* * *

لەکێ هاتی لەچدای بۆ کێ دەچی بیرکەوە،

ئەی دڵا بۆ ڕۆژ شەو هەر زار وشیوەنکارتە

بۆ گوڵێکی نابی بۆ تۆوا بەبێ سودزارتە

مەیلی عیشقت بۆ دەژێنێ خەیاڵی بێ نیشان

بێ دڵو مێشك لە سەحرا وا لەدو چی غارتە

ئەتۆی شێت و نەزانی وا لەدو نەی بێ وەفا

کەس گوتی بۆچی دەنالّی گریەوو هاوارتە
وا لە دەریای خەیالّی پێ مەلەی عیشقی دەکەی
یاری چی ئەبرۆ بژانگو پەرچەمی تاتارتە
دەستو پەنجەو لێوی ئالّ لوتو چاوی پڕ غومار
کەزیەکەش بۆ گەردەنت یا ڕەشمەوو هەوسارتە
بای سەحەر هات کەوتە باغان خونچەی گولّ پێکەنی
بێ وەفایی کاری خونچەو یارەکەی بەدکارتە
راستی کرد بولبول فڕی تولە سەگ مەرگی بەسە
یار لەگەلّتا بێ وەفابێ دوری ڕێگاوچارتە
ڕۆژکارت ماتو غەمگین بیر لە کاتی خەودەکەی
شەو کە داهات ناخەوی هەرشیوەن و هاوارتە
سامی بێ شەرمی نەماوە عەشقی بێ مایەیە
لەو دەمی دلّ دێتە ژانی یاری پەرچەم لارتە

* * *

لەلام وابو یار دێ بۆلام
بەپێ گوتنی دینی ئیسلام
نەمزانی یار مەسیحی بوو
پێ ی خۆشە من شێتو شەیدام
دین جودایی بەهانەیە
عاشق پیری مەیخانەیە
دلّ لەدەوری پەرچەمی چین
تەیری داوانو دانەیە
خانەیی سەبری وێرانە
دلّ لە چۆلو لە شاخانە

هەرکاتێ یار داوی دانا
دڵ تیرێکی ناو داوانە
گوڵو خونچە بۆیێ جوانە
بۆ پەنجەی دەستی یارانە
دوڕو یاقوت نرخی کانی
نرخ و جوانی بۆ ئینسانە

* * *

وای لەبەر بەختی ڕەشم ڕۆژو شەوم زارییە
فرێسکی خوێنی گەشم بەچەشنی مرواریيە
مەڵێن بۆ زاری دەکا غەمە غەمخواری دەکا
پەرچەمە هاری دەکا عیللەتی بێ چارییە
پەرچەمی ڕوی هەڵداوە دڵم لەدەست نەماوە
زوڵفی بەچین شکاوە کەزیەکەی ڕەشمارییە
مولکی جەمو فەرەیدون لە وەختی چەرخی گەردون
قوتی داوە بەبێ شون بو هێشو سەربارییە
لەدەستی بەختی کونی با لە کێوان مەجنونی
بمریتن بەبێ شونی نەك لە تاڵی شارییە
ئەی ئاسەڤ غەمخواری بۆ خۆت وەرە هاوارم
وتی بۆ تۆ لەزارم مان لە فەصلی بارییە
ئەشعاری نیزامییە وا میراتی (سامی) یە
مورشیدی من شامییە هێشو عیشق کارییە

* * *

ئەو ئاهویی سەحرای چینە
بۆ بێ ڕەحم و وا بێ دینە
ڕەحمێ ناکا بە حاڵی من
چی لێ قەوما ئیقبالی من
با پێکەوە من و بولبول
هەر بناڵین بۆ خونچەی گوڵ
ئەو بۆ خونچەو من بۆ غەزاڵ
هەردووک وەک یەک وێرانە ماڵ
هەر دووک وەک یەک شەو لە ناڵین
چاومڕێی مژدەی ویساڵین
بولبول خەوتو گوڵ پشکوتن
ساقی و موترب تاکو جوتن
دڵ لەناو حەسرەت تاواوە
بۆ من بۆ ئەو دان و داوە
هەر بۆمن بو دانی داوی
سامی بووە خوێن ئاوی چاوی

* * *

شەرتێکە کە کردوومە بە پەیمان و دڵ و جان
دەرچووە لەدەمم دەرچووەو داومە بەڕەیحان
تاماوە ڕوحم نوحە لەچاوم وەکو یەعقووب
هەردێت و دەبابێ لەتاوی یوسفی کەنعان
دێ عەتری هەناسەی دەمی خونچانی لەباخان
موتریبە بولبول ساقی چڵ و خونچە لە خەندان

وای خۆشە نەسیم دێت و کە خونچان دەهەژێنێ
خونچە بزێ و نەغمە بێ بولبول خۆشە بەعینوان
ناڵەیی عیشق و حەزینی هەر بەزمی شیفایە
بێ بەشبی ئەگەر زێدەیە بۆ هاتنی لوقمان
هەر ئاوە شیفا بۆ سەبەبی خونچە نەپشکوت
یان یاری دەوێ عاشق و یان داینێ بەفەوتان
بێ سوودە تەبیب هاتنی سەر عاشقی شەیدا
چاری هەیە هەر دەردێ بەلا هەستی بەدەرمان
وا تێمەگە سامی لە شیعر مەخسەدی زوڵفە
لەملی مەکە زوڵفی سیاتو پێ ی مەکە بوختان

* * *

پەرچەمی چین چین لەسەر رووی هەرکە دێتە پێشەوە
پێچە بوو گەر هاتە گوڵشەن چاوەڕێم کەی دێتەوە
وەك غەزالە ئەو لە سەحرا جاربەجار لێم وون دەبێ
جاربەجاریش دێتە بەرچاو جاری دێ ون بێتەوە
دڵی بردم ئەو دزەی چاو مامزە چۆن ڕاپەڕاند
کەوتە داوی زوڵفەکانی تازە دەرچوو بێتەوە
شێخی مورشید گەر بیبینێ وەیل و سەرگەردان ئەبێ
عەینی مەجنوونە لەبەرییە ڕۆژ و شەو دەخولێتەوە
دێتە گریان و فیغانی هەر دەگریێ بێ قەرار
ڕەنگی خونچەو دەنگی بولبول هەر کە دێتە گوێتەوە
شێخ مریدو صۆفییە بۆیێ دەبێ شوغلی بکا
خانەقاو تەپڵ و موریدی دێتە دەست و پێتەوە

تیری موژگانی لەجەرگم خەنجەرێکی کارییە
تیغی عاشق کوژ عەزیزان خوێنی لێ دەتکێتەوە
ئەی ڕەفیقان لۆمەکاری من مەکەن ئێوە و خودا
هەرکەسێ لێیدا بەموژگان زەحمەتە هەستێتەوە
ئەشکی خوێنینم لەچاوا وەختی واتانی نییە
با نەژیم تۆخوا بە جزیا بمکوژە و بپڕێتەوە
یا بپرسە حاڵی من وا بۆ فیراقت ڕۆژ و شەو
ئەشکی خوێنینم لەچاوا بۆچی ناوەستێتەوە
سامی غەمبارو هەژارە بۆ نەبێتە باغەوان
چەند خۆشە دو هەژاران شەرت ببەستن پێکەوە

* * *

سەرنجم دا قەدو باڵای سەرم سورما چ باڵایە
دو چاوو پەرچەمی تاتای لە مێژوودا نەخوڵقایە
لە خاخامی بەرەی ڕۆمی دەڵێن یەکێك هەبوو ئەمما
ئەوی وای گۆ دەبێ شێت بێ لەناو دەریای بەلادایە
زوڵف خاوە بەداوی خۆی دلان دەگری لە بەندیکا
ئەمن جارێك سەرم لێدا دڵم زیزەو بەجێ مایە
دەری سینەی ببینی تۆ دەڵێ ی یارەب ئیلاهی من
چ جاهێکت خەڵق کردو چ باغێکو چ مەئوایە
نەعیمە یان سەلامی تۆ وەیا فیردەوسو خولدە
قیامەت ڕانەبو ئیمڕۆ بەهەشت بۆ هات چ قەومایە
دەڵێ خۆمن نەئیدریس و بەزندیتی بەهەشتم بێ
لەجەنتدا موخەییەر بم حەشر سامی لەکێ مایە

کراسی کتان

کراسی کتان سوخمه ئاڵه
بەژنت باریك ڕوت بەخاڵه
دڵت بردم بەو چاوانه
لە بەندیخانەی داوانه
دو باڵاو دو لێوی ئاڵه
لەسوی تۆ حاڵم بێ حاڵه
بیرت فرانەد یادم نەکەی
بۆ لەناڵین چارم ناکەی
لە ئەگریجەو داوی لالات
لە زەنگینی قەدو بالات
هەزاری تۆم لەسەر کاتت
چاوەڕێ ی موچەو بەراتت
بەمن دەستی مافی خۆمه
لێ قەوماوی عەشقی تۆمه
تۆ لە سامی لاری مەبه
پشت لەدەردو چاری مەبه

* * *

تۆخواکەی مەنعم مەکە با لەدەوری بالآتبم
دەبا حەپسی ئاگریجەو زوڵفی چینی تاتاتبم
دەمێ دەروێش‌و مەجنون دەمێ پاسەوانی باغت
دەمێکیش بەرماڵ بەکۆڵ سۆفی ناو خانەقاتبم

دەمێ حاشیەموتالا وەسفی گەردەنو بالاّ
دەمێکیش دڵ غەمگینی دوو ئەگریجەی لالاتبم
تەماشای باغی سێوان دوندانو ڕەنگی لێوان
دڵکەی فەرامۆش دەبێ گوێ لە دەنگی قاقاتبم
لە(سامی) هیجری دوریت دەمێکە من عبداڵم
بانەغمە خوانی خونچەی تازە باغی ساواتبم

* * *

دووربی لەیاری بێ وەفا دەتخاتە ناو جەورو جەفا
کوشتن لای یاران سەیرانە، دەتکوژێ بۆکەیفو سەفا
عاشق دەکوژیو قاقادەکا دو ئەگریجەی تاتادەکا
عاشق نەفامو بێ هۆشە، بەسەححاری بڕوا دەکا
مەڵێن بۆ بڕوای نەمایە بیستومە (سامی) کوژرایە
دڵ وەك پەروانە بێ دەنگە، یار وەکو تفلی ساوایە

* * *

دڵم مەشکێنە چونکە غەریبم
دەربەدەربونی دەستی ڕەقیبم
بۆ ناگری قەدرم بۆتۆ داماوم
لەداخی تۆیە ڕوتو عەجیبم
بەخوا دەمکوژێ دەردی ڕەقیبان
بۆ ڕەحمێ ناکەی ببیەتەبیبم
تادەرمانی کەی قەلبی بریندار
دەبێ تا ماوم لەدوت شەقیبم

دەبێ بپرسم پسیار بەپسیار
روی کردە کام لا بەختی نەسیبم
ئەو شەرتی کوردت بێ وەفایی بوو
کوردم خۆ نابێ من تۆرانی بم
داخوا لە کێندەر (سامی) دەنێژن
موژگانی خوێنرێژبیتە سەلیبم

* * *

بەینێکە دڵم کەوتووە واپیرو خەڕۆیە
رۆژێ وەك شەوی تاریك کاری هەر دەمەڕۆیە
چ نەگبەتو داوێکە کەمن گیری کەمەندیم
ئاتەشی عیشقە دڵم یا کزبو درۆیە
بێ چارە لەسەحراو وچیادا وەکو مەجنون
هەرجێگە دەچم دێتە نەزەر سەعەتی تۆیە
ئەی جەهلە عیلم سەرسەرە بۆتەمی وەحشیەت
وەسفی بەچاکی ئەوەڵی ئیختیاری لەتۆیە
چاتر حەکەمی هەردەمە ئەمرت بەحەقیقەت
کوردتو بەخشیت بەبەشەر ئەرزو ئەو شەتوجۆیە
بێ سنور نییە بونی دەبینە کە لە سەد جێ
ئاخری ژین دێت ڕ دەبینین مردنی بۆیە
ئەرز وەکو بەحرو ڕۆحی بێ چارە خەفیفە
بەچەشنی بولبول کەوا لەناو چەنگی هەڵۆیە
رەحمێ بکە بەو بەندەیی بێچارەوو مەزڵوم
بۆتۆ شوتەیە جال جالوجەیشی کە تەپۆیە

سامی بەگریانو بەفیغان ڕوبکە مەعبود
راوچی ئەجەل کەوتیتە دوات مامزی تۆیە

* * *

بۆدڵی من پڕ غەمە وا دائیما زاری دەکا
وا لەجێی بابو براکەم پشتو سەرداری دەکا
دەم لەجێی کەیفو سەفایە دەم وەکو قوتە لەبۆم
نامرێ دڵ شێتو شورە بۆیی بێ عاری دەکا
یاری تەنگانەم غەما من لێم گەرێن باغەم بخۆم
ساحێبی عەهدو وەفایە یارە غەمخواری دەکا
وەك موعەلیم دەرسەڵێ پێم حاڵو بێ حاڵیم دەڵێ
خۆشی دەیزانێ نەخۆشیم یارە ئەو چاری دەکا
سەد هەزارانی وەکو من کەوتە ژێرخاك ئاخ لەدڵ
ئەشکی چاوانم لەبۆیێ ڕەنگی مرواری دەکا
دڵ برینداری عەزیزان چی دەڵێ قەولی حەکیم
شیوەنو فریادی یارو گرتیەتی حاری دەکا
وا ئەسوری چەرخی دەوران وا مەزانە سامییە
دێتە مەیدانی حەقیقەت مەیلی ڕەفتاری دەکا

* * *

چ حاڵێکە لەمن ڕویدا لەبەرچی من پەرێشانم
لەداوی زوڵفی تاتامە لەناو حەپسی زەنەخدانم
بەسەر باغی ئێرەم دا دڵ هەڵاوسرا وەکو هاروت
لەجولەی ئەژدەری دودو کەبێ هۆش و بیابانم

تەمات وایە صەلیبم کەی نەزانێ کەس بەبێ دەنگی
بەبەرزیش من دەڵێم هاوار نیشانەی تیری موژگانم
لەلایەك غەبغەبی نارنج لەگەڵ خونچە حەشریانە
لەلایێ ناڵەیی بولبول لەگەڵ خونچەی لەباغانم
غەریبێکی وەکو من بو کە کەس نایێ بەهاوارم
لەبەرچی دەمکوژی جانا لەبۆ تۆ سینە بریانم
چ دینێکە کە گرتیتت لەگەڵ من بۆ بەبێ مەزهەب
وەکو یەعقوب لەبۆ یوسف بەرۆژو شەو لەگریانم
ئەگەرچی تۆش مەسیحایی لەعیشقی تۆ منم دوچار
لەلات جائیزبوو کوشتنی من بەتوهمەی وەی موسڵمانم
تەوەللابوو لەمن لەیلا کە حوکمی دا بە کوژرانم
لە یەخسیری منی بێ کەس کە کوردێکی هەراسانم
دەڵێ زاری مەکە (سامی) کەنیزێکی لەبۆ شەوبۆ
سەباخەملا بەپەرداغی لەبۆ یاروعەزیزانم

* * *

بۆیێ شێتو شەیدابوم چونکی یارم تۆراوە
بەزمانی بەدکاری بەدوعای بەختم شۆراوە
نەشێتو نەشەیدامە لۆمەکارو ڕیسوامە
ڕەقیبانی بێ ویجدان دەڵێن عەقڵی گۆراوە
هەوری نەمیمو دوڕو تەمیکرد خورشید ونبوو
بۆیێ شەوهات بۆنالین پێچەی زوڵفی داداوە
ئەڵێن ئەی چەرخی گەردون چەندانت کرد بەمەجنون
ئەوهەزارەی دەیبینن پەریان دەستیان لێدراوە

مەمکوژە بەدەردی سەر لێمەدەی مژەی وەك خەنجەر
رەحمێ بکە بەحاڵم کە عالەم لێم هەستاوە
ئەویارە دیدە کاڵە گوتی بەسیە مەناڵە
کەی باوەر دەکا بولبول کە خونچەی لێ رەنجاوە
خەیاڵی خاوە رەقیب سامی لە فکری تەبیب
رەقیب لەو دورێگایە لە شەیتانی خزاوە

* * *

دەردی عیشق گرانە کە پێوەیی ریسوابی
گەر ئەرستۆ تالیس بی بەلاشە پێی چانابی
گەر بتبێ عومری نوحی لەو بەینەی تاکو ماوی
دەنالێنی مەجنونی ئاگات لە ژیانی نابی
بەرۆژ هەردڵ غەمگینی بەشەو هەر دەناڵێنی کاری تۆ هەرگریانە سەد
بەزمی کەو قاقابی
دائیم هەر دەردو میحنەت جاری لەلات حەسرەتە
گەر حەپس و زنجیر بکرێ دڵت لەلا گیرنابی
جارێکی سامی ناکا وەك پەروانە بێ دەنگە
هەردەم لە هەڵفرینە نەسوتێ دابێ نابی

* * *

دڵ لەدەوری شەمعی لەیلا هەروەکو پەروانەیە
قەلبی بێ هۆشم لەتاوی هەردەمێك دێوانەیە
وا لەرێگای دیدەنی یار هاتوچۆ تا کەی دەکا
دەردو سەگ مەرگی هەتاکەی کاری ئەم دەورانەیە

ئاتەشی عیشقی زولیخا وا بسوتێ لەو دڵەم

جارێ نانۆرێ لەلاشەم هەروەکو وێرانەیە

زیللەتو زاریو فیراقەت وشکی کرد خوێنی جگەر

پاسەوانی دەرگەیی تۆ بێ بەشی دەرگانەیە

وەعدەیی وەصڵت بەمن دا بۆنەهات وەعدەی وەفات

کەیقوبادە من عەجەم نیم مەیخەرە ئەو خانەیە

خوسرەوی بەختت لەسەر من شیرینی کردە مەرگ

خانەیی سەبرم گڕی گرت چی بوو ئەو پەیمانەیە

سامی بێ هۆشیم یەقینە هاتو خستمیە خەتەر

* * *

دوێنێ کە چوم بۆ باغی کەناڵێنی بولبول بو

نەغمەیەکم گوێ لێ بوو لەوێنەی یارو دڵ بو

وەك دڵ بۆیار دەناڵێ کەس نەبیتن بەحاڵی

بۆئاوی خونچەو دەمی ئەوناڵینەی قابیل بو

من پێم دەگۆ ئەی بولبول بۆ دەناڵێنی واکوڵ

وتی شەوپاسەوانم بەیان هات چاوم گل بو

بۆوەمە پاسەوانی ناڵینو نەغمەخوانی

خونچەمنی شەیداکرد وەختێکی هەستام گوڵ بو

بۆچی لێم دەکەی پرسیار تۆش وەك منی بریندار

باسی خۆتم بۆبکە یاری کێمان عادل بو

تۆ عاشقی خونچانی ڕۆژو شەو لە باغانی

یاری منت بدیبا چ شۆخو کەمەر شل بو

زولفی وەك عەنبەری خاو یەك یەك وەستابون بەداو

سوحبەتیان لەگەڵ نەسیم لەسەر ئاڵتونی مل بو

رۆژو شەوێ دیوانەم چاوەڕێی ئەو پەیمانەم
لە گفتولوتفی شیرین ئارامی دڵ کامیل بو
ئەتۆ دەردت گرانە یا سامی پەرێشانە
جێگای من باغی ئیرەم هێلانەی تۆ سەر چڵ بو

* * *

ئەوا دێ ناڵەیی غەمگین دەڵێن ناڵەی ئەسیرانە
لەبەینی غەبغەب و لێودا لەناو سجنی زەنەخدانە
بەپەنجەی گرت گریبانی گوتی لێدەن لە تەپلی جەنگ
دەری رەحمەت خەلاسی کا ئەگەر موورغی لەداوانە
ئەسەف بەختم لە ناڵین و لە شیوەن وا فیراقیتی
لە مندالیوە دەمزانی نە کافر نە موسڵمانە
موسڵمانان ئەگەر مسلیم لەدەرگەو گڵپەیی عیشقا
موسڵمان بو لەرێی کافر کە کافر لێی پەشیمانە
بەلا موسلیم نەعم کافر بەلا ئاگر نەعم جەنەت
کەواتە پێم بڵێن فەرقی بکەم بڕوا بەکامانە
عەبودییەت لەبۆ شێخە قیامی بو وەکو ئەصنام
کە شاعیر ئەهلی ئاتەش بێ صەنەم بۆشادی غیلمانە
مەسحەف و تەورات و ئینجیل و زەبور خوچ فورقانە
کتێبێکن لەلای شاعیر هەموو جەمعی لە قورئانە
لە سام و لەهجەیی قورئان نییە هەیهاو تەریق چاری
بکەن فەرقی حەقو باتیل کە ئینجیلیش لەچارانە

* * *

خورشـــيدی روخـــی لەیلەکـــەم لـــە مـــەغریبی دلاوایـــە
چ بـــاکی گـــەنجی کەیخوســـرەو کـــە وەك جیـــسمی هەواوایـــە
تـــەمامی مـــوڵکی کەیـــدارا بـــەلوتفی دەم کـــە هەرزانـــە
لـــەبۆ یـــاری لـــە شـــەرع‌و دیـــن لـــەدەم قـــەولی فەتاوایـــە
لـــە قـــەولی ســـەعدی تەفـــستازان لەمـــسلیم چـــەند شـــرح زانـــە
لەســـایەی مەدرەســـەی عیـــشقی دەڵێـــی پـــیری بوخارایـــە
لـــەبۆ شـــادی علـــوم‌و دیـــن بـــەدڵ دائـــیم لـــە زیندانـــە
کەســـی عاشـــق بەیوســـف بـــێ لـــەناڵین وەك زولەیخایـــە
شـــەری عاشـــقان بـــەبێ عیلمـــی لەگـــەڵ ئـــاگر کـــە ســـووتانە
زەمانـــەی ئـــاگری عیـــشقی لەگـــەڵ یـــاران مودارایـــە
بەســـەهلی تێمەگـــەن عیـــشقی مـــەڵێن دەردێکـــی هاســـانە
لـــە شـــیوەن هـــەروەکو مـــەجنوون لـــەناڵین تفلـــی ســـاوایە
کـــە تـــەورات‌و زەبـــور وەســـتا لـــە نـــەحوی لەهجـــە قورئانـــە
کـــە ئینجیلـــی حـــەقیقی خوێنـــد دەڵێـــی داکـــی مەســـیحایە
لـــە حوســـنی شـــیرینی فیکـــری قەمـــەر یـــادی بەجێمانـــە
بەســـەر شـــۆڕی هـــەڵات خورشـــید لـــە گـــەردوون نـــوری دامایـــە
بـــەتیری غـــەمزەیی زیبـــا کـــە عـــالمێکی کوردانـــە
هـــەزارانی وەکـــو (ســـامی) بـــەتیخی تیـــژی کوژرایـــە

* * *

وەکـــو مـــەجنون لـــەتاو لـــەیلا لـــە ســـەحرام‌و لـــە کێـــوانم
گـــەهێ گریـــان و زاریمـــە کـــە جارجـــاریش لەخەنـــدانم
چ حاڵێکـــە لـــەمن ڕووی دا لەبەرچـــی مـــن پەرێـــشانم
لـــەداوی زوڵفـــی تاتامـــە لـــەناو حەپـــسی زەنەخـــدانم

لەبی سووری بەخەندە تا بەدەرخا مەعدەنی یاقوت
کە دوحەڵقە وەکو پشکۆ کە چەسپاوە لەدو بازوت
بەسەر باغی ئیرەمدا دڵ هەڵاواسرا وەکو هاروت
لەجولەی ئەژدەری دودو لەدولا من بیابانم

وەکو ئاگر کەروی تۆی دی هەڵوساوە لەبۆ جەنگی
لەسێدارەی زوڵف بەسیە عەزابی من هەتا کەنگی
تەهات وایە صەلیبم کەی نەزانێ کەس بەبێ دەنگی
بەبەرزیش من دەڵێم هاوار نیشانەی تیری موژگانم

لەپێشی زوڵفی چین چین و منیش وەك وی سیاڕەنگم
وەکو ئەو حازرم یارە لەریزەی لەشکری جەنگم
ئەوا قوربانی بالات و فیدای لێوو دەمی تەنگم
لە دەوری مەم دەسوورێ دڵ وەکو بولبول لە باغانم

وەکو فەرهادی بۆ شیرین بەرۆژو شەو دەکەم زاری
لەداوی تا دەناڵێنێ دڵی بێکەس بەبێ چاری
غەریبێکی وەکو من بۆچ کە کەس نایێ بەهاواری
گوناهە مەمکوژە جانە لەبۆ تۆ سینەبریانم

زوڵف حەڵقەی ئەدا یاران بەپێچ پێچە وەکو عەقرەب
ئەوا نێرگز خەجالەت بو بەدو چاوی وەکو کەوکەب
چ دینێکە کە گرتیتت لەگەڵ من وا بەبێ مەزهەب
وەکو یەعقوبی بۆ یوسف بە ڕۆژو شەو لە گریانم

کە فرمێسکم لەچاوان دێ لەتاوی تۆ وەکو جۆبار
بکە ڕەحمێ بەحاڵی من حەبەش خاڵی پەری ڕوخسار
ئەگەر چی خۆ مەسیحایی لەعیشقی تۆ منم دوچار
حەڵاڵە کوشتنی منی لات بەتوهمەی موسڵمانم

ڕەقیب پێ ی زانی ئەو کارە بە ناپاکی و بە شەیتانی
چ چارەو ڕێ ی نەبو کافر ئیتر هەستا بە ئەدیانی

لە یەك تۆراین من و لەیلا کەحوکمی دا بەخنکانی
منی بێ کەس بەیەخسیری کەنەیزانی لە کوردانم
کەسی وەك من نە شێواوە پەرێشان بێ لە شاری کۆ
ئیشارەی من دەکا جار جار دڵم خۆشکا بەدو ئەبرۆ
دەڵێ زاری مەکە سامی کەنێزیکی لەبۆ شەوبۆ
مەرێزەو هیچ مەناڵێنە بمینێ هەر لە داوانم

باخچەی پیران

وەکو گوتم وابوو

خاڵ لەسەر کوڵمەو دەم تەنگولێو سوور
گەردەنی سپی ساق وەك بەلوور
چاوی پڕنازو کەمانی ئەبرۆت
گەنجێکی خۆتە خوا پێ ی داوی خۆت
زوڵفی عەنبەرین دەڕێ داو بەداو
وا هاتیتە خوار وەك ئاوریشمی خاو
لەسەر ڕومەتو چاوی پڕ نازت
لە باغی سینەو مەمی دڵخوازت
من موستەحەقم زەکاتی جوانی
بەمن ببەخشە بۆ خۆت ئەزانی
هەر مووژەی خۆتە کە جەرگی بڕیم
ڕەوزەی سینەکەت دڵی لێ کڕیم
هەرچەندی جوانو کچێکی ژیری
لێ قەوماوی تۆم هەژارو پیری
دڵی داگرتم عیشقو ناڵەی تۆ
ئەو پێ کەنینو چاوە کاڵەی تۆ
بەکر مەرگەوەر بتاوێتەوە
سامی لە دەرگات بلاوێتەوە

کچی کورد

شۆخ و شەنگی کچی کوردان
بەژنت ڕەیحانەی ناو وەردان
هەرچەند دەکەم دڵ ژێر نابێ
نانێم مەیلی گەردەن زەردان
لەناو بیرو دڵ دەرناچێ
باوەڕ ناکەم بە کەس لاچێ
سامی ئەتۆی لەبیر ناچێ
هەتا نەی نێن لەچار بەردان

کچێکی بالا شل

ئەی کچی شلی گەردەن وەک بەللور
زۆری وەکو تۆ ناسکو لێو سوور
چەندی وەکو تۆی شلوبەڵەک چاو
بەخاڵی کولمەو زوڵفی تێک ئاڵاو
زۆر جەوانی وا مەم تەڕو قەشەنگ
ددان وەک دوڕو دەم وەک خونچەی تەنگ
قوتی داون خاک بردیو ڕایکێشان
نەجوانیان ماوە نە ناوونیشان
تۆش خۆت مەفرۆشە بەکەیف و سەفا
با لە پاشەڕۆژ نەچیە ناو جەفا
هەر لەگەڵ (سامی) ڕاست و ڕێکوپێک
رووکەنە چاکەو دەست ناو دەستی یێک

لەناڵین

شەو خەلاس و چاوەڕێمە ڕۆژی ڕووی یار هەڵنەهات
نامەیی بون و نەبوونی هەر دەڵێن هات و نەهات
بۆ بەداخ و دەردی دڵ وەك هاتە هاتی ڕۆمیان
ژینەکەی خونچە دەبەخشی و کۆچی عاشقان هەر نەهات
خونچە پشکوتن لەباغان بۆنی بۆ بولبول نەهات
شەو بەناڵین و بەیان هات خەوتوو چاوی هەڵنەهات
وەك من بێ هۆش و بیرو ڕەنجەڕۆ و دێوانە بوو
چاوەڕێ ی عەتری هەناسەی زوڵفی خاوی هەر نەهات
ئێستا بێ لانەو هەژار و دڵ شکای ئەو خانەمە
لەدەوری لالەیی ڕوییی هەروەکو دێوانەمە
ناحەزو بەدکار لە تەختی نازو ئارامی هەیە
من لەلای دوڕوو درێغا وا وەکو بێ گانەمە
چەندی بەندی زوڵفی خاوو دانەخوری دانەمە
پاسەوانی گەنجی حوسنی ئەو هەموو سامانەمە
وا لەدەوری گەردەنی دا ئالوگۆڕی زوڵفەکان
هێشتا بێ سامم لە کوشتن عاشقی مەردانەمە

ئەو دڵە بووە چی

دڵ بریندارە بە ئەبرۆو دوو مۆژەی وەك خەنجەرت
خاڵی کوڵمەو زوڵفی خاوو هەردوو لێوی شەکەرت
وا فیدکارن بخوروو شەرمەزار مسکی خوتەن
گشتی سەر شۆڕو کەنیزەی بای هەناسەی عەنبەرت
وامەمو فەرهادو مەجنون چاوەڕێ ی نامەت ئەکەن
بێنە کۆڕی شەهسواریت ببنە کوێلەو میهتەرت
هەندە عەیارو بەمەکری سەد هەزاران سامی یا
وا بەجێ ماون لەسیحری چاوەکانی دڵبەرت
هەروەکو ئاوی حەیاتی وەك خدر خواردیو نەمرد
نامرم من گەر بخۆم لەو ئاوی حەوزی کەوسەرت
شایەتی شاکەی زوحاکو هێزی کەی ئەسپەندییار
نابەتە ریزی یەکێك لەو کەمترینی نۆکەرت
گێوو گۆدەرزو شەجیعی رۆستەمی مازەندەران
نابتە سالاری وەکو تۆ بێتە قەڵعەی بێ دەرت
چەندی ئەشعاری جەوانیت چەندێ گۆت سامی نەبوو
شێردڕەو شێرزادو کابول کەوتە گێژی بەندەرت

پرسیار لە با

ئەی با ئۆغربی ڕوو لەکێ دەکەی
لەکام جۆبارو باغی کێ دەکەی
باوەشینی ڕووی بالآی کێ دەکەی
دەچیە لای خونچەی دەم تەنگی پڕ ئاو
یان لە شاخان‌و لەبێ ستون دەکەی
بیبەی بۆ یاری زوڵف تێك ئالآو
یان لەگیانی مەم لە گەردوون دەکەی
کە شیرینی لێ بوو بە ژارو مەرگ
یان فەرهادی بێ سەرو شوون دەکەی
نەخۆشی و لەتبونە تەختو بەرگ
یان لەیاری من بۆ نامە بردن
حاڵی چۆنە بۆ بیر و دڵ بردن
سامێکی ناکا داخوا لە مردن
کە بەندی سوخمەی لەمن کاتەوە
بۆخاکی بەر پێ ی دڵم داتەوە

فیسە جوانەکەت

بەو فێسە سوورەی وەك گوڵی هەنار
دڵم دەردێنی تا بیدەی لەدار
بە زوڵفی چین و زەردو تێك ئاڵاو
چونکی لەتاوت دەنۆشم تاڵاو
لای مەعشوق وایە بەخشین و خەڵات
عاشق بۆت بمری و ڕەقیب بێتە لات
ئاهی عاشقان وەکو ئاگرە
نەك بتسوتێنێ دڵیان ڕاگرە
لەخوا بترسە سامێکت هەبێ
لەمێژووی عاشقان نامێکت هەبێ

تەماشای بکەن

ئەو بەژن و باڵاو ئەو دیدە جوانە
سەرکوڵمەی دەڵێی خونچەی باغانە
وا شۆڕ بوویتەوە دوو سێو لە سینەی
کێ پێی گەیاندو چۆن بێ خودانە
یەکێك نەیکا توو ئاگای لێ نەبێ
بۆ دەمێکی مێ دەمێ نێر دەبێ
چرا نەکرا بێ نەوتی تێ نەکەی
ئاگری بۆ نەبەی چۆن واپێ دەبێ

دەنگی گەورە بێ کەر گوێی مووچ دەکا
دەزانی یەکێك ئەو دەنگەی دەکا
بیردەکاتەوە سامێکی دەگرێ
فیکری لە بوون و مردنی خۆی دەکا

دڵ تۆران

ئەی دڵە بۆ رەنجاوی بەمەکرونازی چاوی
نەزانی تازە لاوی لەدوای زوڵفی خاوی
بەندو زنجیرت ئەکا پاشی لەبیرت ئەکا
غەم بارو پیرت ئەکا بۆچی لەخەو داماوی
کاتێ دڵی لێساندی جەرگی بەچەنگ پساندی
هەینێ دەزانی ماندی بە شاخانی داداوی
بەچاوانو دوو ئەبرۆی دەتخاتە ناڵین و رۆی
هەر بۆ سەبروکەیفی خۆی ئاگری لەدڵی بەرداوی
سامی ئەوا وەستاوە لەو مەکرو سیحرو داوە
ئەتۆش خەیاڵت خاوە خۆت باوێیە گەرداوی

بەرگی عیشق

کراسی عیشقی تۆ دڵی لێ کڕیم
خەیاتی ئەزەل بە بەژنی بڕیم
بۆیە گەردەنم هاتیتە ئەژنۆ
پەنجەی خوێناویت یەخەی دادڕیم
هەرچەندە ویستم نەیکەمە بەرخۆ
ئیرادە وابوو بەملی دابڕیم
شەرتیشت وابوو نەمکەی ڕەنجەڕۆ
کەچی بۆ شاخ و دەریات هەڵبڕیم
وێنەم لەدیارت جوانی تۆی دەگۆ
لەچەرخی ڕوومەت بۆ ناوت سڕیم
بۆ لێم ناپرسی حاڵم بۆ تۆ گیانە
لە لێوانەو لەئاخر شەڕیم
(سامی) نووسیبوی شەرتوو گفتوگۆ
مەرگەوەریش هات هەمووی لێ دڕیم

برۆو برژانگت

تیخـــــی مـــــژانت لـــــێ هەڵکێـــــشاوم
شـــــیری ئەبرۆکـــــەت لـــــێ دەرکێـــــشاوم
گونـــــاهم چـــــییە لەجـــــەرگم دەدەی
خۆشـــــیت دامـــــێ یـــــان مـــــەرگم پـــــێ دەدەی
کـــــاتێکی گـــــوتم دڵـــــم بێتـــــەوە
هـــــەروەکو خاکـــــە لـــــەژێر پێتـــــەوە
دڵ هـــــەر ئـــــێ تۆیـــــە ناچـــــێتە لای کـــــەس
هەنـــــدەی زیـــــادە هـــــەتا دەڵـــــێ ی بـــــەس
شـــــەرتە لـــــەژێر پـــــات جارێـــــك نـــــەناڵی
بیـــــسوتێنی یـــــان دەرکێـــــشی بـــــاڵی
کـــــەس ناڵـــــێ چـــــت کـــــرد ســـــامت نـــــەماوە
خـــــاوەنی خـــــۆتی تـــــۆی لاتـــــەواوە

به رووخۆش لەگەڵ خۆشەویستی یەك ڕەنگو دڵ

جاریٚ ڕووخۆش‌و بەپەنجان زولفەکانت شانەکە
روو لەخانەی ئەو هەزارەی بیٚ کەس‌و دێوانەکە
وا لەداخت شیوەنیتی هێزو ئارامی نەما
سەیری لاشەی تێك شکاویو ئەو دڵەی وێرانەکە
لاشە کوڕوتێك شکاوەبەژنی واشۆڕبویتەوە
دڵ وەك ئاساری بەختەك وا ڕما کۆربوویتەوە
پێکەنین لای ڕەقیبان هانەهانی یاردەدەن
بەکری بیٚ دینیش بەرانبەر چاوی لیٚ مۆربویتەوە
بەسیە نازی چاوەکان‌و دووبرۆو نیزەی مژان
بیٚ کەسی وەك من لەبەرپێی بێنە گۆڕی خوێن ڕژان
بیرکەوە خۆت کوشتنی من بۆ تۆ سودێکی نییە
قاسیدم بۆ زوڵفەکانت ڕۆژی بادیو دێتە ژان
خۆشە لای من بمکوژی خۆت بمکوژە و دڵگیر مەبە
شوکرو شانازی دەکەم بەس خۆت وا لەمن زوێر مەکە
چونکی موشتاقە دڵی من لەتلەتی کەی ماڵتە
کووت کەیف دێنی لەگەڵ ما بیکە هیچ تەخسیر مەکە
ئاگری لاشەو دەروونم وەختە گڕ پەیکا تەمام
هاتە جۆش‌و وا دەسووتیٚ هەروەکو کورەی حەمام
ئاوی چاوانی گەرم کرد سامی پیٚ بشواتەوە
کفنودفنی کا لەبۆ ناو جەنەتی دارولسەلام

کچێکی زۆر جوان

ئەی کچی جوان من عیشقی تۆمە
لەتاو بالای تۆ وا ڕەنجەڕۆمە
بۆ جارێکی تۆ دووقسەی خۆش ناکەی
ڕەحمێکت نییە دڵم خۆش ناکەی
لەتاوی بالات هێزم نەماوە
لەبۆتەی عیشقت بیرم تاواوە
نازانم کە تۆ لەسەر کام دینی
بۆ جارێ چاوت ئەمن نابینی
کاتی دەتبینم دەژێ هەناوم
وەکو تەیرێکی چار پەل شکاوم
دڵم لە دەست و لەسەر پەنجەتە
لاشەم وەکو خۆڵ لەسەر ڕێگەتە
بۆ خاتری دینت بم لاوێنەوە
بە بەژنی شل و ڕووی خاوێنەوە
سەبرم نەماوە من لەتاوانت
بەخاڵی کولمەو نازی چاوانت
چاوت هەڵێنە جارێ ڕووم تێکە
بەعیشقی خودا بەس پشتم تێکە
ئەو ڕۆژی چاوم بەتۆ ناکەوێ
وەکو شێتانم دڵ داناکەوێ

کچە

قسەی بۆ گەنو هیچو بۆش مەکە
ئەگەر تۆ ژیری خۆت بێ هۆش مەکە
ئەگەر ڕاست ئەکەی منت خۆش ئەوێ
گوێی خۆت ڕاگرە بزانە چیم دەوێ
من عیشق بازی بشمرم ناکەم
ئیشی کەموکوڕ لەگەڵ کەس ناکەم
داخوازیم بکە تا شوت پێ بکەم
بەسەر بڵندی تا ڕووت تێ بکەم
تۆ تەمات وایە ئەمن سووك بکەی
لای من نامەردی قسەی پووچ دەکەی
لەگەڵ من درۆو فێڵ بازی مەکە
من فێری فێڵو دەست بازی مەکە
ئەگەر ڕاست ئەکەی من شووت پێ دەکەم
بە گوێرەی پیرەو ڕوشت تێدەکەم
گەر درۆ دەکەی بڕۆ زۆر مەڵێ
قسەی کەمو زیاد هیچی تر مەڵێ
ئەمن کچێکم خاوەن پیرەوی
کارێکی ناکەم سەگم پێ ڕەوی
گەر لاوی چاکی دڵت ژیرکەوە
لەو قسانەی من کەمێك بیرکەوە
من لەسامی خوا خۆم دەپارێزم
بەمە کاری خۆت ماوێ ئامێزم

دڵی ماڵ وێران

دڵم شیوەنی بۆ ڕۆژی ڕووتە
چونکی بێ بەرگو هەژارو ڕووتە
دڵ وەك شوشەیە بۆخونچەی دەستت
دەڵێ ی مەجنوونە بۆ چاوی مەستت
غەبغەب بو زەنەخ خزمەتیان دەوێ
سینە پاسەوان بۆ پاسی شەوێ
لەو کاتی دڵت گرتمو بەستت
نەمزانی کەوا جەننەتە قەستت
نەمزانی دەبیەی بۆ باغەوانی
لای دوو خونچەکەی ئاو لەدەمانی
ئەوا دێتە خوار بۆ تیماری دل
بچتە گەردەنو زەنەخ دان و مل
لەناو جەننەتی بێ لەغوەو درۆ
دڵ دابین دەکەی بەچاوو ئەبرۆ
تێدا دەمێنم هەتا هەتایێ
هەر بۆ من دەبێ ئاخری نایێ
من لە سامی خوا چونکی مامەوە
بردمیە جەننەت چاکەی دامەوە

رووت سووره

رووت وەك پەلكی گوڵ واسوور بویتەوە
زوڵفت داو بەداو وا شۆڕ بویتەوە
لە راستو لەچەپ تێك داوێن بەبا
دڵان دەژێنێ دەردەی نێو دەبا
وا لەگەڵ سەبا ناخۆشیو شەڕت
ئەتۆ سەرکەوتی بەمەمکی تەڕت
گەردەنی بەللور شەوقی دا لەلات
مانگ بەداماوی بۆ مەغریب هەڵات
هەناسەی دەمت بۆ خونچەی گوڵان
خەندە جار بەجار بۆ شادی دڵان
خەندەو هەناسە بۆ دڵو خونچان
هەردوو هەناسە بۆ دڵو خونچان
هەردووك پێكەوە دەچن بۆ سەردان
هەناسەی دەمت خونچان دەژێنێ
خەندەی شیرینت دڵان دەدوێنێ
هەتا بتانن لەوەسفی باڵات
بیننە سەر دەفتەر بەبێ خەیاڵات
هەرچەند وەستاوە سامی لەشەرمت
دڵت دەرهێنا بە پەنجەی نەرمت

دڵو پرسیار ٠

ئەرێ ئەی دڵا بۆ لێم ڕەنجاوی
کێ وافریبی دای بەنازی چاوی
وەرام بدە بەندی داوی کێی
تۆی وا ڕاکێشا مردی یان ماوی
جارێک تۆ وەفات نەبووە بۆ دڵان
بەمەکری کێ وا هەڵخەڵەتاوی
وەرەوە بۆ لام هەر تۆ دڵم بە
قازانجی ناکەی غەیری بەدناوی
بۆ کەیفی خۆیان حەسرەت فرۆشن
ئاگر بەردانی گیان و هەناوی
یارێکمان نەدیت دڵێکی شاکا
لەلایان ماوە بەتێک شکاوی
لەلایەن (سامی) هیچ لازم ناکا
بڕوا مەکەن بەو پەنجەی خوێناوی

دەزانم گیانە

گەر بشمکوژی لەبیرم ناکەی
هەرچەندی ئێستا دڵم ژیر ناکەی
وەلەو کە لای خۆت لەبەندو کۆتم
دەشزانی بەدڵ کە کۆیلەی خۆتم
شوشەی دڵم بۆت پڕ ئاوی کەوسەر
لێی دەرژێتەوە خونچەی بێتە سەر
بەمەو خاڵو دوو لێوی ئاڵی
ئەگەر بمکوژی کێ بۆی بناڵی
هەر من هەمیشە لەبەر رۆژی ڕووت
کردیتمە پیشە برسیو ڕووتو قووت
ئەگەر بێ ڕەحمی هەروا کارت بێ
ئەی رووماهی نەو کێ لەدیارت بێ
(سامی) هەر لەشەو نامینێتەوە
پەرچەم لادەچێ رۆژ دەبێتەوە

رەنجی بەخۆرا

رەنجی لەدەرت تاواوە لەمن کەبەباچوو
تالاوی خەمت هەستاوە لەمن کەشیفاچوو
وەکو نالەی بولبول لە شەوان دێ بەحەزینی
بۆ خونچە دەمی کردەوە بۆنی کە بەبا چوو
ئەو یارە لەبۆ گریەوو شین کانی وەفای کا
فەرهادو قولەنگ ڕۆیی لەشیرین کە بەباچوو
مەم رۆیی کەوا حەسرەتو دەردی والە دلانە
لەو زینەپەری ڕۆیی لەداخان کە بەباچوو
قەیس‌و مەم‌و فەرهادو وەیامورشیدی سەفا
چی کردو چ بو لەعەشق گشتی کە بەباچوو
(سامی) کە بەختت چوو عیشق مایەیی شینە
ئەو کاتی سەری ناوە دەلێن ڕۆی کە بەباچوو

خەتای خۆمە

هەرچــی لــێم دێ سوچــی خــۆمو بــیری خــاوی خۆمــە مــن
وانــــەزانو شـــێتو شـــۆری بەنـــدی داوی تۆمـــــەمن
واگـــرینو چـــۆل پەرســـتی نالـــەیی شـــەو شـــانی گـــرت
بـــێ کــــەلك بـــوو گـــشتی ڕووی دلـــشکاوی تۆمـــەمن
مـــازی چـــن بـــووم کـــون لەپاشـــۆل نالەکـــەم ســـودی نـــەبوو
تـــاکو ئێـــستا هـــەر لـــە مـــەحتو جـــوانو نـــاوی تۆمـــە مـــن
هـــەر مـــوژەی خەنجـــەر لـــەکارە بۆلـــەتی جـــەرگو دلـــم
کـــون کـــونو ژانو بەهێـــشو پـــڕ زوخـــاوی تۆمـــەمن
نامـــەیی وەســـلت لـــە بـــۆ مـــو رۆژی روت بـــۆ هەلنـــەهات
هـــەروەکو قـــەیس کەشـــەیدای نـــازی چـــاوی تـــۆ مـــە مـــن
ئـــاخو ئۆخـــو لاشـــەیی دڵ لۆمـــە کـــاری ناحـــەزان
ژانو دەردت والـــە لاشـــەو پـــڕ هـــەناوی تۆمـــە مـــن
بـــۆ پەشـــێوی ســـامی عیـــشقت کەوتـــە نـــاو لۆمـــەی خـــەلق
چـــەند لـــەناو جـــاهی زەنەخـــدا بەنـــدی داوی تۆمـــە مـــن

هەر من دەولەمەندم

کە من زەنگینی بالاتم بەیادی مەستی شەو بۆمە
چ ترسم بێ لە ناحەز یان چ باکم سەروەتی ڕۆمە
بەبێ باکی دڵم دەرکە بەپەنجەی خۆت دەربێنە
ئەگەر لاشەم بەبێ دڵ ما وەیا مردم لەسەر خۆمە
بەهێرش هاتی جەیشی چین کە تاتاری زوڵف خاوە
لەژێر ئالای قەدو بالای موژەی تیژی هەلاکۆمە
بەپولی تەختی واشنتۆن خەزینەی ڕووی خەتو خاڵت
هەزار مولکی جیهان دینێ ئەگەر بی کەم لەبەر خۆمە
بەقەیس و شێخی سەنعان و قولنگی ناڵەیی فەرهاد
دەسووتان گەر لە جێ ی من بان بەڵام من مام ئەرستۆمە
فەقێیەك بووم لەبۆتخانەی ئەبرۆو چاوی سەحارت
کە دەرست دام دەرت کردم ئەوا بیرم لەسەر خۆمە
چ بێ ڕەحم ووەفا بووی خۆ لەگەڵ من ئەی پەری ڕوخسار
ئەتۆ بۆمن نەبووی قوربان بەڵام من هەر لەبۆ تۆمە
کە ئەتگۆ سامی هەر لامی کەقەبریشت لەسینەم دا
لەریزەو جێ ی دلێرانم لەمەیدان ڕۆستەمی کۆمە

لەبیرم نەکەی

لــــــــەیادت بم لـــــــــەیادت بم لەبـــــــــەردڵو چـــــــــاوانت بم
بەشـــــدارم کـــــەی لـــــەبۆ شـــــەوبۆت لـــــەناو حەڵقـــــەی داوانـــــت بم
چ بـــــاکم تـــــەختی دارایـــــە بۆچـــــیمە مـــــوڵکی ئەســـــکەندەر
لـــــەباغی ســـــینەو گەردەنـــــدا دانـــــەخۆری خاڵانـــــت بم
لـــــەلای تۆیـــــە دەردو دەرمـــــان بەمـــــژەت بـــــۆچ پـــــارەم ناکـــــەی
گەردەمبەخـــــشی بـــــەدوو خونـــــچان بـــــۆ دەرمـــــانو چـــــارەم ناکـــــەی
مـــــردن بـــــیّ لات یـــــاخو ژیـــــنم بەهـــــەر دووکیـــــان دڵ دەنـــــازی
بـــــۆ قوربانیـــــت ســـــامیّ ناکـــــەم لـــــەژێر دەســـــتو پـــــەنجانت بم

خۆ من

چـــاوەڕێی بـــاڵاتم ئـــەی یـــار بـــێم بـــۆ بـــاغییو نـــاو گـــوڵزار
بـــەهارە کـــەیفو ســـەیرانە لـــەناو بـــاغو جۆگـــەو جۆبـــار
لـــە ســـەید جـــامی لـــەتاتۆکان گـــوڵی بـــەهار وەك بوکـــان
وا رازاوە لـــەو باغانـــە بـــەبای دەژێ خونـــچەی هـــەنار
دەڵـــێن یـــاران وەرنـــە بـــاغی کـــەزی لـــەملان مـــەبن یـــاغی
هـــەر ئیمڕۆیـــە رۆژی وەفـــا وەرنـــە خۆشـــیو باخـــچەی دیـــدار
لەگـــەڵ دەســـتەی ئـــەم لاوانـــە لـــەو ڕووبـــارو لـــەو چـــۆمانە
بـــزانن (ســـامی) هـــەرماوە لـــەپێش چـــاوی دڵو خومـــار

ئەو یارە

بەنەرمی گوتی ئەو یارە گوتی شوشەی دڵت کانی
لە بۆ خونچەی لە سینەم دا چریکەی بولبولان کانی
لەبۆ ماری لەسەر شانم بڵێن گەردەن بەتوندی هات
هەتاحازر بێ بۆ خنکان لەبۆ ئەژدەر ملت کانی
گوتی بۆچی لەگریانی لەبەرچی دەست لە ئەژنۆتە
دەزانی حەلقەیی عەنبەر لەباتی شادو شەوبۆتە
لەسێدارەت ئەدەن هەر ئێستا لەداخی سینەو حەسرەت
گوناهی من نییە ڕابە ئەتۆ خوێنت لەسەر خۆتە
بەڵێ یارم ئەوا هاتم کەمەندی تۆ لە مل خۆکە
کە بەرگ‌و کفنی خوێنینم بە شانازی لەبەر خۆکە
ئەگەر ناڵێم بڵێ (سامی) کوشتنی تۆ لە یادم دا
جەرگ گەستەی دومارم بێ خەتای خۆمە دەبارۆ کەم

چاوی

دوو چاوی کاڵە سوخمەکەی شینە
ڕوومەت بەخاڵە خوێنی شیرینە
ترسێکی ناکالەخوا بترسێ
لەخوێنی عاشق چەنگی بەخینە
لەبن سوخمەکەی دوو خونچەی گوڵە
لارو لەنجەکەی بەنازوو شڵە
دڵ ڕادەکێشێ بەندی داوی کا
بەو زوڵفە خاوەی ئارامی دڵە

بۆ کەیف و سەفا دڵم ژیرکەوە
بە یادی وەفا (سامی) بیرکەوە
گوڵ خونچەو بولبول لێك دی ڕەنجاون
تۆش لێم مەڕەنجێ دڵ زنجیرکەوە

عەمرم ڕۆیی

ئەوەی ڕۆیی لەدەستم چوو ژیانی ناو بەهارانم
بنایم وا دەڵێ ی کۆرە لەدەوری چاو خومارانم
لەلام مردن گەلەك خۆشە بەبێ یارو بەغەمخواری
دەبا مردن بەشادی بێ نەوەك دووربم لەیارانم
لەو ڕۆژی بەش کرا ناڵین منیش میرات گری ئەوبوم
ئەوە زەنگینی فەریادو کەدیلی چاو خومارانم
لەگەڵ بولبول لەباغی گوڵ چریکەوبەندو هاو ناڵین
لەچڵ بولبول دەناڵێنێ منیش گۆشەی کەنارانم
دەڵێ خونچەو دەڵێم لەیلا لەسامی خۆم سەرم ناوە
بەرامبەر خونچەی دوو دوو لەسایەیی گوڵ هەنارانم

لەبیرم مەکە

رۆژێکـــــــی نـــــــەبوو بـــــــیرم کاتـــــــەوە
لەشـــــــیوەن، شـــــــای ژیـــــــرم کاتـــــــەوە
شـــــــادی لەگـــــــەڵ مـــــــن واتـــــــەوەللابوو
خـــــــەوی شـــــــەو نـــــــاڵین وا دەم باتـــــــەوە
بـــــــۆ باوەشـــــــی خـــــــۆی وا ڕام دەکێـــــــشێ
تـــــــۆقی حەســـــــرەتم لـــــــەمل کاتـــــــەوە
هـــــــەڵم دێـــــــرێنی لـــــــەت لـــــــەتم بکـــــــا
بـــــــۆ مێـــــــشك خـــــــواردن ســـــــەرم کاتـــــــەوە
گونـــــــاهم چـــــــییە دەوری لـــــــێ داوم
چ قـــــــازانج دەکـــــــا مـــــــن بخواتـــــــەوە
ســـــــامی لا نـــــــەما چـــــــی بکـــــــا دەیکـــــــا
پـــــــەنا بـــــــۆ کـــــــێ بـــــــەم پـــــــەلم کاتـــــــەوە

تووشی چی بووم

خودایــــە چـــەندە پـــڕ خـــەم بــوو لــــە دونیـــادا بەســـــەرهاتم
هەمووپڕشـــــین و نـــــاڵین بـــوو شــــەوو ڕۆژ ێ هـــــەمو کــــاتم
بەشـــومو ڕەش بـــوو ژیـــنی مـــن لـــە خەوخانــــەی مـــەکر بــازی
بــــەڵام چــــابوو لــــەکاتێکا ســـــەرم هــــەڵگرت بــــەخۆ هـــاتم
ئـــــەمن نــــــەمزانی ئــــەو داوە بـــــەدانی زوڵـــــف و خاڵانـــــە
بەخەنــــدەو نەغمـــــەیی شــــادی وەکـــو تــــەیرێ لــــەبۆی هـــاتم
کەمەنـــــدی یوســــــفی ئاســــــات لــــــەبۆت مــــابوو لەســـــاراوە
گەدایـــــەك بـــــووم لــــەدوو ســــوڵتان لــــەدوباڵاو کەمـــــەر هـــاتم
وەکــــو تــــــەیرێ لـــــــەباغی دا گـــــوتم خونــــچە دەمـــــم تــــــەڕکا
کەچـــی تووشــــی دووچـــاوی بـــاز شــــەهێنی وەك ســـەقەر هـــاتم
گـــوتم باشـــــە خـــــەمم دەرکـــــەم بــــەبای زوڵفـــان لــــەدڵ بـــی بـــا
بـــــەڵام تووشــــــی خــــــەمو بەنـــــدو دووچــــاری ڕووی کەســــــەرهاتم
لــــەلای خــــۆم چـــوومە نــاو بـــاغی ســـەباو ســـینەو مـــەهی ئـــەمما
کـــــە سەرســــامو ســـــەرم تووشـــــی تـــــەلانی خــــەم نەســـــەرهاتم

یارەکەم

هـــــەروەکو ڕۆژی ڕووت مـــــاوە لـــــە گـــــەردوون
لەشـــــکری پەرچـــــەمت لـــــەلاوە هـــــەردوون
وێنـــــەی لەدڵـــــدا وانەخـــــشی کـــــشاوە
فیـــــدای بـــــێ ســـــەد گـــــەنج و مـــــوڵکی فەرەیـــــدوون
لەســـــەر کوڵمەتـــــەوە خاڵـــــەکی هێنـــــدۆ
پـــــێم دەڵـــــێ تـــــۆ وەرە لـــــە کـــــاتی شـــــەوبۆ
میـــــوانی نـــــاو بـــــاغ و هـــــەردوو مـــــەمم بـــــە
دەم لـــــەناو دەم بـــــنێ دەســـــتت لـــــە ئەســـــتۆ
دەم لـــــە ســـــەرکوڵمەی وەك پـــــەلکی گوڵـــــت بـــــێ
دەســـــت لـــــەناو ســـــینەو ڕو قـــــۆڵتی مڵـــــت بـــــێ
ســـــامی لـــــەنیزیك و دووروتەماشـــــای
یاکەمـــــەرو بەنـــــدی بـــــەژنی شـــــلت بـــــێ

گیانەکەم

خۆشەویستەکەم شۆخی پەرچەم خاو
ئەی بێ مەیلەکەی زوڵف تێک ئاڵاو
کە هاتمە دەرگەت بۆ دەرم دەکەی
گازیشم دەکەی بە غەمزەی دووچاو
بە ڕەوزەی سینەو بەدوومەمی تەڕ
فریبم دەدەی منی دڵشکاو
بۆ وەعدەت پێ دام لێم پەشیمانی
دەم خەیتە دەریای بێ بنو گێژاو
سەرم سوڕماوە هەناسەی دەمت
خونچەی دەم پێ داو عەتری لێ ڕژاو
هاتە خوار بەسەر مێشکو دڵی من
(سامی) نواندو بەستیشی بەداو

زۆرگرانە

عیشق دەردێکی دژوارە بەسانای تێ مەگەن لاوان
هەزاران قەیسی مەجنوون کرد هەناسەی بای زوڵف خاوان
گڕی گرت یان وەکو ئاڵتون لەبۆتەی عیشقی تاواوە
کەمەندو دیلی داوانە دەناڵێنێ لەناو داوان
لەشاخان چەشنی فەرهادی لەبێستونی موحیبەتدا
فریبی خواردو سەری ناوە بەمەکرو غەمزەیی چاوان
بەبێ(سامە) لەخنکانی بەرەی عاشق، ترس کانی
لەداری دا بەکەیفی خۆی بەبێ سوچ و بەبێ تاوان

باغ کام باغ ؟!

باغی سینەم پێ کەرەم کەی گەر بفەرمووی بێمەوێ
جەننەتی نەمروود بەپولێك پێم ببەخشی نامەوێ
بۆچمە تەختی ملوکان شایەتی شاداوەکەت
یان هەناسەی زوڵفەکانت ڕام بکێشی بێمەوێ
گەر بەئاوی لێوی ئاڵت گڕ لە دڵ نەکوژێتەوە
ئاوی دیجلەوو فوراتی بێتە سەر داناکەوێ
بۆ لەپێش چاوو دڵی من ڕۆژو شەو لەنجەی دەکەی
هیچ دەمێ ناچێ لەبیرم وێنەکەت لاناکەوێ
پێی دەڵێم چاوێك لەمن کەجار بەجاروپێم دەڵێ
هەربڕۆ وبمرە بۆخۆت چاوت بەچاوم ناکەوێ
حەسرەتە میراتی من وابۆم لەئەختەر مایتەوە
ڕۆژی هەر ئەشعار بەزوڵفی شەوکەنوستم دەچمەوێ
ئەو بەهەردەم سینە واڵی دەست بەخونچەو پێکەنین
(سامی) لاشەی کڕبوە خۆ چی بکا دڵ ناخەوێ

نەکەر کچێکی

لەمێـــــــژووی ژیـــــــان بهـــــــاوێ هـــــــەنگاو

نـــــــەمانی زیـــــــان بهێنتـــــــە پـــــــێش چـــــــاو

هـــــــەزار ئەجننـــــــەو پـــــــەری بەڵـــــــەك چـــــــاو

بـــــــەقوربانی بـــــــێ بـــــــە ملیـــــــۆن پیـــــــاو

ئـــــــەو پیاوانـــــــەی کـــــــە نرخـــــــی ئینـــــــسان

لەلایـــــــەن نییـــــــەو واســـــــوك‌و هـــــــەرزان

دەنـــــــوون‌و دەخـــــــۆن هـــــــەروەکو حـــــــەیوان

کـــــــێم یـــــــان لـــــــێ دەتکـــــــێ وەك مەشـــــــکەی دڕاو

بـــــــۆ چـــــــی کـــــــچێکی زۆر خـــــــاتون‌و پـــــــاك

بـــــــۆ یاریـــــــدە دان مـــــــەردو دڵ ڕوونـــــــاك

نـــــــابینی هـــــــەزار پیـــــــاوی وەك کـــــــەلاك

فکـــــــر بۆگـــــــەنی کـــــــەڕو بـــــــەجێ مـــــــاو

کـــــــچێك لـــــــە چـــــــاکە ســـــــامێکی هـــــــەبێ

عاقـــــــڵ‌و شـــــــیرین تـــــــامێکی هـــــــەبێ

هەســـــــت بەشـــــــت بکـــــــا رامێکـــــــی هـــــــەبێ

شـــــــیرنە لەمێـــــــژوو وەك هـــــــەنگوینی ڕاو

قوربان دڵ

دڵ مەخـــــە داوی زوڵفـــــان مەیخـــــە دەردو هیجرانـــــی
عیـــــشق دەردێکـــــی ســـــەختە ناڵینـــــەو ســـــەرگەردانی
خـــاڵی ڕەشـــی ســـــەرکوڵمان پـــشکۆیە داغـــی جەرگـــە
گـــــڕ لەلاشـــــان بـــــەردەدا دەبتـــــە دۆزەخـــــی گیـــــانی
وەك بولبـــــول مەچـــــریکێنە بـــــەیادی گـــــوڵ پـــــشکوتن
چـــی بـــو حـــاڵو چـــریکەی شـــەوکانی ئـــاو غونـــچانی
ســـــەرنجێك بـــــدە دڵـــــم بەنـــــدی خانـــــەی وێنـــــەیتی
بـــۆی دەتـــانم وەســـفی خـــاڵ، خاڵەکـــەی ســـــەرکوڵمانی
مـــــەنۆرە لانـــــی (ســـــامی) نـــــەت دیـــــوەو شـــــارەزانی
بێـــــتو جارێـــــك ببیـــــینی هـــــەینێ قـــــەدری دەزانـــــی

کچە دەڵێ من

کـــــچە گیانـــــە زەمـــــبی مـــــن کـــــە ســـــونازم
بـــــێ دەروازەمـــــە مـــــن مـــــردن دەخـــــوازم
خـــــودایی بـــــێ کـــــەس بـــــۆ دەردو هـــــەژاری
بـــــراو بـــــابم بـــــێ وا بێتـــــە جیـــــازم
داخـــــوا هەتاکـــــەی مـــــن ناڵـــــە بەشـــــم بـــــێ
بـــا خـــــەیاڵ لەیەخـــــەی خونـــــچە کەشـــــم بـــــێ
ســـــەبای دەردو هیجـــــر ئـــــاخۆ لـــــەداخان
دەبێتـــــە قوربـــــانی یـــــان دەبتـــــە نیـــــازم

چرایی دلی من بۆ کزو کوژاوه
شوشەیی بەختی من بۆ بەچی شکاوه
فرمێسکی چاوانم بۆچی ڕژاوه
سامی نەماوه ڕۆ خەنجەرو سازم

کراسی کتان

کراسی کتان سوخمە ئاڵە
بەژنت باریك روت بەخاڵە
دڵت بردم بەو چاوانە
لەبەندیخانەی داوانە
دو بالاو دو لێوی ئاڵە
لەسوی تۆ حاڵم بێ حاڵە
بیرت فراند یادم نەکەی
بۆ لەناڵین چارم ناکەی
لەئەگریجەو داوی لالات
لە زەنگینی قەدو بالات
هەژاری تۆم لەسەر کاتت
چاوەڕێ ی موچەو بەراتت
بەمن دەشێ مافی خۆمە
لێ قەوماوی عەشقی تۆمە
تۆ لە سامی لاری مەبە
پشت لەدەردو چاری مەبە

جارەکی نەبو

جارەکی نەبو بیرم کاتەوە
لەشەو نالّین دا ژیرم کاتەوە
مەستی شەرابی زەنەخدانیم کا
یا بەدوو ئەبرۆی ژیرم کاتەوە
لە سێدارەم دا تەناف زولّفان
لاشە کونی تیرم کاتەوە
یان بەندی باغی دوو مەمکی تەڕی
سوورو سپیەکەی میرم کاتەوە
لالوتە لەمن دلّم ناداتی
دەبا حەوالّەی پیرم کاتەوە
سامی هەژاری بەژنو بالاکەی
لەشاهی عیشقی گیرم کاتەوە

پێت بلێم

وا تێنەگەی کەمەستی ئاوی ئەو لێوەئالّەم
بەندی داوی زولّفی خاو لەماچی ئەو دولێوەم
لەوەی سەرم سوڕمایە ئەو نەقشەی چۆن کێشایە
عاشقی ئەو نەقشیمە نەك هی ئەو چاوە کالّەم
قوربانی چاوی بازی هەرچەندی زۆربەنازی
ئەگەر بوی پیرۆزم بێ ئەگەر نەبووی بە کالّەم
هەرچەند لە(سامی) نازی دلّو بیرم لەژانە
هەزار بالاّ شلی کوشت هەر لەفکری ئەو سالّەم

ئاخ سەد ئاخ

لەخەو هەستام لەناو لاشەم لەژین بێزار ئەوا ئیمڕۆ
لەرابردیم برینـدارم دەڵێم کاتی جەوانیم ڕۆ
لەپیریم هەر لەشەو نالین لەلاویم دا بەبێ مێشك
دەسووڕامو دەسوڕێم وا دەڵێم گیانی لەداریم ڕۆ
بەلام بالا شلو شەنگ وا لەناو پەردەو تەلاری خۆی
منیش فەریادو گریان بۆی ئەڵێم خونچەی بەهاریم ڕۆ
لەسامی شین و ڕۆ ڕۆمن لە یاریش بەزمی باغانە
لەبەرچی من نەڵێم هاوار دڵی شاخو لە غاریم ڕۆ

هەر ئی خۆتم

دڵت تۆشی چ داوی کرد بەدو چاوی وەکو بازی
چ سیحرت کرد خەواندت لەخەو خانەی مەکربازی
خەوانوو کوشتن و نالین لەلام خۆشە فەر هۆشم
بە مەیلی خۆت بکە قوربان منیش وا دێم بەشانازی
گیانە مەستم بەخالانت جگەر زامی مژەی خۆتم
لەسێدارەم مەدە بێ کەس ببینی خۆت بەبێ نازی
ئەمن بکوژی کێ خەمخواری شل و شێوای قەدو بالای
بەخوا باسی لەناو عاشقان بە بولبول دا و بە ئاوازی

بای بەهار

کزەی با دێ ژینی گوڵ لەچۆم و دەشت و باغانی
فەراری بو نەما بولبول لەبۆ خونچەو هەڵاڵانی
لەناڵین عاڵەمی باڵا جیهانیشی ئەوا پڕکرد
خەوو خۆراك نەما ئیمڕۆ لەشین و دەردو هیجرانی
بەڵام چابوو ئەتۆ ئەی یار بەهاواری دڵم هاتی
دەنا دڵ چو بو سوتا بوو بەگڕی گوڵ بەهاسانی
لەبەر عیشقی وەفاداریت لەباوەشنام بەکەیفی خۆت
دەرت هێنام کرت کردم گوتت خەم کا نەما کانی
بەسامیت گوت گرین و شین بەکاتو دەم لەرۆژو شەو
بەهارو گوڵ لەزیندانە ئەتۆش بژی لەگەڵ وانی

کوڕە ئەتۆ چ دەڵێ بەمن

باسی گەردەن و یان زوڵفی خاوی
چۆن باس بکرێ بە ناتەواوی
لۆمە دەکرێتن بێ لێك دانەوە
نا نۆرنە داخ و دەردی هەناوی
ئەوا بێ ئاگان لەدەردی عاشق
نازانن لەبۆ مافی خوراوی
گریەو هاوارو شینە بەئەشعار
بۆ خۆشەویستی داگیر کراوی
بەغەدرو دینار یان پێرەوی خوار

دەیکەن بێ بەش و دەیخەنە داوی
دەردو ناڵین و خەباتی لەیلا
وا خەباتی بۆ ڕەنجی خوراوی
ئەویش غەدرێکە لەناو نیشتمان
بەڵام داخەکەم لێی ڕانەماوی
بۆ گریەو ناڵین دەردێکە بەسام
بۆیە دێتە خوار فرمێسکی چاوی

زەکاتی جوانی

چارەی دڵم کە بەپەنجەی نەرمت
تا نەسووتاوم لەعیشقی گەرمت
منم هەژاری بێ بەشی جوانیت
پێم دە زەکاتی زەنگینی شەرمت
بەس خۆت لەمافم بێ دەنگ و کڕ کە
بیرم وێران و دابڕ دابڕکە
لەوسەروچاوەی عارەقی زەنەخ
جامی فەرامۆش بۆسامی پڕ کە

خۆشەویست

سوێندم بەچاوی کاڵت دڵ بۆ تۆ لەناڵەیە
ڕۆژو شەوێ بێ ئارام لەبیری ئەو خاڵەیە
لەسەر کولمەی وەك چرات دەڵێ خەڵقی هەزارن
زەنگینی گشتی جیهان ئەو دوو لێوە ئاڵەیە
هۆشم لەناو پەنجەێتی بیرم پەرداخی مەێتی
هێشتا هەر لێم لالوتە چەند عاشق لە لۆمەێتی
هەرچی بیکا لەگەڵ من پێم خۆشەو یاری خۆمە
بەڵام داخم ئەو داخە مەرگەوەڕ هەر ئۆخەێتی
سەیرکەن ئەو ددانەی بەسەد گەوهەر هەرزانە
سپی لەبن لێوی ئاڵ دەڵێی چرای شەوانە
تاریکی دڵ ڕون دەکا تاکو دڵان بەڵەد بن
سامێ نەکەن لەڕێگای باغی سینەو مەمانە

بوونی من

لەنۆسەتودەی بوم لەداکی خۆم
لەناوشاری کۆ بۆیە خەڵقی کۆم
بەڵام دانیشتوی شاری هەولێرم
لەوێدا دەژیم لەسەر ڕەنجی خۆم
لەکێندەر بژیم خەڵقی ئەو جێ یەم
ئەوا لەهەولێر دەنومو دەخۆم
بۆ بێ نەمەکیو چاکەی بزرکەم
بڕوا بە خۆرا وەك تری بن گۆم
بۆ سامی نابێ ژینی هەولێری
لەبن بەڕبنێ وەك کێوە لیودۆم

ئاخ ئەختەر خان

دڵو چـــــاوم گیـــــان ئەختـــــەرە
چـــــاوەڕێتم توخـــــوا وەرە
تـــــا نەمردیمـــــە بـــــت بیـــــنم
نـــــەی بـــــەم بـــــۆ خـــــاك ئـــــەو کەســـــەرە
لـــــەناو گریـــــان ژیـــــرم کـــــەوە
پاشـــــی مـــــردن بـــــیرم کـــــەوە
بڵـــــێ کـــــا(ســـــامی) بێتـــــە لام
ئـــــەو گیـــــان پاکـــــەی دڵ پـــــەروەرە

بۆ یاری خۆی

لەبـــەر نێـــزە ی موژانـــە دڵ لـــەڕۆ ڕۆو شـــیوەنە ئیمـــشەو
ڕەقیـــب مەســـتی مـــەی‌و مـــەم بـــوو لەکـــەیف‌و خۆشـــەنە ئیمـــشەو
لـــەداخان وادەنـــاڵێنم ســـەداییکم نەبیـــست خـــۆمن
چ کـــەس نـــەیگۆ وەرە لای یاربـــەیادی گوڵـــشەنە ئیمـــشەو
لـــە بـــۆیێ مـــن گـــوتم خۆزیـــا گولێـــك بامـــا وەیـــا غونـــچەك
لەیەخـــەی یـــار کـــەهاتیت لەســـوخمەو گەردەنـــە ئیمـــشەو
بخـــورو غالبـــەی زولفـــی هـــەزارانی نوانـــدن وا
لـــە ســـایەی پەرچـــەمی تاتـــا لەهـــەردوولا گۆشـــەنە ئیمـــشەو
بـــەڵام (ســـامی) ســـەری نـــاوە بـــەداخی دڵ خـــەریکێتی
بـــو بـــەئاخ‌و چـــیە چـــارەی خـــەریکی لۆمەنـــە ئیمـــشەو

به مەیلی ئازاد

من لەناو شینو رۆ ڕۆ هاو زمانی بولبولم
ئەو دەناڵێ تابەیان دێ بۆ دەمو زار گوڵم
من لەگەڵ ئەو وا لە شێخ ئەو لە بۆ خونچەو دەمی
من بۆ شۆخێك دەناڵم ئامینەی گیانو دڵم
پەرچەمی داو بەداوە دێتە چەرخی ڕوومەتی
پرچەکەی مسكو خوتەن جار بەجار وەك سونبولم
دێتە بەرچاو بەیادی دەبمە فەرهادی دووەم
هاتە هێرش بۆ صەلیبم هاتو دەیخاتە ملم
دەبێ ئازادبێ لاشەم بچمە باغی سینەکەی
لەبیر ناچێ دەمێکی وام مەزانن غافلم
سامی عەودالیش وەك من کەوتە داوی شۆخەکەی
دەڵێ خوایە دەخیلەك ئامینەی شۆخو شلم

بنۆڕە ئەو صفات کارە

توخوا وەرە چاوەکەم
شلەی پەرچەم خاوەکەم
مەمەدە بەرتیری ناکەس
وەك مەلی ناوداوەکەم
دەم بەستیو دانم نادەی
پەرچەمی چین لانادەی

بۆ ئاگات لە خوا نییە
خاڵی کوڵمەم پێ نادەی
رەقیب بەدرۆو دەڵەسە
سامی بەند مەکەو بەسە
کەس و کاری بەخۆتی
حوسێن پیری بێ کەسە

لەمن وایە

من لەبەینی چار بەردانم
سەر لێ شێواو سەرگەردانم
لەتاوی چاوی سەحاری
لەداوی گەردەن زەردانم
هەتا کەینێ دڵ دەژینێ
لەناو لۆمەی نامەردانم
یارەبی کافر نەی بینێ
ناخۆشی دەست لێک بەردانم
سوێندم خواردوە بەدوو چاوت
لەسامی ئاخ و دەردانم

مانگا

بەدزی کەڵ دەخوا بەئاشکرا دەزێ
وەك پیاوی نەزان بێ بڕدا لەزێ
کارەکانی گشت بێ سەرو قونە
دەشڵێ چی بکەم کاری گەردوونە
گەردوون چی هەیە لەچی دەزانێ
بەخۆت وا کۆرو رێ پێ نەزانێ
دابەستەش ئەگەر بە جۆ نەنازێ
دبتە خۆراکی رێوی و لاوازی
سامیش دەزانێ کە هۆشی هەیە
ئاوی بێ ئاگر چ جۆشی هەیە

غەدرم لەخۆم کرد

منی کەرەم کرد بەدەست خۆم نەبوو
لەو کاتی هۆشم لەسەر خۆم نەبوو
لەبەر هەژاری بیرم نەمابو
فلسو دینارو نان و دۆم نەبوو
دەنا کەری وا چوزانێ ئەشعار
گەوهەر بەخشینە نەك گەورەیی شار
منارەی مێژوو هەزارانی وا
مل بادا لەشان وا هێنایە خوار

سامی لەبۆ خۆی هەروابرسی بێ
نەک شەرمەزاری خاوەن کورسی بێ
گەلەک چاترە ناو دەروونی خاک
نەک عەبدی نامەرد فێرە فرسی بێ

فرسەت لەکیس مەدە

نەپەلە شتێکی باشە نە تەمبەڵی مام وەستا
هەرچی تەمبەڵ بوو تێ چو هەرچی پەلەی کرد وەستا
مردی کەمرد تێ پەڕی بە تۆ زیندی نابتەوە
بیرو بڕوای زانیاری بەکەس مەحف نابتەوە
وەکو خاکە بۆ گوڵدان زانا دەیزانی بێ شک
ژینی سوڵتانی سەرە کە کورد پێی دەڵێ مێشک
ئەوە عاردو ئاسمان، مانگو ئەستێرەی داوە
هەتا بیزانی عالەم هێشتا هەر زۆری ماوە

بەخوا ئەوە تێپەڕی

دڵ ڕووناکی خاوەن بڕوا
هەرچی کە هات دەبێ بڕوا
ئەوی ئێستاش کە دەیبینی
ئەوەش دەڕوا ئەوەش دەڕوا
سەرمایەدار خاوەن تەلار
ئەوەش دەڕوا ئەوەش دەڕوا

برسی و هەژار تێرو دڵ خۆش
ئەوەی دەڕوا ئەوش دەڕوا
مانی سامیش خۆش و ناخۆش
ئەوەش دەڕوا ئەوەش دەڕوا

ناوەند

نە شەرقی بی نەغەربی دەبێ وەك رێوی گەڕبی
وەك چەقەڵی مریشك خۆر بێ لانو برسیوگەڕبی
بچی بۆ ماسی گرتن دەبێ قونی هەر تەڕبی
گەر بتەوێ نەتکوژن وەکو ماری لەشەڕ بی
رۆژ ئاواو هەڵات نەبی نابێ لەبەحرو بەڕبی
لە بەینی دو شێری نەڕ دارو بەردو مەڕ مەڕ بی
گەر شوان و گورگ نەبی دەبێ وەك بزن و مەڕ بی
بە فیکری سامی وایە لەناوەندی تێپەڕ بی

هەژاری

یاخوا هەژاری سەد جار بڕوخێی
چەند دڵ شکێنی بێ تام و بێ خێی
زگست ناسووتێ بەئادەمیزاد
بۆ مێشك تێکدان هەروەکو دوخێی
ناخۆشی بەڕواو جەرگ و گیانتە
جەهەنەم لەناو جەرگو بانتە

خورك و ئيسقايي پيسكي و گڕوەتی
وا لەسەر كەولو سفرەو خوانتە
سامێكی ناكەی لە مێژووی ئینسان
یەكێتی دەكەی لەگەڵ كاك شەیتان
بۆ مێشك دزی و خۆشی فڕاندن
یاخوا لێت بدا لەعنەتی یەزدان

هەر وام دیوە

ئەوی بڕوا كا و بیری كڕایە
هەروەكو ئاشی ئاو لێبڕایە
مەڵێن لە پێشان خەباتكەرێ بو
لە بەندو لێدان زگی دڕایە
ئێستا ببینە خاوەن خەزێنە
مێشكی لەت و چۆن هەڵ زڕایە
پێشان وەك لەق لەق قرتە قرتی بو
دەتگۆ لغاوەی هەڵ پچكڕایە
مەرامی گو بو هەر زگ پڕكردن
بۆیە لەمێژوو سامی نەمایە

بەڕۆژو شەو

بەڕۆژ دەڕوێشم بەشەو لەزاری
دوو مووژەی تێژی چاوی خوماری
سەراسیمە من لەبێ بەختی دا
بێ بەشی خونچەو مەمی هەناری
لەلای خۆی کاتی مەمی پێدابووم
بۆ ناوسینەکەی باغی بەهاری
پێیم دا داخەکەم وەفای بۆم نەبوو
داخرا دەرگای ئێشك چی ماری
دووکەزیەکانی ڕەشی بەسامی
لەقەد ئالاوەو ناکرێ چاری

شاعیرانی کورد

کوردی‌و پیرەمێرد ئەشعاری ئەنوەر
صاحب قڕانیش هێوێنی جەوهەر
بیرو بڕوایان قوتابخانەیە
ئەشعارەکانیان هەروەکو گەوهەر
مامۆستا بێخود زەنگینی ئەشعار
جێنشینی حافز دیوانی هەژار
مایەی ئەدیب‌و زانای کوردانن
وا دەپۆشین چەرخی نالەبار

سەیری گەل کەن چاکەون

خزمەتی مردیان دەکەن وا زندیانیش دەمرێنن
پینە دەکەن شتی کۆن خوری و خاراش دەدڕێنن
بازو سەقەر سەردەبڕن لەبۆ شەمشەمەکۆرە
باڵی تەیران دەبەستن بزنە گوڕیان دەفرێنن
پوریٚ بەخۆی ناترِیٚ زگ برسی و بیٚ دەوایە
وازیشی لیٚ ناهێنن بەتۆبزی دەیترێنن
سامیش خوێنی نەمایە پێست و دەمارو گۆشتی
تۆلەو تاژی ناو مێژوو هێسکەکەی وادەکڕێنن

مێش هەنگوین

هەرچەندی پێوەبدا چاکە هەنگوینی هەیە
زەنگەسورە پیٚ وەدا مەرگ و غەمگینی هەیە
ولاغی ڕەسەن هەرچەندە بەخێوکردنی گرانە
لەڕۆژی لیٚ قەومانیٚ خەلاسکەری ئینسانە
سووتانی پووشی وشک هەرزیلکەکیٚ پێی دەویٚ
ئینسان چا بیٚ یان خراپ ژییانی هەر پێدەویٚ
شەوەت نابیٚ بە ئینسان جێگای پەروەردەی نەبیٚ
هێلکە نابیٚ بە جوجک ئەگەر زەردێنەی نەبیٚ
لەبۆ کوڕ ژن هێنانە کچ مەجبورە شو دەکا
ئی بخواو بخواتەوە چاری نییە گوو دەکا
سامی لەناو ڕاستی دا بیٚ شک قازانجی هەیە
پیسە موو لە ماستی دا گەنجیشی تانجی هەیە

ئاڵچاغ

پوول پەرست نەبێ پوول خڕنابتەوە
چاو بەخۆڵ نەبێ قەت پڕ نابتەوە
خاك لووورك دەدا هەندێ دومبەڵان
قۆرت پڕ نابتەوە نەرمی کەندەڵان
سەبرێکت هەبێ کۆرپەش دەبتە لاو
دەبتە خاك و خۆڵ کچی بەڵەك چاو
ژینی پڕ لە(سام) نرخێکی کانی
لە ژین و مردن چی لێ دەزانی

مردن مردنە

کە شەو هات دەنوی وەکو مردی وای
نازانی هەژار یان بەگلەرو شای
کە رۆژ دەبتەوە زندوو دەبیەوە
دەزانی لە ژین ئێستاکەش هەر مای
کەبێ بتانێ نوستن تەرك کا
هەندە نەزان بێ تەرکی بەرگ کا
سەرکەوتن کانی لەبۆ نەنوستن
دەچی بۆ لای کێ چارەی مەرگ کا
خەویش هەر کچو کوڕی مردنە
مردنیش پیشەی ئینسان بردنە
هەر دەبێ بڵێن هیچ چارەی نییە
شتێکە جێگای سام لێ کردنە

دیسان درۆزن

ئینسانی درۆزن زمانی زۆر کورتە
سەقیل چاو تەنگ و بەپرتە پرتە
هەتا زەنگین بێ دەڵێ هەژارم
وەك مریشکی کورك بەقرتە قرتە
مریشك زۆر باشە بۆ پاسی جوجکان
خەڵاسیان دەکا لەدەستی کتکان
بەڵام کاك سەقیل بوتیە جوجك خۆر
تێر نابێ لە گۆشت هەروەکو گورگان

زەمانە

هەر رۆژ بەرگێکی لەبەرخۆی دەکا
هەر بەئارەزوو کەیفی خۆی دەکا
دڵی بەبرسی و تێنی ناسووتێ
لەبرسان سیس و وا رۆ رۆی دەکا
ئیمڕۆ کەوا بوو ماوە رۆژێ دێ
چاوەڕێ ی دەکەن لەشارو لەدێ
زەمان لەسامی بۆچی لالوتی
کەینێ هاتە لات نانەکی مەدێ

بۆ ئاگاداری

سەرت هەڵبڕە بەچاوی مێژوو
بنۆڕە دەریاو شەپۆلەو گێژوو
ژینی چینەکان لەئادەمیزاد
بروسکەی دەدا وا برسیوبێ زاد
لەگەڵ قومبلەو زەڕڕەی شەڕدەکا
نرکەی مەدافیع ئینسان کەڕ دەکا
هێشتا بێ ترسو سامی نەماوە
هەرچەند بە ملیۆن خوێنی ڕژاوە

سەرۆکی بێ گەل

گەل بێ سەر نابێ سەریش بەبێ گەل
شوانی خەیاڵە بێ زنجومێگەل
نە سەر خاوەنی سەری خۆی دەبێ
نە گەل مزاش و وەردو شۆی دەبێ
نەسەر دەمێنێ نە گەلو نە ماڵ
باسی چی بکا کاک سامی عەوداڵ

کورد

بێتـــــه گـــــۆڕێ مـــــاف مـــــیرو ســـــەربازی
مێـــــژوو مێـــــژووزان پێیـــــان دەنـــــازی
وەکـــــو شـــــێرانن دەبنـــــه ڕێـــــوی وان
مامـــــه هیتلـــــەرەو لەشـــــکری نـــــازی
خـــــوا دەریـــــان بـــــێنی لـــــه نـــــاوخۆ خـــــۆری
لـــــەناو نـــــەزانین و قـــــین و گـــــەلۆری
لـــــەبیریان بـــــچێ ناحـــــەزی یـــــەکتر
لـــــه هەرکـــــەس بـــــۆ خـــــۆی بـــــۆ پـــــاره زۆری

پێشوونان

تـــۆز لـــه قـــوڕێ هەڵناســـتێ قـــسەی پێـــشوو تـــەواوه
نێـــره گـــورگ چـــۆن دەزێ لـــەکام مێـــژوودا زاوه
کامـــه زانـــا ئـــەتوانێ بڵـــێ قـــسەت وانیـــه
هـــیچ زیـــانی لـــێ کـــەوتوو ڕژا یـــاخود شـــکاوه
کامـــه پیتـــۆر دەتوانـــێ هیـــچم بـــۆ خڕکاتـــەوه
یـــان بـــیری لـــێ هەڵقـــەنی و یـــان بـــیری پڕکاتـــەوه
یـــان شـــتێکی لـــێ فـــێر بـــێ یـــان بتـــانێ فێـــری کـــا
یـــان پـــاکی لـــێ قـــەزانج و یـــان پیـــسی بـــشواتەوه

سەرۆکی تەماحکاران

تووکی مەروبزنییە دەیکەن بە جاجمو وخرار
هێزفرۆشتنە بۆ ژین دەکرێ بە کۆشکو تەلار
دەبتە کارگەی گەورۆنە بۆ زەنگی هەنگڕاو
بەکوردی بۆت دەرخەم ئەوەیە بویتە ئیستیعمار
هێزی پارەو سیاسەتو هی پێرەوو لەشکرە
لەیەك بیرو هێزێکە بۆ پێویستی بویتەکار
لەراستیش هەر تەماحە وردەوردە زیاد دەکا
بەڵام بناغەی بۆشە دەبێ برمێ بێتەخوار
چونکە زوڵمو تەماحو زەختو سیاسەتی چەوتە
(سامیشی) زۆر لێ دەکرێ خوێن برژێنێ بە ملیار

ئەی لاو

ئەی لاوی تازە هەتاکو ماوم
بگرە دوودەستی کوورو شکاوم
ئیمرۆ بەنرخە یاری ئەی جەوان
بۆ پاشەرۆژی نیشانەو ناوم
ئێستا هەژارو چەماوو کەچم
بژیم چەند ساڵێك لەکیست نەچم
پاشی خۆم سودم نابێ لەبۆ کەس
کو حاجی رۆیی منیش وا ئەچم

زەمانی ئیمرۆ

زەمان وەکو بووک دەڕازێتەوە
گەوهەر لەدەریا دەخوازێتەوە
دەیکاتە مل خۆی مەمکی خڕدەکا
ئەوجا لە نامەرد دەپارێتەوە
سواری خۆی دەکا بەبێ مارە بڕ
دەڵێ کچێکم جوانو مەمك خڕ
بۆ یەکتر باشین دڵداریو زانین
دوژمنن دەبا بیاندەینە بەر تڕ

شێومرۆك

شێوی بەبێ ئاو هاشەهاشی کا
گەل پەرستی تۆ دانو ئاشی کا
مام بیور چونکی دەسکی لەخۆتە
بپرسە لەدار بۆ تەراشی کا
پێم بڵێ بۆچی بۆ وای بەسەرهات
بۆ ڕەگو دەمار ڕیشەی بۆ دەرهات
بۆخۆی ڕانەگرت دارکەری مردی
بۆ پارچە پارچەی گیانی بەبەرهات

دنیا پیرێژن نییە

دنیـــــا کــــــچێکە وا دێتــــــە جـــــوانی
تــــــازە دادەنــــــێ بنــــــی مــــــەمکانی
ئەوانــــــەی وتیـــــان پیرێژنــــــە دنیـــــا
پــــــیرو خـــــەڵفاون چــــیان لێ نــــــەزانی
تــــــازە ســـــــینەی خـــــــۆی دەڕازێنتـــــــەوە
لاوی مێــــــــــــــــژوویی دەلاوێنتــــــــــــــــەوە
چــــــاوی ڕەش دەکــــــا پەنجــــــەکانی ســـــور
مــــــــــەمکی خڕدەکـــــــــاو دەیلارێنتــــــــــەوە

پارەی ئیمرۆ

پـــــارەی ئیمـــــرۆ بـــــەزۆری دەدرێ بـــــەگان و تـــــەلار
نـــــادرێ لـــــەرێی یاریـــــدەی برســـــیو بـــــێ کاروهـــــەژار
تانێتـــــە خـــــوار لـــــە ئـــــەفلاك قـــــەراری پـــــەروەردگار
وەکـــــو خەزنـــــەی قـــــارونی بەئـــــەرزی دا دەچـــــتە خـــــوار
هـــــەر بـــــزانن رۆژێـــــك هـــــات ببتـــــە زەرە پێـــــك دادان
دینـــــارو زێـــــرو تـــــەلار دەبتـــــە عـــــەمرو بـــــەبادان

مار

چیشی پێمە مار بۆ لە گەزمنە
گەر پێوەم نەدا بۆچی دوژمنە
گەر نزیکم بێ هێمن و بێ زیان
بۆچی دەیکوژم لێی دەستێنم گیان
(سامی) لێ نەکەم پێوەم نەدا مار
بۆچی دەیکوژم دەیدەمە بەر دار

ئەوە بوو بەچی

هەر بکەو بخۆ هەتا هەزار ساڵ
لەگۆشتی بەرخ و ماچی لێوی ئاڵ
بنو لە سینەی وەك باغی سەبا
لە ڕاموسانی زوڵف و خەتوخاڵ
پاشان دەبتەچی کامی بوبەماڵ
تامی چت لێ کرد شیرین بو یا تاڵ
ئەم ژینە خۆشەو کەیفو ئاهەنگە
لەگەڵ ناخۆشی کاك سامی عەوداڵ

درۆ ناکەی

ئەگەر دڵسۆزی تۆ ئازابە دەی
وەك جەمالودین محەمەد عەبدەی
سەید ڕەشیدو نەعمان ئەعزەمی
وەك محەمەد کۆیی جەلی زادەی
وەك حاجی قادر ڕەهەندەی وڵات
وەك شاعیر شوکری بێ گۆرو خەڵات

لۆرت زۆر نارەحەتە لەژینی دنیا

زەنگینی هەنگڕاو لە کۆشکی چەرموك
لە هەنگینی خاو لە گۆشتی نەرموك
شەراب و تەگبیر لە خوێن ڕژاندن
بۆ لۆرتی خۆیان دنیا هەژاندن
لەبۆ زەنگینی و کورسی و مانەوە
خەریکن لەبۆ فتنە نانەوە
نابی بەعەزیا ماری نەخوا
وا قەڵەو نابی سەت جاری بەخوا
بۆ سامی ناکا لە دنیای شەقان
لە قەڵەوبون و ئەستوری و تەقان

بریا

لە گەشتی دنیا هەموو شارودێ
ئەوچینە دەڕواو چینێکی تر دێ
لەهەر پێنج قاڕات هەرهات و چونە
ئەوی کە دەڕوا بێ سەرو شونە
نە شا دێتەوە نە خاوەن پارە
نە شێخ و مەلا نە ئەو هەژارە

عالەمی پێشکەوتو

لە دەریای هەوا لە گەڕانن
خەریکی سکەی لە جەودانانن
بچنە گەلاوێژ ناو حەفتەوانە
چمافم هەیە داخۆ ئەوانە
هیندۆکو روسن یانە فەڕەنگن
لە مێژووی ژیان بەنرخ و سەنگن
ئەتۆ ئیسلامی شار وێران کەری
کە دینت هەیە بۆچی نۆکەری
من لەقازانجی ئادەمیزادی
ئەوەی لەکارن بۆعیلم و شادی
دەرۆم و دەڵێم کێ لەژینی تاڵ
ئینسان دەرێنێ خەریکو عەوداڵ

بــــۆ كـــــاری بــــــاش‌و پـــــێش كـــــــەوتنی گــــــەلان
خـــــۆی مانــــــدو بكـــــا هــــــەر ئـــــــەوە ئینـــــسان
بـــــــۆ قـــــــازانجی وان لـــــــــــەرێی شـــــــــەیتانە
زیـــــــانی تـــــــۆ چـــــــاكو كــــــاری یەزدانــــــــــە
(ســـــــامی) ئـــــــــەو قـــــــسەی لا ڕەشـــــــــەبایە
تریـــــــــاكی خـــــــــەیاڵ كـــــــــەڵكی نەمایــــــــــە

جارەكی نەبو

جـــــــــارەكی نــــــــــەبو بـــــــــیرم كاتــــــــــەوە
لەشـــــــــەو نـــــــــاڵین دا ژیـــــــــرم كاتـــــــــەوە
مەســــــــتی شـــــــــەڕابی زەنەخـــــــــدانیم كــــــــا
یابـــــــــەدوو ئـــــــــەبرۆی ژیـــــــــرم كاتـــــــــەوە
لەســـــــــێدارەم دا تـــــــــەنافی زوڵفـــــــــــان
لاشـــــــــە كونكـــــــــونی تـــــــــیرم كاتـــــــــەوە
یـــــــان بەنـــــــدی بـــــــاغی دوو مـــــــەمكی تـــــــەڕی
ســــــــورو ســــــــپیەكەی مـــــــیرم كاتـــــــەوە
لالوتـــــــــە لـــــــــەمن دڵـــــــم ناداتـــــــــێ
دەبـــــــا حەواڵـــــــەی پـــــــیرم كاتـــــــەوە
(ســـــــامی) هـــــــەژاری بـــــــەژن‌و باڵاكـــــــەت
لـــــــە شـــــــاخی عیـــــــشقی گـــــــیرم كاتـــــــەوە

یاخوا بهخێربێی شهماڵ

شهماڵ بهخێربێی لهبۆ لای دلآن
بۆ کێت هێناوه ههناسهی گولآن
دهی دهی بهوانهی له شهو نالێنن
یان شادن لهلای ناسكو شلان
یان بهوکهسانهی خهسارهت مهندن
دڵیان له داوان زهلیلو بهندن
یان له باغیدا وا دهوڵهمهندی
عودو تهلارت له سایهی چلآن
فرمێسکی ئاویان له گوڵ دانهبێ
(سامی) مردنیان هیچ لهلانهبێ
تۆزێك وهفات بێو لهخوا بترسه
ئۆباڵی عاشقان بهس باوێ ملان

چاویان له کورسی نییه

تهختی شاعیران دهریای ئهشعاره
نهك له زێڕو زیوو یان بهردو داره
لهراستی گوتن خاوهن کورسینه
بۆیه یهکی تێر سهتی ههژاره
بۆیه ڕهزیلو جلیان دڕاوه
بهبێ هێلانه و بێ نانو ئاوه
وهك شێری نهخۆش لهناو بێشکدا
له کوێستانی ژین وا دابڕاوه

ئەحمەق

چــــــی هاتـــــــه دنیـــــا بەناچـــــاری مـــــــرد
بەبـــــەژنی خـــــۆی خـــــاك چـــەند گـــــەز كفنـــــی بـــــرد
بــــــه پاشـــــاو گـــــەدا گـــــشت دەبــــــن بـــــەخۆڵ
تـــــــــەخت و پاشـــــــایی بــــــــوه دەنـــــــگ و دۆڵ
ســـــامی نــــــــەمانی تـــــــەختت لــــــــه دوبـــــــی
ئــــــەو دەنـــــگ و دۆڵـــــه باهــــــەر بــــــۆ تـــــوبی

نەزانین بەڵایە

هــــــــــەوری نــــــــــــەزانین پڕیـــــــــــشكان داوێ
مەلــــــــەی نـــــــەزانی خـــــۆت مــــــاوێ ئــــــاوێ
هێمنــــــاییم نــــــەدیت لـــــــه ڕابــــــــردی خــــــۆم
هێمنــــــاییم هـــــــەبێ مـــــــن شـــــــەڕم نــــــاوێ
شــــــەڕ لـــــــــه بــــــــەتاڵی گـــــــەڵێ باشـــــــتره
بۆدنكـــــــــه دانـــــــــێ خــــــــۆت مـــــــاوێ داوێ
تـــــــەیری لـــــــه شـــــاخان بـــــــەتۆ نـــــاگیرێ
بـــــــۆ ڕاوی كـــــــــەوان كــــــــەو دەچـــــــن ڕاوێ
چـــــۆن (ســــامی) نەكـــــــەم لـــــەو كـــــاتی نـــــاخۆش
هەنــــــدێ مریـــــــشك خــــــۆر هەنــــــدێ بـــــــەرداوێ

ئەی رۆژ

رونـاکی و شـەوقت لـەکێ هێنـاوە
ئـەو گـەرمی هـەیتت کـێ بـەتۆی داوە
دەجوولێیـەوە یـان ڕاوەسـتاوی
ئەگـەر نـەجولێی بۆچـی وەسـتاوی
هـەروا لـە بۆشـی چـۆن ناکەوییـە خـوار
خۆتـۆ باڵـدار نـی چـۆن دەگـری قـەرار
بـێ هێلانـەو جـێ چـۆن خـۆت ڕادەگـری
بـەرووناکی خـۆت جیهـان دادەگـری
مـانگ رونـاك دەکـەیت ئەسـتێرەو زەمـین
بـەخۆت چـۆن دەژی بـەژداری لـەژین
چـۆن دەبـێ وەهـا نـەبزووی و نـەخۆی
کـەس نێتـەلات بـۆلای کـەس نـەڕۆی
رونـاکی دەدەیـت مانگانـەت نـاوێ
پـارەی بـەنزین و هێـزی خـۆت نـاوێ
ئـەی واریـداتی مانـەوەت کـانی
کارگـەری لـەناو کارخانـەت کـانی
چـۆن وا دەبەخـشی کەچـی نـابڕێ
کەسـیش ناتوانـێ لـەتۆ دابـڕێ
بـەبێ ئالـەت و مەکینـەو کارگـەر
کـارت هـەروەها چـۆن دەچێتەسـەر
تـۆ هـەر ببخـشی و هیچیـشت نـەوێ
بـەخۆت چـۆن دەژی دانیـشی لـەوێ
بۆنـت لـەکێ بـوو لـەکێت هێنـاوە
بۆقـەت نـابڕێ کـێ بـەتۆی داوە

شتێکی سەیرە دەدەی ناتەوێ
بۆنت بەبەخشین چۆن داناکەوێ
ئەوی تۆ هەتە کەس پێی ناکرێ
هەردانو هەردان تاکەی نابرێ
لە کەینێوە هەی کەینێ خولقاوی
عومرت چەند ساڵە تا ئێستا ماوی
لەرابردی خۆت چت دیو بەسەرهات
ژیانت چۆن بو کێ یاریت دەکات
توخوا پێم بڵێ کەی دەکوژێیەوە
هەروا دەمێنی یادەبڕێیەوە
گەر هاتو نەمای لاشەت چی لێ دێ
چت لێ دەپرسن شەوقت چی لێ دێ
لەو رۆژی کە هەی هەروا ڕاوەستان
نەجولانەوەت بەتوولی زەمان
بەبێ یاریدەو بێ وەستاو شاگرد
چۆن وا ژیاوی خۆت ئەوها ڕاگرت
من واتێدەگەم تۆش وەکومنی
من لە قوژبنان تۆ بێ قوژبنی
بێ پرسو ژمار خێرت دێتە خوار
بۆجنسو ئینسان لەبۆ مۆرو مار
گەورەترین هەبووی لەبوونی کۆن
عالەم دەیزانی بەخشینت چۆنە
بەڵام پێم بڵێ بێ(سام) ونیاز
کێ بەتۆی داوە لێی بکەم داخواز

باوەم

باوکەکـــــەم لـــــەو دونیایـــــە هەرکـــــەس بۆخـــــۆ بۆخۆیـــــە
قـــــازانجی گـــــشتیت دەوێ، فروفێـــــڵو درۆیـــــە
چـــاکە دەکـــــەین لەبـــــەروەی هـــــەر یەکـــــدی پێبـــــشکێنین
هـــــەرکردەوەو کـــــاری خـــــۆت بۆتـــــۆ دەبێـــــو هـــــی تۆیـــــە
قـــــسەی ڕاســـــتی دەبێـــــژم ڕاســـــتی مـــــان تێدانییـــــە
بـــــۆ ڕاســـــتیش عەمـــــەل نـــــەبێ گـــــووتن چـــــی تێدانییـــــە
بیکـــــەو بڵـــــێ واکـــــردم ناچـــــار بـــــڕوات پـــــێ دەکـــــەم
کـــــردت قـــــسەت تـــــەواوە دەیکـــــەم جێـــــی بڕوانییـــــە

ئەستێرەکان

ئـــــــەی ئەســـــــتێرەکان بڵـــــــێن ئێوەچـــــــن
وابـــــێ هـــــۆش و گـــــۆش بـــــۆ دێـــــن و دەچـــــن
شـــــعورتان هەیـــــە یـــــان بـــــێ شـــــعورن
خـــــەریکی چـــــنە لـــــە دووچـــــی دەچـــــن
کەوتونـــــە ســـــەریەك بـــــەبێ ژمـــــارە
بەچـــــی دەژیـــــن و دەکـــــەن ئیـــــدارە
لـــــە کـــــەینێوە هـــــەن ئاخیرتـــــان کـــــەی دێ
مانـــــەوەی ئێـــــوە هـــــەر بـــــێ قـــــەرارە

ئێستا

دیـــن و مەبـــدەء بوویتـــە قـــاز فڕییـــە ئاسمـــان وەکـــو بـــاز
نـــاوی مـــاوەو دەمێنـــێ لـــەبۆ قـــازانجی فـــێڵ بـــاز
وەسوەســـەو بـــێ ئیمـــانی لەناولاشـــەی ئینـــسانی
لەڕاســـتی ڕاگرتینـــە لێمـــان غـــەزری وەك بـــەراز
ژیـــان موحتـــاجی پێـــرەوە هـــەروەکو چـــرا بۆشـــەوە
بـــێ چـــراو دیـــن و مەبـــدەء چـــیت بەســـەردێ بیرکـــەوە

تێ پەڕی

تـــاج و تـــەختی کـــۆن کـــەوا تێپـــەڕی
کـــەلکی چـــی مـــاوە کـــەوا تـــۆ پێـــی هەڵپـــەڕی
بـــێ خـــاوەنی تـــاج قـــازانجی چـــی بـــوو
بـــاوی هـــەربێ و نـــاوبوونی چـــی بـــوو
لێیـــان نـــاکرێ بەکلکـــە ڕێـــوی
تـــاجی وان کـــانی چـــی پێـــی بپێـــوی
تـــەختی ئێـــستاکە هەتاکـــەی هەیـــە
دەبـــێ بـــەهی کـــێ بۆکـــێ مایەیـــە
شـــێتە ئەوکەســـەی دڵـــی پێخۆشـــە
خـــانی هەوایـــە بناغـــەی بۆشـــە
شـــتێك کـــە (ســـام) و دەردی لـــەدوبێ
یـــاخوا هـــەر نـــەبێ هـــەر بەنـــەبووبێ

دروستی دەکا دەشی ڕمێنێ

ئەو چاوە جوانەی، ئەوبالاّ شاڵەی
ئەو ڕومەت سورەی وەك پەلکی گوڵەی
ئەو پەنجە نەرمەو ئەو دەمی واتەنگ
ئەو زولفە خاوەی لە شانو ملەی
دەکەی بەخاكو خۆڵی وەك جاران
ئەو ناسکەی بۆ وادەکەی بەو گوڵەی

شاعیری ئێستامان

شاعیری ئێستا هەرچەند تەواون
وەك شەوچراغو دوڕڕی گەواون
بێ نرخن بەلاّم لەکن کەڕولار
ئەدیبی زانای بێ نانو ئاون
هەندێك دەناڵن بێ نانو برسی
لای هیچ‌وپوچان هەموو گەلاّون
لای سامیش وایە خۆیان وەك سەگن
شاعیریش خاوەن دیوانو ناون

شاعیرو ئەدیب چ بکەین بابم

هەروەکو فەرخە لەقلەق کەوتە دەستی مندالآن
ناو دەریایی هەژاری و هەراج خانەی دەلالآن
وەك کەلەبابی شەو دەلێین هەستە بەیان هات
کەچی دەمان کوژنەوە بەدرێژی مانگ و سالآن
تا چەقەڵ دوژمن مانە بێزاری دەرنابڕین
قورتەقورتی هەردەکەین لە حەوش و بان و مالآن
باڵوپەڕمان شکاوە کتك جوچك مان دەخوات
سەرمان چوو سامیش نەما مالێش رۆیی بەتالآن

ئاخ و داخ

دڵە شێتەکەی لێ ڕەنجاوەکەم
کەوتە ناو داوی زوڵفە خاوەکەم
لە داری داوە لە باغی سینەی
لەلای دوخونچەی لێ گوشراوەکەم
یاخوا پێم بدا داری شوانی
لەسەر سامانی گشتی جوانی
شەرتم بێ هەتا رۆژ دەبێتەوە
خەو نەمباتەوە هەتا بەیانی
سامێکی ناکەم لەدەوری بالآی
لەپاسەوانی سینەکەی والآی
هێشك چی دەبم لەگەڵ پەرچەمی
چین بەچینەکەی عەمبەری لالآی

گەر ئەدیبەیەك

ئەدیبەیەکی بیرودڵ ڕۆناك
خاوەن پێڕەوی خاسیەتو خوچاك
دەبینی ملیۆن لاوانی ئازای
هەربخواتەوەو بنووی بەبێ باك
چبکەم لەلاوی ئازا جوانی
نەزانی نرخی ژینی ئینسانی
بۆچی کچێکی ژیری ژیتەوە
نەکەم بەمایەی خەزنەیی مانی
ئاودێری باغی ئارامی دڵان
باغەوانێکی نەمامی گوڵان
بۆ(سامی) نەبێ لە مێژووی زانین
بۆ بێتە ریزەی کوروبێلان

ئاگات لەخۆبێ

شەرێکی بێسود هەر بکرێ بەلاش
قازانجی کانی بۆپیاوی قەلاش
شەرێکی بکە هەروەکو دەڵێن
ببی بەمایەی دونانی مزاش
پێشوونان وتیان شەڕ لە بەتاڵی
گەلەك باشترە لەبۆ کاری باش
(سام) لەچی دەکەی لەبێ مەعاشی
نیته فرەشیو شیوەك گەنمو ماش

مەستی لەیلامە

هەرگیز خەیاڵی ئەستۆنە دڵم
بێ هۆش و کاسی شەوبۆتە دڵم
گەوهەری عەشقی نازی چاوبازە
دەزانی کەوا هی خۆتە دڵم
خەنجەری مووژەی خوێن ڕێژی عاشق
لەتلەتی شیری ئەبرۆتە دڵم
مەلحەمی لێوی شەکەرباری تۆ
چونکی ڕۆژو شەو لەڕوتە دڵم
جگەرسوتاوی تۆمە بێ پیرەو
بڕژاوی خاڵی پشکۆتە دڵم
نازانم کەوا زانیت ئەتۆ
هەر لە هەنگاوی شەورۆتە دڵم
سامی وا باغی سینەکەی سی بات
لەگەڵ باغەوان واجوتە دڵم

کاکە هیتلەر

لەبۆ بازار و بۆ ڕون و نەوت
ئاگری هەڵگیرساند بۆخۆی تێکەوت
لەشاخی بەرزی تەماحکاریدا
زۆری وامان دیت بەربۆوەو کەوت
کەسێکمان نەدیت لەشەقامی ڕاست
بزربون دەبێ هەرلەڕێی چەوت
هەروەك موسۆلین لەبێ سامی دا
بۆخۆی بەڕوی ڕەش لەمێژوو خەوت

راستە

سەربەخۆیی بوون وەك جەننەت خۆشە
نەك لەبۆ عەبدان حەلقە بەگۆشە
بۆژینی دنیا خۆت بۆگەنی کەی
ئەو ژینەی بەحری بناغەی بۆشە
ژینی وات لەلاخۆش و بێ دەنگ بێ
من واتێدەگەم نەفەست نەخۆشە
بۆ بێمەبدەئان بۆ بێ دین و هیچ
سەرشۆڕکەی کەوا میللەت فرۆشە

پێشونان دەڵێن

گۆلکی خۆماڵی هاوسەری دەوێ
نەك بەناو دانی نیشتمان کەوێ
شارەزای پۆش و پاوانی خۆیەتی
شیری هەنسەدەران چۆن دەگاتە وێ
گەر گۆڵك نەیبا وەکو کۆرانە
بێ لەو شاخی وا کاری سەرکەوێ
سامی وسکت بە مێشکت دەردێنن
کاکە گیان چ بکەم دڵم ناخەوێ

بزانه

ئەو میوە تەڕەی خاوێن و پاکە
دیارە پەروەردەی لە جەرگی خاکە
هەرخاکیش دەیخوا بۆی دەبتەوە خاک
زۆرن لەوانەی دورن لەچاکە
دەڵێن ئیدی خوا بەری ئاوو خاکە
پاش مردن گیانی لەناو ئەفلاکە
ئەدی ئاوو خاك گەر گیانی نەبێ
خواردن و خواردنەوەی بۆچی کەلاکە
گەر پانیان هەیە کاجێی گیانی وان
بۆچ والە بەخشین سەخیو بێ باکە
بەخشندیی گیان جێگەی سەرسامە
چۆن هێندە سەخیو مەردو چالاکە

دەبێ وابڵێن

حەسودان قەت ناگەن بە مەخسود
بۆچی ئەو قسەی دەکەن بەبێ سود
شتێك هەر هەیە لە قسەکردنیان
عەقڵت چۆن دەبڕێ بەو قسەی روت و قوت
دەبێ لێرەبن تاوانبارەکان
فەرمانی مێڕوو بۆخوێن خوارەکان
دەردی لەسەریان بەبێ بەزەیی
بۆگەلیان دەدا لە سێدارەکان

ئیمانو نیسك

بەتەمای نیسك لەئیمان گەڕای
بۆیە زەنگین بووی ئەوها هەڵگەڕای
لەبێ ئیمانی وەك شێخی كڕای
لەمێژووی ژین و لەدین وەرگەڕای
وەكو فرۆكەی لەڕاستی فڕای
بەرگی ئینسانیت وەك ڕانكی دڕای
ئێستا وەڕس بووی وە لە خۆت گەڕای
لەرێی ئینسانی ئەوا دابڕای

یار دیسان

دڵی راكێشام دوچاوی مەستت
ئیشارەی سینەو ئەبرۆی پەیوەستت
ئەگەر نای كوڕی قەستی چت هەیە
بۆچی لێی زیزی بەداوان بەستت
بیخە باغەكەی بۆی لەناڵینە
سەت جار توخوا خونچەكەی دەستت
دەڵێی سامی وس تۆ نایبینیەوە
بەبیرت نایێ جارەكەی گەستت

خەم لەمن

جەوری زەمانە بیری بەزاندم
خواریو ناکۆکی دڵی تەزاندم
بێ ئیشو کاریو نەخۆشو پیری
سواری سەرم بو لاشەی ڕزاندم
یا خوا کەس نەیبێ موشکیلەی ماڵی
وەرەم وادەژی لە کیسەی خاڵی
هەرچی ئەوانەی هەبێ لە ئینسان
یا خوا هەر سەقیل ببێ بەماڵی
هەبوویو ژن چاك پیربوونی نییە
لەخۆشی دنیا دوربوونی نییە
سامی لاپەشمە سەری نایەشێ
خەمی لەماڵو نەبوونی نییە

بێ ددان

لاشەت بێ هێز نابێتن هەتاکو هەتبێ ددان
گورگ پیرو گەڕنەبێ نابتە گەمارۆی سەگان
ماڵێك ڕەنجی خۆت نەبێ لەلات بێ نرخ و کەمە
یا قوماری پێدەکەی وە یاخود دەیدەی بەگان
زۆر گۆتن زۆر بەلایە دەبیە سوکو قەشمەرجار
پیاوەتی لەدەست دەبا دەبیە ژنی ئەجننان
سامت لەدڵ نەمێنێ نەخۆشیەکی گەورەیە
تەخسیری ناکەی بەهیچ دەبیە کەری ناو جۆگان

بەخت

بەختم بەزر بوولە گەردون وونە
مێشك بریندار دڵم کون کونە
بێ مێشك و بێ دڵ چ بکەم لە دنیات
خۆشم نازانم بۆ چ وام بەسەر هات
بەختە ڕەشەکەم خۆت سپی کەوە
گەر پەل بەستەی تۆم بەخۆت بیکەوە
وەك لێی دەنۆڕم ئەوا ڕابردیم
بێ بەشم لەژیان هەروەکو مردیم
هەر بەخۆت سەخیو جێگای نیازی
پێویستیم لەتۆ دەکەم داخوازی
گرتەی عەبدان بم عەبد سامی کا
بەرانبەری تۆ هێزو مانی کا

نەی نینسان

گـــــەر چـــــاکە ناکـــــەی خراپـــــە کـــــردن
دەبتـــــە دور لـــــەخواو ڕاســـــتیو ڕاکـــــردن
گـــــەر بـــــەخۆت چـــــابی ئـــــەمر بەچـــــاکەی
دەبـــــی بەوەســـــتای حـــــەق بینـــــاکردن
یـــــەخوا نـــــەیبینن لـــــە ڕاســـــتی لادان
ڕەنجبەخەســـــاری و عـــــەمر بـــــەبادان
گیانمـــــان بکێـــــشی نـــــەك بۆگـــــەنی بـــــین
لەهێـــــسك بۆکـــــەر جۆبـــــۆ ســـــەگ دانـــــان
لـــــە خـــــواری کەســـــێك ببـــــی بـــــەدارا
لـــــە فـــــڕوفێڵ بـــــازی نـــــابی بـــــەکارا
هـــــەر وێـــــران دەبـــــی بینـــــای ناپاکـــــت
بەعـــــەقڵی ســـــامی نـــــاکرێ مـــــودارا

بۆلای برادەر

باتێـــــت بگـــــەینم گـــــەر ڕاســـــتت دەوێ
کـــــەم بـــــڕۆ بـــــۆلای هەنـــــدە مەچـــــووە وێ
ئەگـــــەر هـــــاتو چـــــوی زۆر دامەنیـــــشە
نـــــەك بڵـــــێ هەنـــــدە چـــــی لێمـــــان دەوێ
کـــــە چوشـــــی قـــــسەی زۆر نەکـــــەی باشـــــە
نـــــەڵێن زۆر بڵـــــێو چـــــەنەی هەراشـــــە

هی نەشزانی قسەی لێ مەکە

ئەگەر وانەبێت چونت بەلاشە

با پێشت بڵێم لەبیری مەکە

بەزۆر چونی شت دڵگیری مەکە

لەبۆ ئەو کارە لەناوەندی بە

بەسام قەشمەری بەپیری مەکە

یارەبی

منەت خەڵق کرد بەتەمای عەبدان

لەدنیا وەهارەتو سەرگەردان

دروستت کردم بۆغەمو دەردان

بمکەی چاو شۆڕی دەستی نامەردان

داواکەم لەکێ چ خودای دی هەیە

خلاسم بکا لە ئاخودەردان

(سامی) چاوشۆڕی هەندە گرانە

وەك کەر لە کاروان کێشانی بەردان

کەڕاتی باش نییە سامی

خۆت وانەزانو وابێ هۆش مەکە
لە ئینسانی باش حەچەو هۆش مەکە
ئەتۆ لەلای خۆت خاوەن پێڕەوی
کەچی دەبینم سەگت پێ ڕەوی
نەم ماوە قەرار من لە تاوانت
بەرانبەری من زۆرە تاوانت
جارێک لەگەڵ من دوو قسەی خۆش ناکەی
دڵی خەماوی جارێک خۆش ناکەی
لایەک عاشقان لەگۆڕ دەنێژی
لەلایەک گوڵی باغان دەنێژی

هەروایە کاکە

گەر چڵکن نەبی لاشەت ناخورێ
زەنگینیش نەبی ماڵت ناخورێ
فرمێسکی چاوم وەکو کانییە
وەك گەنجی سورە وەکو کانییە
چونکینێ پولێ دەکا سەرمایە
بۆیێ هاوینان لەلای سەرمایە
لەتاوی بالاّت پیشەم زارییە
ناوی تۆم هەر کات لەسەر زارییە

بۆ جونان دەدەن بەو تازەلاوە
پێ ی دەڵێ ی بچۆ کاکە بەم لاوە
ئەگەر بانەهات لەئاسمانی شین
بۆچی دەکا وەیلاو هاوارو شین
نازانم چ بوو ئەو دەردە لۆمە
هەرچی هەڵبستێ دەمان کا لۆمە
زۆر سەیرە لەلام ئەو لاوە ڕووتە
ئەتۆی خۆش دەوێ عاشقی ڕووتە
هەندە عاقڵ و زاناو بەهەستی
لەبەر کەسێکی نەم دیوە هەستی
هەڕەشان دەکا بەلاّم بەقەستی
بەدڵ وانییە ترسانە قەستی
شەرابی عیشقی خواردووە مەستە
ئەو چاوانەی چەند خومارو مەستە
لەناو شاعیران ئەو قسە باوە
دڵی عاشق وەك پوشە بەباوە
هەندە شیرینە وەك هەنگوینی ڕاو
بەلاّم بۆ عاشق وا دەچێتە ڕاو
لەبۆ عاشقی ڕوی قەستی سەردەکا
چاوی وەك شەهێن دەشتی سەر دەکا
دڵم دانانێ قەت مەیلی ڕابی
پاشی بالاّکەی بادنیا ڕابی
هەزار جاری من جون دەیودەرکەی
وازت لێ نایەنم هەردێمە دەرکەی
دەزانم دڵت هەر دێتە گۆڕان
بەلاّم من دەمرم دەچمە ناو گۆڕان

ئەو هیچو پوچەی بەردە بابڕوا
زۆربێ دەماغە گەلەك بێ بڕوا
لەو کاتی کەوا ڕۆژی ڕووت هەڵات
ڕەقیب وەك گورگ بۆ شاخان هەڵات
ئەو ڕۆژی دیتم کە بوو بە زاوا
دەتگۆ مانگایە وا تازە زاوا
لە یەکێك بیستم قەومێك لە قەومان
وەکو شێرانە بوون لەلێ قەومان
پیاوێکیشم دیت دەستی کردەوە
سولحێکی تێکدا خەستی کردەوە
خۆی ڕاگرتووە دەستی لێ بەردە
دڵت لەگەڵیان وەك دارو بەردە
پێم بڵێن چەند بوو داخۆ پارەکە
باست بۆ کردم ساڵی پارەکە
دیسان بوختانت بۆ پێ کردەوە
کالەو گۆڕیەت بۆ لەبەر کردەوە
سامی هەرچەندە گەل وەستایە
دەستی لە ئەژنۆ لەکار وەستایە

پسیار لێت

لەبەرچی ئادەمیزاد وا ڕەنگاو ڕەنگو لەتلەتە
نارێکو یەکدی کوژو یەکدی لابێ قیمەتە
یان نەزانو یان زانایان بێ عەقڵو یان دانا
زۆری مەراقی غەدروو یا پەرستی شەهوەتە
هەندێ سپی هەندێ ڕەش یا ڕوو سیسو یا ڕووگەش
هەریەك نەوعە ڕەنگێکو هەزار نەوعە لۆغەتە
هەندێك وەکو بەللورە ئەما عەقڵی ناتەمام
هەندێکی زۆر ناشیرین عەقڵێ زۆر بەشەوکەتە
سامی پسیاری کردوو وا چاوەڕێ ی وەرامە
عاقڵ کەوتە تەفکور نەزان لەلای سوحبەتە

ڕاست بکا

ئەو یارە ئەگەر بەهەوەس بێتە تەماشا
سەروەتی دنیام بدەنێ نامەوێ حاشا
خونچەو بولبول موتریبو ساقی لەباغی
هەر بایە نەهاتوو ئەویش لێم بووە یاغی
بوژانی زوڵف بۆ چڵو خونچە لەدەم دان
دێتە وێ یارم بەکەیف یادی تی سەردان
بۆ سامییە کاتو وەکو عەمرو بەراتە
موژدەیە بۆی هاتو کە لایق بە زەکاتە

خەلق شكاندن

هەرچــــى خـــــەلقى بـــــشكێنىٚ غايــــەى خۆهەڵكێـــشانە
ســـوكى چـــۆن گـــران دەبـــىٚ شـــێلميش هــــەر بەكێـــشانە
تـــۆ خـــەڵقى بـــۆ دەشـــكێنى ئەگـــەر بـــەخۆت نەشـــكاوى
لۆمــــەى ئـــەو كەســـەى دەكـــەى كـــەوا لــــە ڕوح كێـــشانە

هـــــى لۆمـــــەى خــــەلقى دەكـــــا وازى لــــەخۆى هێنـــــاوە
زۆر هـــــيچ و بــــــىٚ نمــــودە لـــــەناو خـــــەڵقى شـــكاوە
نـــــاوێكى لــــەخۆى دەنــــىٚ و خۆپێـــشان دانــــى خـــەڵقى
چـــونكى بـــۆ خـــۆى هـــيچ نييـــەو لـــەناو خـــەڵقى بێنـــاوە

ســـامى هێـــشتا چـــت ديـــوە خـــرا تـــر لـــە پاشـــترە
لۆمـــــەى خـــۆت بكـــەى گەلــــەك لــــەهى خــــەڵق چـــاترە
مــــەلىٚ عـــــەقڵى مـــــن ووردە پـــــسيار لـــــە ناحــــەزت بكــــە
هــــەتا پێـــشانت بـــدا عـــــەقڵت لـــەوان شــــاش تـــرە

خەیاڵ

داخوا زارت شیرین بوو ئەو نانە بەو دۆشاوە
یان تامەزۆری خەیاڵت لەبۆ گۆشتو پلاوە
ڕێوی چۆن دەبێ بڵێ هەر خۆمم شێری بێشەی
مریشك مێلكەی قازی كرد قون دڕانی بۆ ماوە
ئەی هەژارو بێ نانە لەناو ژینێكی تاڵە
خواردنەوەو خواردنو جلی هیچ نییە هەر خەیاڵە
خاڵو سامی چی بكا خەیاڵیشی پێ نادەن
لەناو خەڵقی بێ ڕووەو دووژمنیشی لەپاڵە

باری هەژاری

هەرچی هەڵگری باری هەژاری
كەوا پێوەیتی ڕێگەكی هاری
هی لۆمەی بكا لە كەرو نەزانە
بۆ خاتری قورئان بەردی لێباری
زەریف تێ بگە گوێ خۆت ڕاگرە
بەرگی هەژاری وەكو ئاگرە
ئاگر هەروەكو ئاو بەكولێنی
هەژاریش هەروا ئینسان داگرە
سامی وازبێنە هەروەكو جاران وەرە
سەر باسی سەر كوڵمەی یاران
ئەشعارت دانێ هەتاكو ماوی
لەسەر بولبولو خونچەی جۆباران

ئەی قەل

بۆچی هەر وەحشی قەت مالّی نابی
لەدۆستایەتی بۆ حالّی نابی
وەکو مریشك لەگەلّ ئادەمی
بخۆوەو بخۆ زگ خالّی نەبی

قەل دەلّیّ:

بەکوردی بلّیّ وەرە لەبۆ خۆم
لە شیشەت بدەم بەنانیت بخۆم
دانی تۆ ناخۆم لەمالّت نابم
بۆ خۆم لە چۆمان حورو سەربەخۆم
مریشك مالّی بوون لە نەزانیتی
یا لەبێ مێشكو یا بۆ دانیتی
سامت لێ دەکەم چونکی گۆشت خۆری
لێم دیوی بەخۆم دەخۆی بەزۆری
دەچی لەشاخان بەگوللەی گەرم
لەتەیران دەدەی یانە بەتۆری

عەکسی کردن

بەسیە مام عەکسی پەلاران ماوێ
چاکت ئەناسم هەندەی پێ ناوێ
وەك ئێستری چەمووش جوتکان هەڵماوێ
خۆت ماوێ گێژو ئاگرو گەرداوێ
هەتاکو برژی مردن هەرڕێتە
ئەمن بۆ تۆمە ئەتۆ بۆ کێتە
لای خۆت ئینسانو کاراو تەواوی
مانگی لە چاردەی ئەنگوستی ناوێ
بۆچی لەڕێگاو لە حەق لادەدەی
مانگی جیهانت بۆ بەبا دەدەی
دنیا بە پشتی چێڵان دادەدەی
یان پشتی دەشکێ یاخود بەرداوێ
من لەڕاستی دا گرانو قورسم
بۆ خۆت ڕابردی لەتۆ ناترسم
لەبۆ نەمانی لەکەس ناپرسم
فوو لە ڕۆژ کردن (سامی) پێ ناوێ

جوانێکی وەها

لەرۆژهەڵاتو ناوەندو ئاوا
مێژووی ڕابووردوی ئوروو نەیناوا
جابل و بابل لەخوارو هەوراز
نەمدی وەك كچی مامەی نانەوا
بەشەرموو جوانو زۆر شل و ناسك
زاناو شیرین وا حەلقە لەباسك
هیچ نەدیتراوە نەكەس دەیبینی
ئێستاكەش نییەو نەش بووە لەئاسك
كراسی خونچەدار وەك لەبەردەكا
چاوی پڕ نازی كەمێك سەردەكا
بەڵام وانییە سامی دەنوێنێ
شەهوەت پەرستی لەدڵان دەردەكا

گورگ

خەراپەم دڵێن خەراپەم بێ شك
بەڵام لەبرسان نەم ماوە مێشك
گەر برسی نەبم بۆچی وا دەكەم
بەرخو مەڕ لێكدی تەوەللا دەكەم
دەتێرم بكەن هەروەكو كەران
گەر بارم نەبرد لەبۆ هەندەران
هەینێ تێم بەردەن سەگە گوڕیەكان
كە پاستان دەكەن بەهێسكو بەنان
لەوەی ناپرسی خاوەنی چۆنە
هەرچەند پیاو كوژو دزێكی مۆنە

سەگەك مان نەدیت بەدز بوێرێ
یان بە پڵینگێك وە یا بەشێرێ
زۆرجار وادەبێ پیاوی باش دەگرێ
وەیان منداڵێك لەبۆ نان دەگرێ
پیشەیان وایە سەگان بەزۆری
سواڵ کەران دەگرن یان شەل‌و کۆری
یا دەبنە سەگی زینا کەرێکی
دەگرن پیاوچاکو موحتەبەرێکی
چاکان زۆر دەگرن بۆ پیاوی خەراپ
یان بێوەژنێکی فێڵبازوو چارقاپ
سەگیش لەبۆ خۆی چاکی دەزانی
خاوەنی دزە بۆ پاسەوانی
لەترسی خۆیتی وا نانی دەدا
لەماڵ دزراوێك وا هانی دەدا
دەزانی کەسێك نانەکی دەنێ
خەلقی بۆ نەگری ئیتر نای دەنێ
هەر بۆیێ لاتان سەگێك باشترە
لە ئینسانێکی بەپاداش تەرە
چونکە نان دان تان لەبۆ خوا نییە
چاکو خەراپتان لێك بووینە دوژمن
خۆشتان خەراپن بۆ دێنە گژمن
کەیفتان پێ بێ خێری پێ دەکەن
خۆشیشتان نەوێ پشتی تێدەکەن
ئەمەکی سەگو چاکەی تۆ هەردووك
بۆ کەیف‌و نانە بۆکاری چروك
خەراپی خۆتان بۆچی نابینن
لەکاری خۆتان کەمێك ڕامێنن
سەگ بۆ کولێرەو تۆ بۆ غەیری خوا
بەغەیبەت کردن گۆشتی یەك دەخوا

یەکدی دەشکێنین بۆیەك چا نەبن
نەك ڕێ ی خوداو ئەوەی پاك نەبن
لاتان باش نەبی پیاوێکی دانا
سەت پێ باشترە بە سفڵەت دانا
نانی دەدەیێ مەحتوپاست کا
دەنا سفڵەیە نابی پاست کا
باسی مەرناکەن لە سامی گورگان
مەر بەخێو ناکەن لەبۆ بێ بەرگان

بۆ بانگم دەکەی

گازت ئەکردم دونی هەربەخۆت
بەزمانی شیرین هاتم بە منت گۆت
تا نەسوتاوم لەئاگری عیشق
بێمە دیدەنو سەرحەوزی ئەستۆت
عارەقەی گەردەن بەوێ دا دەڕوا
بۆ باغی سینەو هەناسەی شەوبۆت
چ بون زولیخاو خونچەو پەریزاد
سەت سیمو هوزار لەگەڵ سەمەنبۆت
کارەکەرت بن شیرینو لەیلاش
بە قوربانی دوو چاوو دوو ئەبرۆت
بەخۆوە دوو سێو ئەوجا دەبنە سێ
سامیش یەکێکە بابێ ببنە جوت

خودایە

یـــارەب تـــا کـــەنگی هـــەژاریو لـــەنگی
وا بـــاری مـــن بـــێ بـــێ هێزیـــو لـــەنگی
بـــێ کـــەلك بـــویم هێـــزم بـــڕاوە
رەحمـــم پـــێ بکـــەو بـــێ گـــۆرە ڕەنگـــی
لـــەناو ئـــازارا نـــەماوە قـــەرار
داوات لـــێ دەکـــەم ئـــەوا بـــەدەنگی
لـــێ پاڕانـــەوە ئـــەی خـــودای مـــەزن
هاســـانە لـــەلات پیربـــوونو شـــەنگی
هەرچـــەند ڕوو ڕەشـــم لـــە دەرگانـــەی تـــۆ
نـــەجات لەدەســـتی دیوانـــو زەنگـــی
(ســـامی) ڕووی لێتـــە تاخەلاســـی کـــەی
لەدەســـتی پیـــسو گـــرژوو دەبـــەنگی

شاعیرا نمان

مــــــەیلی و ڕۆســـــتەم و ســـــامی ســـــەرگەردان
حـــــاجی و ڕاجـــــی عـــــەلی بەردەشـــــان
ڕۆیـــــن و دەڕۆن جێگـــــای پەرۆشـــــن
هـــــەروەك قـــــانیع چـــــوو لەکیـــــسی کـــــوردان
عاصـــــی و حوســـــێن و صـــــافی هێرانـــــی
عاشـــــق بەچـــــاوی پـــــیری گـــــەیلانی
دڵـــــدارو دڵـــــزار عـــــەونی و جۆبـــــار
پەشـــــێوو بـــــێ بـــــەش حـــــەبیب میرانـــــی
ئـــــەدیب و زانـــــاو شـــــاعیری کـــــوردان
نـــــامرن هـــــەرگیز مێـــــژوو دەیزانـــــی
ساموســـــو پێـــــری گـــــەل و وولاتـــــن
لەگـــــەڵ ماوەکـــــان هـــــەموو پیرانـــــی

چوارینه

هەتا زۆری خوێند زۆرتر کەر دەبێ
وەك ولاغی شێت لەپەت بەردەبێ
چونکی خوی پیس و وەکو ئاویکی
پێشی گیرابێ و لەپڕ بەردەبێ

* * *

نەمدیت ڕاستگۆیەك بیری پێبدەم
ببم بە داکی شیری پێ بدەم
بیکەم بەلاوێك ژیرو گەل پەروەر
بوخچەی نەکراوەی میری پێ بدەم

* * *

خۆتان خۆ مەکەن بەمێ ئاغا بلێ من نێرم
قونتان بگرن تڕ مەکەن میران نەڵێ بەکێرم
ئێوە مەبن بەڕێوی دوژمن نەڵێ من شێرم
تا شەهوەت پەرست نەڵێ لێی گەڕێ پێیان فێرم

* * *

مزگەوتێ دەکا دەبێتە حاجی
جارێک نانۆرتە گەلی موحتاجی
بەڵام پێت بڵێم من بە کرمانجی
لەدەشت و شاخان هەروەکو تانجی

* * *

داوا لە لاوان داوا لە لاوان
پێشمەرگەی نەبەز لە خوێن ڕژاوان
بزانن مۆژدە بە خوێن نووسراوە
بە لوولەی شەستیر هاتە پێش چاوان

* * *

گورگ وا گۆشتی دەخوا زۆر بەترس و لەرزەوە
ئینسانیش هەر گۆشت خۆرە بەو شعوری بەرزەوە
گورگ وا گۆشتی بخواو ئینسانیش هەر وەک گورگ
گورگ بۆچی ناوبەدبێ و ئینسانیش بە تەرزەوە

* * *

ئەی خاکی کوردی خۆش و رووناکم
بۆ تۆ بسوتێم ئەمن بێ باکم
چونکی تۆی خاکی بابوو باپیران
چەنگێکە لە خۆت لاشەکەی داکم

* * *

میللەتێك قوربانی دەربێ نامرێ هەی شێت و شور
چونکی زەنگین و بەنرخە شاهیدێتی خوێنی سور
شەرتو پەیمانە لەمێژوو سەر بە خوێنمژ شۆڕ بکا
ببتە جەللادی غروران گیانی پیسیان گۆڕ بکا

* * *

ئەوی نەزانێ نرخی ئینسانی
هەرچەند نەزانە زۆر چاك بزانی
بێ نرخ و کەمە وەك گورگ و چەقەڵ
درندەی زیانە خۆی نرخی کانی

* * *

بێچوە شێری کورد ملیۆن هەزارە
لادێ خەباتکەر مەردو بەکارە
مەردن پاشە ڕۆژ لەبۆ زۆردارە
چی بێ سەر بڕین بمرێ مردارە

* * *

ئەوی بەرز بو لەخۆی بترسی
بەرببیتەوە لەتەختو کورسی
چونکی لەبەرزی لە چینی برسی
دوور دەکەوتەوە تالێی نەپرسی

* * *

ئەو پارەی دەدرێ بەقەحپەو قومار
خەرج با لە ڕێ ی ئەدەبو ئەشعار
ئێستا کورد لەناو مانگ جووتی دەکرد
چۆن دوژمن دەهات وا ڕوتی دەکرد

* * *

تێکۆشەرێکی رووس هەیە وەك لینینی ناوە
لەناو دنیای ئازادی ناسراوەو دەنگی داوە
دۆست و دوژمنی مێژوو ناسیتی و وا دەیناسی
ئیعتیراف پێ کردوو دەڵێن نامرێ و ماوە

* * *

کەس کەسی هەژار نیە هەژار دەبێ لەبۆ خۆی
ببتە خەمخۆری خوی و خوێن برێژێ لەبۆ خۆی
خەمی خەلقی بۆ هەژار وەك داڵغەی سەرخۆشانە
سەرخۆش نایبا بۆ ژینێك بژی حورو سەربەخۆی

* * *

دەوجا بەسەرمایەدار
هەتا کەینێ زیرو دۆلار
تابوتیشت وا بوو بەزێڕ
هەتا کەی زێرو زەوی و زار

* * *

تەفرەقەی گەوران جەهلی میللەتە
وا بویتە دیلی و خاکی لەتلەتە
سیلو هەژاری و جەردەیی و دزی
گرانیو قاتی و دەردو زیللەتە

* * *

کە من بێ بەش بم لەو خاك و بەرە
چ رۆم زەوتی کا چ ئینگلتەرا
بەمن چی خونچەی باغ و باغاتی
چی لێبکەم هەوای فێنك و تەرە

* * *

کاکە شەفتی و گندۆرە لەماڵی میران زۆرە
هەژار دەبا لەبۆخۆی لێدا زورناو بالۆرە
دەبێ هەر بۆخۆی بڵێ ئەو نانە بەو دۆشاوەی
بچێتە دەریای خەیاڵ با هەریژی بەو جۆرە

* * *

چاو هەڵێنە کوردە گیانە
ئەی پێشمەرگەی چەك لەشانە
لەرێ ی خاکی نیشتمان دا
خوێن چارەی دەردی کوردانە

* * *

زگی شاعیران عەمباری بابی
هیچ کەسێك نییە هەر شتەك چابی
ئەو شتەی دەکا بە شیعرو دیوان
نای شارێتەوە دنیا خەرابی

* * *

دەستەبەدەستە وا ئادەمیزاد
دێتە دنیاوە بۆ چاکەو فەساد
بۆ خراپەی زۆر بەچاکە کەم
هەزاران دڵ تەنگ یەکێك بە دڵشاد

* * *

هەزاری ژەنگە کچی ڕوو بەخاڵ
دەتوێنێتەوە نەکرێ مەشتوماڵ
عەقڵی دەشێوێ یان حەیای دەبا
یان ڕەشی دەکا هەزار لێوی ئاڵ

* * *

خوزیا لە داکم ئەمن نەباما
ئەگەر هەر دەش بووم بۆ خۆم کەرباما
نەك بەو ژیانەی وا بەچاو شۆڕی
بژیم لە دنیا تا دەچمە گۆڕی

* * *

چەرخ ئاشێکە تێر نابێ لەدان
ئینسان دەهاڕێ بەتولی زەمان
بە پاکو پیسو بە پاشاو گەدا
بەڵام پێم بڵێن چی دەکا لە گیان

* * *

بیستو چوار سەعات وەستای لەسەر لاق
بۆ دوو هەناری شیرین بە میلاق
کەچی نەت زانی واتاڵو تفتە
بە تۆ ناخۆرێ ترشە وەك سماق

* * *

لای زانا عیلم چرایە بۆ شەو
هەروەکو ئینسان پێویستە بۆ خەو
لەبۆ گفتوگۆ خواردنو خواردنەوە
عیلمیش وشیاری لە غەفڵەتوو خەو

* * *

ئینسانی برسی مەراقی نانە
عیلمی لاپەشم زوڵمو زیانە
نانی پێ بدا گیانی بستێنە
روح لەلای برسی سوکو هەرزانە

* * *

پرست پێ نەکەن قسەی لێ مەکە
ئەوی ڕووت تێکا پشتی تێمەکە
یاریدەی زەرو درندەی پۆخڵ
هاتە بەر دەرگات خێری پێ مەکە

* * *

فەریبی مەخۆ بەچاوو ئەبرۆ
چوونە ناو داوی مەعشوقەی ئەمرۆ
عیشق خۆی پاکە تۆ پیسی مەکە
خۆت مەدۆڕێنە بەیاری مەکرۆ

* * *

بەمن چی خاکت قسڵو مەڕ مەڕە
وولاتت گشتی گەوهەرو زەڕە
من وا خنکاوم لەو ووشکە دێمە
بەمن چی بزنو بەمانگاو مەڕە

* * *

مەنۆڕنە جوانی عەمەل ناشیرن
بنوڕنە وانە پەروەردەی شیرن
کراون بۆ ژیان کۆڕی ناکۆکی
دەرمانن هەروەك هەنگوینی شیرن

* * *

گوریسم لەبن دنیایێ ڕاخست
بەرم لە حوجرەی تەمامی ڕاخست
دەرگەی ئینسانیم لەخۆم پێوەدا
وەك نەزانو شێت لەسەر خۆم داخست

* * *

لەهەموو شتێ بەخت مان ڕەشە
دەبریقێ وەکوو مەندیلی قەشە
بەلام لە شووتی دەردم ئەو دەردە
وەك مێزەری مام وەستا بێ گەردە

* * *

منت خەلق كرد بەتەماى عەبدان
لەدنیا وەها ڕووت و سەرگەردان
دروستت كردم بۆ خەم و دەردان
بم كەی چاو شۆڕی دەستی نامەردان

* * *

كەمن ڕازی بم بەلەتە نانێك
بۆچی سەر شۆڕكەم بۆ نائینسانێك
گونی قایم كا لەناو چەوانم
دینار پەرست و هیچ و نەزانێك

* * *

گەر هاوین و گەر زستانە
بەشی كەچەڵ هەردوو نانە
بەبێ لێف و بێ سێبەرم
لەگەرمێن و لە كوێستانە

* * *

ڕەژوو بە ئاگرگەش دەبێتەوە
ئینسان بە نەبوون ڕەش دەبێتەوە
هەر بە برسییەتی هاروشێت دەبی
وەك گورگ دەمی بەش دەبێتەوە

* * *

هەتا زانابی شتەك نەزانی
بەبی بە شاگرد ئەویش بزانی
تازانین هەبێ هەوڵی بۆ بدە
زانینە کوشتەی جەهڵو نەزانی

* * *

قسەی واباشە بچتە ناو دڵان
بەهاران بولبول دەچتە ناو گوڵان
بۆ خۆشی قسە گوێ گرتن باشە
هەر وەك ژن دەڵێن زێڕیش بۆ ملان

* * *

فسان وامەچنە لەناو زەهری مار
لەناو ئاگرو سەهۆڵی بەدکار
مەی چنە لەناو غازی ئینسان کوژ
بیچنە لەخاك وەك داری بەردار

* * *

رەش سپی بوون زەحمەتە نەك سپی ڕەش بوونەوە
هەر هەبوو نەبوو ئینسان وەکو گوڵ گەش بوونەوە
لەراستی دا خۆ ئاگر بەئاوی دەکوژێتەوە
بەلاّم مێژوو بێ خۆڵە بەخۆڵ ڕەش دەبێتەوە

* * *

زمان تەڕی دڵ ووشك
ناپەسەندی وەك مشك
چزی لەسەر پشتێتی
پێوەدا وەك دووپشك

* * *

هەوری بێ باران، داری بێ سێبەر
ئاوی بۆگەنی یاژنی بێ بەر
ژینی بێ مەبدەء گەوهەری نەزۆك
ئاوی بێ زەوی یان تاجی بێ بەر

* * *

هەرچەندی گەڕام لەناو زەمانە
هەرچی خۆم دیتم بەو دوو چاوانە
هەر ڕاکێش ڕاکێش هەر کەس‌و بۆ خۆی
بەخوا باوکەکەم هەر فەقیرگانە

* * *

دڵم بریندار مێشکم لەتلەتە
بەندی هەژاری‌و زنجیرو پەتە
کام تەبیب هەیە دەرمانی دڵکا
تیماری مێشك، چاری زەحمەتە

* * *

هەندێك ساختەچی، هەندێ عەبووسە
هەندێکی بۆ خۆی زمانی لووسە
هەندێ پوول پەرست، هەندێکی شەهوەت
دەشێلێ ئیرادەو لەچارەنووسە

* * *

هەتا دەبمەوە خۆڵەکەی جاران
لەلاشەم دەردێ گوڵی بەهاران
دێن لەبۆ سەرم لەبۆ گوڵ چنین
هەر دەڵێم مافو مافی هەژاران

* * *

تا کەند نەڕوخێ شێو پڕ نابێتەوە
پوول پەرست نەبێ پوول خڕنابێتەوە
نابن بەلاوو کچی نەوجەوان
کۆرپە بێ مەمك قەت ژێر نابێتەوە

* * *

چم لەخەڵقی دا یاخوا دەبتە لۆرت
من ژینم دەویٚ نەك تەلارو فۆرت
بۆ خۆم دەگریەم بۆ هاوژینی خۆم
بۆ کەسم ناویٚ بەندیخانەو کۆت

* * *

لە هەموو جێگاو ناو هەموو قەومان
دەست گرتن هەیە لەبۆ لیٚ قەومان
لەبۆ شاعیرو ئەدیبو زانا
بەس لەناو کوردان وا بویتە گەمان

* * *

هەر تێنی بم باشترە نەخۆم ئاوی ئەو بیرە
جارێکم خوارد نەخۆش بووم ئێستاش ئەوەم لەبیرە
چ دەردم دیت بە چاوان چوومە باوەشی مردن
بۆیە لەفکرم ناچیٚ پێی ناکەم ئەو هەویرە

* * *

زەرەرێك نەكەی لەبۆ دوو قازانج
هەتاكو بژی ناگەی بەئامانج
ئەگەر وا نەكەی هەڵخەڵەتاوی
قازانجی ناكەی هەتاكو ماوی

* * *

چاو شینی چاو كتكانی
دەستە برای شەیتانی
شەیتان هیچ رێی پێ نابا
ئەو فیتنەی ئەو دەیزانی

* * *

لاشەی نەسوتێ بە ئاگر تەواو
بیرو بڕواكەی نادیترێ بەچاو
بۆنی خونچەكەی بڵاو نابتەوە
پەروەردەی ناكەن بۆ شوشەی گوڵاو

* * *

کەر بەکادانان قەت قەڵەو نابێ
ماینی شێتو شوور بێ جلەو نابێ
بۆنی خوێن دەدا دوو بیرو بڕوا
لە ڕۆژهەڵاتو لە ڕۆژئاوا بێ

* * *

بۆ داڵغەت داوە لە زوڵفو خاڵی
بسم الله نابێ لە سفرەی خاڵی
کەیار تۆی نەوێ یارت بۆ چییە
بچیە خەیاڵی دوو لێوی ئاڵی

* * *

هەتا شاعیری ئەدیبو زانا
بەنیو دینارت نایەتە هانا
دینار پەرست قەت نابنە دۆستی کەس
گیان بەخوا نادا بە سوکو سانا

* * *

من لە پێشوونان ئەوەم زانییە
چی بێتە سەرت لەنەزانییە
ناوچەوان نووسین بۆ قەڵو قومار
بەو قسە نارازیم هیچی وانییە

* * *

نەفس خۆ بەردان هەندە باش نییە
خۆزگ قۆتەلەی ئاوی ئاش نییە
قسەی بابانو باپیرەکانمان
تاقی کرایتەوە خۆ بەلاش نییە

* * *

باریان گەوهەرە ئالیکیان کزن
بێشك بێ هۆشو دوبەشیان دزن
لە شاخەوانی هەندە چالاکن
گورگان خواردی بن هەروەکو بزن

* * *

هەنگوین چەند خۆش و شیرینی هەبێ
بەکەڵکی چی دێ لە پێستی سەبێ
هەرچەند دەرمانی برینی سینگە
سوودی هی هەیە کە بۆ من نەبێ

* * *

تۆ کچی جوانی کوردانی
پەروەردەی ناو شاخانی
ئاودێری گوڵ و ڕەیحانی
خونچە چنی باغانی

* * *

وەکو خەواڵو لە شیرنی خەومان
وەك وشیار دەبێ لەپڕێ بەجێ مان
دامێنی گرتی و سەد هاوار هاوار
دادت بۆ نادا وەختی لێ قەومان

* * *

گەر گران نەبم بۆ خۆم سوك بكەم
كاری چاك نەكەم هەی چروك بكەم
چاكەكم نەچاند تا بیدورمەوە
گەنم نەچێنم بۆ درك تۆ بكەم

* * *

خەراپە خۆش و گەلێ هاسانە
چونكی فەسادی و كاری شەیتانە
ئینسانی بۆگەن بۆ كاری پیسە
چاكە میرات و كاری مەردانە

* * *

چاكە بەسامە زۆر پڕ هونەرە
وەك داری بەر كە پڕ سێبەرە
خراپە كانیشی زۆر مادی و مردی
شەیتان لێی بردی و حیز و ماكەرە

* * *

تێگەیشتن نەبیتن زانا قەدری چی هەیە
بەڵکو پێ ی دەڵێن شێتە فکرێکی قوڕی هەیە
منو باڕوتو ئاسن لەلای قاتل بەقەدرە
ئەما قەدری زێری سور لەلای زێرنگر هەیە

* * *

هەر دەسوڕێ ئەو چەرخە دایم هەروەکو ئاشە
کەی تێک دەچێو تێک ناچێ ئەو قسانە بەلاشە
بڵێ پەلکی دارەکان وەختی دەژێ بۆن بۆ من
ئێستا شکلی گۆڕاوە وا دەکرێتە قوماشە

* * *

هەر شتێ نووسراو دیارە شتێکە
مەڵێ بێ کەلکە هەرچەند کەمێکە
تۆ بیخوێنەوە بیخە ناو مێشک
قازانجی دەدا بەڵکو خەتێ کە

* * *

لە گوندێکی جیرانمان وا هاوارو سەگ وەڕە
کەس نەبینێ یاڕەبی گورگیان لە پێستی مەڕە
دڵم بەکێ دەسوتێ واعیزی گوێ گرانان
پاش و پێش کەسێك هەیە زانا لەناو نەزانان

* * *

ڕەنج بدەو بخۆ وەکو سوڵتانی
بۆچی چاوشۆڕی دەستی عەبدانی
بۆچی بەبێ سام ڕیاکاری کەی
ئاخری بمری بەبێ ئیمانی

* * *

کێ دەلیلم بێ لە لێ قەومانی
هەر ئەو برایە کەریش دەیزانی
بەڵام بۆ خوا بێ بۆ ڕێ ی ئینسانی
هەر ئەو دەیزانی ڕێگەی ئیمانی

* * *

مەن بەبێ بابو تۆ بەبێ داکی
یارێ پەیدا کەین وەك عەمەل چاکی
تا رەفیق بیتن بۆ منو بۆ تۆ
بۆ وەقتت بڕوا بەبێ باکی

* * *

لە پاش حەمدو خواناسین دەبێ ببین بە ئینسان
ئەعمالی چاکەت نەبێ نابتە ئیمان بە قورئان
غافل مەبە ئەی ئینسان هەر کەس لەلێ قەومانە
گەر زەنگینەو گەر فەقیر گەر دەروێشە گەر سوڵتان

* * *

وام ئەزانی یاری جانی
هاتە لات دڵ زۆر بەسانی
شەو قەلاتی بۆ بەراتی
دەست لەسەر سینەو مەمانی

* * *

وەی کە سامی بێ ئارامی
ناڵە ناڵی جەرگی زامی
تازە لەیلی زۆر بێ مەیلی
دڵ بشکێنی زۆر نەفامی

* * *

بەم دووچاوە دڵ سوتاوە
چاوەڕێی دوو قەترە ئاوە
قەترەیی لێو ئاوی دوسێو
بابنۆشێ تاکو ماوە

* * *

حەپسی داوی زوڵفی خاوی
بەندە تا خەو دێتە چاوی
لێت بوە یاخی نەچیە باغی
مەنعی کوردی تاکو ماوی

* * *

زوڵمە قوربان من پەرێشان
پێشکەشت بێت وا دڵو جان
من نەخۆشم غەم دەنۆشم
تۆش لەبۆ من ببیە لوقمان

* * *

دنیام بۆ نییە بۆ دنیا نیمە
بەشی من کانی من لەبۆ چیمە
گەنجی قەناعەت ئەسلا نابڕێ
چیم لەدەستا بێ بۆی ڕازیمە

* * *

ئەگەر ئەم توانی خۆم خەلاس بکەم
چۆن سەبرم دەبوو عەبدی ناس بکەم
تۆی خالقی من خۆ عەبدی تۆمە
ڕێگام پێشاندە خۆم دەرباز بکەم

* * *

هەوار یا خودا پەنام بۆ تۆیە
مولك سەرپاکی خۆ مولکی تۆیە
یا دامەزرێنە یا بمبە لای خۆت
تاج و سوکنەی من کلاوی خۆیە

* * *

بۆلای دراوسێ گەر ڕاستت دەوێ
هەندە نەچتە لای لەبەر دڵ کەوێ
لە چونە لاشی زۆر دانەنیشی
بێزاریان بکەی تا نیوەی شەوێ

* * *

کەر کەوتە ناو قوڕ کێ لەدیار یبێ
کێ دەری دێنێ کێ خەم خوارێتی
بێ لە خاوەنی کێ چاوی لێ یە
کێ باری ژین و کاروبارێتی

* * *

چەقەڵ قەشمەری بەشێران دەکا
نێرەمووک ژن و بە مێران دەکا
منافیق بەخشین دەکا بە مەخسود
گۆیا پیاوەتی یا خێزان دەکا

* * *

شانازی نەکەی ئەی مانگی تابان
بە ڕووناکی خۆت لەسەر ڕووی جیهان
ڕۆژ پێت نەبەخشێ ڕووناکیت کوانێ
ئەویش ڕۆناکە هەر بەخوا پێدان

* * *

ئەگەر ناتەوێ ڕووت و ڕیسوابی
ئەبێ دڵ پاکو کردەوەت چابی
بە دزیو ئاشکرا ڕەنگێکت هەبی
لەدوو فەرموودەو پێڕەوی خوابی

* * *

لێم عاجز مەبە یاڕەبی خوایە
سەت خۆزیا خوارو خێچی نەبووایە
سەرم دەرناچێ لە خوارو خێچی
دەزانم ڕاستی دەبتە سەرمایە

* * *

الدنیا مزرعة الاخیرة
بێ شك لە ئاخر دەبتە باخیرە
لەبۆ خراپەش ببیە فرعەون
نەبیە خاوەنی خەزنەی قاهیرە

* * *

نەپێڵاوی تەنگ نەخانەی بەجەنگ
نەك هەڵگرتن بۆ گندۆرەی بەڕەنگ
عەقڵیش بەجوببەو مەندیل‌وعەبا
نەژن بەجوانی و شل‌و شۆخ‌و شەنگ

* * *

گورگ گورگێنی دەکا بەڵام کاتی تەنگانە
هەمووپشتی تێك دەکا زۆر بەمەردیو ئازانە
خائین نییە وەکو کەو کە بۆ لقیٚ تاڵی شك
یەکتر بیننە ناو قەفەز بۆ سەر شیشەو برژانە

* * *

خونچەی شەوی ڕابردوو هاتە لام مێوانم بوو
خوسرەو لە دەرکەی ئاخی باخچۆڵەی سێوانم بوو
شەربەتی دوو سێوی سور لە جامێکی وەك بەللوور
لەگەڵ خونچەی دەم خۆشی لەدەستو لێوانم بوو

* * *

ئەو چاوە جوانانەت گیانە مەستو خومارە
گەردەنوو خونچەی سینەکەت باغی بەهارە
مەمکوژە بەو دەردە خونچە بۆچی دەمکوژی
بەو چاوە جوانانەو زوڵفو بەو لەنجەو لارە

* * *

قیمەتی کانی وەنەوشەو سومبولی ناو لالەزار
مەحتی گوڵ کردن لەلایەن شاعیرێکی هەرزەکار
تا هەناسەی دەم لەیاران نەچووە ناو باغان بەبا
خونچە بۆ شاعیر لەکێ هات مەی لەزاری بێتە خوار

* * *

بەیادی لەیلاو چاوە بازەکەی
بەلەنجەی بالاو عیشوەو نازەکەی
کەوتمە خەیاڵو وێنەی هاتە لام
هەستامو رۆیم بۆ دەروازەکەی

* * *

لەبەر دەروازەی چاوم هەڵپڕی
دڵم لانەما وەك تەیر فڕی
دانە خوری بوو بەستی بە داوان
بەدوو موژگانیشی جەرگمی بڕی

* * *

بۆچی نەناڵی سامی بریندار
خوێنی نەڕێژی لەجەرگی زامدار
بەڵکو بێتە لای لاشەی بێ دڵم
بە باڵای شلو بەچاوی خومار

* * *

لەناو دڵداری باڵادا دڵێکم بوو ئەویشم چوو
لەناو باغی بەهاران دا گوڵێکم بوو ئەویشم چوو
لەناو عاشقان بەبێ یارم خەیاڵمە ئەمن ئیمڕۆ
لەناو یاری زولف تاتا شلێکم بوو ئەویشم چوو

* * *

وا خەم دای گرتم هەروەك ژێ ی کەوان
پشتی چەماندم بە ناڵەی شەوان
بێ زاری کردم لە ژینی دنیا
لە سامی دەوێ وا ڕوحی ڕەوان

* * *

بەمانەوەی حوم نەماوە بڕوا
هەژاریش یەخەم بەرنادا بڕوا
چەند هاوار دەکەم دەڵێم دەفن بە
سامم لێ ناکا بەمن چۆن دەڕوا

* * *

داخوا زارت شین بوو لەو نانە بەو دۆشاوە
یان تامەزرۆی خەیاڵت لەبۆ گۆشت و پلاوە
رێوی چۆن دەبێ بڵێ هەر خۆمم شێری بێشەی
مریشك هێلکەی قازی کرد قون دڕانی بۆماوە

* * *

ئەی هەژارو بێ نانە لەناو ژینێکی تاڵە
خواردنەوەو خواردن جلی هیچ نییە هەر خەیاڵە
خالۆ سامی چی بکا خەیالیشی پێ نادەن
لەناو خەڵقی بێ ڕووەو دوژمنیشی لەپاڵە

* * *

هەرچی خەڵقی بشکێنی غایەی خۆ هەڵکێشانە
سوکی چۆن گران دەبێ شێلمیش هەر بەکێشانە
تۆ خەڵقی بۆ دەشکێنی ئەگەر بەخۆت نەشکاوی
لۆمەی ئەو کەسەی دەکەی کەوا لەروح کێشانە

* * *

هی لۆمەی خەڵقی دەکا وازی لەخۆ هێناوە
زۆر هیچ و بێ نمودە لەناو خەڵقی شکاوە
ناوێکی لەخۆی دەنێ و خۆ پێشان دانی خەڵقی
چونکی بۆ خۆی هیچ نییەو لەناو خەڵق بێ ناوە

* * *

سامی هێشتا چت دیوە خەراب تر لە پاشترە
لۆمەی خۆت بکەی گەلەك لەمەی خەڵق چاترە
مەڵی عەقڵی من وردە پرسیار لەناحەزت کە
هەتا پێشانت بدا عەقڵت لەوان شاشترە

* * *

گا گاجوتەکانم ئەوا پیر بووینە
نان خۆرەکانم هەموو زوێر بووینە
چونکی ئەوانی لەنانیان دەوێم
هەموو تۆراون لێم دڵگیر بووینە

* * *

خەڵقیان لەلا وەك کەرو گایە
خوێیان لا وەستاو بەرزو باڵایە
وەکو کەرێ هەردوو گوێ بڕاوە
لە زانین دا تا بڵێ ی زانایە

* * *

نەکەویە دەستی ئەولادی ناپاك
هەر ڕقەی دەکەن لەگەڵ بابو داك
هەردەم یاخینە لە خوا و پێغەمبەر
هەموو ئینسانی باش و عەمەل چاك

* * *

بێ شك دوژمنن ئەوی بزانێ
پێڕەوی خودا بەهیچ نازانێ
مادام رقەی کرد سامی لێ نەبوو
سوارە لە پشتی کەری شەیتانێ

* * *

بسم الله نابێ لە سەفرەی بەتاڵ
شوتی بچێنن لەبەر ئاوی تاڵ
هەینێ دەزانن شیرین لە تاڵی
وەك هەنگوین هەیە لەزاری هەلاڵ

* * *

سەرم سوورمایە لەبەر هێزی تۆ
لەروح گەورەیی قێزو بێزی تۆ
چ حیکمەت هەیە چۆنی بزانم
ناشبێ بێمە ناو بیرو رێزی تۆ

* * *

لەبۆ بێ پێڕەوی سامی نابێ
مردی ئەگەر مرد وەڵامی نابێ
شیو گشتی خوێ بێ بەکەس ناخورێ
گەر خێشی نەبێ هیچ تامی نابێ

* * *

حوڕیەت بۆ نەزانان ڕێ دانە بۆ فەسادی
بۆچوونە ژوور لەدەرکەی هەتیوبازی و کەسادی
بەڵام لەبۆ زانایان هەر خاوەن و پێڕەوبن
خێرێکی زۆر گەورەیە دەبنەوە خۆشی و شادی

* * *

هەر پارەیە دڵبەرە هەر دینارە دین بەرە
بەو دەڵاڵەشیان دەگۆ ئازاو میللەت پەروەرە
کەچی ئیمڕۆ دەرکەوت عەدوی موڵک و میللەتە
خائینی دین و دنیا دوژمنی پێغەمبەرە

* * *

لە کوردستان سێ کەس شازن
عەیشە گوڵو ڕەعناو گوڵنازن
بەڵام واخۆ جێ ی پەرۆشە
بەجوانی خۆیان دەنازن

* * *

دنیا با بڕمێ ئەمن بێ باکم
بێ پولو پارەو بێ ئاوو خاکم
ئەمن کە نەمبێ کەلاوە کونێک
خەم لەچی بخۆم بۆچی خەمناکم

* * *

بەزمانی بێ دڵ ئەڵڵام بۆ دەکا
واجب لادەدا قەڵڵام بۆ دەکا
لەناو مەیخانە مەستو خەیاڵی
تەسبیحاتو سەلامم بۆ دەکا

* * *

چیتە زەمانە چیت لەمن دەوێ
هی بەمنت داوە هەر نالەی شەوێ
هێشتا نەقایل دەورەم لێ دەدەی
هایوهۆی دەکەی گیانت لێم دەوێ

* * *

ئەی چەرخە کەچە بەسە هەتا کەینێ لەمن دان
دەمخەیتە نالین و خەم زنجیرو بەندو زیندان
ئەو رۆژی منت خستە خەزای کۆتو تەبیعەت
ناتانی کە ڕامگری بۆ کات و وەعدەت پێدان

* * *

رۆژێکی دەبێ دین دەبێ بەناو
قورئانیش وێنەو شکلێکی تەواو
هەتا کاتێکی وەك زوڵم دەڕمێ
دەبتە کەلاوەی دێڵە سەگی زاو

* * *

فەللاح گەنمی دەچێنێ بەڵام خۆ سەرمایەدار
زێڕو زیوی تۆ دەکا بویتە سەپانی دینار
زەوی گەنمی فەللاح و زێڕو زیوی زەنگینی
فەللاح لەبۆ ژیان و زەنگین بۆ کۆشک و تەلار

* * *

لە ناڵەی شەو کە گوێم ڕاگرت لە باغیدا دەڵێ بولبول
لەبۆ خونچەی دەناڵێنێ ئەوا پشکوت گوڵی من بوو
لەسەر تەختی زوڵف پۆشان پەری زادێک بە گوڵ بەخشین
گوتی کا(سامی) بیهێنن کە تێفکریم شلی من بوو

* * *

وادەکەی ڕۆژ ئاوایە وادەکەی ڕۆژ دەبتەوە
ئەو زگەی وەك هەمبانە پڕ دەکەی بۆش دەبتەوە
هەموو ساڵێکی لەنوێ لەداری ڕەق ترش و تاڵ
دێتە کایە بۆ خواردن کاتی دێ و خۆش دەبتەوە

* * *

ئەی قەشەنگەی شۆخ و شەنگەی قەد شلەی چاو مامزە
برۆ غەدەنگەی وا لە جەنگەی ڕو گوڵەی بڕوا دزە
بۆچی ناپرسی لە حاڵم ناڵەوو شەو زارمە
جارەکی نەیگۆ لەکێ یە بۆچی زەردو وا کزە

* * *

هەر وەکو دەبێ هەبوون و نەبوون
هەبوون میراتە لەبۆ پول بەقون
بەڵام لە دینی بێ بەشن بێ شک
نە ئیسلامیشن نە دیان و نە جوون

* * *

عەقل لەکێ بێ ئیقبالیش لەوێ
دەبەستریتەوە بە ڕۆژو شەوێ
ئەمن بڵێم چی تاوانم چی یە
بۆ یەخەم دەگری چیت لەمن دەوێ

* * *

ئەو گێ حیزەی نامەردە
دڵی وەك دارو بەردە
دوژمنی خواو ڕەسوڵان
هەژارو پیاوی مەردە

* * *

کەرامەتی بێ کەشف ناینی نانێکی سووتاو
کەشفی بەبێ کەڕامەت بە قوربانی دوو قوم ئاو
کەشف و کەرامەت هەیە بەڵام پێم بڵێ کانی
نەمان ستاندەوە لەدەست ناکەسی پیس و گڵاو

* * *

کەرێك چاترە لە شێرێکی نەڕ
سەت فیل دەهێنێ یەك سەر بزن و مەڕ
خوری شێران و توکی پڵینگان
نابێ بە حەسیر نەدەشبێ بە بەڕ

* * *

خواردن‌و خواردنەوەو نانی هەژاران
بەندە لە قاسەی سەرمایەداران
هەرچەندی دەڕواو نامێنێ ئەوەش
ژنیش حوڕ دەبێ هەروەکو جاران

* * *

سەرو سەرمایەی ئەنگلۆ ئەمریکان
قومبلەو دۆلار لە دەریاو جیهان
بەقسەی گەورۆنە بۆش‌و هیچ‌و پوچ
من سەیرم پێ دێ چۆن دەرمێ بەسان

* * *

گورگ گورگی تێ دەکا بەلاّم ڕۆژی تەنگانان
هەمووی قونی تێک دەکا وەکو مەردی مەیدانان
بۆ مافی گورگێنی خۆی ناترسێ لە شێری نەڕ
لە باڕوتو لە ئاگر گوللەی گەرمی بێگانان

* * *

ئەشعار تۆ دەكا بۆ گوڵ بەردەدا
وەردو شۆ دەكاو ژینی بەردەدا
مەردو بەنرخ و خاوەن پێڕەوە
نەك مافی ئینسان مافی كەردەدا

* * *

كارت ناشیرن و وەها بزێوی
بۆیێ نەخۆش و هیچ و دزێوی
مەراقت هەركات خاڵی حەبەشە
بۆچی بەختەكەت ڕۆیشت و ڕەشە

* * *

رون و ئاویێ بكوڵینە لە مەنجەڵ و جێگایەك
تێكەڵیش بێ دڕۆیە هەر بەخۆ وەك هەوایەك
لێكتری جودا دەبنەوە بە چاوی خۆت دەیبینی
لەكاتی ساردبوونەوە هەر یەكەی دەچێتە لایەك

* * *

هەندێ بەناوی زانین کەردەبن
کەچی لە گوریسی ڕاستی بەردەبن
بۆیە لەپاشان دەبن بە بەش خۆر
بۆ کورسی و دینار تێکیش بەردەبن

* * *

داری حیزی بەریدا میوەی دەخۆن شەلاتی
چونکی خوێن سەری لێدا دێتن لەساڵی هاتی
ئەو هاشە هاشی کەدێ بێ هێزی پێشان دەدا
لە مەترسی بترسە لەو بێ دەنگو لەماتی

* * *

من رازی بم تۆ رازی
چی دەکا مامەقازی
گەل یەك بیرو بڕوابێ
چۆن دەژی حیزبی نازی

* * *

وەکو باست بۆ دەکەم گیرۆدەی ئەو ژیانەم
لەژێر نینۆکی مردن لەناو چەرخی زەمانەم
لەق لەق لەسەر مناران جێ بۆخۆی دەدۆزتەوە
ئیلا من نەبێ ئەوا بێ جێگاو بێ هێلانەم

* * *

لەلای خۆی موجتەهیدە تکا لەو خوێنەی دەکا
بەناوی من پینەچیم مام وەستا پینەی دەکا
فەرقی منو ئەو چییە هەردوکمان هەر پینەچین
من پێڵاوان چادەکەم ئەویش ئەو هینەی دەکا

* * *

ئەوی لەڕێ لادەدا غایەی هەر ڕاوو ڕووتە
نیوەی دڵی سووتاوە وەکو سەڵکی بزۆتە
من مافیشی هەر دەگرم هەژارێکی برسی بێ
کە حاڵی زۆر ناخۆشو بێ دانوو ڕووتو قووتە

* * *

بەگورگیان گۆ ببە شوان گوتی من شوانی ناکەم
ووتیان گورگ بۆ ناکەی ووتی من بڕوا ناکەم
دەنا قوڕاوێ دەخۆم ببمە بە شوانی مەڕان
لێدەم لە گۆشتی نەرموك هەر دونگی تەڕ ئاواکەم

* * *

سەرتاڵی بن ناشین نەك سەر شین بن بە تاڵ
وەکو زاناکان دەڵێن قونی بدە بە منداڵ
بەڵام ڕووی خۆتی مەدێ ببی بەنوکی بیژۆك
کەڵکی ئینسانی بڕێ بێ بەش بێ لە کاری چاك

* * *

من لە قەڵاتی هەژاری و نەبوون
سەرم گەیشتە پەنجەرەی گەردوون
گەمەم پێ دەکات هێزی هەبوونی
یەخەم بەرنادا لوسکەی فێرەقون

* * *

مار سیری ناوێ سیر لە کونی مار
دەچێ شین دەبێ هەر وەکو چنار
منیش هەژاریم ڕق لێ دەبتەوە
هەژاریش ئەوە لە ملم بویتە بار

* * *

بالآت شەنگەبی پێوەندی هەنار
میلاقی داوە دەژیٚو دێتە خوار
وا سورو سپی شیرن‌و مێ خۆشە
ژیانی گیانەو ناگوترێ بەزار

* * *

بۆخۆی رێ پێ نازانی رێ پێشانی تۆ دەدا
ڕێگای خۆی ون کردوە دڕکەزەردان تۆ دەدا
تەماشای کاری بکە هەمووی هەر سەروقوونە
هێسك دەدا بە بارگین‌و بە تاژیەکان جۆ دەدا

* * *

گندۆره خۆر بی نەك بێستانەوان
رەغبەتی زۆربێ لە سایەی ئەوان
بێ ماندوبوون و بێ پارەو بێ پوول
ئەوەش هەر نابێ بەخەونی شەوان

* * *

دەردێکمان نەدیت چابووبێ بەخۆی
ئەگەر چادەبی بۆ خەمی دەخۆی
بۆ نەخۆشی و ژین، لە دوختۆرو ئێش
خەبات بۆچییە ئەگەر سەربەخۆی

* * *

دەبێ ئینسان تێفکرێ بەزانین و بیری خۆی
تەیر هەیە گۆشت خۆرو هەشە گۆشتی دەخۆی
سەیر لەوەی سەیرتر عەقڵ دەبا لەبۆ خۆی
ماینی ڕەسەن برسیبێ کەریش وا دەدرێ بەجۆی

* * *

دیزه دەرخۆنەی دەبێنێتەوە
عالەم تەوراتی دەخوێنێتەوە
قەشەش هەروەها بۆ ئینجیل خوێندن
شێخی مەش گەنمی دەچێنێتەوە

* * *

چوومە لای کچێك دڵپاكو ڕوگەش
روو بە نیشان بوو بە خاڵێکی ڕەش
گوتم بە خاڵت مەستو خەیاڵم
گوتی سیکتر بە ناپاکی دڵ ڕەش

* * *

هەروەکو ماسی ناو زگی ڕەشە
لەناو ئاوی دا لە ئاو بێ بەشە
بۆ خو لە رۆژێ زگی بەبایە
دڵی ژەنگاویو پڕ قینو خەشە

* * *

باسی جوانیت نانوسرێ بەکەس
شەڕابی عیشقت بۆ کەیف و هەوەس
قووەتی گیانە کاتێ تەمەشای
نە چاو تێر دەبێ و نە دڵ دەڵێ بەس

* * *

کۆر هەتا دەمرێ بەتەمای دو چاوە
عاشق خەیاڵی هەر زوڵفی خاوە
بێ دەرپێ دوگەز خامی دەبینێ
تامەزرۆ لەخەو برنج و پلاوە

* * *

کاتت بەمن دا هاتووسەرکەوی
نەنۆریە خەڵقی بە بڵندو نەوی
سوێندم بۆ خواردی پێست نەڵێم کەرە
کەچی دەبینم بەخوا هەر هەوی

* * *

گرتەی خودابی یا خوا ئەی ڕەقیب
خستمتە دووری هەناسەی حەبیب
دەردم گرانە لە زارو نالین
چارەم ئەی جەوان دەخیل ئەی تەبیب

* * *

سەبا کایار دەخیلت بم دەزانم هەرگلی خۆتە
لەلات ماوە دەخیلت بم لەناو باغو گولی خۆتە
لەگەڵ بولبول شەماڵو چڵو خەریکن موتریبو ساقی
منیش بێ نازی دوریتم لە پێش چاوو دڵی خۆمە

* * *

وتیان وشتر کورت بوو گووتی چی لێ کەم کاکە
باری لەمنە هەر لێمە ئەتۆ ئیشی من چاکە
لە بارکردنو سەربڕین خاوەنمان بێ قسورە
سامێکی لەخوا ناکا زۆر بێ دینو باکە

* * *

نەخۆشی هەبێ لە جەرگو هەناو
چ تامێ دەکا لە مریشك‌و پلاو
سەد قات باشترە پاڵەی لاشە ساغ
نان‌و دۆ بخوا هەر لەبەر هەتاو

* * *

بیران بەپارە پڕ دەکاتەوە
مندالْ بەهەنگوین کڕ دەکاتەوە
لە مێژووی ئینسان ڕابردی‌و هاتی
دەستی درێژە بیر دەکاتەوە

* * *

دەمکوژێ حوکمە دەزانم لە سەبا دوورە حەبیب
وەرە سا بەعەشقی خودا دەست لە یەخەم بەردە تەبیب
دەستێ کەمە دو مەمو سەرگەردەنی بەللورینی
هەتا وەکو سفرە لە حەیفان بدڕێ ورگی ڕەقیب

* * *

زمانی گەلو شیعری زەمانە
ڕەغبەتی زۆرە هەرگیز لەمانە
سەقیل وەرگرو پارە پەرستە
نەخۆشە هەرمان سەخی لەزانە

* * *

برسی هەر چاوی لە چێشت خانەیە
سەرخۆش خەیاڵی هەر مەیخانەیە
دەبێ بۆ وابێ خەتای کێ بگرم
هەندێکیش چاکە زۆر مەردانەیە

* * *

بەشەو دەگرێ تا بەرۆژ بەردەدا
ماخۆی چارچاوان چ دەرمان دەدا
لەڕابردی دا دەرمانی تابوو
ئەو کۆنەدارە چۆنی بەر دەدا

* * *

دەبێ بەسازو دۆڵی وی لێ دەی
بۆ قازانجی ئەو تانت لە خۆدەی
لە مەیل و کەیفو ئارەزوی ئەوبی
چ دانی دەویٚ هەر ئەوی تۆ دەی

* * *

بە خۆی درۆزن بێ قسەی راست بکا
هەروەکو ژەهری لەناو ماست بکا
پێ ی باوەڕ نەکەن چونکی دڕۆزنە
راست دەڵێ ڕاستی گێڕو خواست بکا

* * *

قین لەناحەقی هەوری خێرانە
داڕژاندنی بەفرو زریانە
لەسەر ناحەقی پڕ لە دڕندە
بۆ ئادەمیزاد ژەهری ژیانە

* * *

ئەی لاو مەرەنجێو بیرت نەدۆڕێ
لەتەنگی ژیان دڵت نەگۆڕێ
چونکی دڵ ڕەنجان لەڕێ وەستانە
مێژوو شەرتیتی کە لێی بنۆڕێ

* * *

چانەبوو نەبووم بەپیاوێکی زل
ئاوریشم و خوریم بۆ بکرێ بەجل
هەر ئۆباڵی خۆم با لەملی خۆم بێ
ئۆباڵی خەڵکیش بۆچی بێتە مل

* * *

دوو گندۆرە بە دەستێك هەڵناگیرێ مامەکە
چەندم گۆ تا نەکەی زیان ئیش وا نابێ وا مەکە
کەرو ماین چاتر بوو وا ئێستریان لێ دەبێ
ئەتۆ بە فێلان مەیمون بە کچی عازەب چامەکە

* * *

چم لە هەزارە ئەمن وا تێرم
خێرت پێ بکەم سەت گو بە خێرم
قەشمەریم پێ دێ بە باو بڕژی گەل
باخەلق نەترێ نەڵێم بەکێرم

* * *

دەبینم ئەوی بیری زۆر قۆڕە
نیتی پیوازو نانو گندۆرە
ئەوی نەزانو هۆشی لەلاقە
زێڕو دینارو تەلاری زۆرە

* * *

لاوێکی جوانو زۆر زاناو قشتە
مێشکی زانینی لێ دەڕژێو مشتە
سەت جار ئەفەرین بەو مندالی خۆی
لەبیرو بڕوای قازانجی گشتە

* * *

من شاعیرێکم حوسێنم ناوه
زۆر یادم دەکەن وەك سەرمناوه
لەسەر هەژاری و فیکری لەت لەتم
لەبیرتان ناکەم تا گیانم ماوه

* * *

هەتاکو ئاویش خەمی لێ نەخۆی
جۆگەی بۆ نەبەی بەرهەمی دەخۆی
خۆت پتەو نەکەی ناچیە ناو مەخسود
داریش نەخۆشە کرمی بێ لەخۆی

* * *

شێران یەك نەبن هەرچەند بەهێزبن
دەبێ بۆ مردن یەك بەیەك ڕێز بن
یەکێتی میرو مایەی ژیانە
دەبێ بەشداری دانی بەرێزبن

* * *

غایـــەی نـــاو دڵان دەبـــێ دەرکـــەوێ
ئـــەوی پـــشت نـــەدا دەبـــێ ســـەرکەوێ
نەبـــەزین ســـەت قـــات هێـــزی زیـــاترە
لـــەزەڕەی نـــەزۆك بـــەنزمی کـــەوێ

* * *

لـــەپارە زۆر زەنگـــین و لـــە بـــەزەیی هـــەژارە
بـــۆ خـــواریێو نائینـــسانی هـــەتا بڵـــێ ی بـــەکارە
کـــاری وەك ژەهـــری مـــارە دوژمـــنی ئینـــسانییە
بەدیمـــەن ڕوی ببینـــە دەڵـــێ ی گۆشـــتی مـــردارە

* * *

ئێـــستا وا خـــۆی دەبـــینی لەســـەر دوکـــانی کورســـی
گـــەمان دەکـــا بەچـــاکەو پیـــاوی هـــەژارو برســـی
دوێنـــێ لەبرســـان دەمـــرد ئیمڕۆکـــە وا زەنگینـــا
لـــوتی لـــەمن خواردەکـــا لـــەبابی خـــۆی ناپرســـی

* * *

بەرەکەت کانی ئەگەر بەرگریٚ
هیربارت سوتا لەسەر پەنگریٚ
سورەو سکت بە کەمێك کڕبەوە
لەبۆم سازداوی ئەگەر سەرگریٚ

* * *

بیرو بڕوای سەربەخۆ قەرارت چاوەڕێمە
بەڵکو تۆشی یەك دەبین منیش وەك تۆ لەرێمە
بۆ قۆناغی یەك دڵی هاوڕێ ی زۆری وەکو تۆن
کەتۆزی من نابینی من وا لەسەر قوڕێمە

* * *

ولاغی چەمووش جڵەودار نەبی
هەڵدەتیزێنی زەرەردار دەبی
دەبیٚ بەندی کەی تەعلیم جار بەجار
هەتا لیٚ رادیٚ فێری بار دەبی

* * *

نەسیحەتی بابت بێ لەوەسیەتم لامەدە
لەسەر هەزارو برسی خۆت مەژێنەو بامەدە
بە دینارو بە کورسی عومری خۆت بەبامەدە
ژینت بۆ هاتە کایە خۆت بە میرو شامەدە

* * *

زەنگینی شاسولەیمان بۆ تەماحکار مایتەوە
ئەویش چو بۆلای خودا خوشیەکانی دایتەوە
میراتی حاجی قادر دەردی ئیبن و ڕەوەندی
وەك شەنگەبی دەم ئاوان لە جەرگی من ژیایتەوە

* * *

فەلسەفەی زەڕەو ئەتۆمیم هەیە
کە نەیخوێننەوە کەڵکی چی هەیە
بۆ من بوو بەچی خاوەن کاریش خۆی
تەماشای ناکا چلوسی هەیە

* * *

ئەو تێك هەڵدانو هەراوسەوڕاتە
بۆ خەلاس نەبوو دەڵێی تەوڕاتە
پێشوونان دەڵێن تا کەنگرو ماستیش
رۆژی خۆی هەیە بە وەعدەو کاتە

* * *

ژیانی هەژاری هەردەم لەدەم دا
کەچی کاتی هات زۆری بەکەم دا
وەکو رەبیانی فرعەونی یوسف
هەتا ئێستا کەش لەناو هەڕەم دا

* * *

مار ماری نەخوا نابتە گەورە مار
رەنجی قوت نەدا چۆن سەرمایەدار
دەبنە مەللاکو لۆرتی ئەمریکان
خاوەنی کارگەو گەوهەرو دینار

* * *

بەس داخو دەردی مەلا کۆلکەکان
هەروەك نەزانو جاشو گۆلکەکان
دەکەونە سەر چەنگ وەك کەری جدەو
بۆ بەگی مل هۆڕ لەدین کۆرەکان

* * *

بەملیۆن لاوان رۆیو بڕاوە
کۆنیش هەر ماوە هەرتازە لاوە
ئەی تازەی لەکۆن بەکۆن مەڵێ کۆن
خۆت دەمەریو کۆنی کۆنیش هەرماوە

* * *

زوڕنا زۆڕنایە پێکی گۆڕایە
چاوەش هەر چاوەش شایی نەمایە
دۆڵەکەش هەرچەند پێستی دڕایە
بەڵام کەوڵەکەی هێشتا هەرمایە

* * *

هەستە دەست کەوە ئەی لاوی زەبوون
خۆت چوست و بەستکە باگۆڕی نەبون
نەیەت لوشت کا هەروەکو کاوڕ
یان وەکو گیسك بتکا سەرو قون

* * *

ئینسان هەریەکە من دەلێم وایە
بەڵام هەندێکی کەلەی پڕ کایە
هەندێکیش عیلمی لێ دەڕژێتەوە
بۆیە دەبێتە فەرقو جودایە

* * *

هەندێك دەیەوێ قەت گەل یەك نەبێ
بەبێ تەلارو پارەو پێك نەبێ
کەمێکیش دەڵێ پێویستە یەك بوون
یەك بوون چۆن دەبێ هێزو ڕێك نەبێ

* * *

دەنگی داوە و دوگیان گشتی لەکۆن هەرماوە
وەك زستان و پشیلان بۆ یەکدی ماوەماوە
نرخ چۆن دێتە دانان بۆ کەسێك شەش سەت ملیۆن
خۆشی بوێ و بڵێ چاك وەك گەلی چین و ماوە

* * *

هەر زاڵم زاڵمە لەهەر جێگا بێ
لە ئینگلترە یان ئەمریکا بێ
لە کوردستان و لە هیندو رۆما
هەموو هەریەکە نابێ جودا بێ

* * *

نۆبەتی منیش هات بۆ چوونە خاك
گەر بە پۆخلی و گەر بەکاری چاك
وا گەڕامەوەو نووسراوی خۆمم
لەمل خۆم دەکەن پیس بم ئەگەر پاك

* * *

گەلەك ئاواتە فرسەت دۆڕاندن
خۆت مردودانی بۆ ژین گۆڕاندن
بە قسەی گەورۆنەو بە خۆهەڵكێشان
وەك بژو بایە بۆ زگ قوڕاندن

* * *

رازی دەبێ بە مردن چونكی هیچ چاری نییە
هەرچی شوكرانەی دەكا هەژارەو پارەی نییە
درۆ دەكاو درۆزنە هەی بێ نەبوونی ناوێ
كێ پێ ی خۆشە هەژاری كەوا ئیدارەی نییە

* * *

عیلم هەندە بەهێزە ئەرزو ئاسمان ڕادەگری
جەهل هەندە هیچ و پووچ دڕنەی لەگوی دا دەگری
كەوابێ دیكتاتۆری حەق بەكار بێ بۆ حەقی
فەرزی سەرنا حەقی كەین جەهل دلان دانەگری

* * *

مەحتی خونچەی گوڵ جوانی بو بەچی
نەچنە ناو باخچەو گەردەنی کەچی
کچی رۆبەخاڵ لێو ئاڵو دەم تەنگ
عارەقەی زوڵفی بۆ زەنەخ دەچی

* * *

هەویەی شەوی کورد وا لە دەریای کۆن
مانگی لە چاردەی وەکو رۆژی رۆن
رۆژێ ببینن بەبێ شک کە هات
لە هیوای کوردان کورد هەر سەربەخۆن

* * *

ماڵان باردەکا کەچی مام بەکر
تازە بۆم دەکا بێستانو کەپر
ئاگادار نییە لەرزەکو لافاو
وا دێ دەیکاتە کەلاوەی پوخاو

* * *

ئەو گومبەتە بزانین چ شەخسەکی تێدایە
نەڕەی دێ یان زەڕەی دێ یان خەیاڵو هەرایە
لەدەسکاری تەماح و ئالاّی بڵندو نەویەتی
دروست کراوە یاخود لە تەقسیمی خودایە

* * *

حەق هەروەکو تۆپ وا لەبەر شەقە
داوای حەق بکەی دڵێن ناحەقە
خۆتان دەبینن لەسەر گوفەکان
دەرۆزەی دەکاو لەبن مەترەقە

* * *

هاوار هاوارو بمرێ ئیستعمار
ئیستعمار چییە بەردە یانە دار
ئەوا دەبینم تۆ مافم دەخۆی
کەریش دەزانێ تۆ دەمەدەی لەدار

* * *

دڵ کرمی نەبێ عەمری سەت ساڵە
خاوەن نەی بڕی نەبتە دەلاڵە
لە تێکۆشان و خاوەن دڵسۆزی
بەنیادەم ئیمڕۆ تەیری بێ باڵە

* * *

زانیاری و ئەدەب راست گۆی و ئەشعار
ئیمڕۆ کە ناینێ یەك تاکە دینار
زانیار بەچەندان ئەدەب و شاعیر
لەبرسان دەمرن بە ملیۆن هەزار

* * *

ئەگەر تۆ ڕاستی تۆزێك بیرکەوە
پیاوی لێ قەوماو بگرەو ژێرکەوە
لەناو هەژاری و لە تەنگی ژیان
دڵ و دەست و پێی لە زنجیرکەوە

* * *

ئەوروپایی بۆ قەمەر دەڕۆن هەروەکو بازی
گەلی کورد تازە دەیکا مەنجەنیق و شیربازی
لەهەردوولا بەدوورم وەکو باست بۆ دەکەم
نە پاشکەوتن وەکو کورد نە پێشکەوتن وەك نازی

* * *

حەق لەبەر شەقە هەروەکو تۆپیان
لەبەر قومبلەو شەستیرو تۆپیان
هەندێکیش دەڵێن بەخوا ئیستعمار
وا مردو ڕۆیی تۆپی بە تۆپیان

* * *

زانا هەژارو نەزان زەنگینە
عەقل خەمناکو کەرپێکەنینە
دڵی چت خۆشە بەو زەنگینی وا
یەکێك دڵخۆش بێ‌و سەتیش غەمگینە

* * *

هەزاران شاعیر بێ نیشان ڕۆیی
وەك شوكری و مسكین ئەختەری كۆیی
فەلسەفەی ئەشعار لە لەوحەی دڵیان
هێرشی دەهێنا بۆ سەر خۆ خۆریی

* * *

یەكتر بشكێنن كەمی خۆیانە
لەناو ئینسانی و زەری خۆیانە
میقرۆبی مێژووی عیلم و ئەشعارن
لەئاخر شەڕی و پیسی خۆیانە

* * *

چەندان دەكا بەسوڵتان وەك خەلیفەی عەباسی
زانا دەبەستیتەوە وەكو گیسكی هەیاسی
لە برسان دەتاوێتەوە شعوری ون دەبی
دەسوڕێ وەكو شێتان بەسەر كۆتی و پێ خواسی

* * *

دنیا هەر دەڕوا نامێنێ بۆ کەس
ژیان بەکاتە هەناسەو نەفەس
هەزار دینارو دوکانو خانیش
پێویستیت نەبێو چت دەوێتن بەس

* * *

لە ڕەقی خۆتە هەر چت دێتە سەر
کەمتیار بەقسەی خۆش لەکونی دێتە دەر
تۆزێک نەرم بەنانی خۆت مەبڕە
لە غاری هەرس لەسەر دڵی کەر

* * *

بەخۆم لە هەولێر دڵ لە هەندەران
لاشەشم لەبن دەستو پێ ی کەران
دوژمنی بیرم خەزنەداکردن
سحری بەش دەکا وەک جادو گەران

* * *

ئەتۆ لەلای خۆت شێخی زەمانی
هەر دەڵێی بێنە قەت ناڵێی هانی
بە ناوونیشان عوزوێکی دینی
بۆ دینی ئیسلام قازانجت کانی

* * *

ئەمن نازانم بپرسن لەبا
بۆ خۆی دەزانێ لەبۆ کێم دەبا
نەتان دەزانی بپرسن دەبا
عەمرم سەت ساڵە سەت خۆزیا دەبا

* * *

کارت شاهیدە لەسەر نیەتت
پێشانی دەدا مەهدو خیرەتت
تەرازوی وەزنە لەبۆ کێشانی
نووسەری مێژووی قەدرو قیمەتت

* * *

زگـــــی تێـــــر ئاگـــــای لـــــه برســـــــی نییـــــه
مـــــــردی لەســـــوتان هـــــیچ ترســـــــی نییـــــه
هەیکـــــەل چـــــی بڵـــــێ کـــــەر دروســـــتی کـــــا
کـــــــەس نـــــــادوێنێ چ پرســـــــــی نییـــــــه

* * *

گـــەر پـــیس و پـــاك تێکـــەڵ بـــوو پاکەکـــەش هـــەر پـــیس دەبـــێ
وەك گـــوڵی ئـــاو لـــێ بـــڕاو پـــەلکی چـــورچ و ســـیس دەبـــێ
خـــــاوێنی هەنـــــدە چـــــاکە ئەگـــــەر دور بـــــێ لـــــه بۆگـــــەن
وەك خـــــاوێنی مێـــــژووی مریـــــەم و بەلقیـــــسی دەبـــــێ

* * *

کاکـــه تەماشـــای کـــاری ئینـــسانی بـــێ هـــۆش و گـــۆش
گـــــانی دەدا بـــــەمێوژ، مێـــــوژی دەبـــــا بـــــۆ نـــــەخۆش
یـــــان خـــــوری دەدزی بـــــۆ بـــــەرماڵ بیبـــــا لـــــەبۆ مزگـــــەوتێ
بـــــەڵکو بـــــەدزیو بـــــەرماڵ بـــــچتە بەهەشـــــت بـــــەدڵی خـــــۆش

* * *

عەدالەت رۆژی ژینی میللەتە
بناغەی دەوڵەت عیلمو حیکمەتە
دەریای سەقافیو دیموکراتییە
قیمەتو هەیبەت سامو شەوکەتە

* * *

ئیمڕۆ کە دنیا دەبینین ڕۆنە
هەندێ کەس کەیفو هەندێك لەڕۆنە
هەندێ نانێکی لەماڵدا نییە
هەندێك گەنمو جۆی زێڕی بەتۆنە

* * *

مانگو رۆژ نازین گەر خوا تاك نەبی
لاشە چۆن دەڕوا دەست و لاق نەبی
دانی بچێنی بۆ ژینی ئینسان
گا جوتی ناکا بە شولاق نەبی

* * *

سەد جاران حەیف زۆر زانای کوردان
لەقوڕ چوینە خوار دەمرن لەبرسان
ناتانن تەواو بەگیان بخوێنن
تاکو بیانناسن لە دەورەی جیهان

* * *

ئەگەر پاشا بام گشتی خەزنەی خۆم
دەدا بە چینی بڕواو بیری خۆم
کەوا شاعیرو ئەدیب و زانان
تاجیشم دەدا نەمدەنا سەر خۆم

* * *

ئەوی گوتم بیزانە
بێ شک و بێ گومانە
ئەوا باست بۆ دەکەم
داکی مەرێ بەرانە

* * *

ناکۆکی بەینی ئەمریکاو روسی
پێویستە پێنووس هەندێک بنووسی
ئەگەر بوێری‌و نەترسی لێیان
بەدیاری بخا ڕاست‌و عەبوسی

* * *

نە زانیاری بۆ ئینسان بەلاشەی گەورەو سەنگە
نە ژن بە شۆخ‌و شەنگی نەگندۆرە بە ڕەنگە
کەس دامەنێن بە ئازا لەگۆڕی خۆهەڵکێشان
تانەی بینن لە مەیدان بۆ تەی ئازایی جەنگە

* * *

ئودەباو شاعیر لەناو میللەتان
چرای تاریکین لەبۆ پێشاندان
بۆڕێ دیتنەوەی سەر شێوانی گەل
بۆ شەو دەسووتێن وەک رۆژی جیهان

* * *

داوا دەکا لە گورگان نەچنە ناو شاخ و بەران
نەگۆشتی کەران بخۆن نە گۆشتی بزن و مەڕان
بەتەوجیهێکی علمی و ئسلوبەکی سەلامەت
شێر دەدۆشی لەبۆ هیچ گا دەبا بۆ هەڵفڕان

* * *

ئینتهازی بەنەرمی هەموو تیغێک نایبڕێ
کەس بە پارەو ڕەنجی خۆ مردن بۆ خۆی ناکڕێ
گیانم چوو چەندی بلێم باوکم سەدجار بەقورئان
بۆق و کیسەڵ و ژووشک لەگەڵ مەلان نافڕێ

* * *

دەستی خۆت ماوێ سەرشانی نامەرد
دەستت پەل دەکا دەیخاتە بن بەرد
خەیام ڕاستی گۆ کە گۆتی عومەر
قەت حازر مەدە بە خەیاڵ و قەرد

* * *

باریان گەوهەره ئالیکیان کزن
بێ شک بێ هۆش و دوبەشیان دزن
لە شاخەوانی هەندە چالاکن
گورگان خواردو بن هەروەکو بزن

* * *

چەندت پێ دەڵێم ئەوجا بەسیه بەس
هیچ مەکە تەنها بەکەیفو هەوەس
تۆ نەت زانیوە پێشوونان دەڵێن
چەپلە لێ نادرێ بەدەستێك بەکەس

* * *

بەسیه لاوی کورد مێژووتان رۆنە
زمانی ئێوە نەك تازە کۆنە
زمانی خەڵقی لەزمانی ئەنگۆ بوو
هەروەکو صابون لە قسل و دۆنە

* * *

ئێستاش هەروا پێنەچیم بەڵام داخوا سبەینێ
نازانم چەرخ و زەمان چۆن و چیم بەسەر دێنێ
هەروا چاوە چاوەمە چاوم وا لە دەرگەی یەزدان
مەرگە یان خۆشییە نەیگۆتەوە چی دەدەینێ

* * *

بێگانە بۆ پێشکەوتن لە هاتوچۆی مانگایە
کوردیش تائێستا باری لەسەر پشتی مانگایە
کەموکورتیمان چییە خودا خەلقی پێش بخا
ئەمەشی بگرێتەوە کەری قازی مانگایە

* * *

دەبا پێت بلێم بە زمانی کوردی
قەت مەخۆ گۆشتی ئینسانی مردی
بە مەعنا ئەتۆ غەیبەتان مەکە
خودای گەورۆنە قسەی بۆ کردی

* * *

تێگەیشتن نەبێتن زانا قەدری چی هەیە
بەڵکو پێ ی دەڵێن شێتە فکرێکی قوڕی هەیە
من و باڕوت و ئاسن لەلای قاتل بەقەدرە
ئەما قەدری زێڕی سور لەلای زێڕنگەر هەیە

* * *

کارت ناشێن و وەها بزێوی
بۆیێ نەخۆش و هیچ و دزێوی
مەراقت هەرکات خاڵی حەبەشە
بۆ بەختەکەت ڕۆیشت و ڕەشە

* * *

دوعای مەزلوم وا قەبولە هەر کە خۆی زاڵم نەبێ
زاڵمێکم من لەبۆ خۆم هەر کە ئەمسالم نەبێ
نابتە عوزرو ڕێ ی بەهانە بچمە دەرگەی تەمبەڵی
هیچ قەبوڵ ناکرێن بڵێ من بەخت ئیقبالم نەبێ

* * *

سەد واوەیلا بەحاڵم با هەر بۆ خۆم بناڵم
مەڵێن دنیا ڕۆناکە جێگای یەقینمان خاکە
بۆچی بەشەر بێ باکە بۆ فرسەتو بۆ چاکە
سامی چەندە چالاکە بۆ یاری نەفسی زاڵم

* * *

بەیادی لەیلاو چاوە بازەکەی
بەلەنجەی بالاو عیشوەو نازەکەی
کەوتمە خەیاڵو وێنەی هاتە لام
هەستامو ڕۆیم بۆ دەروازەکەی

* * *

ئەستۆن دەیچەماند خەیمەی هەڵداوە
گەلانی هەستان تا بمرن بۆ ژین
ئەوا بەخوێنو بەقوربانی دان
بۆ مافی ستاندن پەیمانی داوە

* * *

ئی دەژیی تاکو بخوا، بمریٚ باشتر نیە توخوا
ئەسڵی خواردن بۆ ژینە خۆڕا بۆ وەخت بڕوا
بخۆ تابژیی سامی ئیرسی دەوڵەتی جامی
لەقەولی سەعدو دینە عیلمی مرشیدی شامی

* * *

فکری وایە بتسوتێنیٚ ریشەیی جەرگت دەربێنیٚ
هەتاکو نەبیە خۆڵەمێش نابیٚ هیچ وازت لیٚ بێنیٚ
ئاگر پەرستیت ئاواتە دوشمنی دینو حەیاتە
خۆ سامی ئاگر هەرئاوە پڕ لە ژینو ریٚ ی نەجاتە

* * *

چەندە جوانو پەرداخی شلو بالاٚ بەیداخی
بەخوا هەر خۆشم دەویٚ هەرچەندی تۆش لێم یاغی
لەو رۆژی دڵت بردم مەگەر لەوکاتی مردم
لەبیری کەم ئەوجاری خونچەت پێدام لەباغی

* * *

بەخاڵو سینەو لێوت بەئەگریجەو دوو سێوت
دڵ دەکاتن شانازی بە پەرچەمی پەشێوت
تیری لەسامی داوە خستت تۆ وا هەستاوە
چۆنی دەکوژی بیکوژە عاشق کوژ بویتە نێوت

* * *

کەندەلانەك ئەروخێ ئاوشیوەك پڕنابتەوە
دینار پەرستان نەبن دینار قەت خڕنابتەوە
کێ بیستیتی سەرەتان بێ دەرمانو بێ تەبیب
بەنوشتەو پاڕانەوە بێ دەرمان چانابتەوە

* * *

دوژمنی میللەت خاوەنی کورسی
شاعیری زاناو ئینسانی برسی
لەکورد گرتنو بەندی کارەکەت
مەلا واڕۆیی لەکەس ناترسی

* * *

بتگۆڕمەوە بەکەری سەتاسەت سەرکەوتوومە
لە خاسیەتی بۆگەنیت چاکت لەوێ کەوتوومە
ئەوە نەبوە بەقازانج زیانەو بەلاّ تۆ کەری
حەزیش ناکەم زیان بکەی لەسەر قازانجی تۆمە

* * *

خۆپەرستی گەورەی کورد کوردی خستۆتە زیللەت
بیری جوداجودایی لەتلەتی چینی میللەت
تا بەجارێ بەجێما لە پێشکەوتن دابڕا
وا کە دیل و سەرگەردان و بێ قەدرو بێ قیمەت

* * *

هەژار بەخوا بێکەسی، بۆخۆت نەبیە کەسی خۆت
هەردەبێ وابرسی بی پێخواست و ڕووت و سەرکۆت
ماڵت لە پشتی کەربێ یان عارەبانەی پەنچەر
سوتاوی بەرهەتاوبی هەروەکو سەلکی بزۆت

* * *

هـــــــەتا تێـــــــر دەبـــــــێ چـــــــاوی برســـــــییە
ئایــــــا مەقـــــــسودی مـــــــام حـــــــاجی چــــــییە
خـــــــۆ ئەگـــــــەر ســـــامی لـــــــەخوای خـــــــۆی دەکــــــا
ســـــــــەدهەزار دینـــــــــار زیـــــــــاتری بۆچـــــــــییە

* * *

زاڵـــــــم وەك زەنگەســـــــــوورە فکـــــــــری لەپێوەدانـــــــــە
هەرچـــــی لێیـــــان ئــــــەمین بـــــێ جاهیـــــلو هـــــیچ نەزانـــــە
زاڵـــــم ئەگـــــــەر ببتـــــــەپرد نەکـــــەن بەســــــەریا بــــــڕۆن
ســـــامی کـــــــردی بەئەشـــــــعار قـــــــسەیێکی پێـــــــشینانە

* * *

لـــــــەباتی یـــــــەك بـــــــون بۆچـــــــی بـــــــووین بەچـــــــار
زەنگـــــــــین کامـــــــــەیان دەهێنـــــــــێ بـــــــــەکار
کـــــــام بــــــۆ هــــــــەژارە پێــــــشانم نـــــــادەن
کـــــــامی بەنرخـــــــە لای ســـــــــەرمایەدار

* * *

بەبەژنو بالاّ بەپێچەی خوارت
بەسینەی والآو مەمکی هەنارت
دڵت هەژاندو بیرت پرژاندم
سەرم سورماوە لەمەکرو کارت

* * *

ئەو رەشو روتەی تەماشا بکەن
ژینی ئینسانی رێکوچابکەن
دڵی وەکو رۆژ ئەدرەوشێتەوە
بەراستی گوتن گیانی شاد بکەن

* * *

برا شەڕی زۆر گەورە شەڕیکی بازارییە
ئاگری یەکێکیان ماوە بەلاّم دویان بارییە
گەمەی سێیەم بەئاگر گشتی جیهان دەسوتێ
ئەوەش نەبونی نەبێ شتێکی ناچارییە

* * *

یەخەی کردو بەجێی هێشتم لەسینەی دا بەوالأیی
وەکو دڵسۆز لەبۆ یوسف لەعیشقی دا زولەیخایی
گوتی یان هەر لەزیندان بە وەیا باغی مەمو گەردەن
لەلات خۆشبو بمینێوە لەوێدا بە هەتامایی

* * *

لاوە نەنازی بەلاوێنی خۆت
بیرت نەفرۆشی بۆ داخوازی خۆت
جوانیت مەبە بۆ باغی بێبەر
زیانێ دەکەی بارت لەملی خۆت

* * *

نوسەرو زمان کەلەپچە بکرێ
بەمنی وەك مردی چاکەی چ بکرێ
تا بڕواکانی دەژین لەمێژوو
ئەبنە پرچەکی کۆت و بەند نەکرێ

* * *

تا عەقل و عیلم زیاتردەبێ
هەژاری و زینا بەرپاتردەبێ
توخوا مامۆستا مزگێنیم بدێ
ئەو هێشو دەردە کەی چاتر دەبێ

* * *

من گەورەێکم هیچ گچکەم نییە
مەنجەڵی گەورەم سێ کوچکەم نییە
جوبەو عەمامەو مەندیلم هەیە
بەڵام کانتۆرو چ بوخچەم نییە

* * *

کورت و ڕێکوپێک جوان و بەجێ بێ
نرخێکی هەبێ و بیخەینە جێ بێ
مێژووی گرانی ژینی ئینسانی
نەمری هەتاکو کوڕی لەجێ بێ

* * *

دڵ برنادا کە گورگی ڕاگرێ
داری کرماوی بەری ناگرێ
کێ هەیە بیخوا وەیان خواردبێ
بەری خەیاڵو خوانی ئاگرێ

* * *

بەدوای نەفسی پیس ئارەزوو کەوتن
مسۆگەر دەبێ بۆ تۆ ژێرکەوتن
بەخۆتو نەفست هەریەکدی دەخۆن
جەنگە لەڕێگای بەزیانو چەوتن

* * *

دینار وەك سەگە بۆ سەرمایەدار
بۆ پاسی موڵكو وەفای نابەكار
هەندە بەهێزە شێری دەشکێنێ
بۆ دین ڕاونانو بردن بۆڕێی خوار

* * *

ژیانی هاوبەشی دیتراوە لەدین
وا بەکاروبیر هاتە ناو زەمین
ئینسان بەگشتی پێویستی پێیە
ئێمە بۆ نەژین چما ئێمە چین

* * *

بەژنو بالآكەی خونچەی لەدەستت
خاڵو ئەگریجەو ئەبرۆی پەیوەستت
بەلارو لەنجەت دڵم تۆراوە
بۆدەستو پەنجەت جەرگم سوتاوە

* * *

بۆ مەحتی مەمو سینەی لەیلەکەم
بۆ مێژوو زانان بەکوردی نەکەم
پێی ئەڵێم مەمە پەروەردەی ئینسان
چیدی شك نابەم چەندی سەیرەکەم

* * *

پیاوی بێ قازانج سەقیلو وشك
گڵاوە هەروەك گومارو مشك
بەزەیی نەیێ بە لێقەوماوێك
هەروەکو کێچە وەك ئەسپێو ڕشك

* * *

حوسێنی شاهی شیعرو سەروەرە
جێگری جێگای سامیو ئەنوەرە
شیعرەکانیان چەند زێڕی ناوخاکن
وەك شەوچراغو دوڕوو گەوهەرە

* * *

هەزار حدیسو ئایەتی قورئان
هەندەی دینارێك پێی ناکات بتمان
هەرگوندو ئاوو باخچەو دانو ئاش
دینی حەمامە گەراجو دوکان

* * *

دەڵێن پیاوێكی سیاسی
بەڵام زۆر چاكم ناسی
سابون لەبن پێی دەدەی
دزێكی دەنگوباسی

* * *

بەلاشەی زڵ‌و عەقلێكی زۆر كەم
دەڵێ هەر زێڕو دیناری زۆر كەم
دەڵێ هەر رۆژەی دەبێ لەڕەنگێك
بۆ قازانجی خۆم خۆم كەسك‌و سۆركەم

* * *

پارە پەیاكەی بەهێزو عارەق
ئەگەر شێت نەبی نایدەی بەعارەق
سەرخۆش‌و مەردی هەردوك وەك یەكن
موحتاجی كفن‌و یان مەزەو پێكن

* * *

هەندێك خەنی بوون بەپارەی میری
هەندێکیش دەخوا وا نانی کێری
هەندێکیش ریا وا بەزمانی لوس
راستو پیاو چاکیش دەخوا زەهیری

* * *

دەم دەخوا بەڵام چاو شەرمی دەکا
پیشەیتی ئاگر ئاو گەرم دەکا
قسە بەخۆشیو گوێرەی عەقڵ بێ
هەروەکو هەویر دڵ نەرم دەکا

* * *

چونکی وا پیربوی نەتماوە ددان
هەینێ واز دەینی لە زوڕنا لێدان
تۆبەم بۆدەکەی تەپلی خانەقا
لێدەدەی لەناو جاهیلو نەزان

* * *

مەڕۆ لەسەر گوریسی پەتەو ڕزیو پس پسۆك
مەبە هاوڕێی سەقیلو پول پەرستو ترسنۆك
خۆت مەفرۆشە بێگانان لەبۆ کورسیو دیناران
پیاو چاکان بگری بەنان هەروەکو چینی کسۆك

* * *

مێش دەوری دەدا لە شیرین کاری
مانا لە هەنگوین نەك ژەهری ماری
لە شەقامی راست کەس بزرنابی
تاڵو شیرینیش لەڕاستو خواری

* * *

زەنگین خەریکی کۆشكو تەلارە
چ باکی برسیو ڕوتو هەژارە
دینی چی کاکە مەبادئی چی
مەبادیئو دین فلسو دینارە

* * *

دەیکەم هیچ نییە هەرکردن هەوە
قسەی خەیاڵی هەروەکو خەوە
بچیە باوەشی کچی چاردە ساڵ
دەستی لەملی کەی دەم لەناو دەوە

* * *

بەکەڵکی چی دێ بوی دیبلۆماسی
نایێ دینارێك بۆ دیموکراسی
هەژارو بێ کار(باندونگ) ی لەلا
نایێ داندۆکێك بەگۆشتی ماسی

* * *

بەپێویستی دەزانم لەبۆ گەلو گەلەوان
تێ کۆشن زۆر بەباشی لەبۆ مەلو مەلەوان
بۆ پاسەوانی ولآت نەك لەچەنگی بێگانان
پڕمان دەنێ ڕۆژێکی یان شەوێکی لەشەوان

* * *

من دەڵێم بژیم خۆناڵێم زەنگین
ببتە هەژارو وەکو من غەمگین
هەنگین ژین خۆشە هەمو پێکەوە
لەلایەك شیرین هەروەکو هەنگین

* * *

هەرچەندی هیچ پێك نایە بە داخوازیو بەبریا
بەلاّم هەر دەڵێم بریا هەمبا لاوێکی وریا
لەبۆ بیرو ئەشعارم نەهێڵیٚ بڕوا بەفیڕۆ
بی گۆتبا(سامی) عەودالّ هەر بەو دەردی دەگریا

* * *

بیٚ بەزەییو بیٚ بڕوا، وا دەخوا گۆشتی مەلان
بۆ چنینەوەی پارەی خۆی دەبێتە دۆستی گەلان
پێڕەوی لا وەك پشمو، چ گویٚ ناداتە یەزدان
چ باکی رۆژی باشیو ڕوو ڕەش وەك پشتی قەلان

* * *

کەچەل دوختۆر با پێشان سەری خۆی
دەکرد دەرمانو چارەی سەری خۆی
کەچەل دختۆری نەخۆشی کەرە
نەخۆشی کەریش بمرێ لەبۆ خۆی

* * *

پێنوسێك هەزار شەستیر دەهێنی
بۆکاری چاکەو ڕۆژی نەهێنی
پێنوسی زمانی شەستیر هەڵگرە
لەدەریای بۆگەن دەری دەهێنی

* * *

نەفسی خۆبەردان هندەباش نییە
خۆزگ قۆتەلەی ئاوی ئاش نییە
قسەی بابانو باپیرەکانمان
تاقی کرایتەوە خۆ بەلاش نییە

* * *

ئاخ لەبۆ ڕاوچی بۆ نێچیری ڕاوکەران
راوچی شەو لەشاخانو نێچیر لەبۆ گوکەران
گەلم والارو کەڕبی هەرگازێکم بێ وەرام
بۆچی گوناهە دەنگم بنێرم بۆ هەندەران

* * *

ئەشعار عەریزەی بەجێماوانە
دەنۆرتە مێژووی لێ قەوماوانە
بەژینێك دەژی سامی لە دڵدا
نامینێو دەڕوا لەگەڵ زەمانە

* * *

کاری نەققاشە کە خاڵی وا لە چەرخی ڕوومەتی
کردە قیبلەی عاشقانو بگری قەدروقیمەتی
وای نەکرد بکڕی بە موڵكو زێڕو دینارو بە تاج
وەسفی کۆتابی بە نوسین ئاخری بێ شەوکەتی

* * *

سامی لەبۆخۆی هەروا برسی بی
نەك شەرمەزاری خاوەن كورسی بی
گەلەك چاترە ناو دەرونی خاك
نەك عەبدی نامەرد فێرە فرسی بی

* * *

هیچ کەس جۆنادا بە کەر بۆ کاروانو باری نەبی
خواردن هەندە چانییە گەر ئینسان ناچار نەبی
بەلاَم چونکی بۆ ژینە دەبێ بخوا تا بژی
بەمن وا ئیسراف مەکە تا گەلت ڕزگار نەبی

* * *

وێنەی گەلەکەم لەگەل ڕوداوی
دەبێ وەرگرم بیخەم پێش چاوی
تاکو ببینێ پاش و پێشی خۆی
قازانجی بکا لەژینی ماوی

* * *

بدان دوڕی گەوهەری
بۆچی وابێ نۆکەری
دڵی من بۆخۆت ببە
شایە لەبۆ مەیتەری

* * *

کار خراپی قسەچاك لەزانین دابڕاوە
کەس بەقسەی هەڵناپەڕی وەکو دۆڵی دڕاوە
هەموو قسە چاکەکانی ئابڕۆ چونی خۆیەتی
ناوی بەدرۆزن دەرچوو لەناو چاکان ناسراوە

* * *

هەرچی زانای برسی بوو میللەتی کەر پەرستە
پێویستە زۆر بزانین ڕێکخستنی کەرستە
کەر پەرستی لەغو کا بێتە پلەی ئینسانی
بەپرسوڕای عەقڵ بی کۆبونەوەو ژیانی

* * *

وافکرم شێتی ئەو چاوبازەیە
هێشك چی حەوشو ڕێی دەروازەیە
هەرچەندە پیرو پشتم چەماوە
دڵم لاوێکی تەڕو تازەیە

* * *

زۆر ئینسان هەیە هەند سەگوتوشە
سەت سوندی بخوا ئێستری چەموشە
وەك گەردەلول و ڕەشەبای بەتین
ئادەمیزادی لا وەکو پوشە

* * *

ئەوکەسە کەستە کاتی لێ قەومان
بەهانات بێتن بەپارەو بەگیان
لەهەر بیرێکو مەبدەئو دین بی
هەرئەو بەنرخە لە مێژووی زەمان

* * *

لەناو گەڵێکی فەرقو جودایی
پەیدا بوو بێ شك بوە نارەزایی
دەبتە خالقی دزیو خوێنرژان
لای زۆران شینە کەمێکیش شایی

* * *

هی شێت بێ بۆخۆی ئیمرۆ سوڵتانە
نەخەمی نانو نەخەمی گانە
هەرئەو دوانەشە کەبیرو بڕوای
ئینسانی دەبا دەیکاتە لانە

* * *

دەنکە گەنمەك دابەگەل دەنکە جۆ بچنێتەوە
لە گەورەیی گەنمو جۆ ڕەنج بردن ببڕێتەوە
هەتا ژینی زەنگینی لێ تێك نەچێو نەڕوخێ
بەو ڕەنگە ژیانی دەبێو عومری دەگێڕێتەوە

* * *

لە بازاری کەریەتی دەستەکی بالآی هەیە
بۆ تەلانی پێش مێژوو نیشانەو ئالآی هەیە
لەبۆ فیتنەو فەسادی وەك رۆستەمی زەمانە
بۆچونە ناو تەفرەقە دەرگەکی والآی هەیە

* * *

دەبێ چۆن بیتن برسی بەبێ تێر
وەسفی چۆن دەکرێ شەڕی ئاخر خێر
ئەی تورکی وەحشی ئینسانی مالّی
عەقلّ پێویستە نەك قووەتی شێر

* * *

هەرچەندە برسی و رووت و هەژارن
بێ زێڕو زیوو فلس و دینارن
هەر بەرزو بالآو نمونەی مێژوون
قورس و گرانن، هەر پایەدارن

* * *

تەعلیمی سەرماو گەرماو برسیەتی
خۆت باش فێربکە ئەوجا بەسیەتی
چونکە لەپێشی مێژووی ئینسانی
هەربوەو دەبی سوک‌و قورسیەتی

* * *

دنیا دەبینم هەرتێك هەڵدانە
هەریەکدی کوشتن والێکدی دانە
ئینسان بوبەچی بۆچی باشترە
لە حیواناتی بەستە زمانە

* * *

چونکە بێ جووت‌و گانە
بوویتە پیاوی بێگانە
دەڵێن لێ گەرێ دنیا
هەر بۆنان‌و بۆ گانە

* * *

پێنج خشتەکیی

بـــەو فیغـــانو دەردە بمـــرم عیـــشقی تـــۆ وا لازمـــە
دێتـــە گـــەردەن بـــۆ گریبـــان کفنـــە کـــەی شـــانازمە
وا ئـــەجل هـــات بیکـــە بـــەر مـــن هەدیـــەیی مومتازمـــە

حەســرەتی دووری فیراقــت خــۆم هــەر دەم دڵخوازمــە
ســـەوتی بولبـــول وا لەحەســـرەت نەغمـــەوو ئاوازمـــە

وا لـــە دنیـــا کۆچـــەکەم مـــن هاتمـــە وەخـــتی ئینزیمـــام
هەرچـــی خۆشـــی بـــوو کـــە نەمـــدی شـــاهیدە وەســـفی کـــەلام
جـــارەکی ئـــەو یـــارە شـــۆخە بـــۆ ســـەرێکی لـــیٚ نـــەدام

عـودی خوسـرەو جـامی جەمـشید جەیـشی ئەسـکەندەر تـەمام
پـــاکی بـــۆ خۆشـــی لەکـــەیفو خەنـــدەیی گوڵنازمـــە

پـــاکی بـــابی گـــەر بفـــەرمووی قیمـــەتی کـــانی بەجـــەنگ
دەیخەمـــە لـــەرزینو تـــەنگی بـــەو لـــەپو چـــەنگی قوڵـــەنگ
گیـــوو رۆســـتەم بێنـــە مەیـــدان ئـــەهلی ناگـــاتیٚ بـــەدەنگ

جــەنگی هیتلــەر جەیــشی یابــان هەڵمــەتی تورکــو فــەڕەنگ
هــەر بەشـــی حەملەیەکـــە بــۆ مـــن وەك مـــژەی ســـەربازمە

بــێ نــــەمامی قـــەددی شــۆخت ژیـــن و خۆشــیم بــۆ چـــییە
خـــەو بــەبێ تـــۆ مەرگـــە بـــۆ مـــن حـــۆری دنیـــام بـــۆ چـــییە
جەننــــەت و دۆزەخ بـــــەمن چـــی ئـــابی عیـــشقیم نۆشــــییە

مـــولکی ئێـــران و فــــەرەنگ و میـــــصرو رۆمــــم بـــۆ چــــییە
مـــن کـــە کوشــتەی زولفـــی چــین و چـاوەکەی پــڕ نازمـــە

غـــــەیری ناخۆشـــــی لــــــەدنیا زۆرو کـــــەم هیــــچم نییـــــە
خــــو وەکـــو شـــاهی ســـــولەیمان دێـــــوو عیفـــــریتم نییـــە
عیلمـــی ئاســــەف حیلمـــی یوســـف ســـۆزی یــــەعقوبم نییـــە

چــی بکـــەم چـــارم لەدەســـت چـــوو ســـەبری ئـــەییووبم نییــە
بـــــۆ نــــــەمامی قــــــەددی شـــــۆخت وەك تـــــەیر پەروازمــــە

جـــار دەڵـــێم بـــێ رەحمـــــەیارم وا بـــــەخۆم لۆمەیدەکـــــەم
جـــار لەتەکیـــــە هەڵپـــــەڕین و دێـــم دەڵـــێم تۆبـــــەی دەکـــــەم
جـــــار خـــــەیاڵی دوو بەدوینـــــە ئـــــاخو ســـــەرکۆنەیدەکەم

بـــەعزێ جـــاران روو لـــە خۆشـــی کـــەیف و بـــەزمی شـــۆخەکەم
بـــــەعزێ جـــــاران وا لەبەرپـــــە بـــــۆ لـــــەیل هەرگازمــــە

گــەر ببــینی حوســـنی لــەیلا عالــەمی ســەر ڕووی زەمــین
دەبتـــــە دێوانــــەو دەڵـــێتن یــــا ئیلاهولعالـــــەمین
چـــۆن دەبـــیتن وا موزەییـــەن غــەیری فیردەوســـی بــــەرین

تــاجی کــەیکا جــامی جەمــشید تــەپڵی ئیفلاتـــون یـــەقین
بڕبـــوت و چـــەنگی فەریـــدون عـــودو چـــەنگو ســـازمە

وا لـــە ســـەحرا هـــات و چـــونی شـــیرینی ئـــەو ئـاهوە
هـــەر لـــە دەورم وا دەســـوڕێ دڵ ببـــا ئـــەو جـــادووە
پـــێ ی دەلــێم توخـــوا نـــەجاتم دە بەکوشـــتن تـــا زوە

هـــەر بـــە منـــداڵی کـــە(ســـامیت) وا بەعاشـــق خوێنـــدەوە
شـــاخی هیجـــرت تـــاکو مـــردن ڕێگـــەوو هەورازمـــە

* * *

لـــە مـــوڵکی حوســـنی ئـــەویارە دڵـــم تـــەنها غولامێکـــە
فەهیمـــــە دڵ زولیخایـــــە مـــــەڵێ تفـــل و نەفامێکـــــە
لـــەبۆ وەســـفی خـــەت و خاڵـــت قەبولیکـــەی نەمامێکـــە

ببـــینی وەســـفی ناتـــانی عـــەجائیب نـــەو نامامێکـــە
کەمەرشـــل پەنجـــە شمـــشادو چ شـــۆخ و ســـینە پانێکـــە

لەزاریدا بە رۆژو شەو دەناڵێنێ دڵی پڕ غەم
وچانم نادا ساتێکی گوشادیم گەر نەبێ چیبکەم
سەحەر وا هاتو هیشك چی کەوشیاری بەدو خونچەم

کە داوی عەنبەری خاوی دەشێوێنێ نەسیمی دەم
وەکو جەیشی فەرەنگو رۆم لەرووی یارا هەژانێکە

لەبۆ وەسفی قەدو بالای دەڵێی قومری کەرو لاڵی
هەزاران گەنجی خوسرەوشا فیدای زوڵفو خەتوخاڵی
کە جار زوڵفی دەکا پەخشان گەهێ سینەی دەکا واڵی

لە تاراجی خەتو خاڵی دەهانو دو لەبی ئاڵی
بەقیمەت بێ بە هەرزانی هەزار گەوهەر ددانێکە

ئەگەر نایناسی شۆخی من ئەوە ناوونیشانێتی
کە دوو ئەژدەر بەهێشك چی لەبالای نەونەمامێتی
وە دوو سێوی تەڕی رەنگین لەنێو باغی جینانێتی

لە هەرلا کوشتنی عاشق بەبێ کەس وا فیغانێتی
لەلای مەعشوق صەلب باوە لەیاران خوێن ڕژانێکە

ئومێدێکم هەبوو یارم کە رەحمی کا هەتا ئێستا
دەڵێن فیکری هەیە لەیلا ئەوەی نێزیك و گێ بیستا
کە حوکمی داوە بۆ کوشتن بەجزیا وا دڵی خستا

لەقانونی گەلی دولبەر جەفای عاشق کە پێویستا
بەلا عاشق لەبێ چاری لەتاوا نەغمە خوانێکە

ئەسەف بۆ خۆم کە کۆچم کرد ئەوا ڕۆیم بە ریسوایی
لە ناڵەو فیرقەتی لەیلا فیغانم کرد بەشێوایی
ئەوە ئیرسە لەبۆ عاشق بناڵێنە هەتا مایی

پەرێشانی قەدی رەعنا لەبۆ عاشق زولیخایی
لەتولی وێنە وەك من بۆ منیش وەك وی زەمانێکە

هەرچەندی دڵ دەناڵێنێ بەرۆژو شەو لە هاوارە
مەکەن مەنعی دڵی شەیدا غەریبە چاری بێ چارە
جیازێکە لەبۆ عاشق لەبەرگی زیللەت وزارە

لەتاوی تۆ هەتا مردن بناڵێنم ئەگەر یارە
بەعەمری دووری تاماوم لەلام هەروەخت دانێکە

سەدای شین و فیغان وادی لە غوربەت چۆن سەداییکە
مەکان و مەنزیلی نەغمەی لەکام لادێ چلاییکە
لەناو کێوی دەماوەندە بەبێ دەرگە قەلاییکە

چ دەردە میحنەتی عیشقی نەکەی تۆشی بەلاییکە
چ هەورازو بەپێچ پێچە چ بەرزو چۆن تەلانێکە

ئەگەر عیشقت لەدڵ پاکە دەبێ بەرگی پەلاسیتبی
لەگەڵ مەجنون و فەرهادی لەکێوی غەم شوناسیتبی
وەکو کەللەی سەری کەیکا لەبۆ مردن سەراسیتبی

بە(سامە) گەر نەبی هوننەر محالا لێی خەلاسیتبی
ئەجەل هەردەم لەدەوریدا وەکو دانی سەپانێکە

* * *

خەندەیی نەرم و حەلیمە جارەکی قاقانییە
ئاسەفێکە بۆ سولەیمان علمی تەختی زانییە
مەدرەسەی طوبی عەزیمە موشفیق و لوقمانییە

بەعیسمەتە شۆخ و شەنگە شیرن و یارانییە
سەد تەعەجوب ئەو جەوانە تورکە یا ئیرانییە

مــــن ئـــەزانم چــــەند حەلیمــــە بـــۆ دەواو دەردو ئەلــــەم
بــێ نـــەزیری بـــەلغو تـــورك‌و خـــاكی كـــوردان‌و عەجــەم
چـــۆن بـــەمن دێتـــە مـــەقالاّت بـــەو دڵـــی پـــڕ دەردو غـــەم

وەســــفی ئـــادابی بنووســـی كـــەی دەتــــانیتن قەلــــەم
عالیمــــــەی عادیـــــل عــــــەزیزە جارییــــــە رۆمانییــــــە

پەرچــــەمی تـــاو عەنبـــەرینی لۆمــــەیی ســـومبول دەكـــا
بولبـــولی دڵ بـــۆی دەنـــاڵێ خـــۆی لەبـــەرگی گـــوڵ دەكـــا
دەرســــی تــــەئریخی دەڵـــێتن وەســــفەكی بابـــل دەكـــا

ئـــابی شـــەرحی ئاتەشـــی ســـەد عیـــشقی جـــەهلی كـــز دەكـــا
ئـــەو ســـوپا ســـالارە ئەلحـــەق دوشمـــنی ســـەحار نییـــە

ریـــشەیی جـــەهل‌و نـــەزانی وا لــــەدڵما چـــۆن پـــساند
لەشـــكری فیـــسق‌و فەســـادی وەك ســـوپاهی دیـــن شـــكاند
عـــیلم‌و بەیـــداغی حـــەقیقی وا لــــە مەیـــدانی چـــەقاند

بارەكـــەڵلا چـــەند فەصـــیحە مەدرەســـەی كـــێ پـــێ ی گەیانـــد
عـــالیمی ئەفغانـــــە یـــاخو ســـــەعدی تــــەفت زانییـــــە

چــــەندە باڵایــــە حەقیقــــەت عالیمـــــەی ئــــەو عەســــــرەمە
عیلمـــــی وەقـــتو کـــۆن دەزانـــــیٚ تــــا دەمـــــی بابــــا دەمــــە
چــــــاو لـــــــەرێگای ئینتیـــــزارو چــــــاوەرێی دەرگانەمــــــە

عاقـــــڵو حەســــــناوو ســـــەبری تـــــا بڵـــێم مـــــن هەرکەمــــە
پــــــڕ کـــــــەماڵو زۆر جــــــەوانو خولقـــــــەتی ئینـــــسانییە

دڵ لـــــەبۆ نـــــاڵینی یـــــارم چــــەند غـــــەریبو بــــیٚ کەســــــە
چـەند عــەدوی عاشـــق لەمەیــدان ڕۆژو شــەووا حەسحەســە
ئــــەمما یــــاری پــــڕ وەفــــا بـــــۆ مـــــن بمـــــینیٚو مەدرەســــــە

شـــۆخو شــــەنگو شــــاهی خۆبــــانو بــــە ویجــــدانی بەســــە
پەنجــــــە شمـــــــــشادە بەشـــــادیو قامــــــــەتی بەیداغییــــــــە

شــــۆخی نــــەو خونـــچەی بـــــەهارو ڕو وەکــــو پـــــەلکی گـــوڵیم
ســــــۆزو ئـــــارامی غـــــــەریبو دڵ گوشـــــادی بولبـــــولیم
شـــــاهی ئەســــراری حـــــەقیقیو نەغمـــــە خـــوانی سەرچـــڵیم

هاتــــە گفتوگـــــۆ لەگـــــەڵ مـــــن نــــەم دەزانــــــی چـــــی بڵـــــێم
ســـــــوخمەیی کرمـــــــانی ڕەنگــــــین گـــــــەردەنی کاشــــــانییە

بۆ وەنەوشی باغی بەرزی نەوبەهارم هەربڵێم
قەددی بەرزی وا شلێرو وەك سنەوبەر سوبلیم
میهتەری جەنگی فەسادیو شادلێری جابولیم

پێی ووتم تۆ دابنیشە دەرسی حیلمت پێ بڵێم
پاشی ناخۆشی ببینە چەندە خۆشە سامییە

شیعری ئەدەب پێنج خشتەكی (سامی)

تـــۆ وەرە توخـــوا رەقیبـــان بـــا لـــەپێش چـــاو لابـــەرین
دابنیـــشین ڕووبـــەڕوی یـــەك لـــەو ســـەبایەی وا بـــەرین
تابنوشـــین دەم بـــەدەم بـــا ئـــاوی حـــەوزی كەوســـەرین

وەك لـــەباغی دێ هەناســـەی ئـــەو نەســـیمی عەنبـــەرین[1]
چـــەندە خۆشـــە بـــادە وەرگـــرتن لـــەیاری نـــازەنین

وای كـــە خۆشـــە دابنیـــشین ئـــەمن و لـــەیلا ڕووبـــەڕوو
تـــا مەقالـــەیی زولْفـــانی مـــن بـــەیان كـــەم مووبـــەموو
هەســـتە زیبـــا كـــاتی كەیفـــە بـــابرۆین جـــا زووبـــەزوو

چـــەندە خۆشـــە عوشـــرەتی تـــەنها لەگـــەڵ یـــەك دوو بـــەدوو[2]
موتریـــب و ســـاقی لـــەلاێ خونـــچە دەم یـــەك پێكـــەنین[3]

---

(1) صبحدم هەنگامی گوڵ سۆزەی نەسیمی عنبرین (گیویی موكریانی)، دیوانی ئەدەب، ل٧٠.

(2) چەند خۆشە عوشرەتی پەنهان نیگارت ڕووبەڕوو، هەمان سەرچاوەی پێشوو.

(3) یەك مەهجەبین، هەمان سەرچاوەی پێشوو.

لــــەو بـــەیانی بـــوو بـــە جـــەژنم تـــا غروبـــی ئافتـــاب
کــەیفو بــەزمی بــوو لەگــەڵ یــار بــێ ســوئالو بــێ حساب
خونـــچەوو بولبـــول مـــنو یـــار ســـاقی یـــا ئـــالی جــەناب

گـــەھ لەســـایەی ئەرخـــەوانو گەھـــشرابی لـــەعلی نـــاب[1]
جـــار لـــە بـــاغی تەڵعـــەتی یـــاران گـــوڵو خونـــچە چـــنین

ئـەو رەقـیبی خـودا نەناسـی خـوێن رژێـنی خـوێن خـوار
مانعـە خـۆ لـەو بەھەشـتەی پێـی گوشـادبووین ئـەمنو یـار
رەحمـەتی خوامـان دەدیـت خـۆ قـەترە قـەترە دێتـە خـوار

خۆزگـە بـە دوێـنێ شـەوێ کـە دوو بـەدوو بـووین ئـەمنو یـار
تـــا ســـەحەرمان عەیـــشو عوشـــرەت بـــو میـــزاحو پـــێ کـــەنین

حوســـنی لـــەیلا بـــوو بەمـــەرگو زەخمـــی کـــۆنم ھاتـــە ســـوو
ئـــەو بەھەشـــتە چـــی بـــە ھەشـــتە رۆژی خـــۆی وابۆمـــە بـــوو
دڵ لـــە بـــۆیێ شـــێتو شـــەیدا رۆژو شـــەو دێوانـــە بـــوو

دەم بـە دەم سـاعد لـە گـەردەن لـەب لەسـەر لـەب پووبـەڕوو
دەســـت لەســـەر ســـینەو خـــەریکی پێکـــەنینو گـــوڵ چـــنین[2]

---

[1] گەھ سماعی أرغن و سازو صراحی لعلی ناب، ھەمان سەرچاوە.

[2] خەریکی گول چنینو بەی گوشین، ھەمان سەرچاوە.

جــار لـــەفكری خـــوێن ڕژان و جـــاریٚ دیـــتن پـــێم دەڵـــیٚ
دەبێتـــە واعیـــز پـــێم دەفـــەرمیٚ چـــی بكـــەی تـــۆ دیتـــە ڕێـــت
مـــن دەڵـــێم تـــۆی ڕۆحـــی شـــیرین ڕۆژو شـــەو چـــاوم لـــەڕێت

جـــار لـــەبادە مەســـتی كـــردم جـــار بەتونـــدی پـــێم دەڵێـــت[1]
جـــار بلێـــسەی ئـــاگری دیٚو جـــارەكی مـــائی مـــەعین[2]

دڵ ئـــەوا هـــات لـــەیلی شـــیرین دێتـــە لای تـــۆ بـــۆ تـــەواف
بـــەس غروریكـــە لەســـەر مـــن خـــۆ بەرزكـــەی وا بـــەلاف
چـــەندی شـــۆخی حەیفـــە قوربـــان مەمخـــە نـــاو داوی تـــەناف

گاهلـــە جـــامی لێوەكـــەی خـــۆی گاهلـــە لـــە مـــەمی شـــیری ســـاف
گاهلـــە لـــە جـــامی لـــەبی تـــەنكی ئـــەو ڕەواقـــی یاســـەمین

جـــاریٚ دێـــت و پـــێم دەڵـــێتن دادەپۆشـــیٚ پێـــچەكەی
پـــێم دەڵـــی وەی خـــۆ تـــۆ شـــێتی دەشـــت و صـــحرا پەیدەكـــەی
جـــار بەلەنجـــە دێتـــە پێـــشی تـــا بـــەدەرخا خونـــچەكەی

جـــار بـــەڕوی خـــۆی كـــرد ئیـــشارەو گاهبـــەرەوزەی ســـینەكەی
هـــــذە جنـــــات عـــــدن فادخلوهـــــا خالـــــدین

---

(١) گەهـ لەبادەی مەستی كردمگەهـ لەغەمزەی چاوی شێت(هەمان سەرچاوەی پێشوو).

(٢) گا لەگەردەن شیشەی ڕاگرت كەهاماء المعین (هەمان سەرچاوەی پێشوو).

جـــار بـــــه لەنجـــەو پێکـــەنین دێ جـــارێ جـــەللادو زوێـــــر
خـــــوێن رژێـــــنی وام نـــــەدیوه زاڵمـــــی وا بـــــێ زەمـــــیر
سـامی لـــەت لـــەت کـرد بـــەبێ کـــەس ئـــەو هـــەژارەی وا فـــەقیر

موختەســـــەر دوێـــنێ شـــەوێ تـــا تەلعـــەتی مـــەهری مـــونیر
هـــەر ئـــەدەب بـــوبێ ســـەدا موختـــاری فردەوســـی بـــەرین

شیعری نالی پێنج خشتەکی (سامی)

ڕووتوو قووتم چۆن نەگریم ڕو سیاهو ڕەنجەڕۆم
ڕۆژو شەو کارم گرینە با بگریەم چاکە بۆم
لۆمەکاری خاکی کۆمە هەر لە پەرویز تاکو ڕۆم

وەی کە ڕوو زەردی مەدینەو ڕوو سیاهی مەککە خۆم
دەرکراوو دەربەدەر یارب دەخیلی عەفووی تۆم

تاکو ماوم هەر ئەنۆڕم لە صنعەت و حیکمەتت
من شەرمەزارم بەوەڵڵا ئینتیزاری ڕەحمەتت
هەرچی چاکە بەبێ باکی دێتە باغو جەنەتت

دەفتەری ئەعمالی من بێ قەترەیێکی ڕەحمەتت
کەی بەسەد زەم زەم سیاهی نۆقتەیێکی لێدەشۆم

پشتیوانی من خودایە خۆ لە چەنگی دو حەریف
دەردی ئینسانی گرانە وەسوەسی شەیتان زەعیف
هەرکەسێ خوای لێڕەزابێ ڕێگەیی ڕاست و حەنیف

کەعبەی ئیشراقی وەکو خورشیدە من چاووم زەعیف
لێم بوە ڕەوشەن کە بوعدی قوربی قوربە بوعدە بۆم

نییەتت بێ خواپەرستی ئەلحەقە سولتانییە
روو کە ئەڵڵا هاتوە فرسەت ژینی دنیا فانییە
کێ دەمێنێ پاکی خاکە هەر مەعینت باقییە

بۆ جیواری حەق لە هەرجێ سیدقی نییەت کافییە
ئینشائەڵڵا بۆ بەیتوڵڵا خوا مە عین بێ هەر دەڕۆە

دڵ دەخوازێ بەردی ئەسوەد خاوەنی موڵكو کەرەم
بمدەیێ مولکی عێراقو خاکی قودسی موحتەرەم
نامەوێ هەرگیز بەغەیری لوتفی فەخرو ئاوی زەم

لێم حەرامە دانەوو ئاوی حەماماتی حەرەم
من کە بازی دیدە بازم نەك شەوارەی دەستە مۆم

هەر دەمە سەغلەتم من دەردە داروو دڵبەتاو
بێ زەخیرەو بێ عیبادەت دێتە دەر جەرگو هەناو
ئەگەر نەعیمو گەر جەحیمە یەك لەوانن تۆی لەناو

تا بەکەی وەك مرغیماڵی دانە داوی پەلشکاو
بۆ تەواف سەعیی و عمرە هەرنەبوومو هەرنەچووم

هیچ نەزانی ڕوو لەشەڕ تەمبەڵی پیسو مزبەلەن
بۆیە دایم هەر لە فیکرو زۆر لەلای من موشکیلەن
لەتەعزیمی شەریكو زوڵمو بۆریایی مەرحەلەن

من لەوانەم چی کەوا ئەهلی وەسیلەی مەسئەلەن
عامیلو ناچارو مەعزور هەر بڵێم هەر بێنە بۆم

نەفسی بەدخو وا خەریکە رۆژو شەو هەروەك ئەسەد
دڵ بەبوغزو بۆ نیفاقیش دەچتە پێشی بۆ حەسەد
کوشتمیتی ئەی رەفیقان چویمە ئەرزی قەد بەقەد

خەوف من لێرە لەبەر زۆری گوناهە یەك بەسەد
گەرچی عاسیو موزنیبم ئەمما موقیڕو بێ درۆم

لەو حەیاتەی چەندە خۆشە نسفی عالم سۆفییە
خەم دەنۆشیو تێدەکۆشی ئەم ژیانەی بۆ چییە
بەسیە مەجنوونو خەتاکار ناڵە ناڵی تۆ چییە

بێ خەتای تۆ ئەو لە دنیا بەرگی جەهلی پۆشییە
یاری تەنگانەم غەمە باهەر غەمی خۆم خۆم بخۆم

خـــــۆم ئـــــەپارێزم بــــەتۆ مــــــن لەچــــەنگی فاســــقان
دولـــە دەســــتی جـــەمعی زاڵــم خـــاص و عـــامی عاصــیان
مـــژدەبێ خـــۆ دەرچـــوو ســـامی هـــات ببـــێتن شـــادمان

لامــــەدە نـــالی لــــە ئـــەنباری خەزینـــەی صـــالحان
گەرچـــی خۆشـــە ببیــــە چـــینی دانـــەری خــــەرمانی رۆم[1]

---

(١) گەرچی ببیە خۆشەچینی دانەیی خەرمانی رۆم (دیوانی نالی)، د. مارف خەزنەدار.

شیعری نالی پێنج خشتەکی(سامی)

دڵ لە گریەو پڕ فیغانە دانی خاڵانی هەیە
هەروەکو مورغی بەیانان خونچە خەندانی هەیە
وا لە نەغمەی دڵ رفاندن ئاوی خونچانی هەیە

عاشقی بێ دڵ دەناڵێ مەیلی گریانی هەیە
بێشکە هەورە تریشقە تاوی بارانی هەیە

وەختی دێتن دڵ بگۆڕێ میسلی دەیجوون بەرگی ڕەش
عاشقانی شین ئەکا تا سەربنێنە کوپی هەش
خۆشی خۆشی بۆ رەقیبان باگوشاد بن کۆسو شەش

چاوی من دەمدەم دەرێژی ئاوی صاف و خوێنی گەش
تا بڵێن دەریایی عومان دوڕو مەرجانی هەیە

ڕۆژ لە سەحرا وەك درندان هەر گەڕیدەم تا شەوێ
هەر کە شەو هات تا بەیانی خەو لەچاوم ناکەوێ
ئەی رەقیب تۆ خوا نەناسی یاخودا کۆست کەوێ

لەحزیەکی کولحەیی چاوم بەچاوی ناکەوێ
کێ دەڵێ وەحشی غەزلان مەیلی ئینسانی هەیە[1]

---

(١) لەحزەییێك و لەمحەییك چاووم بەچاوی ناکەوێ
کێ دەڵێ وەحشی غەزالە مەیلی ئینسانی هەیە. (دیوانی نالی. د.مارف خەزنەدار) ل ١١٠.

وای کەخۆشە مودەتێکی دابنیشین ئەمن وتۆ
جا ڕەقیبی تۆ فریبی دا بانگی کەین تابێتە ڕو
غەیری ئەو وەسفەی کە گوترا بابزانین چی دی بوو

ئاسمان حوسنی محبوبم لە ئەبرۆ و زوڵف و ڕوو
دوو هیلال و دوو شەوو دوو ماهی تابانی هەیە

بۆ بەیانی موڵکی حوسنەت من چەشنی بولبولم
دڵ لەلاتە تاکو ماوم تازە دەرچوو پێت بڵێم
تاکو مردن هەر لەبۆ خۆم ویل و سەرگەردان بڵێم

لێوو سینەت هەر دوریان بۆ من بەدرخە تا بڵێم
موڵکی جمجم تاجی کەیکا خاکی ئێرانی هەیە[1]

زۆر بەسانی شارەزا بووم جاریَ هاتم بو بەلەت
وادەزانم عاجزی خۆلەو ڕەقیبی سەگ سیفەت
وا پەرێشانە لەسەر ڕوو دێتە خواریَ زوڵفەکەت

دڵ مۆشەببەك بو لەبەر نێشان و هێشانی مژەت
خاڵی هیندو چەشمی جادو حوکمی سوڵتانی هەیە[2]

---

[1] لەعلی رومانی هەیە یاله عل و رومانی هەیە. (دیوانی نالی، د.مارف خەزنەدار)، ل١١٠.

[2] دڵ موشەببك بوو لەبەر نێشان و نیشانی موژەت   حەیفە قوربان ئاخر ئەم نێشانە نێشانی هەیە

ئەوکەســـانی وا بـــەجزیا دێـــن دڵـــی خـــەڵقی دەبـــەن
ڕەنگـــە بـــۆ ڕۆژی قیامـــەت چـــارەکی فیکـــری نەکـــەن
وا نـــەبیتن لـــەمن و مـــەجنون بۆچـــی وا زوڵمـــی دەکـــەن

تـــا ئەوانـــەی گـــاورن خـــۆ دائیمـــا شـــیرکی دەکـــەن[1]
دێـــن دەڵـــێن بـــێ شـــك قیامـــەت ڕاســـتە هەســـتانی هەیـــە

وامەزانـــە نـــاوی ون بـــو بۆچـــی (ســـامی) مـــردووە
گەرچـــی بـــۆ ڕێگـــای حەقیقـــەت زۆر کەمیـــشی بـــردووە
دەنگـــی دیـــوانی بمینـــێ یـــەعنی خۆشـــی زینـــدووە

فـــارس و کـــورد و عـــەرەب هەرســـێم بەدەفتـــەرگرتووە
حـــاکمی ســـێ موڵکـــە نـــالی ئیمـــڕۆ دیـــوانی هەیـــە[2]

* * *

(دیوانی نالی)، د. مارف خەزنەدار، ل١١٠.

(١) تۆ ئەگەر هەستی لەجێ ڕاوەستی دەهری و کافریش، د. مارف خەزنەدار، ل١١١.

(٢) نالی ئەمڕۆ حاکمی سێ موڵکە دیوانی هەیە، (دیوانی نالی)، د. مارف خەزنەدار، ل١١١.

چـــیه یـــاران چ بـــو ئیمـــڕۆ لـــەحاڵی مـــن چ قـــەوماوه
تـــەمی زوڵفـــه لـــەرووی یـــارم بـــەجارێك وا هەڵـــستاوه
دەڵـــێن شـــەمعی بـــەناویتی لـــەبۆ عاشـــقان هەڵایـــساوه

لەســـەر خورشـــیدی روی خـــۆی وا نیقـــابی زوڵفـــی هەڵـــداوه
لـــەبۆ یـــیٚ مـــشتەریو ســـومبول خەجالـــەت مـــاتو دامـــاوه

دەزانـــن خـــۆ کـــەوا بولبـــول لـــەبۆ ئـــاوی گـــولان چـــی کـــرد
حەقیقـــەت ئـــەویٚ رۆژیٚ بەکـــەیفی خـــۆی کـــه بـــەزمی کـــرد
مـــژەی خـــوێن رێـــژ لەجـــەرگی مـــن بـــەجارێکی کـــه کـــاری کـــرد

چ بـــەزمیٚ بـــو ئـــەویٚ رۆژیٚ وەکـــو یـــارم کـــه کۆچـــی کـــرد
وەکـــو یوســـف کـــوڕی یـــەعقوب کـــه دەفرۆشـــا زولیخـــاوه

ئـــەوا هاتـــه کـــڕو فـــرۆتن چ شـــیرینه لەمەیـــدانی
کەعالـــەم دێـــن بەچـــین چـــینه هـــەژارو قیـــسمی ســـوڵتانی
دەڵـــێن کڕیـــاری ئـــەو یـــارەن کـــه عـــاجز بـــوون لـــه تـــاوانی

لـــه وەخـــتی ئـــەو نـــەبو هـــەرگیز گـــوتم نـــابیٚ تونـــەمزانی
ســـەهوبوم یـــار بـــەمیراتی لـــه یوســـف ڕا لـــەبۆی مـــاوه

لەکاتێ بو کە پێم زانی لەناو کەیف و لە بەزمی شەو
منیش هەستام و رۆیشتم بەبێ ترس و بە کەیف و زەو
کەیارم دی منی شەیدا بەحوسناتر لە ماهی نەو

خەریکی بووم بەبێ فلس و لە بازاڕی کڕینی ئەو
لەبۆیێ دڵ پەرێشانە لەرێی خەوفو خەتەرماوە

نەتیجەی تر بزانین با زەمانە چیت بەسەردێنێ
گڕڕەیی ئاگر کە دێ جارجار دەڵێم ئەسنام دەسوتێنێ
مەکەن مەنعی منی بێکەس مەلێن بۆچی دەپارێنێ

وەکو بولبول کە داماوە لەتاوی گوڵ دەناڵێنێ
کە وەی زانی مەیی بو ئەو لەناو زاری قەدەح ماوە

دەمێ هارو واوەیلایە دەمێکی وا بەدڵتەنگی
کە خۆی پێشان دەدا لای من بەتەیرێکی سیاڕەنگی
نەسیم مژدەی بە چوستی دا لقی خونچەو گولان لەنگی

گوتی بولبول ساحەر رۆیی هەتاکەی مات و بێ دەنگی
بەشاهیدی نەسیمی دەم کە یار ئێستا لەخەو ماوە

دڵم سوراغ بکەن یاران بزانن بۆچی ڕەنجاوە
لەلای یارێکە دائم یار کە یارێکی زوڵف خاوە
کەمەندی کرد بەجارێکی هەتا مردن گلی داوە

بزانن دڵ نەکوژراوە ئەسیری کرد لەلای ماوە
بەداوی تا کەمەندی کرد بە پەنجەی سورکە خوێناوە

دە لەو کاکە مەمەی پرسن چییە حاڵی لەلای زینە
بەیانی حاڵی نانووسرێ کە شەرحی کەن بەخازینە
لەسەر ئەو دەردو هیجرانە بە مجنونی کەڕازینە

مەلێن سامی دەناڵێنێ کە کاری ئاهو ناڵینە
دەبا بۆ خۆی بناڵێنێ لەبۆ بەختی هەتاماوە

* * *

دوێنی یارم دی بەخۆشی دەم بەقاقاو خەندەوە
دڵ ئیمانت بو لەیلای من هات لەبۆ خۆی بردەوە
خستیە فردەوسی بە پەنجە باغی سینەی کردەوە

تا سەحەرمان کەیفو خۆشی دەست لەسەر دو خونچەوە
نەغمە خوانی بو لەبەینی دوو هەزاری کوردەوە

جامی بەللورمان دەنۆشی دو بەدو بوین ئەمنو یار
چی بەیان کەم شیرنی ئەو باغو خونچەو مێرخوزار
دەم بەدەممان خونچە دەچنیو دادەنیشتین جار بەجار

وای کە خۆشە سوحبەتی پاك بێ لەبەینی دوو هەزار
شەرتو پەیمانی ببەستین هەر بە دائیم پێکەوە

چەندە خۆشە وەك بەشادی دێ لەبۆ باغی دەچین
بەخۆشیو پڕ کەیفو قاقا دەم بەخەندەو پێکەنین
دەنگی بولبول باغی پڕ گوڵ بۆ من یاری نازەنین

جا نەسیم بێو بێتە جەولان زوڵفەکانی چین بەچین
پێم بڵێ دەی هەستە ئەوجا سێوی نەخشین لێکەوە

وەمـــدەزانی هـــەر دەمێـــنم مـــن لـــەباغی تــا ئەبـــەد
بــێ رەزایـــی تـــۆ ئــەمن خـــۆ دەســـتی نابــەم بــۆ مەمـــەد
بــەڵکو شــەرتی خــۆت ئــەدا کــەی بێیــە لوتــف و مرحەمــەد

بـــێ وەفـــایی بـــۆ قـــەرارو دیتنێکـــی بـــەو کەمـــەد
کەوتـــە ئـــارام بولبـــولی دڵ بـــێ ســـەدا بـــو خەوتـــەوە

زوڵفـــی خـــاوو عەنبـــەرینی چـــین بەچـــینە لەیلەکـــەم
دێتـــە جـــەولانی لەســـەر ڕوی ســـەیری دوو خونـــچەی دەکـــەم
جـار بــەجاری دەســت لەگــەردەن بەنــدی ســوخمەی شــل دەکــەم

پــێ ی دەڵــێم مــن بولبــولێکم زۆر غــەریبی گــوڵ دەکــەم
ئــەو دەڵــێ تــۆ مانعـــت کــا هــەر بەخۆشـــی و لوتفـــەوە

عـــاجزی کـــانی لـــەبۆ مـــن بۆچـــی مـــن دڵزارەکـــەم
ســـەیری مـــاهی ڕوی حـــەبیب و ســـومبولی گوڵزارەکـــەم
مـــوژدەیی پێـــدام لـــە ئـــەووەڵ یارەکـــەی غەمخوارەکـــەم

چـــیمەنی بـــاغو هـــەلال و جوگـــەوو جۆبارەکـــەم
بۆیـــە موختـــاری بـــەبێ شـــك خونـــچەو گـــوڵ بـــچنەوە

وەك بەیان هات دێتە باغی یادی گوڵ کردن دەکا
سەیری حاڵی منی هەژار نەغمەیی بولبول دەکا
چۆن چریکەی دێ لەباغان ناوبەناوی چل دەکا

کۆتری دێتن لەبۆ لام ڕووو لەخۆشی دڵ دەکا
شیرین و شل شل ئەوادێ پڕ لە کەیف و لەنجەوە

زۆر بەخۆشی و شادمانی وردە وردە دێتە لام
دێتە گفتوگۆ لەگەڵ من عاقل و شیرین کەلام
دەست لەسەر سینەی دەڵێن هذە دارولسەلام

تا ئەبەد (سامی) لە جەننەت هەر بمێنێ تۆ لەلام
من بە دڵسۆزی لەیادو دێمە یاری غەمتەوە

* * *

دەمێ بولبولم وا نەغمە خوانم
دەمێ ئاودێرو دەم باغەوانم
شێت و شەیدایی ئاوی خونچانم

لەتاوی لەیلا سینە بریانم
کەوتمە هیجران و وا لە کێوانم

وا لە كێوانم من بەمەجنوونی
بوویتە بەرگی من بەرگی زەبوونی
ئەوا چەمیوم وەك حەلقەی نوونی

كەوتمە هەزاریو داخی نەبوونی
بۆیێ وا غەرقی دەردو غەمانم

ئەوا شەریكم لەگەڵ غەمباری
بویتە میراتم دەردی هەژاری
هەروا دەناڵم من بەبێ چاری

كارو پیشەی من هەر بوویتە زاری
دەناڵم هەروا چاو لەگریانم

وەكو خونچەی گوڵ خوی لێم پێچاوه
بۆیێ لەتاوی حاڵم نەماوه
بولبولی دڵی خستە نێو داوه

هەزاری وەك من لەرێی كوژراوه
منیش لەرێگای جانانم

هەر بەمنداڵی کەوتمە نێو ئازار
زو فکری بردم داخ و دەردی یار
وا لەهەر لادێ ناڵەی بریندار

من بۆ نەناڵم بۆ پەری روخسار
قابیلەی ناڵەو وا لە هیجرانم

پێشەم ناڵینە دەردم گرانە
با بەبێ دەنگی هەروەك پەروانە
دەبا بسوتێم چونکی سوتانە

خەڵاتی عاشقان بەرگی یارانە
وا شکا(سامی) تیرە بارانم

* * *

من بەداخ و دەردی لەیلا تابەکەی بتلێمەوە
یەکدەمێ غافل نەبوو دڵ لە فکری ناچێتەوە
ئاگری گەرمی جەهەننەم کێ دەڵێ دەکوژێتەوە

کەوتە زیندانی موحیبەت تازە دەرچوو بێتەوە
چاوەڕێ ی ژینی مەکەن هیچ تازە دەرچووبێتەوە

وا دەناڵێنێ کە بولبول حەسرەتی بۆ گوڵ دەبا
ئاخی خونچەی وا لەدڵدا هەڵمەتی بۆ چڵ دەبا
چونکی خەو مەرگە حەقیقەت گەر بەیان غافل نەبا

کو دەتانی مەی دەمێ خونچەو بەتوندی دڵ دەبا
رایبکێشێتن بەزوڵفان حەپس‌و بیبەستێتەوە

هەروەکو تەندوری گەرمە ئەو دڵەی پڕ جۆشەکەم
بۆیێ وەك مەجنون لە کێوان رۆیی فیکرو هۆشەکەم
خۆم دەزانم من لەداخان رۆژو شەو چی نۆشەکەم

چەندی جزیا خۆم بڵێم من هەرکەمە ئەی شۆخەکەم
بەو زمانەی چۆن دەوەستێ نابێ خۆبیبڕێتەوە

چەشنی دەروێشی لەتەکیەو سۆفییانی خانەقان
زائیدو سۆفی‌و ئەوانی دڵ دەڵێشت زۆر بەسان
شورطەیی دەرگەی زوحاکو نۆبەچی سەرعاشقان

زۆر بەتوندی دائەنیشی تۆ لە تەختی خوێن رژان
هەڵدەکێشی نیزی موژگان خوێنی لێ دەتکێتەوە

یـــاوەکو دەروێـــش لـــەبۆ خـــۆم هـــەر لـــە گونـــدو شـــارەکان
محنـــەت و دەردی هـــەناوم هـــەر لەگـــەڵ بـــێ چـــارەکان
بـــاس بکـــەم بـــا دەردوژانـــی و زیللـــەتی خـــوێن خوارەکـــان

کـــێ دەتـــانی دەردی عیـــشقی چـــارەکاتن یارەکـــان
وەختـــێ خورشـــید پەرچـــەمی تـــای پـــاکی هەڵدەســـتێتەوە

کـــەس نـــەڵێ عاشـــق دەترســـێ کـــاتی دێتـــە ســـەر صـــەلیب
عالـــەمێك پـــاکی دەزانـــێ هـــەر کـــە یـــارێکی نـــەجیب
حـــوکمی خنکـــانیش بـــداتن خۆیـــەتی دەردو تـــەبیب

یـــادی کـــرد دەردی هـــەناوم ون بـــبێ و کـــاری رەقیـــب
ئـــەوجا بـــەقاقاو ڕووبـــەڕوی یـــار هـــەینێ دڵ دەکرێتـــەوە

بـــەرگی خـــوێنینی لـــەلای یـــار وا لـــەبۆ مـــن هاتییـــە
روح بەکێـــشان رازی نـــابێ یـــار نـــەبینێ عاســـییە
کـــەی دەمێـــك لـــوتفی هـــەبوو یـــار ئـــەو دەمـــەی چـــی زانییـــە

بمـــرە (ســـامی) هـــەر بەخەنـــدە مردنیـــشت شـــادییە
بگـــری دووڕو بـــۆ نـــەمیمتان مـــاڵی بـــا کۆربێتـــەوە

* * *

بۆ تۆ شینو گرینو ناڵەو ناڵو وەی دەکەم
کاری مەجنونی گرینە من لەشادی چی دەکەم
جاریٚ ناپرسی لەمن تۆ چی لەمن کرد بەختەکەم

خۆ ئەگەر بیٚ حاڵو بیٚ حالیم نەپرسی لەیلەکەم
شیٚتو شەیدامە لەتاوان دەشتو سەحرا پەی دەکەم

جاریٚ دەگریمو دەناڵم جاریٚ خەندەو پیٚکەنین
جاریٚ بیٚ هۆشو خەیاڵی دیٚ لەبۆ باغی دەچین
فکری مەم وا دیٚتە پیٚشی بۆ تەماشای خاتو زین

گا لەسەرکیٚوان دەسوڕیٚم گا لە فیکری گوڵ چنین
گاهیٚ دەرویٚشم لەتاوان چاروبیٚ چار حەیدەکەم

لەتاوی دەردی یارە عاجزو زویٚری منم
کوشتەی تیغی مژانو ئابرۆیی شمشیٚری منم
بیٚ کەس و تەنها لەزیندان حەپسی زنجیری منم

گاهیٚ دەبمە باغەوانو یاری هاوبیری منم
گاهیٚ سوڵتانو غەنیمە گاهیٚ ئیسکاف دەکەم

گــەر هاتــە یــادو خــەیاڵم بێتــە پــێش چــاو شــۆخەکەم
بــێ بەشــە بــۆ کــەیف و شــادی ڕوو لــە شــینە بەختەکــەم
مــن لــەئاگری عیــشقی یــارە دیــارە تــاجو تەختەکــەم

گاهلــە بــاغی دادەنیــشین مــەی دەنۆشــین دەم بــەدەم
گــاهێ تەنهامــە لەبەرِیــە ڕو لــە دەشــتی ڕەی دەکــەم

پــێم مــەڵێن بۆچــی دەنــاڵی چــاری مــن بــێ چــارییە
خەنجــەری موژگــانی لــەیلا وا لەجــەرگم کارییــە
بــۆیێ ئەشــکی چــاوەکانم ڕەنگــی وەك مرواریــە

وا لــەتاوانی لــەکێوان کاروپیــشەم زارییــە
دەم خــەریکم هــەر بــە قاقــا مــەیلی تــاجی کــەی دەکــەم

لای عاشــقان وا دەبیــنین لاڤ مەعــشوق لێــدەدەی
وەعــدەداری عاشــقی تــۆ بۆچــی وەعــدەی پــێ دەدەی
ڕۆژی خــۆی شــەرتت بــەمن دا بــاغی ســینەم پــێ دەدەی

بۆچــی ئێــستا وا بەناحــەق حــوکمی حەپــسیم پــێ دەدەی
دیــل و یەخــسیرم لــە بۆیــێ مــەیلی دڵــزاری دەکــەم

پێم دەڵێ ئەو شۆخە کوردەی شیرینەی روماهی ڕوم
تۆ مەناڵێنە و مەگریێ مژدە بێ من شۆخی تۆم
جارێ ناتانم بەنوسین بۆ تۆ دەنگو باسی خۆم

پێم دەڵێ خۆ تۆ دەبینم هەر کە دێوانەی لەبۆم
وا مەزانە پەردەیە بۆ دیتنی تۆ پێچکەم

دەبتە خۆشی ئەو گرینو ناڵە ناڵو زارییە
وەختی مردن بۆ رەقیبی سەگ سیفەت وا هاتییە
قافلەیی بەختت دەبزوێ بەسیە ئەو غەمبارییە

رۆژێ دێتن وا لەپێشە هەر کە رۆژی شادییە
وەك زولیخا بۆ عەزیزی مەنعی دو خونچەی دەکەم

کەوتمە داوی دەردی عیشقی خۆمو بەختو ناوچەوان
ئاگری دڵ وا دەسووتێ نەك ئەمانێ سەد ئەمان
من لەبەینی مردنو ژیندا یا دەمینێم یا نەمان

وا لەبەحری سوری خونین سامی گرتوە کەشتیەوان
فرتەنەی بەحری لەپێشەو بۆنی غەرقی مەی دەکەم

* * *

زوڵفی دەهەژێ چینە وەکو جەیشی هۆلاکۆ
بلغارو فەرەنگو حەبەشو رۆمییە یاخۆ
پەرچەمە بۆ کوشتنی من وا هاتووە ئیمڕۆ

موژگانی وەکو تیرە لەناو قەوسی دو ئەبرۆ
لێ ی مەدە لەو خاکی غەریبی بێتەوە سەرخۆ

زاڵم و خوێنڕێژو غەرورو بێ دینو باغر
بێ رەحمی وەکی خۆی نییە ئەو زاڵمی کافر
پێم گۆ دەبەسە بمکوژە ئەی دولبەری ساحر

لایێ بەزنجیرو کەمەندو لایێ بەئاگر
زانیتە کە فەوتاوە دڵم بۆ چییە رۆڕۆ

زوڵفت دەهەژێ چینو بەخۆت بویی بەسالار
لە هجومی وەحشیەتی وا وەك لەشکری تاتار
فەقیری وەکو من چییە هەی زاڵمی خوێن خوار

دەمدەیە بەر تیری غەزەب تۆ لەسەرو خوار
دەربەدەری چۆڵو چیام وەك کۆچەری هەڵشۆ

دڵمی برد بە ئەسیریو گرتێتێ بەپەنجان
لە کەمەندو حەپسی زنەخ بەستێتی بەزوڵفان
پیێم دەڵێ تا ماوی دەبناڵێنە لەداوان

پشکوتنی گوڵ تێپەڕی لەو بولبولی خۆشخوان
ئاخی لەدڵو گریەوو ناڵینی سەحەر بۆ

دیوانە لە سەحرایە کە شەیدایی دوکوڵمە
هەروەکو بولبول رۆژو شەوێ خونچە لەدڵمە
هەرکەس لە هەوەس بۆ منە غەمخواردن و جلمە

ئەو رۆژی کە بەرگی شەهیدیت هاوێتە ملمە
چەند کردمو نەمتانی کەوا نەیکەمە بەرخۆ

لەو رۆژە بەدڵ عاشقو سەوداگەری تۆ بووم
بێ بەختو نەزان توشی خەلەت گریەو و رۆ بووم
عاشقی لەیلێ ی نەزانو ئەعرابی بەدوو بووم

لای خۆمی نەفام وابوو کەدائیم لەمەکۆ بووم
هەربۆیێ چەمی و گەردەنی وا هاتیتە ئەژنۆ

لەتولی عەمر بەدرێژایی داخی هەناوم
لەخەمی سینەو پەرچەمو ئەگریجەیی خاوم
دەرمانی نییە چارەیی دودەستی شکاوم

هەر تۆ بکە دەرمانی ئەمن یاری تەواوم
دەستانی شکام پێی بڵێ تا بیخەمە ئەستۆ

بێ چارییە ناڵینی لەتاو حاڵی نەمایە
دەمکوژێ ئەو یارە کە پۆشی بەرگی خەزایە
نەم زانییە کوشتن لە چ دینێکی ڕەوایە

لەنیزامی دو ئەژدەرو یابەخی زوڵمایە
سامی چ مەکە شەرتە لەسەر من کە نەڵێم ئۆ

* * *

مەعلومە عەبەسیانە تەکبەر بەتەمابە
ئاگری دڵ بێتە سەرت بۆ گفتو جەوابە
جارێکی نەبوو دەست کەیە ئالآیی سەوابە

بۆ دڵ دزی بێ ڕەحمە کەبێ شەرمو حیجابە
جەللادی منی بێ کەسی واخانە خەرابە

ئاشـــوفته دڵــــی تۆیـــه ئــــەتۆش جـــارێ نەزەرکــــەی
حــــەیرانی خـــەتی تۆیـــه بەفــــەیرۆزو بەکـــــەی کــــەی
تـــاجی موحیببـــەت بـــۆ مـــنی بـــێ چـــارە لەســــەر کــــەی

پەرچــــەم وەکـــو جـــەللادی لەســـــەر ســــەحفەیی کوڵمــــەی
دڵ زامـــــی ئـــــەوە بۆچــــی دەڵـــێن مەســــتی شــــەرابە

دەمــــژدە بـــه بولبـــول دەن ســـــەحەر هــــات شـــەبەقی دا
فەصــــڵی بـــــەهارە خونـــــچە لــــە باغـــــانی دەمـــــی دا
دڵ کەوتیتـــــه ژێــــــر دەرگــــــەوو خــــــاکی قــــــەدەمی دا

زوڵفــــــانی وەکــــــو ئـــــەژدەری جــــــەنگی لەقەدیـــــــدا
ئـــــەی دڵــــه بــــەس لەئـــــەمانی بــــێ شــــەرتو بەقابــــه

وا بەســــــیەتی ناڵــــــەیی کوشــــــتنی بەجــــــەفا بـــــــەس
فـــــەخری مەکـــــه زیبـــا لەســــەر ئـــەو ئــــەرزە هەوابــــەس
مەمخــــــەرە نـــــاڵینی و کەســــــادی و لۆمــــــەیی ناکــــــەس

موژگـــــانی وەکــــو تــــیری لەجــــەرگی مــــنی بــــێ کــــەس
گیرکــــــــردووە، واتیـــــــژە دەڵێـــــــی چــــــەنگی قولابـــــــه

بێ بەهرەی هەوەسە ئەوکەسی بەرگی سیاپۆش
دڵی دوورە لەشادی و هەردەم عاجزو خامۆش
سەروەتی دارا دڵی عاشق ناکا فەرامۆش

سامی کە کوژراوی مژەیی تۆیە بەلا تۆش
زیللەتی بەدکاری وا بەدی بەسیە وەلا بە

* * *

مودەتێکە وا لەهیجرو ناڵەو و هاوارتە
ڕۆژو شەو هەر وا لە شیوەن داخ و میحنەت بارتە
فائیدەی کا چی بەچی کرد مائیلی ئەغیارتە

دڵ لەدەرگا پاسەوان و مەحرەم و خەمخوارتە
وا لە جەورو پڕ فیغان و عەزیەت و ئازارتە

مەحتی باڵایی بەشیرن دێتە بەرچاو بێ مەبەس
دەردی خۆم نابێ بڵێم خۆ قەت نەگوتراوە بەکەس
نابێ غافل بم لەیارم تاکو مابێ یەک نەفەس

قاعیدەی جەنگی عەدوتە روح لەمەیدانی عەبەس
بێ ترس ئەو پیشەوایە شاهی ئەوسالارتە

وای لەبۆ شادی حەیاتت دەم لەسەردەم کەفلە کەف
ماری زوڵفت دێتە باڵا لەم تەرەف بۆ ئەم تەرەف
هاتوچۆی باڵایی شیرن پێچ بەپێچ و قەفبەقەف

جەیشی داو داوت پەریشان دێتە تەدریب سەفبەسەف
غالبی جەنگی هۆلاکۆ زوڵفەکەی تاتارتە

بۆ باغی سینە تەیری بولبول بەنەغمە دێتە دوت
قیمەتی کانی لەلای تۆ عاشقێکی ڕووت و قووت
بێ حسابە پەرچەمی تای داو بە داو و موبەموت

شیری ئەبرۆ تیری موژگان سێ منم تیغی عەدوت
چارەمین بۆ گەنجی حوسنت کەزیەکەی ڕەشمارتە

جار بە لوتفی شیرنی خۆت یا بە پەنجانت بگۆ
دانیشە یەك دەم لەلامان یا لەدەرگا نەم بڕۆ
لە لێوی ئاڵت کەم نییە یا لە داوی مسك و بۆ

مەخسەدی حەربی سوپاهت چی بو چم زانی لە تۆ
جوملەیێکم لێ نەزانی کام هەدەف ئەشعارتە

میهتەری قەلعەی حەوادان پێشەوایی هەر منم
یاری تەنگ‌و تەپلی جەنگ بۆ جودایی هەر منم
ئالی خوێن‌و باری شین جێی عصایی هەر منم

چاو پڕی خەو عاجزی شەو بۆ تەبایی هەر منم
رۆژ لەهاتن شەو لە چون‌و زیللەت‌و یەلغارتە

جار بە ئەبرۆ پێم دەڵێ ی بێ بەخۆشی رێم دەدەی
دابینی خانەی موحیبەت ئیشارەی چیم دەدەی
جار کەڤ صابونی لوتفت لەدەست‌و پێم دەدەی

رۆژی ئەووەل حاڵی خۆم زانی بەکوشتن لێم دەدەی
هێشتا رازیمە ئەمن خۆ چەندی کوشتن کارتە

ئەی ئەسف نازانی رێگا تا خەریکی نەصریبی
سەد سەلات‌و دەست‌و دامەن تاجداری یەسریبی
بێ شکە چارەی شیفابی شیری وەخت‌و عەسریبی

تا بەکەی(سام) دەکەی تۆ ناچییە غاری مەغریبی
فێری عیلمی جەڕ ببی یا چارە هەر ئەو چارتە

* * *

وەی کە عاسیمۆ گوناهکار جاهیل‌و حەیوان منم
بێ بەشی عیلم‌و حەقائیق دووری ڕێی قورئان منم
موستەحقی وەسیەتی ئەو ئایەتی لوقمان منم

ئەی خودا یەخسیری نەفس‌و بەستەیی شەیتان منم
کوڵکێشم بۆ گوناهان عەهدو بێ پەیمان منم

نەفسی بێ دین‌و نەزانم دایما بارە لەقین
ڕێ ی نەدامەت تاگرێ خۆ جارێ ڕووناکا لە دین
گەر ئەتۆ ڕەحمی نەکەی پێی یا ئیلاهولعالەمین

بەندەیی ژێر ئەمری نەفسی پڕ لەئیم‌و ئەولەعین
تەپڵی سەحاری‌و نەفامی واعیزی قاقان منم

مالیکی موڵک‌و حەقیقەت مردن‌و ژیان هەر ئەتۆی
گەر خەلاسم کەی لە چەنگی نەفسو شەیتان هەر ئەتۆی
پادشاهی خێوی جەننەت‌و حورو غیلمان هەر ئەتۆی

صاحبی تەختی بەرین‌و شاهو سوڵتان هەر ئەتۆی
حەولودەر بۆنان‌و خوان‌و ڕوڕەشی جاران منم

پـێ ی لــه ئەسـراری حەقیقــەت گــەر بنێـی یــەکێك بــەخۆی
خـــۆی بــە مـــوجریم دابنــێتن چــەند گونهکـــاره بــەخۆی
بــەرگی جــەهل‌و پیـسی شــەیتان خـۆی بـشواتن هــەر بـەخۆی

یــا کەسـێك بــێ ئــیعتراف کــا بــەو گوناهانــەی لــەخۆی
ئــەمما عاســـی وشـــەرمەزارو لومـــەیی کـــاران مـــنم

واســـیعە رەحمـــی خوداوەنـــد راجمـــە بـــۆ ئیـــنس و جـــان
ئــەو دەبەخــشێ جێـی‌و مــەکان‌و خۆشـی بــێ جــێ بــێ مــەکان
گـــەر جـــەحیم‌و ئـــاوی زەقـــوم بـــادە بەخـــشی جەنـــەتان

ســـامییە مـــژدەی بەشـــارت لـــەو خودایـــەی میهرەبـــان
هـــەر لـــە رەحـــم‌و مەرحەمـــەت دا چـــەندی نائینـــسان مـــنم

* * *

لاشـــەکەی مـــن گـــەر لـــەرێی تـــۆ لەتلـــەت و ســـەت پارەکـــەن
گـــەردنم لێـــدەن بەشـــستێر یـــا پـــەتی ســـێدارەکەن
ئـــاگریش بـــەردەن لەلاشـــەم چـــۆن دەتـــانن چـــارەکەن

مـــن لـــەتۆ زوێـــرو وەڕســـکەن دوژمنـــانی نابـــەکار
بـــۆ دزیـــنی ئـــاوی شـــاخ‌و گەوهـــەری نـــاو بـــەردو دار

گەوهـــــەری نـــاو بـــەردو دارت حەســـــرەتی بێگانەیــــە
بەڵکــــە ســــەت ســـاڵە لــــەداخی ئــــاوی ئەوشـــاخانەیە
چـــونکە برســـی نـــەوتی خـــامو ســـەروەتو ســـامانەیە

وا ســــەتا ســـاڵە لــــەخاکی کـــوردی خـــڕ کردیتـــەوە
هـــەردەڵێ ی کتکـــە کـــە ئێـــستاش چـــاوی چـــڕکردیتەوە

لەوخاکـــە پاکـــە گەوهـــەرین‌و پـــڕ درەخـــتی میوەکـــان
خۆشەویـــستی دیـــن‌و دنیـــای گیـــانی گـــشتی چـینەکان
هـــەر کـــە فردەوســـی جیهانـــە خـــاکی کـــوردو نیـــشتمان

ئـاوی ژیـــنی بـــۆ خـــەڵاتی وا لـــە هـــەڵگوش دێتـــە خـــوار
حۆریـــەکانی خـــاکی شـــادی جـــوانی نـــاگوترێ بـــەزار

خـــاکی کـــوردی پـــڕ لـــە زێـــڕو ئـــاوەدانی پـــڕ لـــەدان
وادەچـــێ بـــۆ دوژمـــنی کـــورد خـــوێن مـــژانی هەنـــدەران
غیرەتـــە ئـــەی لاوی کـــوردان بـــۆ گـــەنی بـــوون بیرەکـــان

هەســـتە بـــۆ یـــەك بـــوونی خاکـــت ســـەربەخۆیی میللـــەتت
هـــەر خـــەباتی خـــوێن ڕژانـــە بێتـــە قـــەدرو قیمـــەتت

هەســـتە ئـــەی کـــورد خـــوێن برێـــژە ڕۆژ لـــەخۆت ئاوامەکـــە
نـــادرێ مـــاف خـــوێن نەڕێـــژی خـــوێن نـــەدەی داوا مەکـــە
وەخـــــتی ئازادیـــــت نـــــەدۆڕێ کـــــاری خـــــۆت ســـــاوامەکە

هەرچـــی ئیمـــڕۆی دا بـــە دوێـــنێ، ڕووت و برســـی مایتـــەوە
ڕووی ڕەشـــــە وەك پـــــشتی قـــــازو غیرەتـــــی تاوایتـــــەوە

کەنـــــدو شـــــاخی خـــــاو گیابەنـــــد دامـــــەنی ئاووهـــــەوای
فێنـــــك و تـــــەڕناو قەدیـــــشی بـــــاغی نـــــەمرودو ســـــەبای
دێمـــە کـــاری جەننەتولخولـــد؟ بـــو (جـــەوانی) ڕۆژی خـــوای

خـــاکی کـــوردە، خـــوانی یـــەزدان پـــڕ لـــەژین و ژینـــەوەی
مـــاق مێـــژووی ســـەربەخۆیی حـــوڕو سەربەســـتی نـــەوەی

میـــــدیاوو کـــــەی ســـــەلام و شـــــێخ ســـــەعیدو مـــــستەفای
بـــــابڕوخێ دوژمنـــــــانی ناحـــــــەزانی بـــــــێ وەفـــــــای
کەوتنـــە لـــەرزە و (ســـامی) هێـــزی تونـــدو تێـــژو پـــڕ جـــەفای

کـــوردی مـــەردی ســـەر بڵنـــدو لاوی ژیـــری مێـــژووزان
بـــا لـــە گـــوپی دا ڕەقیـــب و دوژمنـــانی هـــیچ نـــەزان

* * *

سەربڵندكە ئەی لاوی كورد چاو هەڵێنە بیركەوە
میللەتی دیلو هەژاری ڕو لەگریان ژیركەوە
پێ ی لەكۆتی بەندیخانەو هێشی ناو زنجیركەوە

كوردە ئیمڕۆ ڕۆژی شادیت موژدەبێ ڕۆژی نەوە
هەستە ئالاّی شێر نیشانی زەردو سورت هەڵكەوە

تف لەسێدارەو لەكوشتن بێ لەهێزی قەومی خۆت
كێ هەبووبێتن دەرتكا گەر نەبێتن لاوی خۆت
كێ بەهاوارت دەهات وەك باڕوتو ئاگر دەسۆت

ئەو زوحاكی كاوە كوشتی تێپەڕی ئێستا بەخۆت
كۆتو زنجیری لەبیرو هۆشو دەستو پێ كەوە

تەلعەیی خورشید لەخاوەر شاهی كورد لێ ی كردبوو
فرسو توركی نابوود بن پێ ی وەك ژنان مێی كردبوو
مەردو چالاكی لە خەزنەی بێ ژمارتێ ی كردبوو

ئەوچرایەی كەی قوبادی زابولیت پێ ی كردبوو
جەیشی یۆنانی كوژاندی هەستە زوو بەپێ ی كەوە

ڕۆژو شـــەو مـــن هـــەر لەناڵـــەو هێـــشی ئـــەو دەردو خەمـــەم
هـــەر کەمـــەش مونـــەی شـــەبەیخون پیـــادەگی ئـــەو شـــاجەمەم
هێزەکـــی زۆر پـــڕ لـــەغیرەت چـــەك لەشـــانی ئـــەو دەمـــەم

بـــۆ خـــەبات و ناونیـــشان چـــوونە نـــاو ئـــەمن و ئومـــەم
بـــۆ پلـــەی ژینـــت لەمێـــژوو دەم ببەســـتەو دەســـت کـــەوە

کـــورد بەمـــەردی خـــوێن ڕژێنـــە خواپەرســـتی بـــێ پـــرس
پـــڕ لـــە چـــاکەو غیرەتـــی زۆر بـــۆ خـــەبات مـــەردو قـــورس
شانبەشـــانی کوردەکـــانی ســـوریەو تورکیـــاو فـــورس

بـــەو خوێنـــەی کـــورد ڕژانـــدی و دەیـــڕژێنی بـــێ تـــرس
چـــونکی مـــاف لا بەخۆێنـــە تـــۆپ و لوولـــەی برنـــەوە

هاتـــە جـــۆش غـــیرەت لەلایـــەن پیرەکـــانی بـــێ نـــەوات
کـــەی بـــە ژێـــر دەســـتی ڕەزا بـــو خانـــەیی ڕێ ڕەوات
هەســـتە وەك شـــێران لەگـــەڵ ئـــەو کاکـــە مـــستۆی بـــێ هـــەوات

لانکـــی حـــاجی دەژێ وا قـــانع و کـــەی پێـــشەوات
پێـــت ئـــەڵێن ڕێ ی گـــەل ژیـــانی دەرکـــە هەســـتەوێ کـــەوە

هێــزی ئــازادی خــەباتت دەبتــە کــاری جــێ بــەجێت
دوژمنــت لەتلــەت ئــەکا پــەت بێتــە دامــەن دەســتو پێــت
هــەر بــەکوردی بــانگ ئــەکاتو زۆر بەمــەردی پێــت ئــەڵێت

راپــەڕە ئــەی لاوی زانــا(ســامی) تاکــەی نیــشتەجێت
وا لــە لانــو بــیرو مێــشك گــەردەنو ناوجێتــەوە

*   *   *

پێنج خشتەکی (سامی) لەسەر شیعری مستەفا بەگی کوردی

تــــۆ ئەگـــــەر دڵـــــسۆزو یـــــارو غـــــەمڕوێن وتــــاهیری
بـــۆ لــــەبۆ کوشـــتن لـــەدوومی خـــوێن ڕژێنـــی زاهـــیری
دەم دەڵێــــی فیرعـــەونی ئـــەمما هـــەر عـــەزیزی قـــاهیری

بـــــۆ فــــریبی عاشـــــقان وجـــــەزبی دڵ وا مــــاهیری
ڕەنگـــە شـــاگردیت بکـــەن میهتـــەرو نەســـیم و ســـامیری

خـــوێن مەڕێـــژە ئـــەی پـــەری ڕوو خـــوێن ڕژانـــدن چـــانییە
ڕەبـــی نەدامـــەت بێنـــە پـــێش چـــاو ژینـــی دنیـــا فانییـــە
بـــۆ ئـــەدەی وەعـــدەی ویـــصاڵت جـــاری ئـــاخر وانییـــە

چـــونکە هاوچەشـــنت لـــە ئیقلیمـــی مەلاحـــەت دا نییـــە
ســـاوەکو خوســـرەو هەمیـــشە لێـــدە کوســـی نـــادری

مـــن بەنـــەرمی دەچـــمە پێـــشی ئـــەو بەتونـــدی پـــێم دەڵـــێ
بـــۆ دەگریـــی بـــێ ئەجـــەل یـــان شـــین و گریـــان چـــی دەڵـــێ
کوشـــتنی تـــۆ فـــەرزە بـــۆمن بـــۆ ڕەقیبـــت پـــێم دەڵـــێ

هـــەروەکو ڕۆح و دڵـــی دووری لـــەپێش چـــاوم دەڵێـــی
لـــەو دڵـــەی پـــڕ دەردو میحنـــەتما بـــەدائم حـــازری

کەســینە خــوێن گــر بــە خــۆتی گــەر لــە ژێــر پامــدابنیٚ ی
یـــاوەکو خوســـرەو لەبەنـــدو ســـجنی شـــاکەیکام بـــنیٚ ی
گــەر لــەناو چــەنگی زەلیلـــی و بـــەحری پرســـەو دامــبنیٚ ی

گـــەر بـــە خەنجـــەر پـــارە پارەمکـــەی لـــە ڕێگـــا دابنێـــی
دەســـــت لـــــەتۆ هـــــەڵناگرم هـــــەرتۆم لەخـــــەڵکی چـــاتری

دڵ لـــــــەتاوان بۆیـــــــێ دەگریـــــــی جاربجـــــاریش ڕوودەکـــــا
بـــۆ بەهەشـــتی بـــاغی ســـینەی ئـــەو غـــرورڕەش ڕادەکـــا
پـــێم دەڵـــیٚ تـــۆ بمـــرە بـــۆ خـــۆت زوڵفـــەکانیش تادەکـــا

کـــافریش ڕەحمـــی بەیەخـــسیرو زەلیلـــی خـــۆی دەکـــا
ســـاوەرە ڕەحمـــیٚ بـــەحاڵم کـــە ئەگـــەر چـــی کـــافری

مـــن گـــوتم تـــۆ خـــوێن مەڕێـــژە ڕوحـــی شـــیرن ئـــەو گـــوتی
خـــوێنی تـــۆ بـــۆ مـــن حەڵاڵـــە ڕۆژی ئـــەووەل پـــێم گـــوتی
ئەوکەســـی واتـــۆی فریبـــدا ئـــاهی مـــن خـــواڕوی کـــوتی

بـــەختی ئـــەو ئوســـتادە ســـووتێ دەرســـی ســـیحری پـــیٚ وتـــی
وا کـــەتۆی بەردایتـــە گـــژ عالـــەم بەمـــەکرو ســـاحیری[1]

---

[1] واکەتۆی بەردایە گشت عالەم بەمەکرو ساحری. (دیوانی کوردی، هەولێر، ص٥٤).

چەندی کاری تۆ توانجە هێشتا من لام خەندەیە
دیتنی خورشیدی روی یار سالێ جارێکم هەیە
سامی ریزوانی غەمانو لۆمەکاری بەندەیە

کوردی لێت بێ سەد ئەمانەت هەر کە ئێمە شەو جومعەیە
تا سبەینێ قەت مەبە غافل لە زیکری قادری

* * *

من قەسەم دەخۆم بەدوو خونچەکەت
بەڕوی ناسکو دەستو پەنجەکەت
بەژانی زولفو لارو لەنجەکەت

دڵ یادی عودو سازو نەی دەکا
بڕستبو جەنگی کەی خوسرەو دەکا

بۆ هەرجێ بڕۆی دڵم لەرێتە
بێ دەنگە هەر وەك خاکی بەرێتە
لەبەر عشقی تۆ پێم دەڵێن شێتە

بۆ خزمەتی خۆت بملاوێنەوە
بۆ کەیفی رەقیب مەمتاوێنەوە

ئاهم بتگرێ بیرت فراندم
دڵ کەوی بوو لێت هەڵفراندم
شوشەی خونچەکەت بۆ لێ شکاندم

ئێستا شوشەکەی دڵم شکاوە
بۆیێ خونچەکەت سیسوو بێ ئاوە

بانگەت ئەکردم بە نوکی پەنجان
مەستت ئەکردم بە زوڵفو لەنجان
ئێستا لەسەرچی بۆ لەمن رەنجان

قاقاکەو دەنگەت قوتی رووحم بوو
لەتۆ فانی خەم کەشتی نوحم بوو

یاخودا رەقیب قەت نەسێتەوە
لەئاگر نەبێ جێی نەبێتەوە
گرتەی خودابێ قەت نەکرێتەوە

هەرچەندی سامی لەخەونی شەوان
خەلاسی نابێ لەدەستی ئەوان

* * *

با بەدڵ بڵێن ئەعوذوبیللا
ـە ئیشو کارمان بڵێن بسمیللا
نەصرەت وەردەگرین وەڵلا وەبیللا

هەرچی وانەبێ ئەعوذوبیللا
ناگا بە مەقسەد حاشا وەلیللا

هەرچی کەبوبێ بەخوا مردووە،
وەختێک دەبینی کەوا زندووە
بەعزێک دودڵن هەر دەڵێن کوا

کەینێ خوا فرموی بێ دەنگو زووە
ئەوا ئایەتی بۆ سادیربووە

هاوار سەد هاوار بۆ شەخسی دوڕو
لەقیامەت ئەڵێ ئەو ڕۆژە خۆ بوو
ئەمن وەحشی بوم ئومێدم نەبو

گوێی خۆم نەدایێ ئەوەی خوا فەرموو
کە فەرمووی زالیکەل یەو مولحەقوو

بیللا ئەو رۆژە کەڕاستەو دەبی
خودای ناردین هەزاران نەبی
پاکیان پیَ گوتین چی بوبیو دەبی،

ڕێگای ڕاستیان گۆکەس بزرنەبی
واڕێگا دەرکەوت کەس کور نەبی

خۆ من واز ناینم لەخاڵقی خۆم
بەخۆم دەزانم بەخوا هەر دەڕۆم
هەموو سەروەتی ئەمریکان و ڕۆم

مولکی بەریتانی باوی بە ئەستۆم
من هەر فەقیرو کە موحتاجی تۆم

خودای نەدیدەم ئەمن ناوێرم
چەند شت لەدڵدا بەتۆی دەسپێرم
هەرچەندی برسیم بەچاو هەر تێرم

هەرچەند فەقیرو بیَ خێرو بێرم
ئوممەتی فەخرم بەچەشنی شێرم

گـــــرتنی ڕێگـــــای ڕاســــــت بـــــۆ ئێمەیـــــــە
چـــــونكی لــــــە قورئـــــان ئیـــــشارەت هەیـــــە
لـــــــەپاش ناخۆشـــــــی کەخۆشـــــــی هەیـــــــە

نەفـــــــسی ئایەتـــــــە بـــــــێ هەوەنتەیـــــــــە
کـــــەوا ئایـــــــەتی عوســــــــری یوســــــــرەیە

چـــــاترین کەســــێ کــــــە هـــــات بـــــۆ وجـــــود
وەك دەكـــــــــەن شـــــــوكر واحیـــــــــدو وەدود
دەژیـــــــن لـــــــە دنیـــــا بەپـــــــشتی مـــــــەعبود

جەیـــــشی تەپۆیـــــە شـــــرطــــەی عەنكـــــەبود
بـــــڕوای پـــــێ دەكـــــەن مەســـــیحی و یـــــەهود

ئـــــەی خـــــوا پەرســـــتان وەرنـــــە نەدامـــــەت
هەرچـــــــی بكـــــاتن نوێـــــژو ئیقامـــــەت
یـــــا بڵـــــێ شـــــێخم صـــــاحیب كەرامـــــەت

بـــــــەدیاری دەخـــــا ڕۆژی قیامـــــــەت
خـــــوا بـــــو خـــــوا بـــــو یـــــا بـــــۆ زەعامـــــەت

سـەری حیکمەتان لـەخوا ترسانە،
لـەخوا ترسەکان سـامیان گرانـە
چـونکە ڕێگایـان، ڕێگـای ئینسانە،

نـەمیم و حەسـود حیزبـی شـەیتانە
ڕێگـای خواپەرسـت ڕێگـای قورئانـە

لەری ی یەکیتیی میللەتەکەم

قــــەلبی مــــن گـــەر چەشـــنی لالــــە بێتونـــەوتی تـــیٚ بکـــەن
ئـــاگری دوژمـــــن بێتـــەگیانم وەك چـــرا مـــن پـــیٚ بکـــەن
شەقـشەقی کــەن گۆشــتو ئێـسقان یــەك بەیــەك خێــی تێبکــەن

بـــیٚ تـــرس مـــن دێمـــە مەیـــدان حوکمـــە ئـــازادیم دەویٚ
گـــەر نەســـووتێمو نـــەخنکێم چـــۆن هـــەژارم ســـەرکەویٚ

نەچـــمە نـــاو جـــەرگی هـــەژاران شانبەشـــانی وەك بـــرا
روحـــو لاشـــەم ئـــیش نـــەکا بـــۆ میللـــەتێکی حـــەق خـــورا
بەوشـــەوی پـــڕ ترســـووتاریك مـــن نەســـووتێم وەك چـــرا

کۆمـــەڵی دامـــای هـــەژاران چـــۆن دەبیـــنن بـــچنە پـــێش
لـــێم گـــەرێن مـــن بـــا بســـوتێم ببمـــە خـــاكو خۆڵـــەمێش

ببمـــــەخاکو خۆڵـــــەمیش بـــا تـــا هـــــەژارم پـــیٚ بگـــا
بـــا بـــــسووتێم بەڵکـــە گـــەنجو لاوەکـــانم تـــیٚ بگـــا
بێتـــە مەیـــدان خـــوێن برێـــژیٚ تاحـــەقی خـــۆی پـــیٚ بگـــا

تـــا بزانـــیٚ غـــەرقی خوێنـــە کـــیٚ حـــەقی وی خـــواردووە
بالـــە بۆحـــەق خـــوێن برێـــژیٚ دەرچـــیٚ دوژمـــن تـــا زووە

تـــا لـــەناو میللـــەت نـــەمینیٚ فیکـــری ئینـــسانی دەنـــی
نـــەك لـــەناو میٚـــشك بمـــینیٚ ببتـــە مـــاددەی بۆگـــەنی
شـــەعبی چـــاکی پـــیٚ نـــەخۆش بـــیٚ بیٚتـــە حـــالٚی مردەنـــی

خۆشـــە مـــردن بـــۆ بـــەلاٚی وا هـــیچ و پـــووچ وپـــڕ خەتـــەر
نـــەك بـــژی عامیـــل بەبرســـی و روتـــو قـــووتی و دەردەســـەر

(ســـامی) قوربـــانی گـــەلت بـــە قـــەت مـــەژی بـــەو زیللەتـــە
هەرکەســـــیٚ بمـــــریٚ لـــــەریٚگای نیـــــشتمان و میللەتـــــە
نـــامریٚ هـــــەرگیز دەمـــــینیٚ چـــــونکی خـــــاوەن غیرەتـــــە

خـــۆت بـــەقوربانی گـــەلت کـــە فـــەرزە قوربـــانی لـــەبۆ
نیـــشتمانی حـــوڕو سەربەســـت ئومـــەتیٚکی ســـەربەخۆ

وایـــــــه

لاوی کـــــورد قوربـــــانی دەربـــــیٚ شۆڕشـــــیٚ بـــــەرپیٚ دەکـــــا
کـــاتیٚ تاریــــك بـــوون لـــەرێی گــــەل وەك چـــراخۆی پـــیٚ دەکـــا
رۆڵـــە رێـــی ئـــازادی میللـــەت خـــوێن دیٚ پرســـی پـــیٚ دەکـــا

پێـــی دەڵـــیٚ مـــن ئـــاوی داری حـــوڕو ئازادیمـــە هـــەر
شـــین بکـــەم لـــەو نیـــشتمانەی بـــۆ هـــەزاران بێتـــە بـــەر

داریٚ ئاوبـــــدریٚ بـــــەخوێنیٚ بێـــــشکە هـــــەر بـــــەردەدا
هـــەر بەخوێنـــە دوژمـــنی گـــەل دەســـت لـــەخاکت بـــەردەدا
فاشـــی دیٚ گـــەر خـــوێن نەرێـــژی ئـــاگرت تـــیٚ بـــەردەدا

خـــوێن و تێکۆشـــان نـــەبیٚ لات دەبیـــە رووتـــو دەربـــەدەر
فـــەرقی کـــانی نێـــرە یـــا مـــیٚ شـــێر لـــەلانیٚ بێتـــە دەر

خـــوێنی ســـورت گـــەر نەرێـــژی یـــا لەبەنـــدو هەنـــدەران
دەبنـــە عەبـــدی خوێنمـــژان و دیلـــی دەســـتی نۆکـــەران
جـــا بـــەهێزو خـــوێنی ســـورت هـــەروە شـــاخ و ســـەنگەران

ببیـــە لاوێکـــی بـــە(ســـام) بۆکـــوردی مـــەردی پـــڕ هونـــەر
بـــۆ هـــەزاران خـــوێن برێـــژە تـــاجی ژینـــت بێتـــە ســـەر

پێنج خشتەکی (سامی)
لەسەر شیعری قوباد جەلی زادەی شاعیری لاو

قــــەڵای (غەمـــدان)و کوێـــستانو هـــەواری نەوبـــەهار هیـــچە
ئەگـــەر خـــارای قەرەیـــدوون بـــێ لـــەئاڵتوونیش دەوار هیـــچە
تـــــەڵاوو گەوهـــــەرو دوڕی جیهـــــان بـــــابێ بـــــەبار هیـــــچە

((کـــەتۆم یـــار بـــی عـــەزیزی مـــن هـــەزارو یـــەك نـــەیار هیـــچە
لەراســـت زەبـــری تفـــەنگێکا ڕمـــاحی بـــێ ژمـــار هیـــچە))

ئـــــەتۆ نـــــازانی ئـــــەو یـــــارە چ شـــــیرینو چ یارێکـــــە
چ بـــــاڵا بـــــەرزو قـــــەدباریك، بـــــەنازو چـــــاوخومارێکە
کـــە بـــۆی عـــەتری هەناســـەی بـــێ هـــەتامردن بەجارێکـــە

((بـــەهاری رووی بـــەهادارت بەچـــوار فەســـڵە بەهارێکـــە
لـــەلای بـــاخو گوڵـــستانی وەنەوشـــەو لالـــەزار هیـــچە))

لـــەبێ مـــەیلیت لـــەناڵینو لەدانـــەی خـــاڵو نـــاوداوم
بـــەئاگری عیـــشقی تـــۆ جانـــە لەچـــەیوانت کـــە ســـووتاوم
بەخۆشـــت بـــاش کـــەدەیزانی هـــەموو عـــومرت بـــەباداوم

((کـەمن ئـەم دەنگـە ناسـکەی تـۆم لەبـەرگوێ بـێ چـرای چـاوم
چ حاجـــەت ســـۆزی موســـیقا، کـــەمانو عـــودو تـــار هیـــچە))

بەپێـــچەی مـــەکرو زوڵفانـــت لـــە مـــن دووبـــارە داپۆشـــە
دڵـــی مـــن تـــۆی لـــەناو دایـــە لـــەناو قوڵپـــەی گــڕو جۆشـــە
بەهەشـــتو بـاخی نـــەمردوودی، بـــە بـــێ تـــۆ بـــێ لـــەلام بۆشـــە

((ئەگـــەر سـیروانێ هەڵبەسـتم بـەئاوی چـاو لـەلام خۆشـە
کەچـۆن مەعلوومـە دڵـداری بـەبێ گریـانو زار هیـچە))

لـــەبۆ کوشـــتن چ بـــێ رەحمـــە، چ غـــەددارو چ بـــێ باکـــە
ئـــەوا کوشـــتن ئەنیـــسیتی، بـــەرووی رۆژی کەروونـاکـــە
لـــەبرۆای تـــۆ کەعاشـــق هـــەر بناڵێنـــێ وەهـــا چـــاکە

((کـەزی ئیشکـچی مەمکۆڵـەت لەمـەو بـەدوا لـەبۆ ناکـا
کـەزانی عاشـقی شـەیدا، رقو خـەوفی لـەمار هیـچە))

خەزێنـــەی حوســـنی تـــۆ گیانـــە دڵو بـــیری ئـــەوا ســـەندە
کـــزەی کـــەیفو وەفـــاداری بـــەدوو لێـــوو دەمو خەنـــدە،
لـە((سـامی)) گـەردەنو مـل وەك خۆتـەن خـوانو سـەمەرقەندە

(دڵـــی زاری (جـــەلی زادە) بەئەگریجـــەت وەهـــا بەنـــدە
تـەمای بـۆ سـەرفیرازبوونو ئومێـدی بـۆ قوتـار هیـچیە!))

دڵـــــــم دەنـــــــــاڵی زۆر بەحـــــــــەزینی
جـــــــارێکی نــــــــەبو چـــــــاوان هــــــــەڵێنی
بۆکوشـــــــــتنی مـــــــن پەرچـــــــەم دەژێنـــــــــی

دەرمـــــــــانی دەردی دڵـــــــــی غـــــــــەمگینی
وەك پـــــــەلکو خونـــــــچەی گـــــــوڵ یاســـــــەمینی

ئەی مانگ

چۆن راوەستاوی لە بۆشی ئاسمان
رۆژو شەو لەرێی سوڕان و دەوران
لەدەوری زەوی لەبن ئەستێران

بۆ وا بێ هۆش و بێ دەنگ و ماتی
هەر دێوەچی بێ وەعدەو کاتی

لەوهات و چونە نیشانت چییە
ئەتۆ چت دەوێ مەرامت چییە
پەروەردگارو خودانت چییە

بۆ بێ هۆش و بێ دەنگ و ماتی
هەردێو دەچی بێ وەعدەو کاتی

بێ دەست و زمان بەکەس ناوەستی
ناحەسێیتەوە دەمێ ناوەستی
بیرو بڕواکەت بابێ ڕاوەستی

بۆ وا بێ هۆش و بێ دەنگ و ماتی
هەر دێوەچی بێ وەعدەو کاتی

بۆچـــی پـــێم نـــاڵێی یـــادی چـــیت هەیـــە
لـــە کـــێ دەترســـی ســـامی چـــیت هەیـــە
لـــەو کائیناتـــە کـــانی چـــیت هەیـــە

بـــۆ وا بـــێ هـــۆش‌و بـــێ دەنـــگ‌و مـــاتی
هـــەردێو دەچـــی بـــێ وەعـــدەو کـــاتی

رۆڵـــــه

تـــۆ مەبـــە پیـــاوی ئـــەمو ئـــەو گـــەل فرۆشـــی قـــەت مەکـــە
رێگـــــری ژیـــانی هـــــەژارو حەلقـــە گۆشـــــی قـــەت مەکـــە
بـیری مـــردن لـــەو گەلـــەی خـــۆت یـــان نەخۆشـــی قـــەت مەکـــە

هەرکەســـێ کۆسـپەی لـەرێگای میللـەتی خـۆی دادەنـێ
غـەیری تـف بێـشك لـە مێـژوو هیـچی دیکـەی نـادەنێ

عەیبـــە سەرشــــۆڕکەی بـــەدینار لاوی تــــازەی نەوجـــەوان
تـــۆی لـــە شـــاخی نیـــشتمان دا بـــۆ شـــەبەی خـــونی شـــەوان
نـــەك لـــەرێ ی بێگانـــە جاســـوس ببیـــە خـــوبزەو پاســـەوان

مـــــەردی میراتـــە لـــەکوردان وا لـــەبۆ تـــۆ مایتـــەوە
قـەت شـەرم ناکـەی کـە کـوردی بۆچـی پاڵـت دایتـەوە

بـــۆ ســـەرت ســـوڕماوە رۆڵـــە کـــەس کەســـێکی کـــەس نییـــە
هەرقـــسەی گـــەورەی بـــە بـــێ کـــار نابتـــە مایـــەو بـــەس نییـــە
خـــوێنی لاشـــەی خـــۆت نـــەبێ تـــۆ هـــیچ کەســـت دەربـــەس نییـــە

بـــۆ هـــەژاری و دیلـــی خـــەڵقی کـــەس حـــەقت ناداتـــەوە
خـــوێن کلیلـــی دەرکـــی زوڵمـــە کـــەس نییـــە لێـــت کاتـــەوە

خـــوێنی چـــینی خـــوێن رێژینـــه خـــوێن لەچـــاو دەســـڕێتەوە
ئـــــەو لەمێـــــژوو زۆر بەنرخــــەو ژیـــــانی پـــــێ دەکرێتـــــەوە
هــــەر بەخوێنـــە شــــەڕ لــــە ناوچـــوون بیکــــوژێ‌و ببڕێتـــەوە

ســولحی گــشتی بێتــه کایــەو ژیــنی رۆژئـاوا و هــەلات
هێمنـــی داری بەریـــداو ژیـــنی هاوبـــەش بـــۆ خـــەلات

بـــۆ خـــەبات ناکـــەی لـــەبۆ ژیـــن بێیـــە رێـــزەی میللـــەتان
ببیـــە هاوبـــەش بـــۆ گـــەڕانی شـــاخ‌و دەریـــای نـــاو جیهـــان
وا وەکـــو مورغـــان دەســـوڕێن دەچـــنە نـــاو ئەســـتێرەکان

رۆڵــه بۆچـی وا بــەبیٚ(سـام) پــەردەت لــەڕوت دادایتــەوە
بـــیری دوژمـــن وا لەشـــاخ‌و مـــاڵ‌و مێـــشکان مایتـــەوە

* * *

ئـــــــەو ئەرزەکـــــــە فـــــــاخیرە خومـــــــۆلکێکی خودایـــــــە
فەرشـــــی بەشـــــەرە مەعـــــدەنی پڕچـــــەتری ســـــەمایە
کەوکـــــەبی تەســـــبیحە بـــــەلا ڕۆژیـــــشی چـــــرایە

مـــــەخلوقی ســـــەری لەهـــــەواو کـــــەیفو ســـــەفایە
قیـــسمێکی حـــەیاتی نییـــە تـــا ڕوحـــی قەزایـــە

ئادەم و ئیدریس و صالح و نوحە لەوێیە
خدرو صاحێبی یەدی بەیزا کە لەوێیە
عوزێرو یونس و ئیزحاقە لەوێیە

سەییدی ئینس و جنن و مەلائیك کەلەوێیە
کەعبەو جەبەلی قودسە وەهەم توری سینایە

مەزرەعەیی ئاخیرە بۆ یارانی وەفادار
هەستن لەخەوی غەفڵەتو ئەی ئادەمی هاوار
خوێن رێژی لەبۆ موشریك وخوێن رێژی ریاکار

مانعە خالق یادی بکە هەر نەبی جارجار
هەرچی کە ئەکەین حەفیزە هەتا رۆژی جەزایە

شەمس و قەمەرو کەوکەب و ئەو ئەرزی بەبوڕکان
وەك دەهەژێ لەو ڕۆژی کە جەولانە لە بەحران
ئینزارە لەبۆ جنن و بەشەر بۆ هەموو حەیوان

بێ سودە گرین و جەزەع وەڵلاهی بەقوڕئان
ئەو نەفسە بەدە ڕۆیی بڵێن کاری کرایە

خالقــــه بـــــۆجنو بەشــــەر بـــــۆ زەڕڕەیـــــی مــــسقاڵ
بـــی نـــۆرە لــــەبۆ حـــەزرەتی کـــرد شـــەرتە بـــۆ جالجـــال
ئـــەو وەختـــە کـــە مەعلومـــە لـــەخوا ئوممـــەتی بـــێ حـــاڵ

وێرانـــــە ئـــــەرز بـــــەنزولی ئایــــەتی زیلـــــزال
هـــاوارە بـــە حـــاڵی منـــی وەك نیمـــە بەقایـــە

ئـــــەو نفـــسە بـــەدە موســــتەحەقی ئـــاگرو عەزابــــە
غافڵمەبـــــە بۆخـــــۆ لەبــــەینی خەوفوڕجابـــــــە
دائـــــیم لـــــــەفکرکردنی ئـــــــەحکامی خودابـــــــە

تـــۆدوری بـــوغزو حەســـەدو دوڕوویـــی ڕیایـــە
ئینعـــامو کـــەرەم مەرحەمـــەتو ڕەحمـــی لەلایـــە

ســــانعی ئینــــسانوجنو حەیوانـــــە بـــــــەملیار
مـــــەخلوقی هەیــــە بەلاکــــە پــــێم نایەتــــە ئــــەژمار
بـــــەعزێ ئەزیـــــەتو غـــــەم هەردەمـــــە فکـــری لـــــەئازار

مەخـــسودی کەســـەترە دەیـــەوێ ڕوویـــی لەســـتتار
ڕوڕەشـــە چـــونکی لـــە دنیـــا بـــێ حەمـــدو ســـەنایە

واباشە بەشەر بژیی لەسەر وەسیەتی لوقمان
ئەوکەسی تەختی هەیە ئەو مەشهورە بەسوڵتان
زیخی عەدل هەڵخا وەکو داودو سولیمان

زیللەتی میللەت لابەرێ وەکو یوسفی کەنعان
بێ چارەیە ئینسان لەکەری ڕووی لەهەوایە

ئەی نفسە بەسە توبی خودا روکە نەدامەت
بێ عوزرو بەهانەی بەخودا رۆژی قیامەت
عالەمو ئومەت حەزرەتی شێخی بەکەرامەت

دەردەکەوێ مەخسەدی خوا بو یاخو زەعامەت
دەفتەری ئەعمالی دەدەنێ و وەختی سەرایە

ئەی ئەرزە کە مەشهوری بە گەورەو کەبەرینی
میوانە لەلا فەخری عەرەب شاهی مەدینی
ئالوسەحابو شوهەداوو خوێنی برینی

مژەیی حەشرە بەشەر لەیەکەم خەبەرینی
چ تونەو چ تیژە دەبینن کە چ هەرایە

ئەو رۆژە دەهەژێ بەدەنو جەرگو هەناوت
بێ کەڵکە گرینو جەزەعو وا ئەشکی بەتاوت
بۆخۆت بگری هەتاکو خوێن دێ لە هەردوچاوت

وەرە پێش بەخۆتو دیوانت سامییە ناوت
شیعرو کەلامت حازرو مەوجودە کەمایە

* * *

ئەلیاسو خدرو صالحو داوودو سولێمان
یەعقوبو عوزێرو مەسیحو یوسفو کەنعان
یەحیاو ئەسکەندەرو زەلکفلو حەزرەتی لوقمان

شاهانی زکرکردنی مەعلومە لە قورئان
وا لەبۆ خاتری حەزرەتی لۆلاکە بە بورهان

دەنگی سەیدی جنو بەشەر دێ لە مەدینە
بۆدینی خوداوەندی تەعالا کە ئامینە
مژدەیی نەصری لەدەستە بۆرەجمی لەعینە

بەدکاری نەکەین لەنەمیمی بۆچی چەقینە
خانەیی نەممامی ببینن وادەبێ وێران

نەو زاڵمی توشی عەزاب و قەهری خودابوون
صاحبی عیزو سەڵتەنەتی باغی سەبابوون
بەقەهری خوداوەندی عەزیم گشتی فەنابوون

وا بەتەجبور ڕو لەدەری داری بەقابوون
شابەهمەن و تەیمور بەختەکو قەیسەری توران

هەرچی لەدینی حەزرەتی فەخرولعەرەبیبی
قەت نابێ لەناوبەرگی زوڵم داو غەزەبیبی
دوشمنی ئەڵلایە یەقین هەرچی کە نەبیبی

مەعلومە لە شەیتانە کە هەرچی عەسەبیبی
لەغەلغەلەدا خالی دەبی هەینێ لەئیمان

حەقە هەر خۆم و لەبۆ خۆم ڕوبکەمە زاری
بۆ ڕۆژی فەرمویەتی قورئان و عەدەی باری
قەهری غەزەبی خوا دێ وەك بارانی بەهاری

نەمامی ببین لەدڵی ڕونی بوخاری
ئیسپاتی نەمیمی کە دەکاو کومەڵی مەروان

بەسیە غروری ڕوو لەهەواو حوبی جیهانی
قەهری غەزەبی وەستاوە هەتا نەخفەی سانی
مەیلی حەقیقەت بکە تا لەو عومری جەوانی

تۆ حەسەناتت بێنە لەبۆم پێم بڵێ کانی
بۆ ڕۆژی کەوا خێروشەڕت وەزنە بە میزان

هەر صاحێبی ئیمانی سەحیح ئەهلی نەعیمە
ئەو دڵی پڕ حەسەدوشکە خەڵقی جەحیمە
ئەو لەعنەت لەسەرە کە دەخوا ماڵی یەتیمە

ئیسلامی سەحیح کە دەڵێ لەو پەندە بەریمە
دڵی ئەوکەس عەرشی خودایە دورە لە شیتان

وەسفی بەچاکی ئیختیاری خوداوەندی عەزیمە
بێ بابو وەلەد قادرو قەیومو قەدیمە
بەننایی ئەرزو جننو بەشەر عەرشی عەزیمە

ڕاحیمو ڕەحمانو سەخی جەنناتو نەدیمە
بۆئەوە بەخشینی لە جەننەت حۆریی و غیلمان

ئـــــەو ژیـــــانی کـــــە دەژیـــــی مردنیـــــشی بـــــۆ هەیـــــە
وەختـــــی ژینـــــت دەبینـــــی ئاخریـــــشی بـــــۆ هەیـــــە
جەننـــــەتو دۆزەخ تـــــەمام حەشـــــرو میـــــزان بـــــۆ مەیـــــە

بـــەس بگریـــێ ســـامییە رێـــی نەدامـــەت تۆبەیـــە
روت لـــەخوا وەرمـــەگێرە رو لـــە ئـــەو بکـــە ئـــەی جـــەوان

* * *

تـــاك

صـــــاحبی هـــــادی، جـــــەللادی عـــــادی
فیـــــسقو فەســـــادی دەبێتـــــە شـــــادی

* * *

ئەگـــەر بـــەمن ڕازینـــە مایـــەی خوشـــی زانینـــە
دەزانـــی ژیـــانی ئینـــسانی نـــەزانی بزانـــی ڕەزانـــی

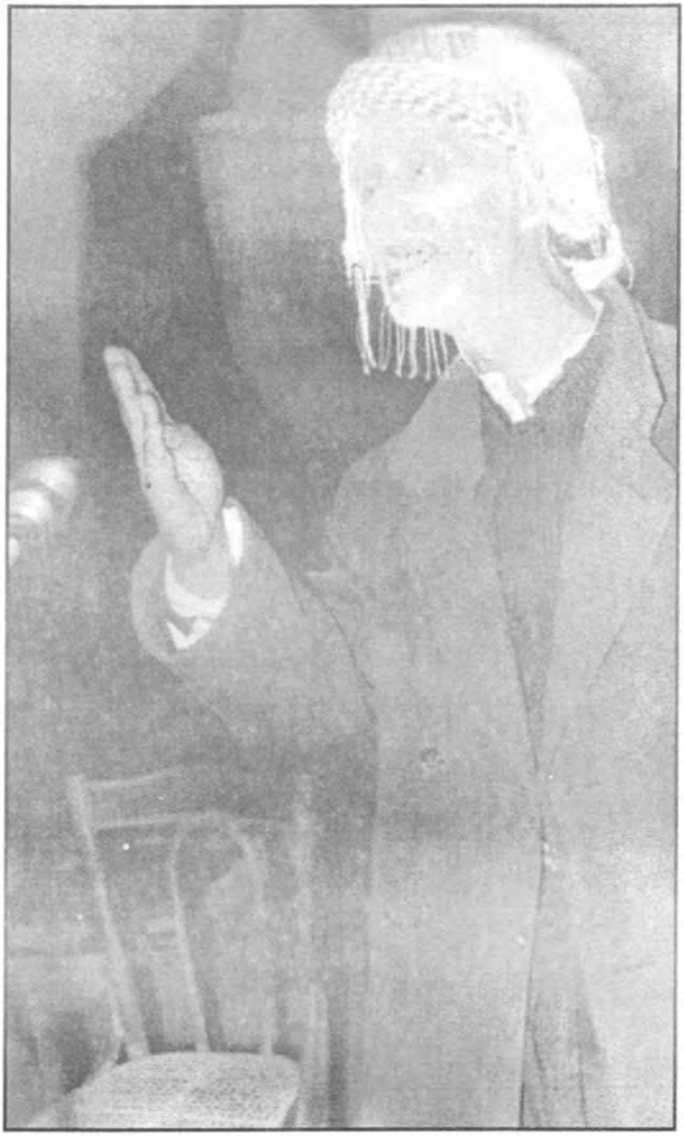
* * *

سەرشـــۆڕ و کالـــەك دڕاو برســـیو نـــان و دۆبـــڕاو
هـــەر لەپـــەناو پێـــچانو یـــان بـــیرو بڕواکـــڕاو

وێنەو بەڵگەنامەکان

سامی عەودالّ

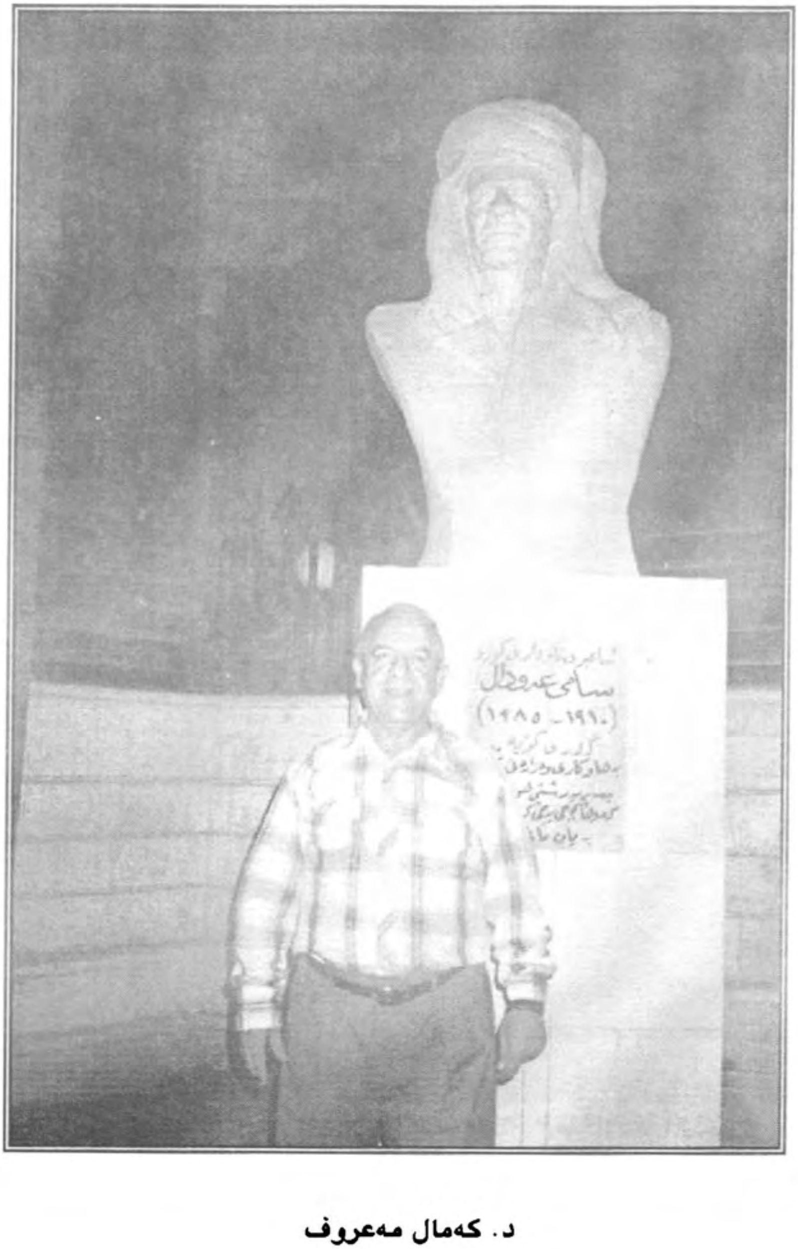
سامی عەودالّ لەکاتی خوێندنەوەی شیعردا

سامی عەودالْ

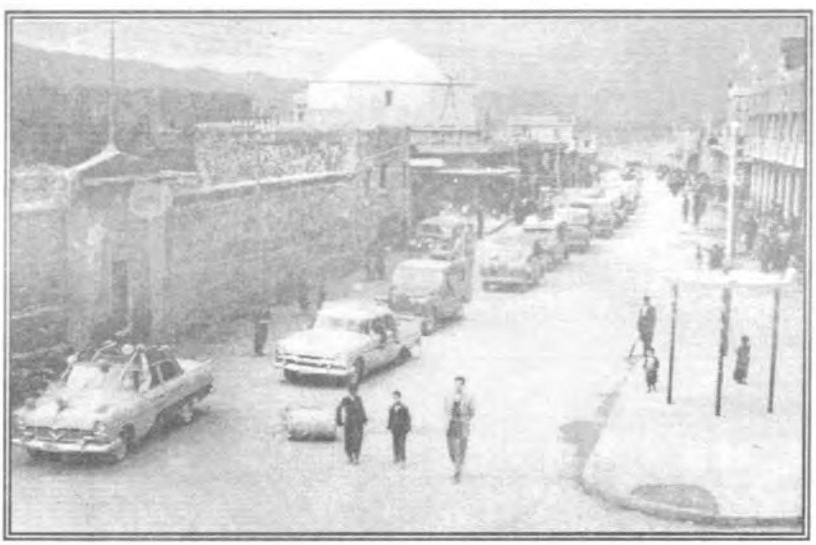
(سامی عەودالْ) لەبەردەم پەیکەری حاجی قادری کۆیی

د. کەمال مەعروف

پەیکەری (سامی عەودالّ) لەبەردەم کتێبخانەی گشتی کۆیە

وێنەی (کۆیە) لەسەردەمی سامی عەودالّدا

د. کەمال مەعروف و سامی عەودالّ

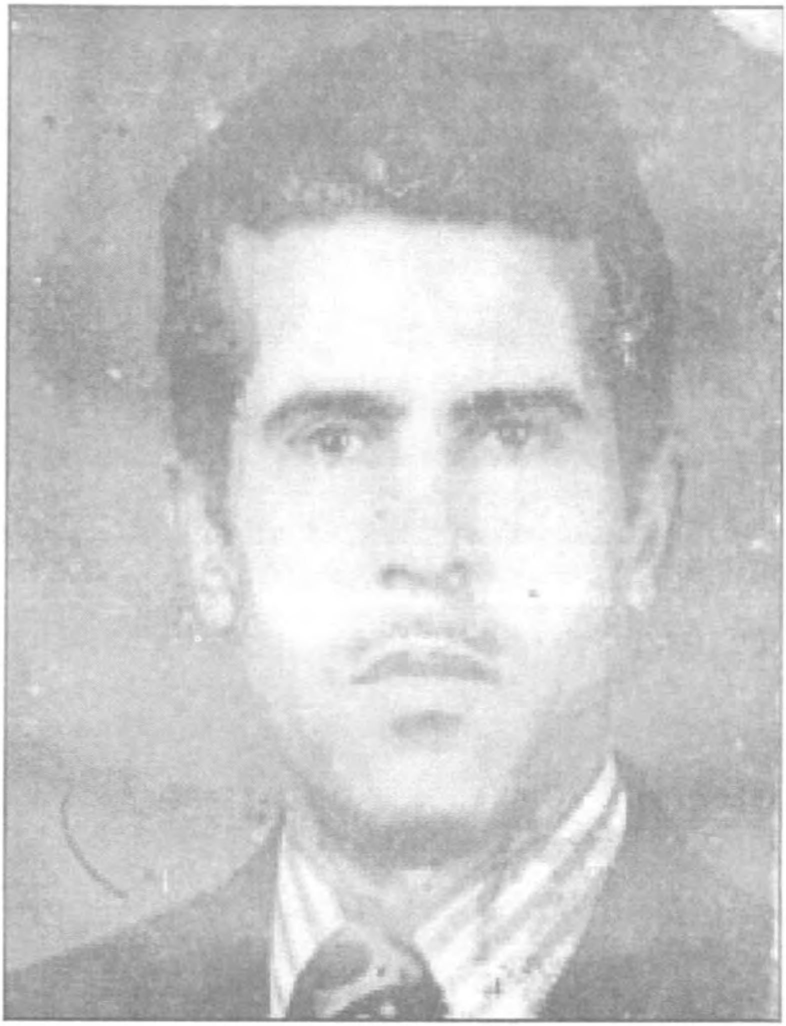
د. کەمال مەعروف و سامی عەودالّ (١٩٧٥/٢/١٣) کۆیە

باخچەی ماڵی (سامی عەودال)

ژووری سامی عەودالی شاعیر

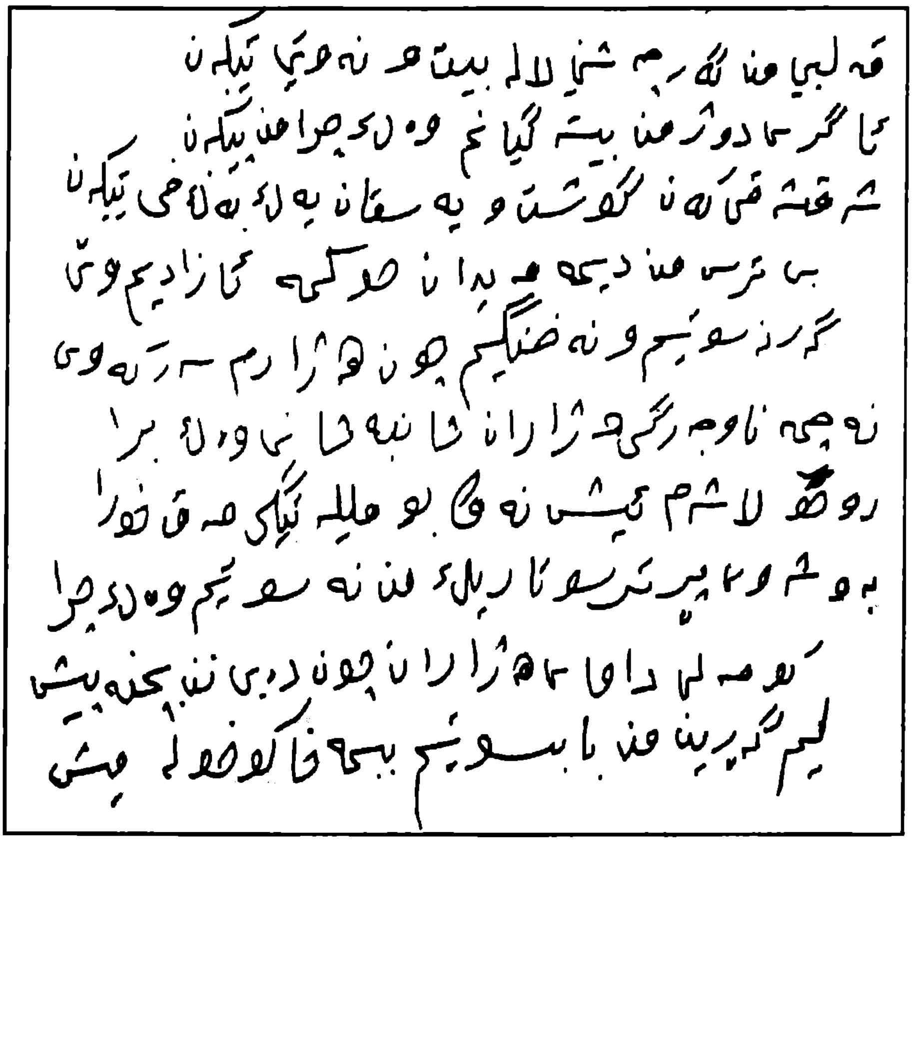
مەلا زاهیر کوڕی سامی عەودالّ

خاتوو بەدری کچی شاعیر، کە لەگەڵ باوکی دەژیا

قەلبی من گەر چەشنی لالە

بەدەست خەتی شاعیر

بسمه خالق خوله عیشی با تاهـ زارم بس بقا
بابسوتیم به لکه گه نجو ولا وه ها نم تی بقا
بیته مه یدان خوینا بر یژیا تا مه فی خوتای بکا

تا بزانی خه رقی خه بینه ئی صه فی وی خوا ردوه
باله بو حه ق خوین بر یژیا ده یصی دو زعه تا زوه

تالا تا وه لیه ت نه فینی فکری انسانی ده کا
ذ له ر له نا و میللهت بسی نی بیته حال ده س بو گه یا
شه حبسی چاگی بی نه خوش بمه بیته حالی مردنیا

خوشه مردن بو به ولا ته و اهیچ و بو جویر خه نه ر
نه له ر بژیا ها میل به بریو رو تو قوتی وه ورده ر
(ساعی) قه د ربا نه گه له ته به قه ت هه ژی به و زیل له نه
ده ته نه ستی بم ره ما ریگا ی نیشتمانه فیلم نه
تا مری هه ر لیذ ده می نی یه نگی خاو نا ضره نه
هه ت به قه د ربا نه گم له ته له فه رزه تقور بانی لم بو
نیشتمانی صه بر وسه ر به ستی ئه وهه م بی گی سه ر به خو

ئەی وەتەن تۆچی لە بۆ من

بەدەست خەتی شاعیر

(٤٠) بالسەکلەکەی و دەروان وشاهید

ئەی وەتەن تۆچی لە بۆمن خۆشوشادی چێنەدەیە

باغی پڕگوڵ دەنگی بولبول سازی فیردەوسێنەدەیە

هەندێ بەرزی نیرگزین و سەوزی بولهەوم یاسەمین

باخی ئاڵی گوڵ لە گێوان خاو و نەسرینەدەیە

سێوەیەد وێنەی شاڵ و ماچی لە ورەی حانی دێش

هەندێ بەو نەوەی هیرو بوتان هەیە

رۆنی سپیان گشتی یەکتر نەقشی بەرنجی و نیتر زۆری خۆ

مێش و دەوشاوتە بە زۆری را وەیە گڵوی نیشانەدەیە

خۆشەنارو ناسک هەرمێ هەمە لوژەوەم گەلاز

باغی پڕمێوە وئەو وبادام وسێو نەخشینەدەیە

سیبەری ئەو گوڵ پڕو چنار و ئاو و ماڵی هۆشەنگ بێت

~~[illegible]~~ جابە منی چی تۆ یە بپڕو

تاوەکو بەفرەی ... نیەدەیە

ئا و سا کە را وسا کەرە ھا نیستە ئوگی سە رصی ھەڵ وەراند
ھیشتا نالیم ئەسا وە ئەن تەو سەعچو ئا وا نیتا ھە یە
تیپی ھارگە رئاشی ئازا دسازە گیرسا گە ر بە خدیێ
بتە سە رەپاھ ردەنالی خاکی فەم شکینا ھە یە
(سام) و ھیزسا ھا رگەرازە بویستە کەوھێ نەی خەرەنگ
قارە ھانە رێنج دەلێ تەو رەی ھسا نا ھە یە

بەچکە کوردێکم

بەدەست خەتی شاعیر

(٤١) منیش بیا شلێر

بەچکە کوردێکم لە کوردی عیراق
وەتەنم پێیچ دەکەم خۆش تووم فیراق
لە ناوی وەتەنەکەم وەکو بەتێ خەوم
صلحی بۆ نیسی قوس بەختەوەری تیا دەژیم

بابم وەک بە راوی وە گولزارەکەی
جوانیا زەوری بێ بەر زەوی زارەکەی
وەختێ پیا ناو خۆشەویستیا کەلام
بلێن جەنەتە وەلێ دار و سەلام

کە هاتە نە بەر رەنجی هەژار
زەنیان کردیە خوێنی هەژار زوردار
لێو خاکێنا زەوی دلی بێ سەروەددار
دەیکەن بە پارە لە قەی ئیستعمار

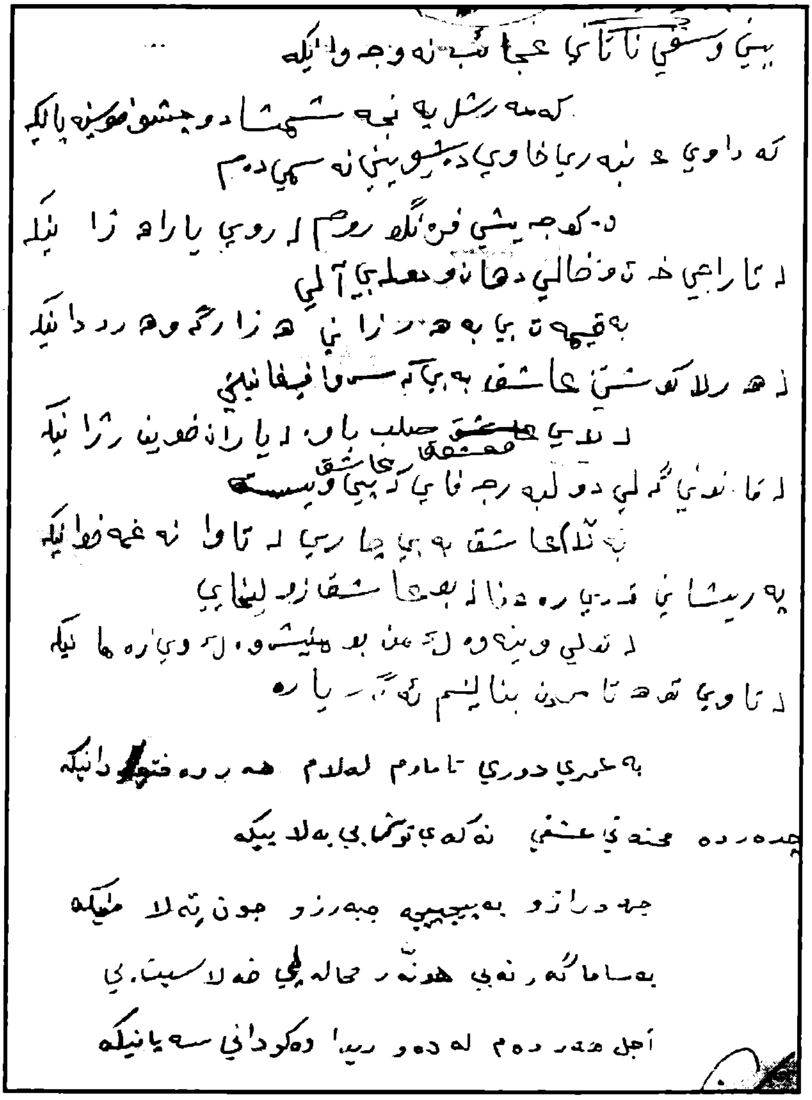
دار و گیا ژاکاو و بەدەن بەخوێن
لەسەر تەمسالەبەر بەر بیگاو شوێن
ترسیان نییە لە گەل لە باران
لە سەر شەو ساسە رێگەی هەژاران
تێکە کە کوردینا لەگەڵ بیرا قان
هەژار و هێندێک ئەم تاکە و دەرینان
غایەکان رەگەزەو خەبات بە ریش
بە رێگای عائیلە دەبێ مریم بە بەش

شکاندنەکانتان و هاوڕێ و وزان
ردوره و ۲ مێژوو دەروایی وچان
د تامەر صەلەهێ تەبە قاتە
لە وەچە لە دێ جێلی وەفاتە
قصانانی بێچە غایەتمەساقیە
لەکەشێ لە پرزاکەی فەرقیە

یەکەم شیعری شاعیر

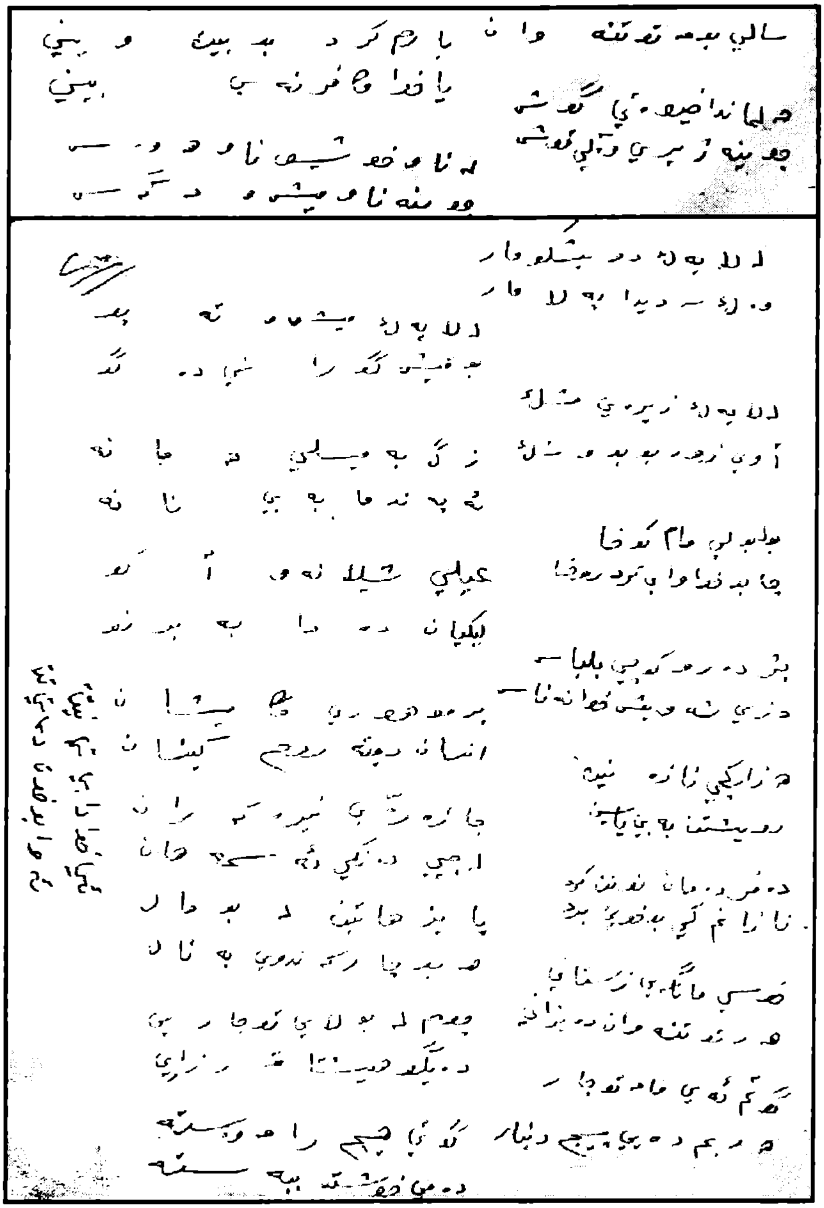
ببینی وەسفی ناتانی

بەدەست خەتی شاعیر

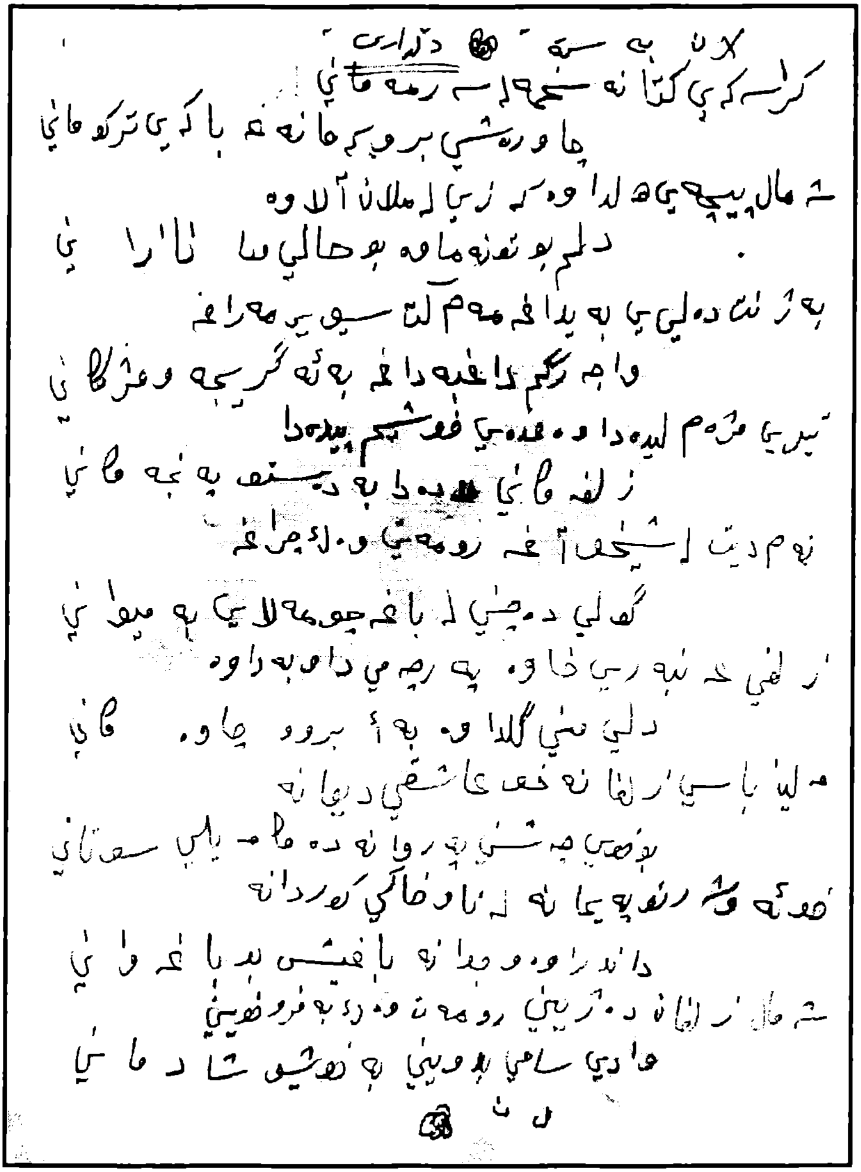
شیعری تووتنەوان

بەدەست خەتی شاعیر

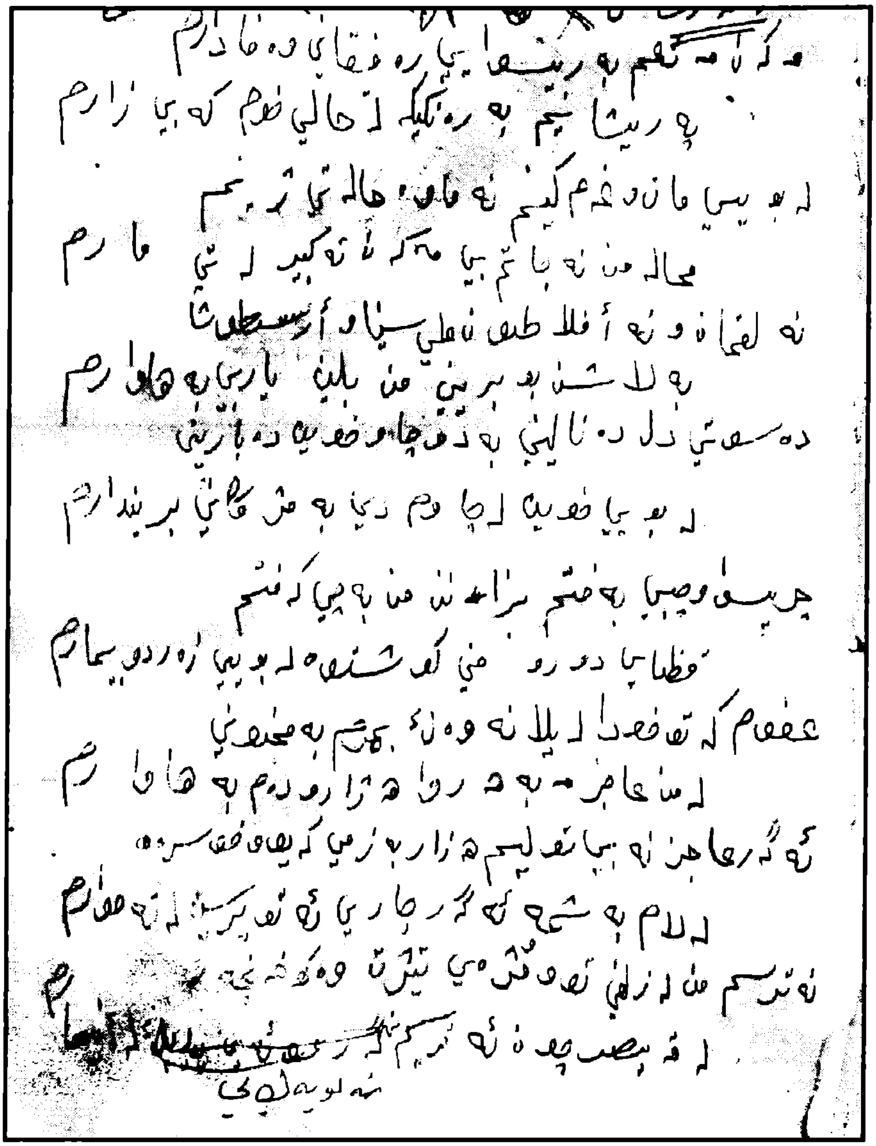

کراسەکەی کتانە

بەدەست خەتی شاعیر

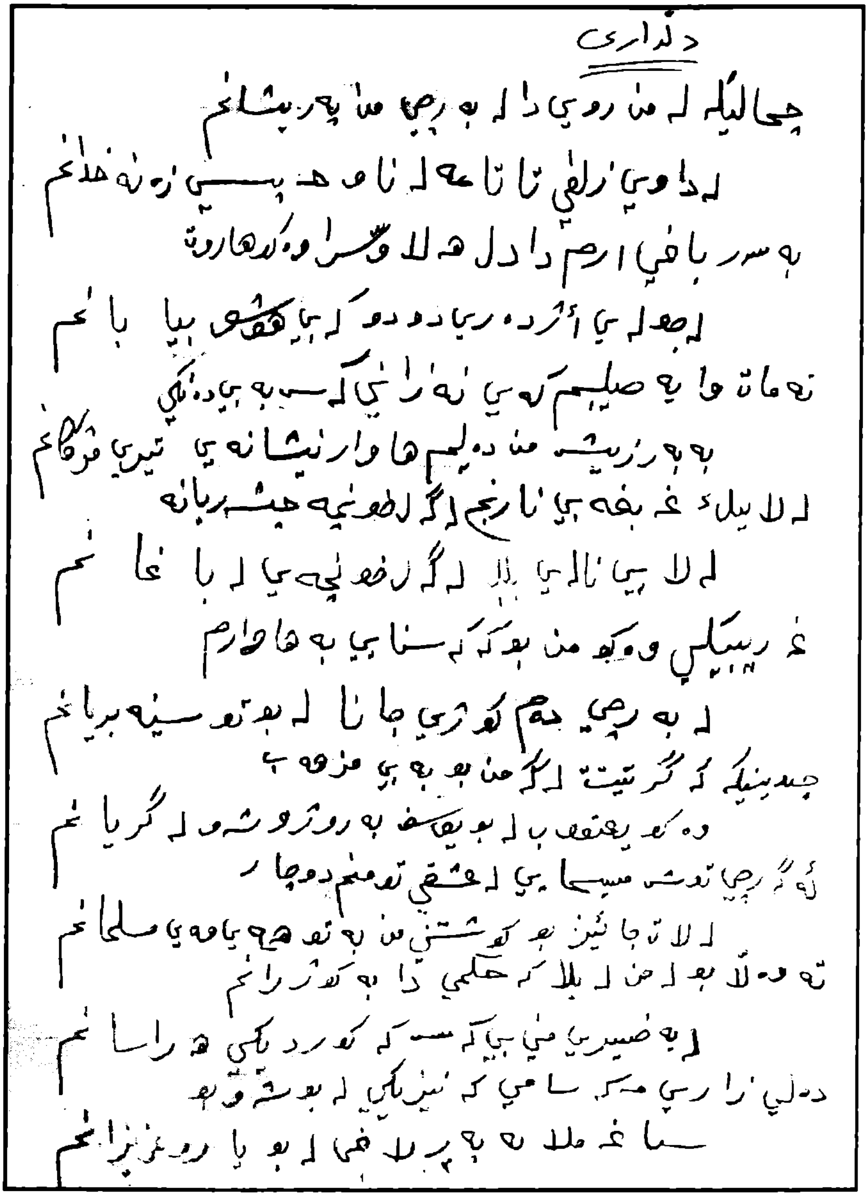

مەکەن مەنعم بەریسوایی
بەدەست خەتی شاعیر

شیعری چپالێکە لەمن رووی دا

بەدەست خەتی شاعیر

شیعری لەسەر خورشیدی روخساری

بەدەست خەتی شاعیر

دڵداری

لە سەر خورشیدی روخساری نیقابی زوڵفی لا داوە
لە بۆ بێ مەشقەتی ریی وصڵی خۆ چاڵەی وانەدا ماوە
چ بەزمێ بو ئەوی رەوزی وەکو یارم کە کوچی کرد
وەکو یوسف لەبی یەعقوبی کە دەفروشا زولیخا وە
لە عەصری ئەو دە نە بوقەم [illegible] تنابیانی و نەمزانی
نەزانا کەم یارم بێکەسی لە یەعقوب ڕا لە بیری ماوە
هەزار یک بوصعدی بە بی مەنسوو لە یارا ری خەریلی ئەو
لە بو بێ دل پەریشانە لە ری خودفروشانەر واوە
وەکو بلبل کە داماوە لە ناوی گوڵ دەناڵێنی
کەوی ئازادی مەحبی بوکەو لە ناو زاری قەدەم ماوە
بلە بلبل سەر بەجێی لە بەرچی مانەوی دەنگی
بە شاهیدی نسیمی دەم کە یار هێستا لە خەو ماوە
بزانن دل نەکەر راوە خەریکی ماوە زدولاوە
بەداوی تاکە هەلدی کرد بە پەنجەی کەسکەرەکە هێناوە
هەلێ ساقی دەناڵینی کەفاری ئاهی ناڵینە
بە سەر دەیا بە فەصلی بنالێنی لە بەر بەحری [illegible] ماوە

ناوەڕۆكی دیوانی (سامی عەودالْ) بەپێی بڕگەو لاپەڕەكان

ژ	(نیوه دێری) یەکەمی شیعر	برگە	لاپەڕە
١٥٩	بینایی ئەزەل سنعەتی وادیارە لەپێش چاو	چواردە برگەیە	١٦٦
١٦٠	موژدەت لێ بێ یائامینە حەملت موحەمەد ئەمینە	شانزە برگەیە	١٦٦
١٦١	چەندی واعیزبو بۆجانی بنی جانی	دە برگەیە	١٦٧
١٦٢	لە قورئانی کەریما ئایەتێکت پێ فەرموویین	چواردە برگەیە	١٦٨
١٦٣	شرك زوڵمی عەزیمە خەتەر ماڵی یەتیمە	چواردە برگەیە	١٦٨
١٦٤	لە سنعەتی ئەرزتو ئینسانی ئەو جەوانت	چواردە برگەیە	١٦٩
١٦٥	ئایەتە قەلەم سەروەت‌و سامانی محەمەد	چواردە برگەیە	١٦٩
١٦٦	لەو دەقیقەی هاتە دنیا حەزرەتی فەخرولعەرەب	پانزە برگەیە	١٧٠
١٦٧	وەسوەسەیی شەیتانی وەسوەسێکی زەعیفە	چواردە برگەیە	١٧١
١٦٨	جەللادی بت‌و ئەصنام چەند سەفەر چوو لەبۆ شام	چواردە برگەیە	١٧٢
١٦٩	بڵێ ئەو خوایەی پێویستە بوونی	دە برگەیە	١٧٢
١٧٠	بێ حەسیرو بێ بالین لەبۆ لەیلا بناڵین	چواردە برگەیە	١٧٣
١٧١	ئەوا حەدیسی قاتیل‌و مەقتوول	دە برگەیە	١٧٤
١٧٢	شەهسواری دو جیهان‌و شەهسواری مەحشەری	پانزە برگەیە	١٧٥
١٧٣	من غەمم هەرگیز غەماوی کارو پیشەم هەر غەمە	پانزە برگەیە	١٧٦
١٧٤	ئەو ئەرزە کە فاخیرە خۆمولکێکی خودایە	چواردە برگەیە	١٧٦
١٧٥	شاهانی زیکر کردنی مەعلومە لە قورئان	چواردە برگەیە	١٧٧

ژ	(نیوە دێڕی) یەکەمی شیعر	برگە	لاپەڕە
٢٥٠	لەداخی تۆ من مەجنونم شەو ناڵین و ڕۆژ زەبوونم	شانزە برگەیە	٢٢٨
٢٥١	حەسرەتی دوری فیراقت خۆم دەخۆم دڵخولزمە	پازدە برگەیە	٢٢٩
٢٥٢	غەم بخۆم بۆ دڵ کەڕۆیی کەوتە چۆڵ و شاخەکان	پازدە برگەیە	٢٣٠
٢٥٣	لەو حوسنە ئەمن موستەحقی لوتف و زەکاتم	چواردە برگەیە	٢٣٠
٢٥٤	لەشکری زوڵفت بەچین چین دێتە سەحرای ڕوومەتی	پازدە برگەیە	٢٣١
٢٥٥	ئیسلامە حەقیقەت بە ئەسڵ شافیعی مەزهەب	چواردە برگەیە	٢٣٢
٢٥٦	وا زوڵفی دەڕژێ لەو دەمی دێ بایی شەماڵ	چواردە برگەیە	٢٣٢
٢٥٧	تەبیب دەردم زۆر گرانە چاری ناکرێ بێ دەرمانە	شانزە برگەیە	٢٣٣
٢٥٨	کەسێ ببینێ ئەو شۆخە وەکو ئاهو لەسەحرادا	شانزە برگەیە	٢٣٣
٢٥٩	وەرە یارم وەرە یارم بە موژگانت بریندارم	شانزە برگەیە	٢٣٤
٢٦٠	ئەو شۆخە دێ پەرچەم چینە بۆ باغی دێ بۆ گوڵ چینە	شانزە برگەیە	٢٣٤
٢٦١	کارو پیشەم هەر گریانە	هەشت برگەیە	٢٣٥
٢٦٢	بێ هەواری و حەسرەت کێشان	هەشت برگەیە	٢٣٥
٢٦٣	تۆی حەبیبم تۆی عەزیزی	هەشت برگەیە	٢٣٦
٢٦٤	جارێ ناپرسی من بۆزاریمە	دە برگەیە	٢٣٧
٢٦٥	موحیبەت دەردێکی پیسە مەڵێن کارێکی هاسانە	شانزە برگەیە	٢٣٨
٢٦٦	وا سەدای بولبول لەباغان کاری ناڵەو شیوەنە	پازدە برگەیە	٢٣٨
٢٦٧	لە هیجری تۆیە دڵم شێواوە	دە برگەیە	٢٣٩
٢٦٨	لەتاوی لەیلا سینە بریانم	دە برگەیە	٢٤٠
٢٦٩	چەند بەنازە کە دەڕوا شۆخ و شەنگ و شیرینە	شانزە برگەیە	٢٤١
٢٧٠	کۆتری دەڕواو دەلەنگی حەلقەیی خڕخاڵەکەی	پازدە برگەیە	٢٤١

ژ	(نیوه دێری) یەکەمی شیعر	بڕگە	لاپەڕە
٣١٣	بەو ئەگریجەی داو بەداوە بۆ تۆیە جەرگم سووتاوە	شانزە بڕگەیە	٢٦٨
٣١٤	بۆ فریبی عاشقان وجەزبی دڵ وا ماهیری	پازدە بڕگەیە	٢٦٩
٣١٥	ئەگریجەیی داو داوەلەسەر رووومەتی ئاڵی	چواردە بڕگەیە	٢٦٩
٣١٦	بالآیی شلو زوڵفی پڕلزت وامەژێنە	چواردە بڕگەیە	٢٧٠
٣١٧	کراسەکەی کتانە سوخمە لەسەر مەمانی	چواردە بڕگەیە	٢٧٠
٣١٨	مەکەن مەنعم بەڕیسوایی ڕەفیقانی وەفادارم	شانزە بڕگەیە	٢٧١
٣١٩	کراسەکەت کتانە هەرچەند کە چاوت جوانە	چواردە بڕگەیە	٢٧٢
٣٢٠	وەك کۆتری ناو لیمە کە دەڕوا بە گرانی	چواردە بڕگەیە	٢٧٣
٣٢١	لەسەر خورشیدی روخساری نیقابی زوڵفی لاداوە	شانزە بڕگەیە	٢٧٤
٣٢٢	میوانی باغەوانیم تاسەحەر پاسەوانی	چواردە بڕگەیە	٢٧٤
٣٢٣	ئەی حەبیبە ئینتیزارم هەدیەیی تۆ بۆ نەهات	پازدە بڕگەیە	٢٧٥
٣٢٤	من بەچەشنی بولبولان دەچریکێنم بۆ گوڵان	چواردە بڕگەیە	٢٧٥
٣٢٥	وەك دڵی منت ڕەنجەڕۆ کرد یاخوا کۆست کەوێ	پازدە بڕگەیە	٢٧٦
٣٢٦	چاوت هەڵێنە لەیلەی مەسیحە	دە بڕگەیە	٢٧٧
٣٢٧	بۆ وابێ ڕەحمی زاڵم دەشکێنی پەڕو باڵم	چواردە بڕگەیە	٢٧٧
٣٢٨	بولبولێکم من لەباغی پاسەوانی خونچەمە	پازدە بڕگەیە	٢٧٨
٣٢٩	چەشمو نیگەهو دوندانو لەبۆ خونچە بەتەنگی	پازدە بڕگەیە	٢٧٨
٣٣٠	مژەکانی وەکو تیرە لەناو قەوسی دو ئەبرۆ	چواردەبڕگەیە	٢٧٩

ژ	(نیوه دێری) یەکەمی شیعر	برگە	لاپەڕە
٣٩٠	گەر بشمكوژی لەبیرم ناکەی	دە برگەیە	٣٢٧
٣٩١	ڕەنجی لەدەرت تاواوە لەمن کەبەباچوو	چواردە برگەیە	٣٢٨
٣٩٢	هەرچی لێم دێ سوچی خۆمو بیری خاوی خۆمە من	پازدە برگەیە	٣٢٩
٣٩٣	کەمن زەنگینی باڵاتم بەیادی مەستی شەو بۆمە	شانزە برگەیە	٣٣٠
٣٩٤	لەیادت بم لەیادت بم لەبەردڵو چاوانت بم	شانزە برگەیە	٣٣١
٣٩٥	چاوڕێی باڵاتم ئەی یار بێم بۆ باغییو ناو گوڵزار	شانزە برگەیە	٣٣١
٣٩٦	بەنەرمی گوتی ئەو یارە گوتی شوشەی دڵت کانی	شانزە برگەیە	٣٣٢
٣٩٧	دوو چاوی کاڵە سوخمەکەی شینە	دە برگەیە	٣٣٢
٣٩٨	ئەوەی ڕۆیی لەدەستم چوو ژیانی ناو بەهارانم	شانزە برگەیە	٣٣٣
٣٩٩	ڕۆژێکی نەبوو بیرم کاتەوە	دە برگەیە	٣٣٤
٤٠٠	خودایە چەندە پڕ خەم بوو لە دونیادا بەسەرهاتم	شانزە برگەیە	٣٣٥
٤٠١	هەروەکو ڕۆژی ڕووت ماوە لە گەردوون	یازەدە برگەیە	٣٣٦
٤٠٢	خۆشەویستەکەم شۆخی پەرچەم خاو	دە برگەیە	٣٣٧
٤٠٣	عیشق دەردێکی دژوارە بەساناى تێ مەگەن لاوان	شانزە برگەیە	٣٣٧
٤٠٤	باغی سینەم پێ کەرەم کەی گەر بفەرمووی بێمەوێ	پازدە برگەیە	٣٣٨
٤٠٥	لەمێژووی ژیان بهاوێ هەنگاو	دە برگەیە	٣٣٩
٤٠٦	دڵ مەخە داوی زوڵفان مەیخە دەردو هیجرانی	چواردە برگەیە	٣٤٠
٤٠٧	کچە گیانە زەمبی من کە سونازم	یازەدە برگەیە	٣٤٠
٤٠٨	کراسی کتان سوخمە ئاڵە	هەشت برگەیە	٣٤١
٤٠٩	جارەکی نەبو بیرم کاتەوە	دە برگەیە	٣٤٢
٤١٠	وا تێنەگەی کەمەستی ئاوی ئەو لێوەئاڵەم	چواردەبرگەیە	٣٤٢

ديوان الشاعر الكردي (سامي عودال)
١٩١٠ - ١٩٨٥

سامي عودال شاعر وطني قومي، فقد اتخذ الشاعر اشعاره خصوصا في ميدان الشعر القومي الاجتماعي نفس المسار الذي سلكه ابن مدينته الشهير الشاعر حاجي قادر كويي حيث صار من تلاميذ المدرسة الشعرية التي ارسى دعائمها حاجي قادر كويي.

الذي يتناول في اشعاره المضامين السياسية و الفلسفية والاجتماعية والدينية والشعر الغنائي فأشعاره ذات نفس قومي واجتماعي يتميز باستخدام اسلوب بسيط و سهل، ان اشعار سامي عودال تتميز كلها بحب الشاعر وتعلقه بوطنه وشعبه وظل يدعو شعبه باستمرار للعمل والنضال حتى تتحقق اهداف امته، فديوان الشاعر يتوزع على فصلين، الفصل الاول يتحدث عن حياة الشاعر سامي عودال، دور الشاعر في الشعر الكردي كما يدرس شكل قصائده الوزن والقافية، اللغة الشعرية، البلاغة والرباعيات والتخميس.

الفصل الثاني يتناول مواضيع عدة منها الشعر السياسي والشعر الاجتماعي، الشعر الفكري، شعر المقاومة، الشعر الغنائي و الشعر الديني..الخ.

وتتضمن هذه الدراسة من مقدمة مع ملخص باللغتين العربية والانكليزية.

Sami Awdal's Divan

Sami Awdal is a nationalist and patriotic poet.
In his nationalist-social approach, he followed the steps of Haji Qadri Koye, the famous poet of his own city. He is one of the disciples of Koyes poetical school.
Awdal's poetry deals with the political, philosophical, social and religious topics cast in lyrical form. His poems are pregnant with national and social issues.
His style is simple and easy. His poetry is characterized with his deep love for his homeland and his people.
He, continuosly, calls his people for work and strife until achieving the goals.
This poetical works is divided into two chapters.
Chapter one, is about the poet's life, his role in Kurdish poetry. It also tackles the poetical form, metre, rhyme, the poetical style, rhetorics, quatrains and penta stitches.
Chapter two, is about the topics of Awdal's poetry, his political, social and resistance, lyrical and religious poetry. This study also consists of an introduction with abstracts in both Arabic and English